

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

TAŞRADA SEÇKİNLEŞME ÇABALARI:

BEYŞEHİR ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

BÜŞRA TAVUKÇU UYAR

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞEGÜL SİLİ KALEM

KONYA 2022

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	---

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	BÜŞRA TAVUKÇU UYAR		
	Numarası	17810301026		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI/ SOSYOLOJİ BİLİM DALI		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tezin Adı	TAŞRADA SEÇKİNLEŞME ÇABALARI: BEYŞEHİR ÖRNEĞİ		

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı

İmzası

 KONYA	<p>T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü</p>	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	---	--

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	BÜŞRA TAVUKÇU UYAR		
	Numarası	17810301026		
		SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI/ SOSYOLOJİ BİLİM DALI		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞEGÜL SİLİ KALEM		
Tezin Adı	TAŞRADA SEÇKİNLEŞME ÇABALARI: BEYŞEHİR ÖRNEĞİ			

Bu tez çalışmasında Konya'nın Beyşehir ilçesinde yaşamını sürdüren taşra seçkinlerinin gündelik hayat deneyimleri incelenmektedir. Seçkin bireylerin seçkinleşmeyi nasıl başardıkları, boş zamanlarında neler yaptıkları, kimlerle ve hangi mekanlarda zamanlarını tükettikleri, seçkin hayatının profil ve resimleri, halk ile olan ilişkileri, ekonomik, kültürel ve sosyal bir çok noktada taşra hayatının seçkinliğe etkilerini görmek mümkün olacaktır. Çalışmada aynı zamanda taşra kavramına yönelik yeni yorumlama ve tasvirler, toplumsal dinamik ve ritüeller, taşranın merkez-kent ile ilişkilendirilip dönüşüm ve tanımlanması gündelik hayat sosyolojisi perspektifinden değerlendirilecektir.

Araştırma verilerine ulaşabilmek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılarak 5 Ağustos 2020- 20 Ekim 2020 tarihleri arasında katılımcılarla derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarının uygulanması için seçilen Beyşehir taşrasında 15 kişilik örneklem grubu oluşturulmuştur. Görüşmeler sonrası araştırma bulgularına göre, seçkinlerin gündelik hayatı, taşranın sahip olduğu maddi manevi değerlerle oldukça ilişkili görülmektedir. Ayrıca sosyo-kültürel faktörlerin topluma olan etkisi ve seçkin bir bakış açısının varlığı bir diğer etkenler arasındadır.

Anahtar Kavramlar: Taşra, Gündelik Hayat, Seçkinlik, Beyşehir.

 B S	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	--

ABSTRACT

Author' s	Name and Surname	BÜŞRA TAVUKÇU UYAR		
	Student Number	17810301026		
		DEPARTMENT OF SOCIOLOGY/DIVISION OF SOCIOLOGY		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞEGÜL SİLİ KALEM		
Title of the Thesis/Dissertation	GENTRIFICATION EFFORTS IN THE COUNTRY: THE CASE OF BEYŞEHİR			

This thesis examines the daily life experiences of the country gentry who live in Beyşehir, Konya. It will be possible to see how the gentry succeed in becoming so, what they do in their spare time, with whom and where they spend their time, the profiles and pictures of their life, their relations with the public, and the effects of the country life on the gentry in many economic, cultural and social aspects. The present study will also evaluate new interpretations and descriptions of the concept of country, social dynamics and rituals, the transformation and definition of the country through association with center-city from the perspective of daily life sociology.

In-depth interviews were conducted with the participants between 5 August 2020 and 20 October 2020, using the qualitative research method, in order to acquire the study data. A sample group of 15 people was formed in the county of Beyşehir, which was selected for the application of semi-structured interview forms. The findings after the interviews show that the daily life of the gentry is highly related to the material and moral values of the country. Furthermore, the effect of socio-cultural factors on society and the existence of an gentry perspective are among other factors.

Keywords: The Country, Daily Life, Gentry, Beyşehir.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim sürecinde, başta tez dönemi olmak üzere her konuda destek olan, beni motive eden ve ihtiyaç duyduğum her an bilgisine, yardımına ulaşabildiğim değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Ayşegül Sili Kalem'e,

Çalışmalarım esnasında desteğini, yardımını hiç eksik etmeyen, zor geçen dönemlerde cesaretlendiren biricik aileme, annem Şerife Tavukçu, babam Tuncer Tavukçu, kardeşlerim Mehmet ve Emirhan'a,

Hem lisans hem yüksek lisans döneminde maddi ve manevi her anlamda yanımda olan, sonsuz sabır ve sevgi ile destekleyen hayat arkadaşım Hüseyin Uyar'a, varlığı ile güçlendiğim canım evladım Emir Kaan'a,

Bu zorlu süreçte desteklerini, yardımlarını hiç eksik etmeyen, mesafelere rağmen tüm endişelerimi hafifleten dostlarıma,

Saha sürecinde büyük bir özveriyle araştırmama katılan, deneyimlerini içtenlikle aktaran Beyşehir seçkinlerine,

Sonsuz teşekkür ve sevgilerimle...

KISALTMALAR DİZİNİ

Bkz. : Bakınız

Vb. : Ve Benzeri

Vs. : Vesaire

Akt. : Aktaran

Der. : Derleyen

Ed. : Editör

Tablo 1: Kaynak Kişilerin Profilleri

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR	v
KISALTMALAR DİZİNİ	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ ve LİTERATÜR TARAMASI

1.1. Araştırmanın Kavramsal Çerçevesi.....	4
1.1.1. Taşranın Tanımlanması	4
1.1.2. Taşranın Dönüşüm ve Yorumlanması.....	7
1.1.3. Taşra Sosyolojisine Genel Bir Bakış	9
1.2. Gündelik Hayatın Ortaya Çıkışı ve Fenomenoloji	13
1.3. Toplumsal Sınıf Açısından Taşra Seçkinliği	19
1.4. Beyşehir'in Konumu ve Tarihsel Portresi	32
1.5. Araştırmanın Literatür Taraması.....	37
1.5.1. Taşra Konusuyla İlgili Belli Başlı Araştırmalar	37

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KONUSU ve METODOLOJİSİ

2.1. Araştırmanın Konusu.....	44
2.2. Araştırmanın Amacı.....	44
2.3. Araştırmanın Önemi	45
2.4. Araştırmanın Yöntemi	45
2.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	49
2.6. Araştırma Verilerinin Toplanması ve Analizi	50
2.7. Araştırmanın Sınırlılıkları	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI ve YORUMLAR

3.1. Seçkinlerin Gündelik Hayat Deneyimleri	52
3.1.1. Gündelik Hayatta Nesnelerin Sunumu.....	63
3.2. Beyşehir’de Boş Zaman Tüketimi.....	69
3.2.1. Seçkin Kadınlara Yönelik Boş Zaman Algısı	76
3.3. Beyşehir’de Seçkinlik.....	81
3.3.1. Beyşehir’de Seçkinliğin Gerçekleştirimi	90
3.3.2. Beyşehir Seçkinlerinin Birey Profil Analizleri	94
3.3.3. Beyşehir Seçkinlerin Aylık Gelir ve Tüketim Şekilleri	97
3.4. Beyşehir Seçkinlerinin Eğitim Dinamikleri	100
3.5. Seçkinlerin Tatil Aktiviteleri.....	105
3.6. Beyşehir’de Bir Ritüel Olarak Düğünler	107

SONUÇ	113
Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	118
KAYNAKÇA	120

GİRİŞ

Kent merkezinin dışında kalan alanı ifade etmek için kullanılan ‘taşra’ şehirlerin merkezlerinden uzak yerleşim yerlerini ifade etmek için kullanılmaktadır (Çelikel, 2007:28). Taşranın merkez ile ilişkilendirilerek yorumlanması birçok kavramsal tartışmayı meydana getirmektedir. Kavram temel olarak kent dışı bir yer, sonrasında ‘yabani’ ve ‘uzak’ anlamlarını ifade etmektedir (Berk, 2004:71). Tarih boyunca net bir tanımı yapılamayan taşrayı sosyolojiden edebiyata, coğrafyadan sinemaya kadar birçok alanda görmek mümkündür. Taşra yalnızca bir ikametgâh alanı olmamakla birlikte zamana, mekâna ve duruma göre farklı şekillerde yorumlanabilmektedir (Çiğdem, 2005: 104). Bu nedenle taşrayı incelerken kent-merkez ilişkisini detaylandırmakta fayda vardır. Taşranın tanımlanması çoğu zaman merkeze göre yapılmakta Alver’e göre, sürekli merkezle birlikte anlatılarak bulanıklaşmış ve kendi gerçekliğine bürünmemektedir (Alver, 2017a: 15). Tarih boyunca merkezden kopamayan, varlığını merkezin sahip olduğu imkânlar doğrultusunda şekillendiren bir taşra bulunmaktadır. Merkezin dinamik hayatı taşranın ilgisini çekmekte, bu durumun farkında olan merkezde, taşrayı kendi tanımlamakta hatta çoğu zaman ötekileştirmektedir. Taşrayı tanımlayan merkez ve merkezle olan ilişkisidir (Çiğdem, 2015:104). Bakıldığında taşra merkez ilişkisinin hareketli bir ivmede olduğu, merkezin güçlü, taşranın daha az güçte olduğu kabul edilen bir anlayış bulunmaktadır. Yani taşra ile merkez sürekli bir etkileşim halindedir (Saygılı, 2012: 75) Fakat Nacak, taşra olgusunu merkezin dışında ya da ötekisinde bir alan olarak tahayyül etmenin problemleri bir bakış açısından kaynakladığını ifade etmektedir (Nacak, 2015: 2). Taşra kendine has özellikleriyle hep var olan bir yapıdır. Bu nedenle de hiçbir mekâna ihtiyaç duymaksızın kendini tanımlayabilecek bir noktadadır. Fakat kendisinin hep kent veya merkez ekseninde izahı, varlığına gölge düşürmüş, silikleştirmiştir. Taşranın bugün ki kentlerin varoluşundaki önemini ısrarla vurgulayan Nacak, merkezleri merkez yapan da, kentleri kent yapan da taşralarıdır (Nacak, 2015:2) şeklinde açıklamaktadır. Taşra aktiftir, siyasi ve iktisadi olarak dışarıda kalan, edilgen ve belirlenen olmasının yanında ‘aynı zamanda bir ülkenin dinamiklerinin ortalamasının da merkezidir’ (Alver, 2013: 12). Taşrayı hiçbir kavram yâda olguya ihtiyaç duymadan tanımlayan Alver’e göre ‘ kendine ait bir ruhu, kokusu, rengi, tılsımı, sesi, zamanı, bakışı, algısı insanı ve hayalleri olan bir dünyadır ’ (Alver , 2013: 11). Bu düşünceyi destekleyenler gibi taşranın merkezden bağımsız tanımlamalarının mümkün olmadığını düşünen sosyologlarda bulunmaktadır. Merkez – taşra ilişkisi toplumun sosyal,

siyasal ve ekonomik yapı gibi temel karakteristiğini açıklamak için çok önemlidir (Can, 2016: 537).

Bugün taşra üzerine konuşuluyor olmasının birden fazla nedeni bulunmaktadır. Taşranın bir mekân olarak, zamansal bir süreç olarak, ilişkiler ve sosyal ağlarla incelenmesi söz konusudur. Tüm mekân ve olaylar örgüsüne hâkim olan, onları üreten ve besleyen taşranın, öteki yâda dışarıda kalmış olarak nitelendirilmesi oldukça tezat bir durumdur. Bu nedenle de sosyolojik, edebi ve tarihsel bir literatür zemininden beslenerek taşra detaylandırılması yapılmalıdır. Kimine göre taşra bütünüyle bir olumsuzlamadır, darlığın sıradanlığın, bağınazlığın, esaretin, dedikodunun, kimine göre ise yüceltendir, saflığın, masumiyetin, mahrumiyetin, asilliğin, değerlerin, ideallerin alanıdır (Alver, 2013: 12). Taşranın yorumlanması kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Anlaşılmaktadır ki “taşraya bakanın kimliği” önemlidir.

Bu çalışmada ise taşraya karşı iki farklı düşüncenin dengesi sağlanmaya çalışılarak taşra hayatı yorumlanacaktır. Birkan (2006) hem taşrada yaşayan, her iki dünyayı tecrübe eden, her iki dünyanın hallerine yakinen tanık olan biri olarak, taşranın klasik ve artık klişeye dönüşmüş bakışlardan arındırılması gerektiğini, taşraya anlama ve anlatma paralelinde yeni bir bakışla yaklaşılması gerektiğini önermektedir (Birkan, 2006: 313). Zihinlerde taşraya dair ‘geride kalmış, dar kafalı, öteki, dışarıdaki’ gibi kavramsallaştırmaları bir kenara koyarak taşranın iç dünyasına ve sahip olduklarına bakmak gerekmektedir. Çünkü zihinlerde beliren manzara Alver’in deyimiyile taşranın aslı ve bütünü değildir. Her bir taşranın kendine özgü özellikleri bulunmaktadır (Argın, 2005: 279).

Toplumların hayatına bu denli etkisi büyük olan modernizm taşra kavramının da bir değişim ve dönüşüm geçirmesine neden olmuştur. Merkez taşra ilişkisinin modernleşme dönemiyle birlikte daha net çizgiler ekseninde ayrıştığı görülmektedir. Türkiye’de merkezin, modernleşmeyle taşrayı kendisine uzak, yabancı ve onun üzerinde hükmettiği bir yaşam tarzı ile ezdiğini ve aşağıladığını söyler (Laçiner, 2005:14-15). 17.yy’da Batı’da başlayan ve günümüze kadar neredeyse bütün dünyayı etkisi altına alan bir toplumsal yaşam ve örgütlenme biçimi modernleşmedir (Giddens, 2004:11). 19.yy’ın taşrasına bakıldığında daha çok köy, kır, kasaba olarak bir sosyal hayat düzeni aktarılırken bugün kentlerin taşraları, kentteki taşralar, taşralaşan kentler konuşulmaktadır. Taşranın modernleşme sürecinde geçirdiği değişim ve dönüşümlerin literatür ekseninde ele alınması, sosyolojik bir hedef olarak görülmektedir.

Bu çalışmada taşranın merkez ile ilişkilendirilerek yorumlanması birçok kavramsal tartışmayı meydana getirmektedir. Beyşehir taşra olarak en ince detayına kadar incelenmesi gereken bir prototiptir. Bu nedenle araştırma üç bölümden oluşmaktadır

Birinci bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi ve literatür taraması gerçekleştirilmektedir. Kavramsal çerçeve taşranın tanımlanması, geçmişten bugüne dönüşüm ve yorumlanması, taşra hayatının sosyolojik analizi şeklinde bir düzlemde tartışılmaktadır. Araştırmacının çalışmaya dair ortaya koyduğu birçok problem ve bakış açısı bulunmaktadır. Geçmişten bugüne taşra ile ilgili yapılmış çalışmalar temel baz alındığında 21.yy'ın taşrası olarak kabul edilen Beyşehir incelemeye değer görülmektedir. Neden Beyşehir sorusunun yanıtlarını toplamak gerekirse Beyşehir gölü ve doğal güzellikleri ilk sırada gelmektedir. Bir mekânın tasvir edilmesinde büyük rol oynayan su ve toprak Beyşehir'in kalkınma ve gelişmesinde de önemli rol oynamaktadır. Gerek göller yöresinin temel bir unsuru olması, gerekse de Akdeniz Bölgesi ile olan bağları Beyşehir'i çevresi ekseninde her daim belirleyici kılmaktadır. Zengin taş ve maden rezervine sahip olan ilçede hızla gelişen bir ekonomik sistem vardır. Bu sistem bireylerin yaşam tarzını, yaşadığı yere bakış açısını, sahip olunan maddi kaynakların tüketim şeklini değiştirmektedir. Seçkinleşmeye çalışan birey daha modern, lüks, göze görünür bir yaşamı tercih etmektedir. Oturduğu konutsal yapı, sahip olduğu taşıtlar, boş zamanlarında gittiği mekânlar, kullandığı araç gereçler ile taşralı birey burjuvazi bir yaşam tarzıyla anılmak istemektedir. Beyşehir'de bireyler gündelik yaşamını devam ettirirken sosyal aktivitelerini yakın ilçelerden farklı şekilde yapabilmektedirler. Çünkü sahip olduğu aile çay bahçeleri, kafeler, pastaneler, modern hayata hızla ayak uyduran niteliktedir. Kişisel bakım ve güzellik merkezlerinin çokluğu, sosyal tesisler, spor salonları ilçeli halk tarafından oldukça sık kullanılmaktadır.

Araştırmanın ikinci bölümünde araştırma yöntem ve tekniklerine yer verilmiştir. Araştırmanın konusu, amacı, önem ve yöntemi detaylandırılarak ele alınmıştır. Araştırmanın bulguları saha olarak ele alınan Beyşehir parantezinde toplanmış ve ayrıntılı bir analize tabi tutulmuştur. Beyşehir'in neye ve kime göre 'taşra' olduğu olgusu mülakat yanıtları sonrasında netlik kazanacaktır. Araştırmaya katılan bireylerin araştırmanın ayırt edici özelliklerinden olan seçkinler olduğu da anlaşılmaktadır.

Taşranın mekânsal, tarihsel ve toplumsal süreçteki anlam ve yorumlamalarına değinmek, günümüzde nelerin değıştiğini karşılaştırma yöntemiyle aktarmaya çalışmaktadır. Bu amaçla nitel araştırma yöntemi kullanılarak verilere ulaşılması amaçlanmaktadır. Üçüncü bölüm içerisinde seçkinliğin taşra tartışmalarında hangi noktada olduğuna odaklanılacaktır. Taşra, taşralı, taşralılık, ötekilik, seçkinlik gibi kilit kavramlar üzerinde durularak mekân okuması yapılmaktadır. Kavram olarak taşranın yorumlanma ve ele alınış şekline göre izah edilmeye ihtiyacı bulunmaktadır. Türkiye'deki taşranın tarihsel gelişimi günümüz şartları ile ilişkilendirilerek değerlendirilmektedir.

Araştırma içerisindeki tüm veriler gündelik hayat sosyolojisi bağlamında fenomenolojik bir yaklaşımla elde edilecektir. Çalışmamızın önemli bir sacayağı gündelik hayat sosyolojisidir. Çünkü bireyler ile yapılacak olan görüşmelerde toplanacak veriler gündelik hayat içerisinde gerçekleşen ama fark edilmeyen bir motiftir. Amaç bu motiflerden seçkinleşme desenini oluşturabilmektir. Gündelik hayatın sosyolojisi, kuram ve öncü kişileri araştırmaya uygunluğu ile değerlendirilip literatürel zemine tartışılacaktır.

1.1. ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1.1. TAŞRANIN TANIMLANMASI

Gündelik hayat içerisinde bireylerin ürettikleri ve geliştirdikleri sosyal ilişkilerin sınırlarını mekânlar oluşturmaktadır. İçinde yaşadığımız mekân toplumun dinamikleri ile bireyin karşılıklı etkileşimi neticesinde ortaya sunulan ve içerisinde pratiklikler barındıran sosyal bir olgudur. İnsanların toplumsal olarak kendilerini ürettikleri, gerçekliklerini yansıttıkları, kültürlerini aktardıkları yerler mekân olarak adlandırılabilir. Mekânın üreticisi olan insan, mekânı sürekli beslemekte ve değıştirmektedir. Bireyin doğuşu ile başlayan yaşamsal faaliyetleri, ilerleyen süreçlerde insani ilişkiler ile şekillenirken kişinin yaşadığı mekân bu şekillenmenin tam da ortasındadır. Mekânın kendine ait özellikleri, içerisinde yaşayan insanların gündelik hayat faaliyetleri, sahip olduğu ritüel ve değerleri toplumsal yaşamın dinamiğini oluşturan bir parçadır.

Sosyal mekân içerisinde incelediğimiz taşra kavramını coğrafik özelliklerinin yanı sıra 'sosyolojik bir olgu' olarak tartışmamız gerekmektedir. Çünkü taşranın neresi olduğuna dair siyasi kültürel ve zamansal farklılıklardan dolayı yapılan tanımlar oldukça karmaşıktır. Taşranın açıklanması ve tanımlanmasında kavramın kendisinden kaynaklı hep bir bireysel

kurgu ve yaratım söz konusudur. Taşra bir mekândır ve insanlar taşrayı oluşturmaktadır. Çoğu zaman kent ve merkez ile olan gerilim ve karşıtlığı ile tanımlanmaya çalışılan taşra Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde, "Bir ülkenin başkenti veya en önemli şehirleri dışındaki yerlerin hepsi, dışarılık" olarak açıklanmaktadır (bkz. Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, 2005). Taşranın tarihçesine bakıldığında ise Uygur Türkçesi'nden gelen bir kelime olduğu bilinmektedir. Uygur'un kuzeyine Uygurlar taşra demektedir. Taşra, Uygur ağzında "taşkaru-taşgaru" kelimesinin karşılığı olarak dışta kalan, dışarıda olan, ötede olan anlamını taşımaktadır (Eyüboğlu, 1991:646). Arapça karşılığında da harece olarak yazılmaktadır. 15.yy' dan itibaren Osmanlı zihninde ise daha pekişik bir anlam kazanmaktadır. Payitahtın dışına çıkıldığı andan itibaren taşraya gidiş vardır. Payitahtın dışına çıkmak demek Kanlıca'ya gitmek demektir. Örneğin bizim yaşadığımız yer il ise bunun zıttı 'el' olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazı kaynaklarda taşraya el diyerek kastedilen merkez kentten uzak olması anlamındadır. Fakat taşra dikkatli bakıldığında il ve elin arasına denk gelmektedir. Risk ve tehlike barındıran güvenilmezliği çağrıştıran bir miktar eldir. Orhun Kitabeleri'nde de 'taşınak' yani memleketten uzak kalmak ile anlatılmaktadır.

Taşranın mekânsallığı hep dışarıda, uzakta ve geride kalan olarak tanımlanmaktadır. Bu dışarılık ve uzaklığın neye, kime göre olduğu da belirsizliğini korumaktadır. Taşra sadece coğrafi bir yer olarak hayatımızda olmamakla birlikte sahip olduğu değerleri, toplumsal, siyasal ve kültürel yapıları, kısaca bir zihniyeti temsil etmektedir (Saygılı, 2012:11). Taşranın sınırlarını çizenin merkez olması da taşra-merkez gerilimini tetikleyen temel nedendir. Merkezin ne ifade ettiği ve neresi olduğu ve ona bir sınır çizilebilirse en azından neye taşra denilmesi gerektiği daha iyi anlaşılabilir olacaktır. Fakat böyle basit bir açıklama bile "merkezin nereden tarif ve tasvir edildiğine bağlı olarak belirginliğini" kaybetmektedir. Taşra yaratılmıştır, merkezin eliyle merkeze hizmet etmek için yaratılmıştır (Çiğdem, 2006: 104). Taşra "kenar olarak her yerde olabilir, merkezin içinde de, yakınında da." (Alver, 2013: 12).

Aslı Kayhan'a göre taşra "doğal yaşam biçimi", "huzur", "masumiyet" ve "basit erdemler" ile "gerilik", "cahillik" ve "sınırların mekânıdır (2010a:145). Bakıldığında taşranın böylesi zıtlık ve çatışma ekseninden beslendiği görülmektedir. Gerek kendi içerisinde duygusal ve sosyal zıtlıkları barındırırken, gerekse merkeze karşı hem çatışmacı hem de özenen bir tavır sergilemektedir. Ömer Türkeş'e göre taşra nüfusla, maddî zenginlik ve coğrafya ile sınırlanamayan, yalnızca tariflerle yaklaşılabilen "kaygan bir kavramdır". Ona göre taşra,

“taşrada yaşadığını bilenlerde maddileşen bir gerçekliktir (2005:164-165). Yani taşra gözüyle bakmak, taşralı gibi yaşamak temel esaslardandır. Taşra onu tahayyül eden zihniyete göre biçimlenebilen bir imge, “insan halleriyle mekânların el ele verip ördüğü bir dünyadır” (Alver, 2013:11). Taşranın coğrafi olmaktan daha çok zihinlerde beliren bir mekânsal tezahür olduğu görülmektedir. Taşra aslında bir yer değil, ancak bir kavramdır (Çur, 2005:115-135).

Merkez ile tanımlanan taşra merkezin dışında, kenarında hatta hatırlanmak istenmeyen tarafı iken aslında taşra ve merkez iç içedir. Taşranın merkeze göre şekillenmesi, merkez ile hayat bulması günümüz toplum yapısalcılarını oldukça rahatsız etmektedir. Çünkü onlara göre taşra, görmezden gelinen toplumsal hareketliliğe etki etmeyen bir yapıdan ziyade oldukça önemli bir aktifliğin gösterimidir. Tanıl Bora (2006:44) “hem şehirler taşralaşıyor, hem taşrada şehirleşmenin veçheleri zuhur ediyor” ifadesinde merkez ve taşranın karşılıklı bir dönüşüm geçirdiğini görmekteyiz. Taşraların hem kendi içinde hem de merkez etrafında oluşturduğu bir dinamizm vardır. Merkezi gören onu izleyen taşralılar, merkez hayatını farklı ve cazip bulmakta onun yeniliklerini gerçekleştirmek istemektedirler.

Merkezin hızına yetişmek, merkezde var olana sahip, merkezin fırsatlarını yaşamak gibi eylemler de taşrayı şehirleştirmektedir. Bu yüzdendir ki taşranın kendi bünyesini koruyamaması merkezle birlikte zikredilmesine sebebiyet vermektedir. Ömer Türkeş (2006:197) ’in de belirttiği gibi “merkezin çevreyi yuttuğu ve unuttuğu günümüzde, taşranın edebiyatta ve medyada bir yer bulabilmesi, ancak uzaklık ve ürkütücülüğüyle, normal dışılığıyla, kendisini merkezde sayanların oryantalist zihniyetini beslediği ölçüde mümkün olabilir.”

Kentlilerin taşralılara karşı yönelttikleri olumsuzlama ve etiketlemeler taşralıların ‘sınıf atlama, kentli olma, seçkinleşme’ isteklerini tetiklemektedir. Bunu nasıl yaparım diye düşünen taşralı, bir anda merkezdeki bireyi taklit etmeye başlamaktadır. Kendi doğal yaşamını korumaya çalışan, kentleşme eğilimi gösteren birey ilk çatışmayı psikolojik olarak kendi zihinsel ve sosyal dünyasında yaşamaktadır. Çünkü insanların karşılıklı birbirlerine görünür olduğu, adabı ve hukuku olan kamusal mekân olarak taşra, kentli yaşamında anlamını yitirmektedir. Taşra hayatının ‘görünürlüğü’ üzerine inandırıcı edebi anlatı örneklerine rastlamak mümkündür. Yani toparlamak gerekirse merkez taşra için hep sorundur. Çünkü onun varlığı taşrayı küçümsemekte, taşralı bireylerin kendi olmasını

engellemektedir.

Coğrafi bir tabir gibi dursa da kavramın tanımlanmasında sınırlı bir yer ve mekân işaret etmediği görülmektedir. Haritada bu nokta taşradır, burası değildir denilememektedir. Taşra mekândan ziyade zihinlerdedir. Siyasette, iktisatta, sosyolojide vb. birçok yerde farklı anlamlar taşımaktadır. Ama tüm ortak anlayış ‘dışlanmış’ olduğudur. Örneğin eskiden oldukça popüler olan bir köy var uzakta o köy bizim köyümüzdür türküsü tüm toplum tarafından anımsanmaktadır. Bakıldığında yüceltilen bir taşra anlayışı vardır. Uzaklığın önemsiz olduğu sahiplenilen bir taşradan bahsedilmektedir. Bir başka açıda göstermektedir ki, birey taşrayı uzağa iterek dışlamaktadır. İstanbul’da memuriyet hayatını sürdüren bir bireyin tayininin taşraya çıkması onun için felaket olarak nitelendirilmektedir. Çünkü alıştığı ben coğrafyasından çıkan İstanbullu için taşraya dönüş adeta bir sürgündür.

1.1.2. TAŞRANIN DÖNÜŞÜM ve YORUMLANMASI

Taşra kavramı son yıllarda ön plana çıkmış, kitap ve tartışmalar eşliğinde görünür hale gelmiştir. Saklı, gizli, uzakta bir mekân iken gerek sinemada, şarkılarda, gerekse edebiyatta, sosyolojide işlenir konulardan birisi olmuştur. Merkez, şehir, kent, metropol gibi taşra da değişik zamanlarda değişik yorumlamalara tabi tutulmuştur. Değişik bakışların muhatabı, farklı yaklaşımların bir arenası olmuştur. Metropolde, şehirde ya da uzak bir köyde yaşayalım fark etmez taşra hepsinin içindedir.

Literatür ve zihinlerde taşraya karşı bir tanım geliştirilmiş ve taşra bu genel tanımın gölgesinde kalmıştır. Herkesin zihninde bir taşra algısı ve imgesi bulunmaktadır. Taşra kavramı üzerinde konuşulup tüketilecek bir noktada değildir. Çünkü tasvir ve yorumlamalar zamana ve kişiye göre hep değişiklik gösterecektir. Kentin ya da merkezin tahfif ederek küçümsediği, burun kıvırdığı, bazen de ötekileştirme aracı kıldığı bu dil çoğu zaman kabalığın bir göstergesi olarak tanımlanır (Toprak, 2012:434).

Taşra oldukça talihsiz bir yorumlamadır. Talihsizliği şundandır ki taşranın tek başına tartışmasının yapılamamasındandır. Taşrayı konuşurken merkeze, kente, payitahta bakmak zorunda kalınmaktadır. Ahmet Çiğdem (2005: 104), taşrayı kuran şeyin taşranın kendisinin değil, merkezle olan ilişkisi; hatta merkezin kendisinin olduğunu söylemektedir. Merkezi göz önüne alarak taşra gerçekliği konuşulmaktadır. Taşra bir yönüyle gerçeklik bir yönüyle de imgesel bir mekândır. Merkezin oluşturduğu, kavramsallaştırdığı bir alandır. Hatice S.

Zengin'in ifadeleriyle taşra "merkezin asimile etmeye ve yönetmeye çalıştığı ideolojik öteki, yani çevreye karşılık gelmektedir (Zengin, 2010: 86)". Gerçeklik ve imgesel boyutta değerlendirildiğinde taşra kavramını tartışmak da sıkıntılı olmaktadır. Çünkü merkezin gölgesinden kurtulmak mümkün değilmiş gibi gözükmektedir. "Taşrada yaşayanlar merkezin farkında olduklarında, kendi yoksunluklarının, kenara itilmişliklerinin, zorluk ve zorunluluklarının farkına varırlar. İşte bu farkındalık içinde yaşanan mekânı darlaştırmaya, içindekileri boğmaya başlar (Baran, 2010: 121)". Yüzyıllardır edebiyata, şiire, yönetim üslubuna şehirlerarası ilişkilere bakıldığında merkez taşra geriliminden kaynaklı öfke ve kıskançlık görülmektedir. Taşranın ölçüğü alınan birime göre değişiklik gösterebilmektedir. Türkiye İstanbul'u merkez, İstanbul dışını da taşra olarak kabul etmektedir. Cumhuriyet dönemine kadar bu durum böyle ilerlemiştir. Şairler, sanatkârlar, bilim adamları da bu algıyı güçlendirecek fikirler sunmuşlardır. Taşradan ayrılmanın büyük bir nimet olduğunu görmüşlerdir. Fuzuli bile Kербela'dadır, bir türlü İstanbul'a gidememiştir ama İstanbul'a ilişkin şiirler yazmıştır. Fakat "Sosyolojik bakımdan taşra, mekânsal bakımdan geleneksel ilişkilerin görece devam ettiği bir sosyal yapıyı karakterize eder. Her ne kadar merkez kendi ötekisini taşra üzerinden kurgulasa da, taşra merkezin insan kaynağıdır." (Çelik, 2013: 28).

Taşra bu dünya ve coğrafya üzerinde her yer gibi bir yerdir. Her yerin bir adı varsa taşranın da adı vardır. Her yerin taşrası farklıdır. Tanıl Bora 1960 lara kadar kullanılan taşralar kavramının, kendine mahsus ayrı dünyaları ifade ettiğine fakat bugün kapitalizmin düzleyici etkisi taşraları giderek standartlaştırdığına dikkati çekmektedir (Bora, 2011: 46). Taşranın problemlerinden birisi de merkeze özenmek, merkez gibi olmaktır. Medenileştirme, geliştirme, bilinçlendirme, kalkındırma, zenginleştirme ideallerinin mazlum bir muhatabıdır. Merkezin eliyle ehlileştirilecek, medenileştirilecek bir yaralı, gariban, yabandır. Bir küçümseme, aşağılama, acıma, hayıflanma sözcüğüdür taşra (Turan, 2004: 51). Yahut hep olumsuzlukları çağrıştıran; yabani, uzak, horlanmış, ileriye göremeyen, kendi kabuğuna çekilmiş, her şeyden atılmış, sanki dünyayla bağını koparmışçasına yaşayan bir alandır (Berk, 2004: 71). Bu nedenle de taşraya karşı yapılan yorumlar, etiketler gerçeği yansıtmamakta, zavallı kavramlardan öteye varamamaktadır. Fakat Mert'e göre de (2010: 3-4), taşrayı topyekûn hatadan, günahattan münezzeh görmemek gerekir yani taşra bir güzelleme iklimi olmamalıdır. Taşranın içerisinde devrimci ruhu görmek de mümkündür, muhafazakâr ruhu da. Taşranın kendine özgü bir dünyası, bir varlık alanı olduğunu kabul etmek gerekir. Uzun yıllardır taşranın mutlak manada merkezle kıyaslanarak anlatılması da bir hatadır, yanlış yorumlamadır. Taşraya karşı yapılan büyük bir haksızlıktır. Taşra sürekli

bir niceliğin hegemonyası altında kalmış ona hep rakamla, sayıyla yaklaşılmıştır. Taşranın niteliği ve kendine özgülüğü pek araştırılmamıştır. Taşra ‘-göre’ kavramına bağlı kalınarak anlaşılmıştır. Oraya göre burası küçüktür, oraya göre burası yoksuldur gibi. Bu durumun aşılıp nitelik açısından taşraya bakmak gerekmektedir. Taşrayı bütünüyle bir saflık ya da gerilik olarak adlandırmak da imkânsızdır. Taşra bütünüyle mesela saf olamaz aynı zamanda dedikodu alanıdır. İmgesel yaratımda ise ‘taşra güzellemesi’ durumu ortaya çıkmaktadır. Bozulmamışlık, samimiyet, saflık, dostluk, cemaat gibi kavramlar taşraya yapıştırılmaktadır. Fakat bunların doğru mu yanlış mı olduğuna taşra içinden bakmak gerekmektedir. Bu tanımın tam da karşısında ‘taşra taşlaması’ durmaktadır. Bu daha çok merkez ekseninde yapılan yorumlamalardır. Bir şey taşraya aitse o şey küçüktür, dardır, sığdır, verimsizdir vb. kötü nitelermeleri taşraya yapıştırmak taşra olumsuzlaması yapmaktır. Dolayısıyla neyse o olduğunu tespit etmek gerekir. Merkezde nasıl bir dinamizm varsa taşranın da kendine göre bir dinamizmi vardır. Taşra da bir üretim alanıdır. Köy dediğimiz şey bugün bir devrimdir.

1.1.3. TAŞRA SOSYOLOJİSİNE GENEL BİR BAKIŞ

Nüfusun çok büyük bir kısmının kırsal bölgelerde yaşadığı Osmanlı’da (Zürcher, 2000: 24), merkez İstanbul geniş topraklara yayıldığı için taşra halkından fazlasıyla uzaktı. Merkez ile çevrenin bağları oldukça gevşek, taşra halkının ödemekle yükümlü kılındığı vergiler ise ağırdı (Mardin, 1990: 34-38). Taşra halkının zaman içerisinde merkeze karşı isyanları başlamış ve sesini Tanzimat Fermanı ile duyurmayı başarmıştır. Bu ferman sayesinde merkezde yaşayan, taşrada yaşayan, azınlık yâda gayrimüslim olanlar arasında denge ve eşitlik sağlanmaya çalışılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu’nda 18. yüzyıldan önce iç ve dış baskılar sebebiyle taşrada dönüşümler başlamış, taşra idaresinin işleyişinde önemli değişiklikler yaşanmış ve sonucunda merkez ile farklı bir eklemlenme süreci doğmuştur (Bay, 2014: 3).

Merkez-çevre tartışması, “1950’lerden itibaren yapısal-işlevselci gündemin farklı kanallarında üretilen”, “bütünleşme/dayanışma ve çatışma/farklılaşma süreçleri”ni inceleyen “geniş bir literatürün önemli bir parçasıdır” (Açıkel, 2006:31-32). Cumhuriyet’in yürüttüğü modernleşmeyle taşra, merkezin varlığını tanımış ve kendi varlığını da merkeze bağlı kılmıştır. Dolayısıyla taşra, Cumhuriyet öncesinde de sonrasında da merkezin sahip olduğu vasıflara tamamen sahip olamamıştır (Argın, 2005:280-281). Zaman içerisinde merkez tarafından siyasal otoriteye ortak olabilmesi yönünde dahi uygun görülemeyen taşra, onun

yerine siyasal yönetim ve toplumsal anlamda ötekileştirilen, dışlanan ve küçümsenen bir politikaya layık görülmüştür (Can, 2016:531),

1950’li yıllar kırdan kente göçün yoğun yaşandığı bir dönemdir. 1950’lerden sonra, bir yandan izlenen tarımda makineleşme politikası, öte yandan nüfus artışı nedeniyle toprakların yetersiz kalması sonucu tarımdan tarım dışına göç başlamıştır. Ancak, Türkiye’de 1950’lerden itibaren yaşanmaya başlanılan tarımdan tarım dışına göç olgusu, birçok az gelişmiş ülkede olduğu gibi, kentte oluşan istihdam olanaklarına paralel olarak, sağlıklı bir nüfus hareketliliğinden uzak, gizli işsizlerin kırdan kente itilmesi şeklinde olmuştur (Dinler, 2008:27). Ülkemizde iç göçün esas nedeni olarak bölgeler arası gelişmişlik farkı yani ikili yapının varlığı gösterilmektedir. Köyün itici etkileri, iletici güçler ve kentin çekici gücüyle beraber ikili yapının varlığı nüfus hareketliliği hızının artmasına; gelişmemiş (ya da gelişme potansiyeli bulunmayan) mekânlardan gelişmiş (ya da gelişme potansiyeli bulunan) mekânlara doğru bir nüfus kaymasına sebep olur (Davran ve Sevinç, 2011:50). 1960-70’li yıllar da yine Türkiye’nin hızla taşralarının şehirlere aktığı, şehirlerde oluşan yeni taşralar ve geçmişle bağların hızlı ve radikal bir biçimde değişim ve dönüşüm sürecidir (Bora, 2005:42-43).

Osmanlı imparatorluğu Batıdaki teknolojik ve bilimsel gelişmeleri takip edememiş ve yıkılma sürecine girmiştir. Kısa süre sonra cumhuriyetin kurulmasıyla taşrada da değişimler meydana gelmiştir. Osmanlı’daki merkez ile çevre arasındaki geleneksel ilişkiler Cumhuriyet kurulduktan sonra da devam etmiştir (Mardin, 1990: 50-52). Mardin’e göre çevre, “kentlerin refahının kendi sırtından sağlandığının, nutuklarla avutulduğunun” ve “dinsel kültürünün mutluluğundan yoksun bırakıldığının” farkındaydı (Mardin, 1990: 53). Ekonomik ve toplumsal yaşamına zorla el atılmasına karşı çıkan çevre, “yerelcilik, bölgesellik ve heterodoks dinî inanç olarak kendini ortaya koyan bir tavır” takınmıştır (Mardin, 1990: 38). Cumhuriyetin ilk yılları taşra-merkez arasındaki gerilim hızla devam etmiştir. Taşra merkez karşısında sessiz kalarak ondan giderek uzaklaşmış, bu durum karşısında merkezde tepkisiz kalmıştır. Fakat cumhuriyet rejimi sonrası topyekûn bir yenilik ve gelişim süreci görülmüş, merkez taşrasıyla ilgilenmeye başlamıştır. Merkez, taşrayı geliştirebilmek için Cumhuriyet’in ilk yıllarında Halkevleri, Şehir Kulüpleri ve Ordu Evleri kurmuş, okuma yazma oranı çok düşük olduğu için köylere 1940 yılında Köy Enstitüleri kurarak öğretmen yetiştirmeyi ve köy halkını böylece ekonomik, kültürel ve siyasal anlamda eğitmeyi hedeflemiştir (Erdoğan, 2019:21). Ancak Türkiye’de merkez taşraya uzak, yabancı

ve hükmedici bir yaşam tarzı ile yaklaşan, taşrayı ezen ve aşağılayan bir güç olmuştur (Laçiner, 2005: 14-15). Taşranın toplumda olduğu kadar siyasette de aktif olması cumhuriyet döneminde çok partili hayat sistemiyle mümkün olmuştur. Mehmet Narlı, taşranın politikada varlığı ve söz sahibi olması hususunda çok partili siyasal hayata geçme girişimleri ve demokrasi denemelerinin taşranın politikaya katılma potansiyelini ortaya çıkardığını söylemektedir (Narlı, 2013:293).

Kapitalizme geçiş bir nevi modernleşmeye geçiştir. Fakat modern olan durağan değildir, sürekli kendisini yenilemektedir. Modern teknolojinin ürettikleri, artık karşısında gelenekseli bulmamaktadır (Nacak, 2015:58). Çünkü modernizm kendi gibi olmayanı geride kalıyor gerekçesiyle değiştirme-dönüştürme gücünü taşımaktadır. Taşraya karşıda aynı bakış açısını sergilemektedir modernizm. Kentin hızla değişen dünyasını göz önünde bulundurarak taşrayı dışlayıp, bir nevi değersizleştirmektedir. Fakat gerçek şudur ki; kentler modernliklerini, önce taşralar inşa ederek ardından sahip olduğu şartlar ve yapılarıyla kıyaslayarak var edebilmektedir. Modern kentin taşraya bakış açısı onu yok etmemekle birlikte varlığını ona bağımlı kılmaktadır.

Modern kent, içerisinde farklılık ve yabancılikleri barındırmaktadır. Sosyalleşme içerisinde olan bireyler ikincil düzeyde ilişkilerle yaşamını devam ettirmektedir. Taşra ise ilişkilerini samimi ve yüz yüze etkileşimle gerçekleştirmektedir. Bu nedenle kent yaşamında bireyler yabancı olarak nitelendirdiği her kişi ve unsurla arasında perde örerken, taşra hayatında karşı karşıya gelme ve yüzleşme vardır. Farklı bireylerin birbirleriyle karşılaşma durumlarını oldukça aza indiren kent hayatı taşrayı ötekileştirmemek başlamaktadır.

Kültürün bir ürünü olan taşrada insanın doğumundan ölümüne kadar paylaşım devam eder. Dolayısıyla taşranın gündelik hayatında mekânsal pratikler göstergeler ile vardır. Taşrayı taşra yapan yalnızca evler, bireyler değil onu etkileyen kültürdür. Taşraya dışarıdan gelen yabancılara karşı farklı ve dikkatli bakışlar yaşadıkları yeri sahiplenmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle yabancıyı tehlike ve risk olarak görmeleri de normaldir. Fakat taşrasının yabancıya karşı bakışının medeni olmamakla eş tutulması (Bora, 2011: 40) onlara karşı yapılan bir haksızlıktır. Bireylerin neyi neden yaptıklarını bu şekilde etiketlemelerden ziyade içeriden bir bakışla anlamak, anlamlandırmak gerekir.

Taşralı ne kadar küçük ve homojenik yapıda yaşasa da gündelik hayatında kendine benzer insanlarla zaman geçirmeyi tercih etmektedir. Kendi gibi olanla, aynı düşünceye sahip

insanlarla birliktelikten hoşlanmaktadırlar. Bunda en belirleyici kriterinde ekonomik nedenler olduğunu söylemek mümkündür. Maddi zenginliğe sahip olan taşralı aynı ve daha üst seviyede imkânlarla sahip bireylerle bir araya gelerek sosyal yaşamını şekillendirir. Önce evler inşa edilir, ardından hayatlar. Kendilerini maddi üstünlükle tasvirleme devamında zengin arkadaş ve dost birliktelerini getirir. Bu şekilde bir yaşam sürmenin kendileri için daha iyi olduğunu düşünmeye başlarlar. Çünkü denklik onlar için önemlidir. Sahip olunan mal varlığının birbirine benzerliği aynı zihinsel düşüncelere sahip olmaktadır onlara göre. Bu nedenle de düşük gelirli aile ve gruplara hayatlarında yer vermez, küçük bir taşrada seçkinleşmeye başlarlar. Bu seçkinliğin ilk gerçekleştirimi de sermaye ile gerçekleşmektedir.

Taşrayı Osmanlı'dan kalan bir sürgün yeri, bir tür olmamışlık bir yere atılma duygusu ve fikri etrafında oluşmuş bir anlam kümesi olarak değerlendirmek mümkündür. 1950'li yıllara bakıldığında İstanbul kendini öyle bir merkeze koymuştur ki her yer onun taşrasıdır. Osmanlı Türkçesi'nde de İstanbul dışında olan her yer taşradır. Fakat 1950 sonrasında taşra ve merkez etrafında oluşmuş tüm kavramlar iç içe geçmeye başlamıştır. Bu çeşitlilik içerisinde de bireyler kendini aramaya başlamıştır. Herkes kendi taşrasını kendi içinde kendi karanlığında ya da şehirliliğini anlamlandırmaya çalışmaktadır. Cumhuriyet ile birlikte taşranın benimsenmesi ve kabullenilmesinde "Anadolu" kavramının belirleyiciliği dikkat çekmektedir. 1961 Anayasası'nın ortaya koyduğu devletçi politikalar, Necip Fazıl'ın Büyük Doğu Hareketi, köy-kent projeleri ve 68 kuşağının halkçılık anlayışı birbirlerinden farklı biçimlerde Anadolu'yu merkez karşısında söylemsel olarak yüceltmekteydi (Alkan, 2005: 73-74) Göç sonrasında taşranın İstanbul'a taşınması şehirli köylülerin ortaya çıkması, otuz dokuz tane ilçeye ulaşmış olması, birçok yerinin taşralaşmış olması Türkiye'deki modernlik deneyiminin temel çelişkisini de dışa vurmaktadır. Taşraya gitmek için çok uzağa gitmeye de gerek yoktur düşüncesini buradan çıkarabiliyoruz. Metropolle karşılaşma deneyiminin travmatik yüzü mülksüz köylülerin iktidarla karşılaşma biçimleri gerek gündelik hayatta gerekse dönemin edebiyat ve sinemalarında işlenmektedir. Taşraya karşı bakış açılarının bu kadar kutuplaşmış olmasında ulus-devlet oluşum sürecinin de etkisi büyüktür. Bütün erken dönem ulus-devlet süreçlerinin tamamında taşra siyasal olarak idealize edilmiştir. Çünkü bu ülkelerde yaşayan insanların çoğunluğu köylü/taşralı insanlardan oluşmaktadır. Köylü bu süreçte idealize edilerek kontrol altına alınmaya çalışılmaktadır.

1.2. GÜNDELİK HAYATIN ORTAYA ÇIKIŞI ve FENOMENOLOJİ

Yaşantının her anının toplamı olarak ifade edilen gündelik hayat, bir o kadar da açık bir şekilde gözlemlenmesi mümkün olmayan derin anlamlar bütünüdür. Sıradan olan bireyin, sıradan yaşantısının anlaşılabilmesi gayretidir. Toplumun varlığını bir bilimsel araştırma nesnesi olarak kurmaya odaklanan sosyologlar, bilimin, hükümetin, sanayileşmenin nedenlerini ve nasıllarını; toplumsal yapının bilinç ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkilerini tartışmışlardır. 1970'li yıllardan başlayarak küreselleşmenin etkisini artırması, göç olgusunun etkileri, etni-siteye bağlı çatışmalar, eşitsizlikler, kadın çalışmaları, insan ve çevre haklarının artan önemi ve cinsiyetçilik üzerine sosyal hareketler ile beraber artmaya başlayan akademik ilgi ile birlikte, toplum ve toplum araştırmalarındaki ilginin merkezine, makro kuramların büyük anlatılarından bireyin sıradan yaşamı girmeye başlamıştır. Cinsel eğilimler ve eşcinsel hareketlere yönelik araştırmalarla bireylerin özel yaşamlarının gerçekte politik yönlerinin de bulunduğu üzerinde duran araştırmalar başlanmış ve bu alanlara yönelen bilimsel çalışmalar giderek daha önemli duruma gelmiştir. Gündelik hayatın işleyişinin araştırılmasına olan ilgi, toplumdaki mevcut dönüşümlerle ilgilidir.

Toplumsal ve bireysel yeniden üretimi sağlayan etkenlerin toplamı şeklinde gündelik hayatı tanımlayan Heller'e göre, toplumsal yeniden üretimin olabilmesi için bireysel yeniden üretim zorunludur. (Heller, 1984:3). Birey içine doğduğu ve hep aynı şekilde bulunduğu kabul edilen dünyayı aslında yine kendi biçimlendirmektedir. Diğer taraftan, içinde yaşam sürdürdüğü dünya ise bireyi biçimlendirmektedir. Bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde hazır bir şekilde bulunan dünyaya doğan ve yaşamış olduğu mekânın gerektirdiklerini yapan pasif bir birey tanımı inşa ediliyormuş gibi anlaşılabilir, da, birey yaşamı süresince, toplumsal yaşamın yeniden üretimi ve yalnızca hayatta kalmanın ötesinde, yaşamı genişletecek toplumsal boyutlarını da dönüştürmekte ve geliştirmektedir (Yılmaz, 2015:19-20).

Literatür incelendiği zaman gündelik hayat; bir gün süresi içerisinde gerçekleşmekte olan ve kalıp tutmuş davranış ve tutumların tamamına atıfta bulunmaktadır. Gündelik hayat sosyolojisi; sosyal yaşamı, yaşamda gözlemlenen değişimleri bütün boyutları ile irdeleyen toplumsal yapıda gerçekleşmekte olan durumlara farklı bir bakış açısı ile yaklaşan ve toplumsal gelişmelere karşı eleştirel bir yaklaşım üreten bir çalışma alanı olduğu

belirtilebilir. Gündelik hayat; sosyal olguların arka planında gizlenmiş olan hakikatlerin belirginleşmesini hedeflemektedir. Yaşamın görünüşte bilindik ve aşına olan yönlerinin nasıl başka bir gözle görülüp nasıl değerlendirileceğini yorumlanmaktadır. Yani, bilindik olanı yeniden incelemesi ve keşfetmeye çalışmak, gündelik hayat sosyolojisinin alanını oluşturmaktadır (Çetin, 2013: 17).

Yirminci yüzyılın başında, Simmel (1971) sosyolojinin görevini, insanların “birlikte-olma” (toplum) kurallarını tanımlama ve bulma görevi olarak yorumlamıştı. Amacı, günlük hayatta grupların birer birim olarak hareket ederken aynı zamanda bireylerin kendi benzersizliklerini oluşturmak için nasıl hareket ettiklerinin resmi bir tanımını derlemektir. Walter Benjamin, günlük yaşamda tarihsel olayları anlamının temeline vurgu yapmıştı. Ona göre, gündelik dünya sadece insan eyleminin arenası değil, aynı zamanda insan düşüncesinin de kalbiydi. Habermas’a göre, ‘yaşam dünyası’, günlük rutinin performansına zaman ayırmayı içeren, referans grupları ve aileden başlayarak topluluğa, ulusa ve dünya toplumuna uzanan toplumsalın yanı sıra bir kişinin ulaşabileceği alandır. Yaşam dünyasının yapısı ile dünya görüşlerinin dili arasında içsel bir bağlantı olduğu için, söylemin ideoloji tarafından bozulmadığı ideal bir yaşam dünyası tasavvur etmek mümkündür. Toplumsal yaşam çerçevesinde birey, belirlenmiş sınırların içerisinde gündelik yaşamını sürdürmektedir. Bu yaşam içerisinde değişmekte olan durumlar ile beraber belli bir dönüşüm mekanizmaları da oluşmaktadır. Henri Lefebvre gündelik hayatı anlamlandırmak amacıyla yaptığı tanımlama şu şekildedir:

“Gündelik kavramı felsefeden gelir ve felsefe olmadan anlaşılmaz. Bu kavram, felsefe için ve felsefe tarafından, felsefi olmayı belirtir. Fakat felsefi olmayı düşünmenin ve ele almanın tek yolu, bir felsefe eleştirisi geliştirmektedir. Gündelik kavramı; gündelik hayattan gelmez; gündelik hayatı yansıtmaz daha ziyade, felsefe adına, onun olanaklı kabul edilen dönüşümünü ifade eder. Bu kavram yalıtılmış felsefeden değil; felsefe olmayan üzerine düşünen felsefeden doğar; bu ise, kuşkusuz, felsefenin kendisini aşma çabası içinde ulaştığı en üst basamaktır!” “(...). Gündelik hayat nedir ki? Ekonomik, psikolojik veya sosyolojiktir, özel yöntemler ve yollarla kavranması gereken özel nesnelere ve alanlardır. Beslenmedir, giyinmedir, eşyadır, evdir, barınmadır, komşuluktur, çevredir. “(...). Gündelik mütevazı ve sağlamdır, doğal olandır, kısımları ve parçaları belirli bir zaman kullanımı içinde, kuşkuya meydan vermeyecek bir biçimde birbirine bağlanan şeydir.” (Lefebvre, 1998: 23-35).

Bilim adamları, gündelik hayatın sadece önemsiz ve sıradan günlük faaliyetlerden ibaret olmadığını, bunun insan hayatının çekirdeğini ve sosyal ilişkilerimizin üretildiği ve yeniden üretildiği alanı oluşturduğunu fark etmişlerdir. 20. yüzyılın ortalarından bu yana, bilim adamları günlük yaşamın insan ilişkilerini anlamadaki merkezi önemini kabul etmeye başladıklarında, günlük yaşam çalışmaları sosyal ve beşeri bilimlerde büyük bir ilgi alanı haline gelmiştir. Gündelik yaşam, çok sayıda mekân ve bağlamda (ev, iş, eğitim kurumları, alışveriş mekânları, eğlence alanları, dijital mekânlar, vb.) Henri Lefebvre'nin ufuk açıcı çalışmasında açıkladığı gibi, tüm faaliyetlerle derinden ilişkilidir ve onları tüm farklılıkları ve çelişkileriyle kuşatır; orası onların buluşma yeri, bağları ve ortak paydalarıdır. Ve insanı - ve her insanı - bir bütün yapan ilişkilerin toplamı, biçimini ve biçimini gündelik yaşamda alır (Lefebvre, 2003:33).

Gündelik hayat temelde bir rutine gönderme yapmaktadır. Yani gündelik derken her gün olan düşünülmektedir (Cantek, 2008: 14). Bireylerin yaşamını devam ettirirken oluşturduğu ilişkiler, etkileşimler gündelik olan bütün toplumlarda insan soyunun varlığını sürdürmek için geliştirdiği etkinliklerden oluşur: yeme, içme, barınma, üretme, güvenlik, soyun yeniden üretimi gibi basit insani gereksinimleri karşılamak üzere yapılan tüm etkinlikler 'gündelik' rutinlerin, yığılmış bilgilerin, ritüellerin, toplumsal işbölümünün arasına dağılmış bir yığın işi kapsar (Şahin ve Balta, 2001: 185) ". Gündelik hayat akıp giden zaman içerisinde kendini teşhir eder. Bu nedenle gündelik hayatın görünürdeki yoksulluğuna takılmadan, aslında onun gizli olan zenginliğini ortaya çıkarmak gerekir. Bu çaba, kalabalığın altındaki derinliği açığa çıkarmak kadar, olağanlığın olağanüstülüğüne ulaşmak için de gerekli bir faaliyettir (Lefebvre, 1998: 16). Gündelik hayat, sosyal gerçekliğin inşasıdır. İnsanlar farkında olmadan buralarda bireysel ve toplumsal kimliklerini açığa çıkarmaktadırlar. Çünkü taşralı olmak da bir kimliktir. Kadın, erkek, yaşlı, çocuk, işsiz, memur, zengin, yoksul fark etmez orada ikamet eden herkes taşralıdır. Taşra onlar için sosyalleşmenin gerçekleştiği ilk mekândır. Taşralı birey gündelik hayatta hem taşrasını sevmekte hem de kenti takip etmektedir.

Lefebvre gündelik hayatın tekrarlardan oluştuğunu ve tekrarların oluşturduğu davranış kalıplarının keşfedilmesi gerektiğini vurgular (Çetin, 2017: 64). Taşra hayatında oluşmuş birçok rutin vardır. Bu rutinlerin nerede, nasıl, kimler tarafından gerçekleştirildiği gündelik hayat sosyolojisinin inceleme alanıdır. Bireylerin tekrarladıkları tüm eylemler toplumsal

yapıyı oluşturmaktadır. Mead'a göre insan sosyal bir varlıktır, taşradaki birey de deneyimleri ve düşüncesiyle özünde toplumsaldır. Sembol ve dil aracılığıyla taşrada ilişkileri üretmekte, kültür aktarımlarını gerçekleştirmektedirler. Taşralı bireyler kendi anlam dünyalarını karşılıklı olarak birbirlerine ispat etme pratiğindedirler. Birbirlerini mekânsal olarak takip ve analiz eden taşralılar kendi söylemlerini de bunlara göre oluşturmaktadırlar. Çünkü Garfinkel'in de belirttiği gibi hiçbir eylem içindeki bağlamdan ayrı düşünülemez.

Fenomenoloji, belirli felsefe ve beşeri bilimler geleneklerine dayanan ve ön-düşünsel insan deneyimini yansıtmayı amaçlayan nitel araştırmaya yönelik bir yaklaşımdır. Fenomenolojik araştırmacı, biz onları kavramsallaştırmadan, soyutlamadan veya açıklamadan önce, yaşanan dildeki deneyimsel anlamları yeniden yakalamaya ve ifade etmeye çalışır. Fenomenolojik yöntemler, kendilerini sundukları ve bilinç, dil, bilişsel ve bilişsel olmayan duyarlılıklarımız ve kişisel, sosyal ve kültürel ön anlamalarımız tarafından şekillendirildikçe bu anlamları tanımlamak ve yorumlamak için kullanılır.

Fenomenolojik sosyoloji, sosyal davranışın oluşumunu ve sosyal gerçekliğin inşasını açıklamak için en çok tanınan yaklaşımlardan biridir. Bugüne kadar, fenomenolojik sosyoloji genellikle Edmund Husserl'in aşkın fenomenolojisi geleneğine ve Alfred Schütz'ün dünyevi fenomenolojisine aittir, bu nedenle kendisini genellikle yaşam dünyası sosyolojisi, günlük yaşam sosyolojisi ve bilgi sosyolojisi olarak sunar. Fenomenoloji; ortaklaşan anlamlar ve deneyimler üzerine odaklanmaktadır. Felsefeden ilham alarak pozitivizmin karşısında bir karşı duruş olarak gelişen bir yaklaşımdır. Pozitivizmde bireylerin deneyimlerinden ziyade daha nesnel, araştırma ve araştırmacının dışında duran bir dünyayı açıklama çabası bulunmaktadır. Fenomenolojide ise bireylerin davranışlarının anlamlı ve amaçlı yapıldığına vurgu söz konusudur. İnsanların seçtikleri fenomeni nasıl algıladıklarını ve nasıl betimlediklerine odaklanmaktadır.

Fenomen nedir peki? Herhangi bir duygu (kırgınlık, mutsuzluk, yalnızlık), bireyler arası ilişki biçimleri (arkadaşlık, iş, aşk), kültürel örüntüler, örgütsel davranışların hepsi birer fenomendir ya da bir deneyim, öğrencilerin uzaktan eğitim alma deneyimi ya da trans bireylere yönelik nefret görüşmeleri örnek verilebilir. Bu görüşmelerde nefretin nasıl anlamlandırıldığı, nasıl algılandığı, özünde ne olduğu araştırılmaktadır. Fenomenolojik araştırma, ön kabulleri olmayan araştırmacının kişisel deneyimlerini çalışma içine dâhil

etmediği alanlardır. Bu duruma araştırmacıların kendi kültürünü ‘ayraç içine’ alması denilmektedir (Woff, 1997: 499).

Araştırmacı, araştırmacının tarafsızlığı evrensel nitelik ve radikal özerkliği 3 temel husus olarak temel almaktadır. Tarafsızlıkta bireyin kendi yaşam deneyimlerini kendi önyargı ve bilgilerini araştırma dışında tutmak irdelenmektedir. Katılımcıların ortak özelliklerini belirlemek ve genellenebilir evrensel niteliklere ulaşabileceğini göstermektedir. Katılımcılar yaşadıkları çevrenin, kültürün etkisinden bağımsız olarak düşünülmelidir. Katılımcıların radikal bir özerkliği bulunmaktadır. Fenomenolojik bir araştırma yapılırken anlamları ortaya çıkarılmaya çalışan deneyim ya da fenomenin yöneme uygun olup olmadığı belirlenmektedir. Elde edilen veriler de örneğin korku konusu çalışıyor ise korku deneyimini bizzat deneyimlemiş bireylerden sağlanmaktadır.

Husserl 20.yy’ın en önemli filozoflarından görülmektedir. 19.yy’ın sonu, 20.yy’ın başları felsefede yeni bir kuruluş arayışının olduğu dönemdir. Felsefeyi yeniden inşa etmek isteyen Husserl fenomenoloji yöntemini kullanan felsefecilerdendir. Husserl anlatırken dört temel noktaya değinmekte fayda vardır. Birincisi Husserl’in erken dönemine doktora ve doçentlik tezlerini yazdığı döneme bakmak gerekmektedir. İkincisi Husserl’in kaynaklarıdır. Kaynaklar ve etkisine, ortaya koymuş olduğu fenomenolojinin de hangi alanlarda nasıl bir etki bıraktığını, bilimlere nasıl yansıdığını görmek gerekmektedir. Üçüncüsü felsefe konusundaki ayrıntılı çalışmalarını incelemek, Husserl’i okurken nereden başlamak gerekir sorusuna yanıt verebilmektir. Kartezyen Meditasyonlar, Kriz, İlk Felsefe ve Saf Fenomenoloji idesine dair eserleri dört temel eseridir. Bunları felsefik çalışmalarından sonra kaleme almıştır. Husserl kendi bilimsel duruşunu derinden etkilemiş olan ve ömrünün sonuna kadar sürdürmüş olan birisidir. Eleştirel matematik hareketi ile bütün bir matematiğin yapısını yeniden gözden geçirip kurmak istemektedir. Husserl bir eleştiri hareketinin içinden gelen filozoftur. Bu eleştirel yaklaşımı fen bilimlerinin durumuna, felsefeye ve topluma bakışına yansımaktadır. Husserl felsefeyi sıkı bir birim olarak kurmak istemektedir.

Aynı zamanda yaşantıyı bilinç düzeyine yükseltmek ve bunu kendisine ve topluma geri döndürmektir. Bireyin içselleştirmeleri, birinci kişiden bilgilerin elde edilmesi Husserl Fenomenolojisi için çok önemlidir. Tarih içinde bir yapı oluşturulması, bir disiplin haline gelmesi, bu disiplinin nitel çalışmaların temelini oluşturması ve aynı şekilde nitel araştırmada bir yöntemidir. Fenomenoloji, bireye ve bireyin iç dünyasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Görüngü, dış dünyayı algılama şeklimizdir. Duyu organları ve bireyin istemleri bu algılamayı etkilemektedir. Örneğin bir sandalye, basit bir nesne olsa da her bireyin içselleştirme şekli farklıdır. Göreceli, tanımlanan ve sonlu olandır. Bireyin herhangi bir olay karşısında takındığı tutum nasıl içselleştirdiği neye göre tanımlar yaptığı fenomenolojinin görevidir. Yaşantıların farklı, zengin ve nitelikli oluşu derinlemesine görüşmelerle açığa çıkmaktadır. Araştırmacı ve katılımcı bu araştırmanın odaklarıdır.

Bu nedenle fenomenoloji, gündelik hayat araştırmalarında oldukça sık kullanılan bir yöntemdir. Gündelik hayatı inceleyen araştırmacılar kişilerin gerçek ve rutinleşmiş deneyimlerini incelemektedirler. Bireylerin görüngeleri nasıl anladıklarını, görüngüyle olan ilişkilerini gündelik hayat üzerinden yorumlama yapılabilmektedir. Fenomenoloji sayesinde gündelik hayattaki farklı yaşantılar üzerine odaklanılır ve çalışılır. Bu araştırma içerisinde yer alan taşra ve seçkinleşme eğilimlerine yönelik bireylerin bir fenomen olan seçkinliği nasıl yorumladıkları, taşradaki deneyimleri, bu deneyimlerin seçkinliği etkileme ve yüceltme şekillerini görmek mümkündür.

Gündelik yaşama baktığımızda mekân izole edilmiş bir parça değildir. Zihinsel mekân, fiziksel mekân, toplumsal mekânda farklılık yoktur. Gündelik yaşamda bunlar birbirleri ile iç içedir. “Gündelik hayat bütün sıradanlığı içinde, işteki ve iş dışındaki mekanik hareketler, saatler, günler, haftalar, aylar, yıllar, çizgisel tekrarlar. (Lefebvre, 2007:32). Gündelik hayatın ritmi, var edilen rutinlerin tekrarı ve sürekli dönüşerek inşa edilen alanları ifade etmektedir. Lefebvre gündelik hayatı “doğa ile kültürün, tarihsel olan ile yaşantının, bireysel olanla toplumsalın, gerçek ile gerçek dışının birleşimidir, bir geçiş ve buluşma yeridir, iç içe girme ve çatışma yeridir, kısacası bir gerçeklik düzeyidir. (Lefebvre, 2015:55) şeklinde tanımlayarak gündelik hayatın ayrıntılar ile dolu olduğunu, üretken ve yaratıcı olduğunu belirtmektedir.

1.3. BİR TOPLUMSAL SINIF ÖRNEĞİ: TAŞRA SEÇKİNLERİ

Tabakalı bir toplumsal yapının oluşması bireyler arasındaki eşitsizlik ilkesinin hâkim olmasıyla mümkündür. İnsanlar, biyolojik, psikik ve kültürel farklı konumlarda değişik güç düzeylerinde bulunmakta, karşılıklı etkileşimle herkes içinde bulunduğu güce göre farklı dereceler almaktadırlar (Aydın, 2015:37). Bu farklı dereceler toplum içerisinde sosyal yapıyı ve toplumsal dinamikliği meydana getirmektedir. Sosyal yapı içerisinde bireylerin gerçekleştirdiği dikey ilişkiler düzeninin adı ‘statü’ olarak tanımlanırken statülerin ortak basamağına ‘tabaka’ denilmektedir. İnsanların yaşadıkları mekân, içerisinde buldukları sosyo-kültürel seviye, inandığı din gibi birçok değere göre toplumsal tabakalar oluşmaktadır. Tabakalar halindeki bireyler aslında birer toplumdur. Fakat bilinmesi gereken bu toplum içerisinde bireyler aynı çizgide bulunmamaktadırlar. Mekân olarak seçilen taşrada bireylerin oluşturduğu birçok sosyal yapı vardır. Bu yapı soy, eğitim, din, servet vb. gibi birçok etkene bağlı olarak sınıflara ayrılmaktadır. Sınıflaşmış olan taşralılar taşrada ve hatta merkezde kendisini ifade etmek, varlıklarını ispat etmek istemektedirler. Gerek kentin cazibesi, gerek kendi içerisindeki tahakküm arzusu onu taşrada seçkin olmaya yönlendirmektedir.

Seçkinler kuramının öncü isimlerinden Pareto’ya göre seçkinler, “her insan faaliyeti dalında not verme yoluyla bir endekslemeye gidildiğinde, kendi faaliyet dallarında en yüksek endekslere sahip olanlardır. En iyi avukatlar, en iyi memurlar, en çok kazananlar, en iyi politikacılar, en iyi polisler kısacası herhangi bir kesimde var oluş koşulları, akılları ve varsılıkları sayesinde başkalarına oranla üstün bir çizgide yer alan kişiler toplumun elitleridir (Pareto, 1935: 1422)”. Bakıldığında, bir toplumda her yönüyle ön plana çıkan, kültür, siyaset, ekonomi, eğitim gibi tüm kurumlarda yol gösteren ve halk tarafından yüceltilendir. Kısacası seçkin, “bir toplumun üst tabakası, kreması, kaymağı” demektedir. (Daver, 1993: 122). Toplum yönetiminde ve siyasal iktidar nezdinde etkili olan, doğrudan veya dolaylı olarak önemli rol oynayan grup yönetici seçkinlerdir ve üzerinde durulması, incelenmesi gereken grup Pareto’ya göre budur (Kapani, 2009, 128).

Pareto toplumu, seçkin olanlar ve seçkin olmayanlar üzere ikiye ayırırken, seçkinler de kendi içinde yönetici seçkinler ve yönetici olmayan seçkinler olarak ayrılmaktadır. Yönetimde dolaylı ya da dolaysız belirli bir payı olan bireylerden oluşan kısma yönetici elitler; geri kalan kısmına da yönetici olmayan seçkinler adını vermektedir (Pareto, 1935:

1423). Dolayısıyla toplumu yöneticilerden oluşan üst sınıf ve yönetilenlerden oluşan alt sınıf olarak ayırmak da mümkündür (Pareto, 1935: 1423-1427). Pareto toplumun dinamizmini seçkinlerin durmadan devam eden yer değiştirme tarihine de borçlu kılmaktadır. Var olan seçkinlerin kendi içindeki değişim ve dönüşümünü üç kategori altında incelerken bunun adına seçkinlerin yükselişi ve düşüşü adını vermektedir. Bunlar:

1. Kriz dönemlerine yaklaşıırken yükselen dini duyguların yoğunluğu,
2. Eski seçkinlerin düşüşü,
3. Yeni seçkinlerin yükselişidir.

Yükselen veya yeni ortaya çıkan dini öğretiler toplumsal tabakalar arasında değişimi körüklemektedir. Eski seçkinlerin düşüşü insani ve fedakâr duyguların yükselişi olarak belirirken, yeni seçkinlerin yükselişi güçsüzlerin kuvvetliye karşı başarı kazanması sonucu belirlemektedir (Pareto, 2015:38-39). Marx'ın *Komünist Manifesto*'da tarihi, "sınıf mücadelelerinin tarihi" olarak tanımlamasına karşılık olarak Pareto, tarihi "seçkinlerin durmadan devam eden yer değiştirmelerinin tarihi" olarak tanımlamaktadır (Pareto, 2015: 35). Bu devşirici güç, yalnızca siyasi değişimlerinin değil, toplumsal yapıdaki her kurumun gelişim ve değişim anahtarıdır. Yöneten olmak isteyen taşralı bu adımı seçkinleşerek gerçekleştirmektedir. Birçok alanda başarılı veya güçlü olan taşralı, seçkin olarak üst sınıftadır. Alt sınıf ise sıradan halk olarak nitelendirilendir. İki sınıf arasında yaşanan çatışma, toplumsal dinamikliğı diri tutmaktadır.

Toplumsal yapı ve düzen içerisinde bireylerin seçkinliğı, halktan farklı olarak üst tabakada yer aldıklarını belirten bir sosyal olgudur. Taşra hayatında siyasi, hukuki, ekonomik, kültürel ve eğitim olarak birçok toplumsal kurum bulunmaktadır. Bu kurumlar içerisinde rolüne uygun olarak en iyiyi gerçekleştiren bireyler seçkinleşmektedirler. Fakat bilinmelidir ki, seçkin birey toplumun her kademesinde iyi olmak ya da var olmak zorunda değildir. Halkın onları sayması, yüceltmesi sözüne güvenip fikir danışması birçok alanda söz sahibi olmalarına oldukça etken bir durumdur. Seçkin ve seçkinliğın bu çalışmada varlıklı ve zengin ailelerin diğer yönleriyle desteklenerek tanımlandığı anlaşılmaktadır. Seçkinlik taşra toplumunda dinamik bir ilişki biçimi olarak varlığını sürdürmekte, maddi bir zenginliğe sahip olmanın gerekliliğı üzerinde durulmaktadır. Geçmişten bugüne sahip oldukları varlıkları taşra seçkinlerine her dönemde farklı imkânlar sağlamıştır. Köklü bir ailenin çocuğı olarak dünyaya gelmiş olmalarının sağladığı toplumsal konumlarından, eğitimlerine

kadar o dönem şartlarına uygun seçkinlik statüsüne yerleştikleri anlaşılmaktadır. Beyşehir’de seçkin olmak zor bir durum olarak karşımızdadır. Seçkin olmalarının en önemli basamağı olan zenginliği koruma hissi onları her daim çok çalışmaya iteklemektedir. Bu durumun bireyler üzerindeki psikolojik ve toplumsal etkilerini geçmiş ve günümüz etrafında karşılaştırmalı olarak değerlendirmek gerekmektedir.

Gaetano Mosca, seçkin kavramını kullanmamış olmasına karşın sosyal bilimler nezdinde elit-kitle ayrımını ilk kez sistemleştiren siyasi bilimci olarak kabul edilmektedir (Turhan, 1991: 30). Bütün toplum biçimlerinde siyasi düzene dolaylı veya doğrudan etki edebilen bir seçkin grubun, siyasi iktidara etki etme yetisine sahip olmayan ‘halk’ üzerinde hâkimiyet kurduğunu belirtmektedir. Bu seçkin grubu ise ‘yönetici sınıf’ olarak tanımlar ve şu şekilde açıklar:

“Bütün toplumlarda- çok az gelişmiş ve medeniyetin aydınlık ışığına güçlkle erişebilmiş topluluklardan en gelişmiş, modern ve güçlü topluluklara kadar iki sınıf insan mevcuttur: yöneten bir sınıf ve yönetilen bir sınıf-. Her zaman nicelik olarak az olan ilk sınıf bütün politik işlevleri yerine getirir, yetkiyi/gücü elinde tutar ve bu yetkinin sağladığı tüm imkân ve üstünlüklerden faydalanır; buna karşılık nicelik olarak daha fazla olan ikinci sınıf birinci sınıf tarafından bazen göreceli olarak meşru bazen de yine göreceli olarak keyfi ve zora dayalı şekilde yönetilir ve kontrol edilir ” (Mosca, 1939:53). Mosca seçkinlerin içinde buldukları toplumdan ayrılmasına sebep olan birtakım özellik ve niteliklere değinmektedir. Ekonomik, kültürel, entelektüel, dini ve hatta ahlaki bir takım özelliklere sahip olmaları sebebiyle seçkinler toplumdan ayrı bir noktada durmaktadır. Bir kısmı kendileri bu özellikleri edinmiş, bir kısmına da bu özelliklerden birisi olan ekonomik güç miras olarak bırakılmıştır (Mosca, 1939: 64). Özellikle gelişmemiş, ilkel toplumlarda seçkinler grubuna girmek, siyasi iktidarda söz sahibi olabilmek Mosca’ya göre askeri başarıyla mümkündür. Askeri alanda başarılı olan, ‘cesaret sahibi, saldırı gücü ve dayanma direnci yüksek (Mosca, 1939: 64) bireylere seçkin olma şansı tanınmaktadır. Fakat gelişmiş medeniyetlerde askeri başarı yeterli olmamakta, maddi ve manevi birtakım niteliklerin gerekliliği de belirtilmektedir (Mosca, 1939: 53-54). Taşra hayatında da eski toplumsal düzene bakıldığında servet sahibi olmak yeterli iken bugün ki seçkinler servetlerinin yanında eğitim ve siyasi güçleri ekleyerek konumsal statülerini korumaya çalışmaktadırlar. Mosca’nın tanımı çerçevesinde seçkinler sayı olarak az olmalarına rağmen, toplumsal, iktisadi, siyasi, kültürel bütün fonksiyonları yerine getiren, yetkiyi elinde bulunduran ve sahip olduğu avantajları kullanan bir gruptur. Taşra seçkinleri halkına karşı

zor bir yönetim ve kontrol süreci gerçekleştirmemektedirler. Çünkü halkına olan bağlılığı, muhtaçlık ve var etme ilişkisi onların arasında sadece şeffaf bir perde görevi üstlenmektedir. Bu davranış şekline karşılık halkta seçkinlere karşı teşekkürü minnet bilmekte, her dönem iktisadi ve siyasi olarak yüceltmekten çekinmemektedirler. Özellikle merkez ve dış çevreye karşı seçkinler halkını korumakta, onların iyi olması, gelişmesi, aktif yaşam alanlarında refahta olması için gerekeni yapmaktadır. Bireyler seçkinliği Mosca'ya göre askeri başarılarıyla sağlamaktadır. Fakat incelenen Beyşehir'de askeri üstünlüğe dair fenomenolojik bir bilgiye ulaşılamamaktadır.

Karl Marx'a göre tabakalaşma, en genel anlamı ile bireyler ve grupların belirli veya genelleştirilmiş karakteristiklere göre aşağı ve yukarı statülere, rollere sahip ve sınıflara mensup olarak anlaşılmaları, derecelendirilmeleri demektir (Dönmezer, 1994: 292). Tabakalaşmayı meydana getiren şey eşitsizliktir. Toplumsal tabakalaşma, eşitsizliğin yapısı, eşitsizliği yaşayanların yaşamları üzerindeki kalıcı sonuçları ile ilgilidir (Bottemero, 2005, s.3).

Tabakalaşmış toplumsal yapılar birtakım karakteristik niteliklere sahiptir (Giddens, 2009, s.433):

- *Tabakalaşmış toplumsal yapılarda, sıralanan şey, bir ortak özelliği paylaşan insanların toplumsal kategorileridir. Çocukların yaşlılardan, lisans mezunlarının ilkokul mezunlarından farklı şekilde sıralanması gibi.*

- *Farklı toplumsal tabakaların zaman içerisindeki sıralaması veya tabakalar arasındaki koyu çizgiler yavaş da olsa değişme eğilimindedir. Örneğin, 50-60 yıl öncesine dek beyazlarla aynı otobüslerde seyahat edemeyen, onlarla aynı restoranda yemek yiyemeyen hatta umumi tuvaletlerde dahi ayrımcılığa tabi tutulan siyah ırka mensup birisi bugün, Amerika Birleşik Devletleri başkanlık görevine seçilebilmektedir. Kadınların geçmişten günümüze kazanmış oldukları siyasal haklar ve toplum içerisinde günden güne güçlenen konumları bu duruma verilebilecek örneklerdendir.*

Marx'ın sınıf ve tabakalaşmaya yaklaşımı kategorik bir yaklaşımdır. Marx üretimdeki mülkiyet ilişkilerine göre şekillenen iktisat temelli bir sınıf açıklaması yapmaktadır. Ona göre modern burjuva toplumunda iki temel sınıf mevcuttur: Bunlar üretim araçlarının mülkiyetini elinde bulunduran burjuvazi ve emeğini satarak geçinen mülksüz proleterya'dır

(Marx & Engels, 1976: 509). Komünist Manifestoda da (Marx ve Engels, 1976: 40) “tarih, sınıf mücadelelerinin tarihidir” diyerek sınıf kavramını çalışmalarının bel kemiği konumuna getirmektedir. Bu ifadeye göre tarihi anlamının 10 en önemli yollarından biri toplumdaki sınıf ilişkilerinin çözümlenmesinde yatmaktadır (Öngen, 2006: 25).

Seçkinler adı altında olmasa da Marx, burjuvazi kavramıyla toplumdaki ekonomik çıkar çatışmalarına göre belirlenen toplumsal tabakalaşmaya değinmektedir. Taşra seçkinleri için maddi güç çok önemli bir unsurdur. Hatta denilebilir ki seçkinliğin basamaklarından birisi iyi bir doktor olmakla birlikte çok zengin bir doktor olmaktır. Çünkü zengin grubun iç işleyişinde yaşam bulabilmek, onlara ayak uydurup, benzeyen noktalarda buluşup paylaşım yapabilmek ekonomik güçle mümkün gözükmektedir. Geçmişten bugüne taşra seçkinleri olarak adlandırılan bireylerin aslında mülkiyeti elinde bulunduran zengin bireyler olduğunu söylemek doğru olacaktır. Soysal bir zenginlik ise en zirve noktadır diyebiliriz. Köyün zengin ağası, tarlası olan burjuva, hayvanları olan eşraf toplumda önemli kişilerdir. Çünkü üretim güçlerini elinde bulundurarak halka iş sağlamaktadırlar. Halk, onların vereceği işe, toplumsal yardıma, sosyal desteğe her daim ihtiyaç duymaktadır. Bu da haliyle senin malın var sen güçlüsün şeklinde bir hiyerarşi oluşturmaktadır. Karşı çıkmak isteyen halk neredeyse yoktur. Çünkü bu taşrada ezen-ezilen şeklinde bir tabloya rastlanılmamaktadır. Soyadı ve zenginliğin toplumun önemli kaplarını açmada anahtar olduğunu da söylemek mümkündür. Kimlerdensin? Ne iş ile meşgulsün? Gündelik hayatta iletişimi ilk başlatan sorularken aslında kişiler kimlerle nasıl bağ kuracağını bu kriterlere göre belirlemektedir. Gerçek şudur ki seçkin bireyler bu taşrada zengindir ve onların çocukları da zengin seçkin doğarlar. Fakat modernleşme ile birlikte işbölümü ve mesleki uzmanlaşmanın artması, işyerinde verimliliği ve ürün/hizmet kalitesini arttırmaya yönelik yapılan ileri yönetim teknikleri, teknolojinin kullanımı ve ticaret kolaylığı gibi unsurlar (Cevizci, 1999: 605) bugünkü seçkinliğe bakışı değiştirmektedir.

Taşranın seçkinlik düzeyi bireylere indirgenmiş ve ekonomik güçle ilişkilendirilmiştir. Taşra seçkinlerine ismen bakıldığında bile, kişinin tanımlayıcı bilgi profili, eğitimi, ailesi, bugün ki konumu çok önemlidir. Hangi iş grubunda olursa olsun diğerlerinden daha iyi çalışan seçkinler bunun neticesinde belirli ayrıcalıklar elde edilen kişilerdir. Çok iyi bir zanaatkâr olmak, çok iyi bir tahsil yapmış olmak seçkinliğin gerçekleştiriminde aynı şeydir.

Toplum tarih boyunca her zaman eşitsizlik üzerine kuruludur. Buna bağlı olarak belli bir grubun halkına karşı kural koyma, yönetme, liderlik vasıflarıyla donandığı bir gerçektir. İyi

örgütlenmiş bir azınlık örgütlenemeyen çoğunluğu yönetmektedir. Seçkinlerin sosyal sınıf pozisyonları üzerine düşünüldüğünde taşrada ne bütünüyle yöneten nede bütünüyle yönetilen bir noktada olduğunu söylemek mümkündür. Şöyle ki çok zengin olan bir seçkin işinin hem patronu hem de çalışanı olarak misyonunu devam ettirmektedir. Başarılı bir müteahhit yâda cerrah, hem işinde uzmanlaşırken hem de halkla temasını koparmayıp kendi şahsi işlerini halletmektedirler. Çünkü taşranın sahip olduğu itibar algısı seçkinleri durmadan çalışmaya ve saygınlıklarını korumaya zorlamaktadır. Seçkinlerin statüleri, bir isim yapmaktan çok daha fazlası, bir hayat tarzıdır. Dünya ve bugüne dair bakış açıları, konuşma stilleri, giyim-kuşam şekilleri, örf ve adetlerin sürdürülebilirliği, eğitim ve vizyon pratikleri gibi eylemler toplamları olarak da görülebilir.

Max Weber'e göre sınıf, ekonomik düzenle sınırlıdır ve yaşam boyunca ele geçen fırsatlarla belirlenir: "Sınıf konumu, kişilerin mal, yaşam koşulları ve kişisel yaşantılar için sahip oldukları tipik olanaklar demektir. Bu olanaklar ise verili bir ekonomik düzen içinde gelir sağlamak üzere mal ya da beceri harcama gücünün derecesi ve türü ya da bu gücün yokluğu tarafından belirleniyor olmalıdır. 'Sınıf' terimi, aynı sınıf konumunda bulunan insan grubu anlamına gelir" (Weber, 2002: 270). Bütün tabakalaşma sisteminin ekonomik, sosyal ve politik çemberlerinde güçle bir ilintinin olduğunun altını çizer (Riviere, 1977: 18). Bir başka anlatımla sınıflar (ekonomik), statü grupları (sosyal) ve partiler (politik) bir topluluk içindeki güç dağılımıyla ilgili olgulardır (Weber, 1987:177). Toplumun üç boyutu tabakalaşmanın üç sistemine uygun düşer. Bunlar;

1-Ekonomik boyuttan dolayı "sınıf üstüne kurulmuş, .

2-Sosyal boyuttan dolayı "statü üstüne kurulmuş,

3-Politik boyuttan dolayı "parti" (iktidar) üstüne kurulmuş tabakalaşmalardır.

Weber'in terminolojisinde "sınıflar", "sosyal topluluklar" değildir; "yalnızca toplumsal eylemin mümkün ve muhtemel temellerini temsil eder" (Weber, 1987: 177). Bu bağlamda sosyal sınıftan bahsedebilmek için üç şarta gereksinim vardır; 1-Bir grup insanın yaşam olanaklarının belli bir nedensel ögesi ortak ise, 2-Bu ögeyi, mal sahibi olmak ve gelir sağlamak gibi salt ekonomik çıkarlar temsil ediyorsa, 3-Bu öge, meta ve işgücü piyasalarının koşullarında temsil ediliyorsa, "sınıftan söz edilebilir (Weber, 1987: 177). Weber için sosyal sınıfı yaratan faktör ekonomik çıkarlardır (Weber, 1995: 173) Sosyal sınıfın tanımlanmasında merkezi konuma sahip olan "sınıf konumu kişilerin mal, yaşam koşulları ve kişisel yaşantılar için sahip oldukları tipik olanaklar" (Weber, 1987: 177)

demektir. Bu açıdan bir kişinin sınıf durumunu belirleyen doğrudan piyasadır. Bir anlamda sınıf durumu son kertede piyasa durumudur (Weber, 1987: 178). Weber piyasa durumuna göre sınıfı kendi içinde üç gruba ayırt eder: 1. Mal sahipliği ve gelire göre. (servet) belirlenen sınıf; sınıf durumu mülkiyet açısından farklılık gösterir ve onun tarafından belirlenir; 2. Mal emek piyasalarının koşulları tarafından belirlenen (elde etme biçimi) sınıf; sınıf konumu elde edilen mallardan yararlanma şansına göre belirlenir; 3. Özel bir şans yâda fırsata göre belirlenen (genel şans) sınıf; sınıf konumu her türden nitelik beceri ve eğilimdir (Weber, 1987:180-182).

Genel şansa göre belirlenen sınıf Weber'e göre, bu sınıfın üyeleri "sınıf durumlarına" göre ayırt edilmişlerdir ve daha ziyade modern, endüstrileşmiş toplumlarda önem kazanmışlardır (Weber, 1995:215-216). Bu sosyal sınıflar şu şekildedir; a) genel olarak işçi sınıfı; b) küçük burjuvazi, c) bağımsız mülkleri olmayan "aydınlar" ve sosyal konumları temelde teknik yetişmeye dayanan kişiler; d) mülk ve eğitim yoluyla ayrıcalık sağlayan sınıflar (Weber, 1995:217-218-219).

Sosyal onurun toplumdaki tipik gruplar arasındaki dağılım düzeni Weber tarafından "sosyal düzen" olarak tanımlanır (Weber, 1987:177). O'na göre "statü konumu" ise, "insanların yaşam yazgısının somut, pozitif ya da negatif toplumsal onur ölçüsü tarafından belirlenen tüm tipik öğeleridir(Weber, 1987: 182). Bu ise, "belli bir çevreye mensup olmak isteyen herkesten, her şeyden önce, belirli bir hayat tarzına sahip olması" (Weber, 1987:183) beklentisini doğurur. Statü tabakalaşmasını, toplumdaki diğer iki tabakalaşma biçiminden (sınıf ve parti) ayırt eden özellik, "hayat tarzları"dır. "Belli bir çevreye mensup olmak isteyen herkesten, her şeyden önce, belirli bir hayat tarzına sahip olması" (Weber, 1987:183) gerekmektedir. "Birey, belli bir grubun hayat tarzının taklitçisi olmaktan çıkıp, o grubun kabul edilmiş içe dönük eylemlerine uyum göstermeye başladığı zaman, "statü"sü gelişmeye başlamış demektir"(Weber, 1987:183) Weber için sınıf ve statü tabakalaşmasının ayırt edici özellikleri, sınıf tabakalaşmasının "üretim ve mülkiyet ilişkilerine, statü tabakalaşmasının ise "özel hayat tarzlarının temsil ettiği "tüketim" biçimlerine dayanmasında köklenir (Weber, 1987:188).

Hayat tarzlarını belirleyen faktörler, bir grubun sosyal alışkanlıkları, adetleri (özel giysileri giyme, başkaları için tabu olan özel yemekleri yeme, silah taşıma, amatör sanat

etkinliklerinde -örn. belli çalgıları çalabilme- bulunma hakkına sahip olma, evlilik-özellikle kız çocuklarının evliliği- gibi) (Weber, 1987:186), eğitim düzeyleri (Weber, 1987:256-257), mesleki (Weber, 1987:189-1995:217) ve doğuştan kazanılmış saygınlık (Weber, 1987:184-186) tır. Weber'e göre tabakalaşma sadece ekonomik nedenlerle ilişkilendirilmemektedir. Ona göre tabakalaşma olgusu çok boyutlu olmakla birlikte toplum, ekonomi, statü ve iktidar temelleri üzerinden tabakalara ayrılmaktadır. Bu nedenle bireylerin sadece ekonomik durumlarından kaynaklanan pozisyonlarına bakmak bu noktada çok da açıklayıcı olmamaktadır (Ritzer, 2004: 127). Weber'e göre sınıf kavramı üç temel koşul sağlandığında var olmaktadır. “ Birinci koşul, yaşam şanslarının belirli bir bileşeni olması, ikinci koşul, bu belirli bileşenin gelir sağlamak için mallara ve fırsatlara sahip olmada tamamen ekonomik çıkarlar tarafından temsil edilmesi, üçüncü koşul ise, bu belirli bileşenin mal ve emek piyasası koşulları içerisinde temsil ettiği ölçüde insanın ortak özelliği olmasıdır (Weber,1978: 927) ”.

Weber toplumsal sınıfların statü ile şekillendiğini aktarmaktadır. “Statü”, sosyal onurun var olup olmadığının bir göstergesidir; belli bir hayat tarzı ile koşullanır ve ifade edilir. “Sosyal onur, doğrudan doğruya sınıf konumuna bağlı olabilir; aynı zamanda, genellikle, statü, grubunun üyelerinin ortalama sınıf konumu ile belirlenmektedir (Weber, 1991: 336). Kısaca söylemek gerekirse statü bir hayat tarzıdır. Statü hiyerarşisinin en tepesinde olanlar ile aynı hiyerarşinin altında olanların birbirinden farklı bir yaşam şekli mevcuttur. Bu noktada içinde bulunulan sınıf ile statüyü birbirinden ayırtıran temel nokta hayat tarzıdır. Hayat tarzını belirleyen maddeler ise, bir grup bireyin sosyal alışkanlıkları, adet ve gelenekleri, eğitim düzeyleri, sahip oldukları meslekleri ve doğuştan kazanılmış saygınlıklarıdır. Seçkin olmak isteyen bireyin öncelikle yapması gereken seçkinleşme çabalarının nasıl gerçekleştiğini anlamak ve hayat tarzına geçirmektir. Bireyin, belli grubun hayat tarzının taklitçisi olmaktan çıkıp, o grubun kabul görmüş içe dönük eylemlerine uyum göstermeye başladığı zaman, statüsü gerçekten gelişmeye başlamış demektir (Weber, 1991: 183). Statü onurunu en iyi ifade eden şey, belli bir çevreye mensup olmak isteyen herkesten, her şeyden önce belli bir hayat tarzına sahip olması beklenmektedir (Weber, 1991: 287). Weber'e göre, aynı sınıfa ait bireyler zayıf bir sınıfsal kimliği paylaşırken, aynı statüye sahip bireyler, belli bir topluluğa ait bireyler gibi aynı yaşam tarzlarını ve tüketim alışkanlıklarını paylaşırlar ki bu paylaşım sınıf kimliğinden çok daha güçlü bir aidiyettir (Arslan, 2012: 60).

Seçkinler toplumunda daha bilgili kişilerdir. Çünkü var olan toplum düzeninde hızla gelişen dünyayla temas halindedirler. Taşranın tek düzeliğini kırmak isteyen seçkinler geçmiş dönemlerde sermaye ve paraya ihtiyaç duyarken günümüzde bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar. Bilgili olmayan seçkin toplumu izole etmekte, kent ve dışarıdan korkmaktadır. Çünkü dışarıyı bilmemekte, hayali bir dünyada yaşamaktadır. Bu nedenle de bilgisiz bir seçkin gerçekleri görmekte ve anlamlandırmakta çok zorlanmaktadır. Her bilgili seçkin midir? Sorusuna yanıt elbette hayır olmaktadır. Seçkinlik taşra toplum yapısında önemli yer tutan bir sosyal olgudur. Taşranın bilinen kişileri olma haline seçkinlik demek mümkündür. Taşranın zengini, sözü geçeni ,siyasi lideri, ileri gelenleri seçkin birey başlığı altında toplanmaktadır. Günlük hayata bakıldığında, taşrada yönetim kademesinde olmasa dahi o bölgenin etkili ve nüfuzlu kişileri olmaları nedeniyle sözüne güvenilen, itibar edilen ve fikir danışılan kişiler olduğu anlaşılmaktadır. Bu grup bireyler zengin iş adamlarından, okumuş kültürlü bireylerden, soylu ve köklü ailelerden oluşmaktadır. Seçkinler taşra hayatının merkeze karşı duruşunu sergilemede, siyasi ve iktisadi emirleri halka ulaştırmada, yenilikleri sosyal yaşantıya aktarmada oldukça önemli noktadadır. Çünkü onlar her yeniliği önce kendi evine ardından halkına taşımaktadır. Halk var olan tüm yenilikleri seçkinlerden görmekte ve almaktadır.

Seçkinler taşra hayatının güzelliklerini yaşarken aynı zamanda da pürüzlerini gören ve gidermekle sorumlu olan kişilerdir. Yaşanılan ya da yaşanılması öngörülen problemler karşısında taşra seçkinlerinin yapıcı ve çözücü gücü etkin bir rol oynamaktadır. Halk tarafından sürekli gözetlenen seçkinler yaşam tarzı ve beğenileriyle her daim tedbirli olması gereken grup üyeleridir. Seçkinlik, güçlü bir toplumsal statüyü ortaya koymaktadır. Seçkin bireylerin hem merkez, hem de halk ile sıkı ilişkileri toplumsal olarak onaylanmış bir statüyü göstermektedir. Seçkin kavramı eşrafta belirtildiği gibi ‘bir sınıfsallığı, belli bir varlığa sahip olma halini’ (Durakbaşı, 2008:108-109) belirtmektedir. Geçmişten günümüze seçkinlik kriterlerinin dönemsel değişiklikler gösterdiği gözlemlenmiştir. Dün dönemin varlıklı ve zengin aileleri seçkin olmaya yeterken, bugün yetmemekte, başka niteliklere ihtiyaç duyulmaktadır. Fakat geçmişten gelen varlıkları, saygı duyulan ailelerden geliyor olmaları toplumsal konumlarını sabit tutmada hep önemli olmuştur.

Dahrendorf, insanların hiyerarşik sıralanışını gösteren tabaka kavramı yerine, sınıf kavramı kullanılmasının daha makul olduğunu belirtmektedir (Dahrendorf, 1959: 202). Dahrendorf ekonomi temelli bir ayrışma anlamı taşıyan sınıf kavramının yetersiz olduğunu

düşünmektedir. Ona göre otorite her türlü gerilim alanlarını, çatışma grupları olarak açıklayacaktır. Bu nedenle toplumdaki tüm ilişkiler ağının çatışma gruplarından oluştuğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Dahrendorf'a göre hiyerarşik ilişkiler ağını norm, değer, birliktelik ve roller oluşturmaktadır (Dahrendorf, 1959: 237-240) : roller, toplumda sahip olunan statüye göre bireyin davranışlarını gösterir. Roller otoritenin ilişkisine göre zorunluluk ilişkisi doğurmaktadır. Değer ve normlar, otoritenin sahip olduğu öğedir, toplumu mevcut yapıda sürdürmeye ve bütünleştirmeye yarar. Birliktelikler, kendi çıkarları içinde kullanılmışsa gönüllü, çıkar çatışmasının yaşandığı alanda zorunlu ilişkilerdir. Dahrendorf, statüye dayalı oluşturulmuş toplumsal ilişkileri, üst ve alt sınıf olarak nitelendirmekte, üst sınıfı otorite, alt sınıfı tabii olanlar şeklinde belirtmektedir. Bu nedenle toplumda bir çıkar ve çatışma hattı mevcuttur. Dahrendorf bu çatışma ve gerilimleri açık yâda gizli olarak ikiye ayırmıştır. Açık çıkarlar, Marx'ın sınıf bilincine varmanın bir ölçütü iken, gizli çıkarlar ise, nesnel koşullara göre ortaya çıkmış, fakat henüz bilinçlenmemiş sınıfı belirtmektedir (Himes, 1980: 53). Marksizm deki bilinç durumuna göre Dahrendorf'un sınıf ayrımı yapması onun da çatışma gruplarıyla mevzuumu açıklamak istediğini göstermektedir. Çünkü ona göre de toplumdaki sınıflar ekonomik çıkarlarla şekillenmektedir.

Bourdieu alan kavramını, sosyal yapı ile ilişkilendirerek ele almaktadır. Alan onun için bir mücadele alanıdır. Alanda konum sahibi olanlar, birey veya kolektifler olarak hali hazırdaki konumlarını korumaya ve iyileştirmeye çalışmaktadır (Ritzer, çev. Ertuna Howison, 2015: 156) Alan ekonomik, kültürel sosyal sermayelerin kullanıldığı bir yarış yeridir. Fakat siyasi güç bu sermayelerin hiyerarşisi olarak en güçlüdür. Bourdieu alanda söz sahibi olabilmenin sahip olunan sermaye miktarıyla belirlendiğini belirtir. Alan bu çalışma için Beyşehir taşra kentidir. Bu taşrada bireylerin sermayelere sahip olması seçkinleşmenin gereklilikleri arasındadır. Bourdieu için alanda önemli olan dört sermaye tipi taşra ile şu şekilde ilişkilendirilebilir. Taşralı birey ekonomik sermaye yani paraya, altına sahip ise bunun miktar ve ağırlığıyla seçkinleşebilmektedir. Yâda kültürel sermayeye sahip yani köklü/soylu olarak bilinen ailede seçkinleşme görülmektedir. Yaşamını normal bir halk gibi geçiren taşralı sevildiği ve sayıldığı sosyal çevresi ile sonradan seçkinleşme kazanabilmektedir. Örneğin aday olduğu muhtar adaylığında açık ara farkla seçimi kazanarak ünlenmesi gibi. Son olarak Bourdieu'ya göre sembolik sermaye alandaki aktörün sahip olduğu onur ve prestijidir. Taşralı birey aldığı eğitim, alanında uzmanlaştığı konular ile kendine bir çalışma

alanı bulabilmektedir. Hızla yükselen taşralı iyi bir doktor, esnaf, öğretmen olarak adını zikrettirmeyi başarmaktadır.

Tarih boyunca tüm toplumlarda iki çeşit sosyo-politik sınıf yapısı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi daha az insandan oluşan ve diğer insanların hareketlerini etkileme potansiyeline sahip olan yönetici sınıftır. İkincisi ise yönetici sınıfa göre daha kalabalık olan ve daha güçsüz kabul edilen sınıftır. Bu güçlü sınıfa ‘seçkin, elit, aydın, avas’ gibi birçok isimlendirme yapmak mümkündür. Seçkin kavramı noktasında belirsizlik olduğu bir gerçektir. “ Literatürde ilk kullanımına 17.yy’da rastlanan seçkin kelimesi o dönemde askeri, dini, üst sınıfları ifade etmek amacıyla kullanılırken, daha çok olumsuz anlam yüklenen bir anlatıma sahiptir (Arslan, 2007a:2). Kelimenin sosyal bilimlerdeki kullanımı 19.yy’a tekabül etmektedir (Bottomore: 1993:1). Bu dönemde daha çok toplumsal yöneticileri övmek niyetiyle kullanılan bir kavram olarak görmekteyiz. Fakat literatüre geçmesi ve bilimsel kuramlarda kullanılması Pareto ve Mosca ile gerçekleşmiştir (Bottomore, 1993 ; Arslan, 2010: 7). Her iki düşünür tarafından da seçkinlik, dönemin dikte yapılarının baskısı altında, toplumsal sınıflaşmanın en üst noktasını tanımlamak için kullanılmaktadır(Arslan, 2007a:3). 20.yy’ın sonlarına doğru sosyoloji ve siyaset literatüründe güçlü bir yorumlama başlamıştır. Yerli literatürde seçkinler, sosyal faaliyet alanlarında önemli roller oynayan, temel sosyal değerleri temsil eden, taşıyan ya da yaratan, işlevsel uzmanlık gerektiren işlerde yüksek performans sergileyebilen (Ergil, 1986: 119), toplumsal kaynakları elinde bulunduran, toplumsal kararları doğrudan alan, alınmasını dolaylı yollarla etkileyebilen (Pareto, 2005), bunun yanında sadece kararları almakla kalmayıp toplumun geri kalanının da bu süreçte oynayacağı rolü belirleyen (Mills, 1974), kitleler üzerinde rasyonel, hukuki ya da karizmatik bir otorite/etkiye sahip olan kişi yâda kişileri karşılamak için kullanılmaktadır.

İktidar seçkinleri denildiğinde; yönetime ve idareye yönelik en eski dönemlerden itibaren kurumsallaşan bu zihniyetin sonucu olarak, iç içe geçmiş klikler aracılığıyla, en azından ulusal çerçevede önemli sonuçlara neden olacak kararları alan (Mills, 1974: 28), yâda alınan kararları doğrudan etkileyen (Arslan, 2010: 77, Duverger, 2002:136), geçmişte her ne kadar aile aidiyetleriyle bu mevkilere gelmişlerse de sanayi sonrası toplumlarda bunların yanında beceri, zekâ ve yetenekleriyle kitleler arasından sıyrılan (Arslan, 2010: 109-110),

ekonomist, bilim adamı, siyasetçi, iş adamı, bürokrat gibi kişilerden oluşan grup aklı gelmektedir.

Seçkinler, sahip oldukları avantajlar ve güç sayesinde halktan kendisini ayırmakta ve halkın mukadderatını belirleyecek kararları alacak nitelikte farklı gruplar olduğunu vurgulamaktadır. Fakat zannedilenin aksine tüm seçkinler başarılı, bilgili, yetenekli kişiler değildir. Buldukları yere tesadüf eseri gelebilecekleri gibi, toplum tercihleri sonucunda da bunlara seçkinlik kazandırmış olabilir (Schumpeter, 1977: 221). Seçkinliğin sadece siyasal olmadığı ekonomik, askeri, medya, aydın gibi gruplarda da incelemek mümkündür. Ekonomik seçkinliğin taşra hayatında daha baskın olduğu görülmektedir. Giddens'in tanımıyla ekonomik seçkinlik Marksist bakışıyla artı değerden en fazla payı alan, üretim mekanizmalarının sahibi konumundadır (Giddens, 1999: 54).

Ekonomi seçkinleri varlıklarını Bourdieu'n un sermaye tipleriyle sürdürmektedir. Bourdieu'n un sermaye tipleriyle sürdürmektedir.

“ Bourdieu'ya göre seçkin sermayesinin ilki üretim araçlarına yâda üretim sonucu ortaya çıkan artı değere sahipliği ifade eden iktisadi sermayedir. İkincisi sahip olanların diğerlerinden üstün görüldüğü, sembolik ve kültürel değerleri kapsayan ve eğitim yoluyla edinilebilen kültürel sermayedir. Sosyal sermaye olarak adlandırılan üçüncü tip zenginlik ise özünde kanaat önderliği yâda kitleleri harekete geçirebilme gücünü temsil etmektedir. Son sermaye tipi ise sembolik sermaye olarak adlandırılmakta ve diğer üç sermaye tipine sahip olmayı ve bunlardan hareketle meşruiyeti temsil etmektedir. İşte bu sermayelerin her biri ayrı ayrı sahibine seçkinlik vasfını kazandırmakla beraber, iktisadi sermaye diğer tümünü elde bulundurmaya sağlayan bir araç olarak ön plana çıkmaktadır (Köseoğlu, 2015: 356-357). ”

Hızla gelişen dünyada, teknolojinin artmasıyla güçlenen medya ve sosyal ağlar toplum ve bireyler üzerinde oldukça etkilidir. Modernleşme ile birlikte değişen sosyo-politik şartlar, artık soy, aristokratik geçmiş, aile kökenleri gibi kavramları seçkinlik için tek başına

belirleyici olmaktan çıkarmış, bunların yerine seçkinliğin kriteri olarak ün, şöhret, görünürlük gibi görsel medyanın insanlara sağladığı imkânları koyarak medya seçkinlerinin siyasal sistemdeki işlevini arttırmıştır (Mills, 1974: 101). Siyasi ve ekonomik seçkinliği eline alan bireyler medyayı da yanlarına alarak görünür olmayı, propaganda yapmayı, meşruiyet sağlamayı amaçlamaktadır. Sosyal medya üzerinden ortaya konulan bir mesaj yâda propaganda hızlı bir şekilde kitlelere ulaşmaktadır. Bu nedenle de seçkinliğin gerçekleştirim ve devamı medya araçlarıyla desteklenmektedir.

Bir diğer seçkinlik türü olarak entelektüel bireyleri görmekteyiz. Yüce bir bilgiye sahiplik halk üzerindeki etkin olmalarını sağlamaktadır. Diğerlerinden farklı olarak üstün bir kavrayış ve bilgi seviyesine sahip olduklarıdır (Russel, 1994:44). Sanayi sonrası toplumda paranın yerini bilgi almaya başladığı içi de bilim adamları, entelektüel ve aydınlar seçkin durumuna yükselmeye başlamışlardır (Arslan, 2007: 75, Giddens, 1999). Eğitim ve bilgi seçkin olmanın yeni yollarındandır. Toplumda gözlenen bir diğer seçkinler ise dini yönden önder olan kimselerdir. Bu nedenle de Türkiye gibi ülkelerde dini seçkinlik önemini korumaya devam etmektedir. Seçkin türleri ile ilgili genel bir yorumlama bilgisinin ardından seçkinliğin sosyolojik bakış açısıyla iki sınıf içerisinde analizi şöyledir;

Birinci grup varlığını sosyo-ekonomik sisteme ve birtakım hukuki güvencelere borçlu olan kalıcı gruptur. Üretim tarzına ve mülkiyet ilişkilerine bağlı olan bu grup, yapısal ve organik bir varlığa sahiptir. Aynı zamanda bu grup toplumsal üretim sürecini yönlendirecek ve etkileyecek bir güce sahiptir. Bu grubun kazanımları ve birikimleri genellikle kuşaktan kuşağa aktarılabilir niteliktedir. İkinci grup olan değişkenler ise siyasal seçkinler olarak ifade edilebilecek ve varlığını daha çok siyasal sistemin yapısını ve iktidarın el değiştirme yöntemlerini belirleyen hukuki yapıya borçlu olan gruplardır (Ergil, 1983: 124).

Mills'e göre toplumları etkileyen siyasi ve iktisadi kararlar güçlü bir azınlık olan seçkin grubu tarafından alınmakta ve yönetilmektedir. Mills, Amerikan toplumundaki seçkinleri ele alırken bu grubun yeni bir grup olduğunu, seçkinlerin eskilerini yerinden ettiğini söylemektedir (Bostan, 2012: 121). Ona göre seçkinler eski ve yeni olarak ikiye ayrılırken, en çokta iktidarda söz sahibi bireylerdir. Eski seçkinler geleneksel sistemde yerel etkiye sahip maddi durumu güçlü bireylerdir. Fakat kapitalist düzen içerisinde toplumdaki sınıflar arttıkça yeni bir seçkin grubu var olmuştur. Üstelik bu yeni seçkinler yönetim dâhil birçok

alandaki söz sahibidirler. Seçkinlerin en önemli ortak özelliği aynı eğitimi almaları, birbirine benzer giyinmeleri, aynı muhitte oturmaları ve sosyokültürel hayatlarını benzer şekillerde geçirmeleridir. Mills'e göre seçkinler statü sahibidirler ve bu statü göstergeleri nesep, mülkiyet ya da başka bir şey değil tüketim şekilleri ve hayat tarzıdır (Bostan, 2012: 121) . Bunların nasıl sıkı bir seçkinler grubu meydana getirdiğini anlamak için de seçkinlerin hayat tarzlarını incelemeye alır (Mills, 1974:65-96). Aynı zamanda Mills, iktidar seçkinlerinin dönemin ünlü ve önemli siyasetçilerle yakın ilişkiler halinde olduğunu söylemektedir. Medya aracılığıyla bütün topluma yayılan bu hayat tarzı seçkinlerin iktidarını da meşrulaştırmaktadır (Mills, 1974: 97-127). Bir taraftan da seçkinlerin ekonomik anlamdaki gücü, söz sahibi olmalarındaki etkisini giderek yitirmektedir. Eskiden büyük iş patronları olarak herkes tarafından tanınan zenginler yerini iktidarlarını ve zenginliklerini belirli kurumsal çatılar altında saklayan zenginlere bırakmıştır (Bostan, 2012: 122).

1.4. BİR TAŞRA OLARAK BEYŞEHİR'İN KONUMU ve TARİHSEL PORTRESİ

Konya vilayetine bağlı olan Beyşehir, kendi adıyla anılan gölün güney ve doğu tarafıyla, gölden çıkan Çarşamba Çayı'nın iki tarafına kurulmuştur (Erdemir, 1999:1). İlçenin 90 kilometre doğusunda Konya vilayeti; batı, kuzeybatı ve güneybatısında Isparta vilayetine bağlı Şarkıkaraağaç, Sütçüler ve Yenişarbademli ilçeleri yer almaktadır. Kuzey tarafında Hüyük, Doğanhisar, Derbent ve Ilgın ilçeleri ile güneyinde Derebucak, güneydoğusunda ise Seydişehir ilçesi bulunmaktadır (Alperen, 2001:4). 1.112 metre rakımı ve 656 km² yüzölçümüyle (Üçüncü ve Muşmal, 2014:24) Türkiye'nin en büyük tatlı su gölü olan Beyşehir Gölü'nden, etrafındaki ilçe, kasaba ve köyler içme suyu ile birlikte hem tarımsal faaliyetlerden hem de balıkçılık ve turizm açısından faydalanmaktadır (Soyaslan, İ. ve Hepdeniz, K., 2018: 63-74).

Eski Çağ'da Beyşehir, Pisidia bölgesinin güney ucunda olan bir yerleşim yeri idi. W. M. Ramsay vermiş olduğu bilgilere göre Beyşehir'in ismi o dönemde "Karallia" (Ramsay, 1960: 367 akt. Alperen, 2001:3) Beyşehir Gölü'nün adı ise "Karalis-Karalitis" (Ramsay, 1960: 434, akt. Arslan, 2001) olarak geçmiştir. Karallia isminin Beyşehir Gölü'nün doğusundaki bütün havaliye verildiği, günümüzde Beyşehir'in kuzeyinde bulunan Kireli Mahallesi'nin isminin de Karallia isminin halk dilinden bozulması olabileceği kaynaklarda belirtilmektedir (Erdoğan, 1989:111). Türkiye Selçuklu Sultanı I. Alâeddin Keykubad döneminde şehir, çoğunluğu oluşturan Üçoklar boyuna mensup Türkmenler tarafından gölün

güneybatı tarafında yeniden kurulmuştur (Üçüncü ve Muşmal, 2014:19 ; Alperen, 2001:3). Dönemin hâkimi olan Eşrefoğlu Seyfeddin Süleyman Bey, beyliğini Gorgorum'dan Beyşehir Gölü'ne taşıyarak şehrin kendi adını taşımasını istemiştir. Bu nedenle *Süleymanşehir*, *Şehir Süleymaniye*, *Süleymanşehri* gibi isimler zamanla değişim göstererek *Bekşehir*, *Begşehir*, *Beyşehri* ve bugünkü *Beyşehir* ile son halini almıştır.

Beyşehir bölgesi gerçek anlamda tarih ve doğa harikası bir yerdir. Çünkü tarih sayfalarına bakıldığında bu kadar eski yerleşim yerine ender rastlanmaktadır. Tarihi belgeler arkeolojik kazılar ve tarihi eserlerden bölge tarihinin M.Ö. 13.yy'a kadar dayandığını söylemek mümkündür. Beyşehir tarih boyunca Hititlere, Friglere, Perslere, Büyük İskender ve Romalılara ev sahipliği yapmış bir ilçedir. 1071 Malazgirt Savaşından sonra Selçukluların kontrolüne geçen bölgede 1280 yılında Eşrefoğlu Süleyman Bey kontrol oluşturmuş ve bugün ki ilçe merkezini Eşrefoğlunun merkezi yapmıştır. Uzun süre beyliklerle yönetilen Beyşehir 1467 yılından sonra Fatih Sultan Mehmet Han tarafından Osmanlı topraklarına dâhil edilmiştir. 1872 yılından sonra belediye olan Beyşehir günümüze kadar bu statüde kalmıştır. Anadolu'da bulunan birçok Selçuklu imzasından en belirgin olanı da 882 yıl ayakta durmayı başarmış efsane Eşrefoğlu Camiidir. Selçuklu hakanı Sultan Sancak'ın emriyle 1134 yılında yaptırılmış 1296 yılında Eşref Süleyman Bey tarafından bugün ki halini almıştır. Duvarları kumlu taştan inşa edilmiş olan camide doğallığın iç mimari de nasıl güzel kullanıldığı görülmektedir. Caminin 1296-1299 tarihleri arasında Eşrefoğulları Beyliği tarafından yaptırıldığı bilinmektedir. Beyliği kuran ve camiyi yaptıran aynı kişidir. Caminin Doğu duvarında kendisi eşi ve oğlunun türbesi bulunmaktadır. Eşref denilen zâd ile oğlu Süleyman Bey, Selçuklular döneminde Anadolu'ya gelen Türkmenlerdir.

Selçukluların dağılma sürecinin başlamasıyla bölgeyi çok iyi tanıyan baba-oğul beylik kurma girişiminde bulunmuşlardır. Fakat baba Eşref beyin ömrü buna yetmemiştir. Yerine geçen oğlu Seyfettin Süleyman Bey beyliği kurmuş ardından camiyi tamamlattırmıştır. Dolayısıyla beylik ve cami eşrefinoğlu manasında Eşrefoğlu Beyliği ve Eşrefoğlu Cami olarak tarihteki yerini almıştır. Beyşehir çıplak toprağı, taşları yontarak, şekil vererek nasıl bir medeniyet kurduğunu ve bütün dünyanın bu medeniyet ışığında nasıl modern bir hayata atıldığını gösteren bir ilçedir. Yapımı esnasında kullanılan teknoloji, sanatkârlık dünyanın en nadide tarihi eserlerindedir. Harç kullanılmadan taşların birbirini kilitleyerek inşa ettiği bir mühendislik ürünüdür. M.Ö. 12.yy lahit taşlarının kabartmalar ile süslendiği 2000'li yıllarda

insanların hayret ve hayranlıkla izlediği yapılardan biridir. Fasıllar köyünde bulunan Hitti Mistiya kenti kalıntıları sadece Beyşehir’de görülebilecek bir tarihi eserdir. 72 tonluk ve 20 metrelik dev Kaya’ya işlenen kabartmayı görünce M.Ö. yaşayan insanların ve kendi çağımızın medeniyetini sorgulamak zorunda kalabiliyoruz. Beyşehir dağlardaki kayaların bile ziyan edilmediği, şekillendirilip estetik yapıların oluşturulduğu, milattan önceki dönem insanların uzay çağındaki insanlara modernizmin çığlığının yükseldiği yerdir.

Dağları, mağaraları, yer altı ve üstü su kaynaklarının yanı sıra sahip olduğu kuş cenneti ve benzersiz eko sistemi ile Beyşehir gölü ve çevresi aynı zamanda uzun yıllar Türkiye’nin en büyük milli parkı konumundaydı. 2004 yolunda Ağrı dağının milli park ilan edilmesiyle bu unvan sahibi değişse de Beyşehir onu devamında takip ederek ikinci sıraya yerleşmiştir. Akdeniz’in göller yöresi olarak adlandırdığı Beyşehir, yılın her dönemi yerli ve yabancı turistlerin ilgi odağındadır. Konya ili sınırları içerisinde yer alan ve 1993 yılında milli olarak koruma altına alınan bölge, farklı kuş türlerinin bir arada yaşadığı kuş cennetine sahiptir. 650 km² lik alanı ile Türkiye’nin ikinci büyük gölü olan Beyşehir gölü sahip olduğu tatlı suyla da en büyük tatlı su gölüdür.

Göl çevresinde yer alan sulak alanların içinde farklı ekosistemleri barındıran adaları, ormanları ve sağladığı çeşitli geçim kaynaklarının yanı sıra yörenin başlıca içme, kullanma ve sulama kaynağıdır. Doğal hayatın ve insan yaşamının devamlılığı açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu toprakların sahip olduğu en büyük tatlı su gölü oluşu nedeniyle tarihin her döneminde insanlara cazip gelmiştir. Bu nedenle ilk çağlardan itibaren çeşitli uygarlık ve insanlığa ev sahipliği yapmıştır. İnsanları çevresine çekerek civarında ve hatta göl içerisindeki bazı adalarda dâhil olmak üzere irili ufaklı pek çok yerleşim merkezinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Beyşehir ve çevresinde bir dönemler varlığını sürdüren farklı kültür ve medeniyetlere ait eser ve kalıntıları görmekte mümkündür. Frigler, Hititler Selçuklu ve Osmanlı gibi devletlere ev sahipliği yapmış olması da ilçenin popüleritesini hep dinamik tutmaktadır.

Konya’nın bir ilçesi olan Beyşehir’in tarihsel, sosyal, edebi ve sanatsal yapısının incelenmesi, hem o bölgenin hem de kültür tarihinin açıklığa kavuşturulması açısından büyük bir önem arz etmektedir. Beyşehir ve çevresi insanlık tarihi için önemli dönüşümlere ve birçok uygarlığa ait izlere sahip olması nedeniyle araştırılmaya değer bulunmaktadır.

1960'lı yıllarda Kubad-abad Sarayı'nın keşfiyle birlikte Beyşehir'e olan ilgi de artmaktadır. Şöyle ki Beyşehir büyük değişimler geçirmiş coğrafik bir yerdir. Neolitik çağ ile yerleşim ve yaşam şansı bulan taşra, Hititler çağında dini bir önem kazanarak eskiçağ tarihi konularına girmeyi başarmaktadır. Önemli ticaret yolları üzerinde kurulan Beyşehir, Roma döneminden beri ticari, ekonomik ilişkileri muhafaza etmeye çalışmaktadır. Etkileşim halinde olduğu çevre kentler Hıristiyanlık tarihi için oldukça önemli merkezlerdir. Bu nedenle Beyşehir bünyesinde sadece ticaret değil, dinsel birçok motif de yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Selçuklular dönemi ile Türk egemenliğinin altına giren Beyşehir, eski harabe görünümünden 12.ve 13.yüzyıllar arasında sıyrılmaya başlamaktadır. Geçirmiş olduğu hegemonik süreç Beyşehir'i kısa sürede kozmopolit bir Türk-İslam şehrine dönüştürmektedir. Siyasi ve ekonomik faktörler ile şekillenen Beyşehir'in sahip olduğu doğal güzellik onu uğrak şehirlerden birisi haline getirmekte ve kültürel farklılıklara misafirlik etmesine olanak sağlamaktadır. Selçuklu Devletinin Sultanı Alaeddin Keykubat Beyşehir için, ' Cennet ya burasıdır ya da buranın altındadır ' deyiimiyle ilçenin sahip olduğu güzellik ve imkânları vurgulamaktadır. Tarihine sahip çıkan Beyşehir Belediyesi de bu sözün patentini alarak tescillettirmektedir. Sekiz bin yıllık geçmişi olan ve bu tarihi hala içerisinde koruyan Beyşehir doğası, güzellikleri, sanayisi ve hızlı yapılaşması nedeniyle bu araştırmanın konusu olmaktadır.

Sosyal yaşamını tarım ve sanayi ile sağlayan yerel halk, çağın olanakları dâhilinde evlerinde ve işyerlerinde modern araç gereçlerden yararlanmaktadır. Araştırmamızın seçkinleşen Beyşehir boyutunun incelemeleri ilçenin sahip olduğu ekonomik kaynaklar ve kullanımlarıdır. İçerisinde yer alan göl balıkçılığın gelişime katkı sağlamakta, çevre illerin balık ihtiyacını da karşılamaktadır. Bölgede yaygın olarak av silahı üretim ve pazarlaması gerçekleştirilmekte, merkez ilçelerin bu durum dikkatini çekmektedir. 73.768 kişilik nüfusa sahip Beyşehir bünyesinde 130 dernek faaliyetiyle halkı arasındaki ilişkiyi dinamik tutmak istemektedir.

Yerel halkın yeniliklere, farklılıklara açık olduğunu gündelik yaşam faaliyetleri üzerinden gözlemleyebilmekteyiz. Göl ve çevresinde oluşan yeni yaşam alanları, inşa edilen modern konutlar, yeni hastane ve kolejler, üniversite ve meslek yüksekokulları gibi yapılar Beyşehir'i temas halinde olduğu diğer ilçelerden ayırmaktadır. Ayrıca ilçe genelinin yüzde doksan oranında okuryazara sahip olduğu bilgisi değişen dünya ve gelişen teknolojiyi takip

eden bireylerin artmasına neden olmaktadır. Modern dünyayı birçok kanal aracılığıyla takip eden taşralı, kentin imkânlarını da kullanarak yaşamını farklılaştırmakta, seçkinleşmeye çalışmaktadır.

71.000'i aşan nüfusuyla Beyşehir en büyük ilçelerimizden birisidir. İlçenin girişiyle birlikte ender görülen mimari yapısıyla tarihi taş köprü karşılamaktadır. Regülâtör baraj sistemi olarak inşa edilen köprü 1914 yılları arasında tamamlanmıştır. Osmanlı devletinin kurduğu son sulama projesidir. Osmanlının ulaştığı taş mimari sanatının en güzel örneğidir. Sahip olunan su kaynakları tarımsal üretkenlik ve verimi sağlamaktadır. Geçmişten günümüze birçok tahıl, bakliyat, sanayi bitki ürünü yetişmektedir. Eşrefoğlu Beyliği döneminde Bayezid Han, Konya'ya harman mevsimi zamanın da gelmiş ve Konya içlerinde buğday ve arpaların tepe şeklinde yığıldığını görmüştür. Konya halkına haber göndererek ordusundaki atların yiyecek ihtiyacını karşılamak için ücreti karşılığında arpa ve saman almıştır (Muşmal, 2005:291). Buradan da anlaşıldığı üzere Konya ve çevresi tarih boyunca tarım için önemli bir merkez konumundadır. Hatta Osmanlı döneminde Beyşehir ve çevresi hububat deposu durumundadır (Üçüncü ve Muşmal, 2014:148). Tahrir defterlerine göre XIX. yüzyılda Beyşehir Gölü havzasında 358.085 kile buğday üretimi, 235.205 kile arpa üretimi, 80.780 kile yulaf ve 16.100 kilede burçak üretimi yapılmıştır (Muşmal, 2005:258).

Geleneksel toplumların en önemli geçim kaynaklarından birisi olan hayvancılığın Beyşehir bölgesinde etkin bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Küçük ve büyükbaş birçok hayvan yetiştirilmektedir. Küçükbaş hayvancılık, konar-göçerler ile dağ ve ova köylülerin önemli bir uğraş alanı olmuştur (Kayhan, 2018:322). Küçükbaş hayvancılıkta daha çok koyun üretimi yapıldığı görülürken en fazla yetiştirilen koyun çeşidi ise sağmal koyunu olmuştur (Muşmal, 2005:291) .Hatta Selçuklular döneminde Beyşehir'de yetiştirilen kıl keçiler komşu ülkelere de ihraç edilmiştir (Cahen, 2000:119). Koyun ve keçi derisi debbağ esnafının hammaddesi olmuş, debbağhânedeki işlenen deriler saraç ve kavaf esnafına dağıtılmıştır. Debbağların terbiye etmiş olduğu bu deriler ayakkabı, çizme imalinde, at takımları, araba koşumları gibi saraçlar tarafından yapılan eşyalarda kullanılmıştır. Keçinin yününden ise keçe, halı, kilim ve çeşitli kumaşlar yapılarak bunlar gündelik hayatta kullanılmıştır (Göksu, 2018: 224).

Şimdilerde ise keçi yününden yapılmış halı ve kilimleri geleneksel olandan vazgeçemeyen birçok ailenin evinde görmek mümkündür. Balıkçılık önemli bir besim kaynağı olduğu gibi beyliğin önemli ekonomik gelir kaynakları arasına girmiştir (Kayhan, 2018:322). XV.

yüzyılda balıkçıkla uğraşan merkez mahalle dahi olmuştur (Erdoğru, 1989:113). Göl içerisinde sazan, alabalık, dişli gibi ekonomik değeri yüksek olan birçok balık çeşidi bulunmaktadır. Günümüzde ise ortalama 1600 civarı kişinin balıkçılık ile uğraştığı bilinmektedir.

Beyşehir'in geçim kaynakları arasında tekstil sanayi ve dokumacılığın oldukça önemli olduğu görülmektedir. Bu bağlamda 1996 yılında Akkanat Holding tarafından ekonomiye kazandırılan Beyteks Entegre Tekstil Fabrikası bulunmaktadır. Konfeksiyon üretimi yapan tesis bünyesinde çok fazla işçi çalıştırarak istihdamı sağlamaktadır. Firma aynı zamanda marka ürünler üreterek Beyşehir'in adını duyurmakta, ihracata katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda el sanatlarını büyük bir özveri ile devam ettiren Beyşehir dokuma tezgahlarda kilim ve battaniye üretimine devam etmektedir.

1.2. Araştırmanın Literatür Taraması

1.2.1. Taşra Konusuyla İlgili Belli Başlı Araştırmalar

Araştırmanın konusu ile ilgili literatür taraması gerçekleştirildiğinde birçok çalışma ve saha araştırmasının olduğu görülmektedir. Taşranın incelenmesinde Türkiye ve sosyolojideki yapı çalışmalarına baktığımızda ise ilk olarak Behice Boran'ın 'Toplumsal Yapı Çalışmaları' (1945) Manisa'da gerçekleştirdiği çalışmayı görmekteyiz. Beş dağ köyü ve sekiz ovayı birçok toplumsal açıdan inceleyen Boran, bu köylerle ilgili önemli sınıflandırma ve değerlendirmelerde bulunmaktadır. Ekonomik değerlerin temel alındığı bu çalışmada taşralıların şehirleşme sürecindeki değişim ve dönüşümlerini incelemesi nedeniyle araştırmamıza kaynaklık yapmaktadır.

Behice Boran'a göre toplumsal yapı iki temel sistemin meydana getirdiği kurumsal ilişkilerden ibarettir. Bu iki sistem;

“1) Cemiyet-tabiat çerçevesi münasebetlerinin insanlar arasında doğurduğu münasebetler sistemi, 2) Doğrudan doğruya cemiyet tabiat münasebetinden doğmayan insanlar arası münasebetler sistemi... Bu münasebetler sisteminden birincisi daha önemlidir, daha köktendir ve bu üç cepheden ele alınabilir: 1) Tabiatı işletme işinde kullanılan vasıtaların, aletler, teknikler, aletlere tatbik edilen enerji çeşidi ve miktarı; 2) Tabiatı işletme faaliyetlerinin topluluğu teşkil eden insanlar arasında nasıl bölündüğü ve teşkilatlandığı –

istihsal organizasyonu şekilleri, iş bölümü sistemi; 3) Kullanılan tabii kaynakların ve işletme vasıtalarının topluluğu teşkil eden insanlar arasında nasıl dağıtıldığı – mülkiyet münasebetleri” (Boran 1945: 2-4).

Mümtaz Turhan Türkiye’deki yapı araştırmalarında köy sorunlarını ele almakta ve tartışmaktadır. ‘Kültür Değişmeleri’ (1951) adlı eserinde Erzurum ve Kars arasında kalan (Ardos, Azap, Zanzak, Zars, Horasan) beş cemaat köyünde gerçekleştirdiği saha araştırmaları bulguları mevcuttur. Toplumdaki cemaat yapılarını bunun meydana getirdiği toplumsal tabakalaşma ve sınıfları eser içerisinde ele almaktadır. Var olan toplumsal grupların bireyler üzerindeki etkileri toplumun kültürünü şekillendirmekte toplumsal yapının zeminini oluşturmaktadır.

Bir diğer çalışma Mübeccel Belik Kıray’ın ‘ Ereğli Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası’ (1964) adlı eseridir. Bu araştırmanın amacı, Ereğli kasabasındaki sosyal ilişkilerin, kurumların ve insani değerlerin meydana getirdiği toplumsal bütünü değerlendirmektir. Araştırma içerisinde Ereğli kasabasının coğrafi özellikleri, nüfus hareketliliğinin gündelik hayata olan etkileri birlikte ele alınmaktadır. Kasabaya gelen sanayi sadece ekonomik değerler üzerinde değişkenliğe neden olmamış, eğitimden haberleşmeye kadar birçok toplumsal hareketliliği beraberinde getirmiştir. Aile, düğün, ölüm gibi ritüellerin dönüşümünü inceleyen bu araştırma, çalışmamıza önemli bir kaynaklık yapmaktadır.

Bir diğer çalışma Cavit Orhan Tütengil’in 1969 yılında kitaplaştırdığı ‘Türkiye Köy Sorunu’dur. Bu eserde 12 köyün değişen ekonomik faktörlerle olan toplumsal ilişkileri eleştirel bir bağlamda değerlendirilmektedir. Gelişen tarım teknolojisi sadece maddi bir unsur değil, taşradaki bireylerin yeni sosyo-kültürel hayatıdır. Köyler de tarım ve teknoloji alanındaki gelişmeler, köylerin bir kısmına elektrik girmesinden sonra ortaya çıkan toplumsal değişmeler ile köylerdeki tarım alanının dışındaki meslekler ve açılan işyerleri, üretimin çeşitlenmesi ve artışı, ev eşyaları, kültür ve eğitim ile zihniyet değişimi üzerinde durulmuştur (Tütengil, 1969: 15-18).

İbrahim Yasa toplumsal yapıyı karşılıklı ilişki ve etkileşimler bütünü olarak incelemektedir. 1970’de yayınladığı ‘Türkiye’nin Toplumsal Yapısı ve Temel Sorunları’ adlı eserinde toplumsal grup ve tabakaları sosyokültürel yapı bağlamında incelemektedir. Yasa’ya göre, toplumsal yapı içerisindeki merkez ve taşra arasında gerilim ve yarışma hep vardır. Bu

gerilim genellikle değerler üzerinden gerçekleştirilmektedir. Evrensel kültür öğeleri olarak belirlediği aile, din, dil, eğitim kurumları, tarih, gelenek ve devletin toplumsal yapıyı etkilediğini (1970:13) belirtmiştir. Buda beraberinde kendini sürekli geliştirmeye çalışan bir taşra dinamiğini oluşturmaktadır. Merkez ve taşra bilincini taşıyan bireyler toplumsal varlıklarının sağlıklı devam etmesi için denge kurmaya çalışmaktadırlar.

Beylü Dikeçligil ‘ Bir Analiz Modeli Denemesi ‘Sosyal Yapı’ ve‘Toplumsal Yapı Türkiye’de Taşra Yönetimlerinin Tarihsel Gelişimi’ (1997) adlı makalesi sosyoloji alanında yapıya dair bir analiz modeli oluşturmaktadır. Yapıyı sosyal ve toplumsal olarak Dikeçligil yapının özelliklerini şu şekilde belirtmektedir;

“Birinci özellik: Aralarında herhangi bir ortak özellik bulunmayan parçalar veya unsurlar bir yapı oluşturmazlar. İkinci özellik: Bir yapı, parçalarına göre bütün; parçalar da kendi unsurlarına göre bir bütündür. Üçüncü özellik; Yapı ve parçalar aynı özelliğe, niteliğe sahiptir. Yapı bir etkileşim örüntüsü olduğuna göre parçalar da birer etkileşim örüntüsüdür. Dördüncü özellik; Yapıda parça bütünden büyük olamaz. Beşinci özellik;Yapı, parça-bütün arasındaki (nispeten) istikrarlı ilişkilerden oluşur” (Dikeçligil 1997: 652-655).

Dikeçligil’e göre yapının oluşması için ilk ölçüt karşılıklı etkileşimin olmasıdır. Yani birey ve toplum arasındaki, çift yönlü gerçekleşen ilişki yapıyı oluşturmaktadır. İkinci ölçüt sosyo-kültürel olguların oluşan yapı ile iç içe geçmiş olmasıdır. Yapı içerisinde bu etkileşimi gerçekleştiren bireylerin ben merkezli olmaması, birbirleri ile alışveriş halinde yaşamlarını devam ettirmeleri en temel ölçüttür. Bizim araştırmamızda yer alan insani ve toplumsal ilişkilerde Dikeçligil’in tasvir etmeye çalıştığı yapı üzerine kuruludur.

Taşrada yaşayan bireylerin gündelik hayattaki etkileşim ve pratiklerinin incelendiği bir diğer eser Ayşe Durakbaşa, Meltem Karadağ ve Gül Özsan’ın ‘Beş Taşra Kentinde Gündelik Yaşam’ (2009)’ dir. Bu araştırmada beş taşra kentinin (İzmir, Gaziantep, Denizli, Muğla, Kahramanmaraş) eşraf ve varlıklı ailelerini merkeze alarak gündelik yaşam faaliyetleri incelenmektedir. Çünkü gündelik yaşam örüntüleri taşradaki eşraf ve varlıklı aileler için temel bir tahakküm oluşturmaktadır.

Ayşe Durakbaşa’nın ‘Taşra Burjuvazisinin Tarihsel Kökenleri’ (2010) isimli eserinde taşrada yaşayan eşraf ailelerinin ekonomik sosyal ve günlük yaşantılar incelenmektedir.

Taşrada yaşayan bireyleri, eşraf ailesi yapan nedenlerin belirlenmesi çalışmamızın seçkinleşen kesimi ile benzerlik göstermektedir. Seçkinleşmeye çalışan taşra fertleri bunu hangi araçlarla (soy, para, güç vb.) yapmaktadır sorusu araştırmamız ile ilişkilendirilecek temel başlıklardan bir tanesidir.

Derleyenin Tanıl Bora olduğu ‘Taşraya Bakmak’ (2016) kitabında Türkiye’deki taşranın toplumsal gerçekliği bilinmeyenleri ile sunmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde değişen taşraya odaklanan yazarlar taşranın tüm hallerini yorumsamacı bir tavırla ortaya koymaktadırlar. Yazarlara göre taşra en ince detayına kadar incelenmesi gereken bir prototiptir. Taşranın nostaljik imgesinin kitap içerisinde yüceleştirilmesi taşrayı olumsuzlayan eserlere birer atıf niteliğindedir. Ömer Laçiner’e göre (2011:14) ‘‘taşra kavramı, çoğu toplumda merkez metropol(ler)le organik bir bütün oluşturan periferileri, dolayısıyla sıradan, normal bir ilişkiyi tarif ederken; Türkiye’de vurgulu bir hiyerarşiyi, güçlü bir başkalık tanısını içeren gerilim yüklü bir ilişkiyi anlatmaktadır.’’

Köksal Alver’in editörlüğünü yaptığı ‘Taşra Halleri’ (2017) kitabı taşraya dair çeşitli yorum ve bakışları somut örnekleriyle bizlere sunmaktadır. Taşranın toplumsal ve edebi yanının bir araya getirildiği bu eserde taşranın tanımı ötekileştirilmesi mahrumiyetleri gibi konuları ele alması bakımından alanında özgün bir çalışma olmasıdır.

Çiğdem Yıldız’ın Tarık Dursun K.’nin Hikayelerinde Taşra Algısı ve Taşraya Ait Unsurların İncelenmesi’ (2021) isimli yüksek lisans tezinde taşra hayatının edebi yönü tartışılmaktadır. Taşranın mekansal olarak incelendiğini, taşra insanını öne çıkan özellikleriyle aldığı görülmektedir. Taşra hikayeciliğiyle köy, hapisane ve sokakları gözlemlemektedir. Taşra bireyleri sahip oldukları batıl inanç ve ahlaki değerler kapsamında değerlendirilmekte, taşra hayatının olumsuzluklarını dile getirmesi nedeniyle de çalışmaya önemli bir kaynaklık etmektedir. Duygu Ak’ın (2019) ‘Taşra Sakinliğinde Sakin Şehir Olmak: Yenipazar’ adlı makalesi incelendiğinde Yenipazar bir taşra olarak kabul edilmektedir. Taşra hayatının içindeki güzelleme ve olumsuzlamalar ekseninde Yenipazar, taşra sakinliğinde sakin şehir olmanın nasıl olduğunu bizlere somut bir şekilde sunmaktadır.

Mehmet Narlı (2013), ‘Romanlar ve Taşralar Türk Romanında Taşra Algıları Üzerine Bir Değerlendirme’ isimli makalesinde taşra konulu örnek yazılar üzerinden taşraya dair bir algı analizi oluşturmaya çalışmaktadır. Bu nedenle ‘taşra, taşralılık, taşra ruhu’ gibi kavramların tartışılması söz konusudur. Taşranın uzun bir dönem boyunca edebiyat ve roman türüne

konu olmasını referans edinen araştırmacı taşra algılarını şu şekilde maddelendirmektedir: 1.Realizm ve milli roman için taşra. 2. Taşrayı kalkındırma sevdaları. 3. Modern aydının taşrayla acı buluşması. 4. Demokrasi deneyinin taşradaki hali 5. Taşradaki iktidar/bürokrasi korkusu ve cehalet 6. Taşrada yurtsuzluk 7. Taşra özlemi. 8. Postmodern zamanların taşrası (Narlı, 2013:1).

Mehmet Güven Avcı (2019), ‘Ahlat Ağacı: Taşrada Dönüşümü İzlemek’ isimli yazısında taşranın edebiyat, sinema, siyaset, tarih gibi bir çok alanda konu edilif şeklini yorumlamaktadır. Taşranın Türk edebiyatında aydınlatılması gereken bir olgu oluşunun yanı sıra geçmişe duyulan özlemi ifade edilif aracı olduğunun örneklerine ulaşılmaktadır. Türk edebiyatında Yusuf Atılgan’ın taşra eserleri, Türk sinemasında Nuri Bilge Ceylan’ın filmleri taşranın temel taşları olarak gösterilerek çalışmaya devam edilmektedir. Ahlat Ağacı filmi de taşrada yaşanan dönüşüme odaklanırken, taşra-merkez temalarına da değinmektedir.

Mesut Varlık (2015) ‘Edebiyatın Taşradan Manifestosu’ isimli kitabını taşranın düşünce, sinema ve edebiyata katkılarını başka yazar arkadaşları yazıları ile derleyerek hazırlamıştır. Taşranın edebiyata bu denli mâl olmasının gerekçeleri sunularak daha soyut bir dil ile taşra yorumlaması yapılmaktadır. Necati Mert ‘Taşra Ötekidir’, Ömer Solak ‘Cumhuriyet Döneminde Merkez-Taşra Çatışması’, Ethem Baran ‘Herkesin Taşrası Kendine’ isimli yazılar çalışmamıza ön ayak olan önemli başlıklardır.

‘Cumhuriyet Döneminde Merkez-Taşra Karşılaştırması’ (2014), Ömer Solak’ın yayımı bir kitaptır. Merkez-taşra karşıtlığını teorik bir düzene oturtup Osmanlı’dan Cumhuriyet’e dek süren taşra mekan ilişkisini karşılaştırmalı olarak ortaya koymaktadır. Bu nedenle de Cumhuriyet dönemine hâkim olan 7 roman seçilmiş (Yeşil Gece, Çamlıca’daki Eniştemiz, Çıkırıklar Durunca, Irazca’nın Dirliği, İbrahim Efendi Konağı Kırkyedililer, Tortu) ve içerik analizleriyle taşradan merkeze bir bakış açısı oluşturulmaya çalışılmıştır. Taşra kavramını merkez ile kuşatan ve onunla bütünleyen yazara göre bu karşıtlık geçmişten gelerek devam edecek bir kutuplaşmadır.

İslam Can (2016), ‘Merkez-Çevre Düalizmi Bağlamında Taşranın Onto-Politik Doğası Üzerine Çıkarımlar ’ makalesi taşranın daha çok siyasal düzlemde yorumlanmasına örnek bir eserdir. Taşranın siyaset ile olan ilişkisi, merkez-taşra arasındaki rollerin ehemmiyeti, taşra-merkezin sınırları, siyasetin taşra işleyişine etki ve katkıları tartışılmaktadır. Çalışma

taşra siyasetinin eskiye nazaran daha aktif ve üretken olduğunu demokratik yapı, köklü ailelerin partiye dâhil oluşu, sosyal sermayenin güçlenişi şeklinde yorumlamaya olanak sağlamaktadır.

Halil İbrahim Kılıç (2019), *Günümüz Türkiye Sinemasında Taşra Temsilleri ve Mikro-İktidar İlişkileri Bağlamında Birey-Toplum Analizi: Nuri Bilge Ceylan Filmleri* adlı yüksek lisans tezinde 2000’li yıllarla birlikte taşranın farklı kavramsallaştırılması durumuna söylem analizi ile bakılmaktadır. Çalışma içerisinde mikro-iktidar olgusu teorik açılardan tartışılmakta, taşra sosyolojik boyutuyla gündelik hayat, siyaset ve eşraf ekseninde yorumlanmaktadır. Çalışmanın bir diğer başlığında ise tarihsel süreçte taşraya ilişkin bakışın nasıl kurulduğu, merkez-çevre paradigmasının hareketliliğini sunabilmek için 11 adet roman analiz edilmektedir. Tanzimat döneminden bugüne kadar hızla değişim gösteren sosyal yapının taşraya yansımalarının sonuçları görülmektedir. Dönemin sinema filmlerinde oldukça adından söz ettiren Nuri Bilge Ceylan ve filmleri taşra çalışmaları için önemli bir veri olmaktadır. Filmlerinde taşra ve taşradaki ilişkileri farklı bir çok yönden ele alışı incelenmiş, taşranın kavramsallaştırılması, taşra yaşantısındaki değişimler aktarılmaya çalışılmıştır.

İbrahim Nacak (2015) *Merkezi Taşrada Kurmak: Kayseri Örneği* doktora tezinde taşra konusunu kent ve mekan tasavvuru ile ele alarak çalışmasını başlatmaktadır. Taşranın merkez ile ilişkilendirilmesinin ötekileştirmeye neden olduğunu ortaya koymaktadır. Taşranın en temel gayesi hem merkezin yarattığı bu ötekileştirmeden kurtulmak, hem de merkeze karşı kendini ispat etmektir. ‘Taşra kenti’ tartışmasını yapan yazar Kayseri’yi bir taşra kent olarak ele almakta, sosyolojik, toplumsal, kültürel ve ahlaki bir çok yönden incelemektedir. Taşranın sadece kır-köy olarak algılanmasının geride kaldığını günümüz araştırmalarında daha çok merkez-kent ile bağdaştırıldığını bu çalışmada görmek mümkündür.

Feyzeddin Aytepe (2021), ‘*Taşrada Gündelik Hayat Pratikleri : Sosyal İlişki Biçimi Olarak Gezek Kültürü*’ isimli bu tez çalışması, Kütahya’nın hem coğrafi hem de sosyolojik olarak taşrayı ve taşradaki ilişki şeklinin zamansal ve mekânsal olarak nasıl kendini var ettiğini ve bu süreçte nasıl bir çizgide ilerlediğini/dönüştüğünü anlatmaya çalışmıştır (Aytepe, 2012:4). Gezek kültürünü ele alan araştırmacı sosyolojik açıdan taşra olarak kabul etmekte, mekânsal ve zamansal olarak buradaki ilişkilerini açıklamaktadır. Çalışmayı farklı ve özgün kılan şey bir ihtiyaç üzere kurulan gezek gruplarının sosyolojik anlamda önemli bir toplumsal üretim

aracına dönüşmesi durumudur. Gezeklerle beraber oluşan dayanışma olgusu, sosyal sermaye gibi durumlar gezek gruplarını önemsenen bir hale sokmuş ve özne haline getirmiştir (Aytepe, 2012:195).

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KONUSU VE METODOLOJİSİ

2.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Bu çalışmanın konusunu ‘Taşra’da Seçkinleşme Çabaları: Beyşehir Örneği’ oluşturmaktadır. Bir taşra olan Beyşehir’de seçkin kesim olarak nitelendirilen bireyler gündelik hayat perspektifinden incelenerek eylem ve pratikleri yorumlanacaktır. Taşra hayatının rutinleşmiş etkinlikleriyle ani felaketler arasında kalan insan ilişkileri gözlemlenecektir. Gündelik hayat taşranın aile, eğitim, siyaset, ekonomi, din ve boş zaman kurumlarındaki inşası işlenecek başlıklar arasındadır. Kavram olarak taşra ve seçkinleşmenin izah edilmeye ihtiyacı vardır. Bu nedenle kavramsal çerçevenin literatür bağlamında araştırılmasının ardından sahaya çıkılacaktır. Saha araştırma verileri katılımcıların yanıtlarına göre gruplandırmanın ardından yorumlanma ve analize girecektir.

2.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmada Konya ili Beyşehir ilçesindeki seçkin bireylerin gündelik hayatı nasıl yaşadıklarını, seçkinleşmeyi nasıl başardıklarını, boş zamanlarında neler yaptıklarını, kimlerle ve hangi mekanlarda zamanlarını tükettiklerini, seçkin hayatının temel öğelerini, halk ile olan ilişkilerini, ekonomik seviyenin taşra hayatındaki anlam bulmuş halini incelemek temel amaçları oluşturmaktadır.

Araştırmanın alt amaçları ise;

- Taşra hayatındaki görünürlüğün başarılması ve sürdürülmesini değerlendirmek
- Taşranın onlar için yaşanabilirlik seviyesini irdelemek
- Taşralı bireyin kente olan bakış açılarını tespit etmek ve karşılaştırma yapmak
- Ekonomik seviyenin yüksek olduğu aile ve bireylerde gündelik hayatın görünür unsurlarını, yaşam şekillerindeki farklılıkları incelemek
- Taşranın seçkin bireyler cazip ve eksik taraflarını ortaya koymak
- Doğum, düğün, ölüm gibi toplumsal ritüellerin taşrada gerçekleştirilme hallerini yorumlamak amaçlanmaktadır.

2.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Gündelik hayat içerisinde bireylerin ürettikleri ve geliştirdikleri sosyal ilişkilerin sınırlarını mekânlar oluşturmaktadır. Mekânın üreticisi olan insan, mekânı sürekli beslemekte ve değiştirmektedir. Bir mekân incelemesi olarak Beyşehir'in incelemeye değer görülmesinde birçok neden bulunmaktadır. Bu hususlar Beyşehir başlığı altında detaylı olarak incelenmektedir. Taşranın gündelik hayat ile ilişkilendirilip seçkinleşme eğilimi ile incelendiği çalışmalar Türkiye tez kaynaklarında oldukça az sayıdadır. İlk önem sosyoloji literatürüne katkı sağlamaktır.

Araştırmanın ilk basamağı olan seçkin bireylerle ilgili daha önce başka bir çalışmada derinlemesine görüşmeler yapılmasının ardından araştırma konusu olmadığına rastlanılmıştır. Bu insanların günümüz sosyolojisinde hem taşralı hem de seçkin bireyler olması nedeniyle birçok başlık altında incelenmesi mümkün olacaktır. Bir diğer basamak olan Beyşehir bu zamana kadar sosyoloji literatüründe mekânsal olarak tartışılmadığı görülmüştür.

2.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmanın amacı ve konusuna uygun olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmaktadır. Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma türüdür (Gurbetoğlu, 2018:13). Nitel araştırmada amaç insanların kendi toplumsal dünyalarını nasıl kurmakta, oluşturmakta olduğunu anlamak ve içinde yaşadıkları toplumsal dünyayı nasıl algıladıklarını yorumlamaya çalışmaktır (Gurbetoğlu, 2018:14). Araştırma için seçilen Beyşehir ilçesinin bireysel ve toplumsal seçkinleşme çabalarını gözlemleyebilmek amacıyla bu araştırma gerçekleştirilmektedir. Nitel araştırma ile bireylerin gündelik hayattaki seçkinleşme eğilimleri ve kendi yaşamına dair bilgileri aktarması mümkün olmaktadır.

Nitel araştırmadaki temel esprî “sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 44) sağlamalarıdır. Aktörlerin, bir olay, olgu veya durum hakkında neler düşündüklerini veya kendileri hakkındaki düşüncelerinin ne olduğu üzerinde detaylı ve derinlemesine sorgulamayı gerektiren bir

yaklaşım ile hareket etmektedir. Nitel araştırma, toplumsal olanın bilgisinin insanların kendi ifade ve anlatılarından derlediği bir araştırma özelliği göstermektedir.

İncelenen birey/grup davranışlarının veyahut sosyal süreçlerin insanlarca algılanan ve yeniden kurgulanan bir resmini sunar. Bu bakımdan niteliksel araştırmanın temel özelliği, bu resmin olabildiğince ayrıntılı ve derinlemesine ortaya çıkarılmasını mümkün kılan veri oluşturma teknikleri ve verinin çözümlenme biçiminde görülebilir (Kümbetoğlu, 2012: 38). Nitel araştırmada hedef, genellemelere varmak değil, ele alınan konu hakkında bütüncül bir resim ortaya koyabilmektir. Nitel araştırma ele alınan konuyu derinlemesine ve bütün olası ayrıntıları ile incelemeyi, değerlendirmeyi amaç edinmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 135). “Veriler araştırmacının kendisi tarafından toplanır, yani araştırmacı, araştırmayı, masa başında yürütmez. Veriler, istatistikî veriler değil, zengin, derinlikli ve ayrıntılı açıklamalardır.” (Sözen, 2014: 99-100). Taşra seçkinleri tipolojisinin çıkartılmasında nitel yöntemin tercih edilmesindeki en temel neden bu tipolojinin detaylı bir sondajla sağlanabileceği gerçeğidir. Seçkinlerin var olduğu toplumsal düzen, halk ile olan ilişkisi, toplumun seçkinlere bakışının nasıl bir anlam ifade ettiği gibi soruların nitel araştırma sayesinde veriler sunacağı beklenmektedir.

Nitel veriler, bireylerin gündelik yaşam pratiklerini, bunlara dair kanaatlerini, duygularını, deneyimlerini vb. içerdiğinden bunların standart bir formda alınabilmesi mümkün olmadığı için sayılabilir veriler değildirler (Kümbetoğlu, 2012: 44). Bu nedenle verileri buldukları düzen içerisinde ele almak gerekmektedir. Sayısal verilerin kullanılmaması nitel araştırma yöntemlerinde birkaç farklı yaklaşımın bir arada kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Taşra seçkinlerinin ve halkın içinde bulunduğu sosyo-kültürel dünyayı, toplumsal değer ve inançları, gündelik hayat içerisindeki rutinlikleri, seçkinliğin nasıl şekillendiği, simge ve sembollerin üretimlerini anlamak gereğiyle fenomenolojiden yararlanılmıştır. Fenomenolojinin temeli ise filozof Edmund Husserl'in yirminci yüzyıldaki çalışmalarına dayanmaktadır (Öktem, 2005:28). Fenomenoloji, insanların belirli bir fenomen veya kavramla ilgili anlayışlarını, duygularını, bakış açıları ve algılarını ifade etmelerini sağlayan ve bu fenomen nasıl deneyimlediklerini tanımlamak için kullanılan nitel bir araştırma yöntemidir (Rose, Beeby & Parker, 1995: 1124).

Fenomenolojik yaklaşım Heidegger'in tabiriyle kendisini gösterenin (kendini kendisi gibi gösterenin) bizatihi kendinden hareketle görünür kılınmasıdır. Yani "eşyanın kendisine" dönme düsturudur (Heidegger, 2011: 35). Yargılarımızın bu dünyaya ilişkin olduğunu (Husserl, 2003: 13) ifade eden Husserl'e göre şeylerin aslında nasıl göründüklerini saptamak, nasıl olduklarını saptamak anlamına gelmektedir (Woff,1997: 499). Fenomenolojik yaklaşım, "bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma zemini oluşturur" (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 78). Taşra seçkininin kim olduğu, kendisinin toplum, toplumun kendisi hakkındaki düşüncelerinin ne olduğu fenomenoloji sayesinde ortaya konulmaktadır. İnsan deneyimini anlama amacı ile felsefi bir hareketten doğan fenomenolojinin temel karakteristik özelliği ise yaşanmış deneyimi anlamlandırmaya çalışmasıdır. Dolayısıyla fenomenolojik araştırmalarda araştırılacak "fenomene" vurgu yapılarak katılımcıların bu fenomene ilişkin algıları ve bakış açıları, bu fenomeni nasıl anlamlandırdıkları, fenomeni nasıl deneyimledikleri ve bu deneyimlerini nasıl betimledikleri üzerine odaklanılmaktadır (Tekindal ve Arzu, 2020: 158).

Araştırma verilerini toplarken fenomen olanı doğrudan deneyimleyen bireylerle görüşme yapmak gerekmektedir. Fenomenolojik yaklaşımın temel veri toplama aracı görüşmelerdir. Görüşme yapmaksızın bu tarz bir çalışmayı tamamlamak mümkün değildir. Fenomene ilişkin deneyimin özünü ortaya çıkarabilmek için onların o deneyimi, incelenen fenomeni nasıl algıladığı, nasıl betimlediği, ne hissettiği, nasıl yargıladığı gibi sorular sorulmaktadır. Fenomenolojik çalışma bir kavramın kendisi ile ilgili yaşanmış tüm deneyimlerinin ortak anlamıdır. Bir görüşme beş ile yirmi beş kişi arasında bir katılımcı varsayarsak bu bireylerin yaşadıkları deneyime ilişkin ortaklaşan öz ve anlamları tanımlamak, raporlamak için yapılmaktadır. Fenomenolojik araştırmaya katılanlar, yaşadıkları deneyimleri keşfetmeye ilgi duymalı ve kendini adanmalıdır (Wilson, 2015:41; Creswell, 2020:83; Yıldırım &Şimşek, 2016: 71;Yüksel & Yıldırım, 2015:9). Bu nedenle fenomenolojik çalışmalarda çalışma grubu amaca yöneliktir ve katılımcılar araştırılan deneyimi yaşadıkları için seçilirler (Baker,Wuest & Stern, 1992: 1357). Araştırma sorusu belirlendikten sonra fenomen hakkında fikir verecek katılımcıların popülasyonu ve sayısı belirlenmelidir (Kleiman, 2004:11).

Fenomenolojik veri analizinin genel aşamaları ise; verilerin hazırlanması (paranteze alma/parantezleme), verilerin fenomenolojik olarak azaltılması (basamaklama ve fenomenolojik redüksiyon/indirgeme), yaratıcı varyasyon (imgesel çeşitleme) ve deneyimin özünü ortaya çıkarma (anlam ve özlerin sentezlenmesi) şeklindedir (Kleiman, 2004: 11-15; Groenewald, 2004: 49-50; Yüksel & Yıldırım, 2015: 10). Giorgi (1997: 250)'ye göre fenomenolojik olarak nitelendirilen bir yöntemin gerçekten fenomenolojik ve bilimsel olması için; araştırmacının fenomenolojik bir perspektif içinde, (1) tanımlayıcı olması (2) fenomenolojik indirgeme içinde olması ve (3) bir tür bireyselleştirilmiş ve değişmez temel anlamları, özgür, yaratıcı varyasyonların yardımıyla keşfetmesi ve aydınlatması gibi teorik tasarım yapıları gerekmektedir.

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği önceden belirlenmiş bir problem için yapılan, soru sorma ve cevaplama tarzında gerçekleşen iletişim ve etkileşim sürecidir. Derinlemesine görüşme, bir veri toplama tekniği olarak, açık uçlu soruların sorulması, dinlenmesi, cevapların kaydedilmesi ve ilave sorularla araştırma konusunun ya da sorununun detaylı bir şekilde incelenmesini mümkün kılmaktadır (Kümbetoğlu, 2012: 71). Araştırmanın konusu ve amacına uygun olarak hazırlanan sorular taşra kentindeki bireylere yöneltilmektedir. Görüşmelerde bireylerin kendilerini daha güvenli ve rahat bir şekilde ifade edebilmeleri dikkate alınmaktadır. Yarı yapılandırılmış araştırma formu araştırmacıya görüşmenin gidişatına göre yön vermesini kolaylaştırmaktadır. Belirli bir format dâhilinde gerçekleştirilmesi de araştırmanın sınırlılıklarının belirlenmesinde oldukça önemlidir.

Araştırmada odaklanılan zaman açısından kesitsel araştırma yöntemi kullanılmaktadır. Sabit bir noktada gözlemler yapılmasından dolayı bu yöntem tercih edilmektedir. Kesitsel araştırma zamanda tek bir noktada pek çok bilgi türünü inceleyen araştırmadır (Neuman, 2013:57). Genelde maliyeti daha az ve basit olması nedeniyle araştırmacının alternatifleri arasında iken toplumsal değişimleri yakalayamaması bu yöntemin dezavantajıdır.

2.5. ARAŞTIRMANIN EVREN ve ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini Konya ilinin Beyşehir ilçesinde ikamet eden yerel halk oluşturmaktadır. Görüşülen kişiler, nitel çalışmalarda genellikle tercih edilen amaçlı örnekleme yöntemleri kapsamındaki maksimal çeşitlilik örneklemesine göre seçilmişlerdir (Flick'ten akt.Sili Kalem, 2017:104). Katılımcılara bu araştırmanın önem ve amacı anlatılarak görüşmelere başlanılacaktır. Görüşme nitel araştırma noktasında doygunluğa ulaşıncaya kadar sürdürülecektir. Görüşmeye katılanlara kadınlar için K1, K2, K3, K4,, erkekler için E1, E2, E3,. Şeklinde kodlamalar yapılacaktır. Görüşmeler araştırmanın konusu olan seçkinleşmeye eğilimli bireylere uygulanacak, önerilen kişilerle görüşmeye devam edilecektir.

Araştırmacının Beyşehir taşrasında doğup büyümüş olması, bu taşranın kültürel, ekonomik, sosyal yapılar aşına olması görüşülecek kişilerin tayin edilmesinde büyük kolaylık sağlamıştır. Bireylere ulaşmada yaşanan pandemi nedeniyle zorluk yaşanmış ve kadınların çekimser yaklaştıkları tayin edilmiştir.Randevu alınarak gidilen katılımcıların kendilerini rahat ifade edebilmeleri için araştırma tanıtılmış, tüm görüşme verilerinin sadece akademik olarak kullanılacağı belirtilmiştir. Erkek katılımcılar ile iş kurumlarında, kadın katılımcılar ile ev-park ortamlarında görüşülmüştür. Yanıtların tarafsız ve en gerçekçi şekilde aktarılabilmesi nedeniyle ortam sadeleştirilmiş, katılımcıyla yalnız kalınmıştır.

Araştırmanın örnekleme için araştırma evreni olarak belirlenen Beyşehir'den seçkin birey seçilmiştir. Bulguların ele alındığı bölümde toplamda 15 katılımcı ile yapılan derinlemesine görüşmelerin çeşitli başlıklar üzerinden yorumlamaları yapılmaktadır. 15 görüşmecinin 8'i erkek 7'si kadın olmak üzere halkın önde gelen isimlerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Görüşmecilere yarı yapılandırılmış görüşme formunda 18 adet soru sorulmuştur. Katılımcılara demografik nitelikte sorulan soruların cevapları tablo olarak düzenlenmiştir. Tablolarda katılımcı bilgilerine ithaf edebilmek için kodlamalar oluşturulmuştur.

Tablo 1: Kaynak Kişilerin Profilleri

Katılımcı	Yaş	Eğitim Durumu	Medeni Durum	Meslek	Aile Aylık Ortalama Gelir
K1	43	ÜNİVERSİTE	EVLİ	EV HANIMI	250.000₺
K2	41	LİSE	EVLİ	ESNAF	175.000₺
K3	41	ÜNİVERSİTE	EVLİ	HEMŞİRE	150.000
K4	52	LİSE	BEKAR	SERBEST M.	250.000₺
K5	49	LİSE	EVLİ	EV HANIMI	250.000 ₺
K6	35	İLKOKUL	EVLİ	İŞVEREN	300.000₺
K7	41	ORTAOKUL	EVLİ	EV HANIMI	150.000₺
E1	33	LİSE	EVLİ	MÜTEAHHİT	750.000₺
E2	40	LİSE	EVLİ	PARÇA TEDARİK	500.000₺
E3	54	LİSE	EVLİ	İŞLETME/OTO GALERİ	350.000₺
E4	42	İLKOKUL	EVLİ	OTO MEKATRONİK	200.000₺
E5	39	ÜNİVERSİTE	BEKAR	REKLAM VE FOTOĞRAFÇILI K	250.000₺
E6	52	ÜNİVERSİTE	EVLİ	MÜTEAHHİT	500.000₺
E7	31	ÜNİVERSİTE	EVLİ	ZİRAAI İLAÇ/GÜBRE BAYİ	150.000₺
E8	53	LİSE	EVLİ	REKTEFİYE	185.000₺

2.6. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN TOPLANMASI ve ANALİZİ

Araştırma verilerinin toplanması ve analizinde yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Katılımcıların seçilmesinde araştırmacının taşrayı ve taşrada yaşayan bireyleri yakinen tanınması çok etkili olmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda ilk kısım demografik bilgileri içeren sorulardan, ikinci bölüm ise gündelik hayat perspektifinden taşrada seçkinleşme eğilimlerine yanıtlar alınabilecek sorulardan oluşmuştur. Araştırma sorularının oluşturulmasının ardından görüşmecilerle derinlemesine görüşme tekniğine başvurulmuştur. Genel olarak katılımcılara, Fenomenle ilgili hangi

deneyimleri yaşadınız?”, “Hangi ortam veya durumlar fenomenle ilgili yaşadığımız deneyimleri etkilemiştir?” şeklindeki sorular deneyimlerin betimlenmesinde ve katılımcıların yaygın deneyimlerinin anlaşılmasında katkı sağlamaktadır (Creswell, 2020:166). Her görüşmeci ile mülakat başlamadan önce çalışmanın içeriği ile bilgiler verilmiş ve cevapların akademik bir araştırma için kullanılacağı belirtilmiş, araştırma sorularının başlamasıyla katılımcının izni ve bilgisi dâhilinde ses kaydı alınmıştır. Görüşmeyi gerçekleştiren araştırmacı soğuk ve resmi bir dil kullanmamalı, görüşme bir sohbet havası içerisinde sürdürülmelidir (Sennett, 2014: 52-3). Görüşmenin karşılıklı sohbet havasında olmasına özen gösterilmiş, resmi bir ortam hissi oluşması engellenmiştir. Katılımcıya soru sorulduktan sonra konu dışına çıkılsa dahi konuşması kesilmemiş, çalışma için faydalı olabilecek verilere ulaşma imkânı bulunmuştur.

Görüşmeler Temmuz-Eylül 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Görüşme süreleri 30-45 dakika olarak farklılık göstermiştir. Dikkat çeken tüm detaylar veri formuna not alınmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler bilgisayar ortamında ses kayıtlarının dinlenerek birinci ağızdan aktarımıyla yazıya çevrilmiştir. Görüşme esnasında kadınların bazı sorulara çekingen yaklaştıkları ve kısa yanıtlar verdikleri hissedilmiş, bu esnada sohbetin yönü değiştirilmiştir. Ses kayıtlarının yazıya aktarılmasının ardından yanıtlar deşifre edilmiştir. Deşifre sırasında yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulardan yararlanarak yanıtlar kodlanmış ve analiz için gruplandırılmıştır.

2.7. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Ele alınan çalışmada Beyşehir'in bir taşra olarak işlenmesinin nedeni araştırmacının Beyşehir doğumlu olması, buradaki gündelik hayata aşına oluşudur. Küçüklükten bugüne karşılaştığı ya da ismine âşık olduğu seçkinlere ulaşmak araştırmacı için büyük kolaylık olmuştur. Oluşturulmuş olan seçkin kişi listesinden randevu alınarak görüşmeler sağlanmıştır. Fakat tüm dünyada etkisinin hala sürdüren Covid-19 salgını nedeniyle yabancı kişilerle görüşmeyi reddedenler çoğunlukta olmuştur. 8 erkek 7 kadın toplam 15 kişi olarak yapılan görüşmelerde kadınların daha çok bilgi aktarımı sağlayacağı düşünülürken erkek bireyler daha çok sohbete dâhil olmuştur. Araştırma verileri taşrada yaşayan ve artık taşranın tanınır, görünür olan seçkin birey ve aileleriyle sınırlandırılmış, alt tabaka halk çalışma dışında tutulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLAR

3.1.1. SEÇKİNLERİN GÜNDELİK HAYAT DENEYİMLERİ

Araştırmanın bu bölümünde taşrada yaşayan seçkin bireylerin gündelik hayat deneyim ve pratiklerine ilişkin veriler yer almaktadır. Gündelik hayat, insanların varoluşlarından itibaren soylarını devam ettirebilmeleri için gerçekleştirmiş oldukları bütünü ifade etmektedir (Şahin, 2001: 185). Toplumsal yaşamdaki sembol, eylem ve pratikler bireylerin davranışları ile gündelik hayatta anlamlı olmaktadır. Taşra kentinde gündelik yaşamın incelenmesi ilk mekânda başlamaktadır. Taşranın tam ortasında yer alan ibadethaneler, çeşmeler, kıraathaneler, çay bahçeleri vb. aslında bizlere gündelik hayat akışını sunmaktadır. Bu yapılar taşranın bel kemiğidir. Örneğin kıraathaneler taşralı bireylerin ortak kültürlerini paylaştıkları, toplumsal geleneklerini aktardıkları önemli bir mekândır. Taşra olan Beyşehir’de bir günü nasıl geçirdikleri, nelerle meşgul oldukları, mekânsal ve bireysel ilişkilerin nasıl gerçekleştiği, toplumsal kurumlarla olan etkileşimleri, seçkin birey ve halk arasındaki denge durumuna dair bilgiler incelenmiş, yorumlanmıştır. Bu nedenle çalışmanın ilk sorusu olan ‘ Beyşehir’de gündelik hayat sizin için ne ifade etmektedir? ’ sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı E2’in taşra hayatındaki bir günü şu şekilde geçmektedir;

“Beyşehir’de benim için gündelik hayat ticari olarak başlar. Mesleğim gereği sanayici olduğumdan sabahın erken saatlerinde uyanırım. Güne asla geç başlamam. Mesleğim gereği genel sanayi ürünlerine hitap ettiğim için çevremdeki müşteri yapım da sabah erken saatlerden akşam yatsı namazına kadar hatta daha da ileri saatlerde çalışan firma ve şirketler var. Bunlar için sürekli taarruzda olmam gerekiyor. Dolayısıyla da mesleğimin de market sistemi gibi herkesin alıp verdiği piyasadaki bir ortam olmadığı için insanların mutlaka sorması gerekiyor. Bilgi eksikliğinden dolayı günümüz oldukça yoğun geçiyor. Sürekli işimin başında olmam gerekiyor. Bilgi ve tecrübenin paylaşımı olan bütün sanayi alanlarında sadece parça satmakla kalmayıp onları doğru şekilde yönlendirmem de gerekiyor. Örneğin bir deterjan alacağınızda siz bunun ne kadar iyi ne kadar kötü olduğunu komşudan öğrenebilirsiniz. Ama bir arıza veya makinede projede ne yapacağını bize sorarlar. Parça tedariki de buna dâhildir. Aynı zamanda kurumsal olarak da hayatımı sürdürmekteyim. Bölgesel kalkınmadan üniversitelere kadar Beyşehir ve Seydişehir olarak birleşen Seydibey Müsiad’da müdür yardımcısıyım.” (E2, Erkek , 40).

Erkek katılımcı E2’nin yanıtından da anlaşılacağı üzere gündelik hayatı ekonomik alanda aktif olarak geçiren, bireysel ve kurumsal yönde parayı işleten bir anlatımdan bahsetmek

mümkündür. Seçkin bireyler için iş dünyası gösteri alanlarının en büyüğüdür. Seçkinler arasında da hiyerarşik bir yapı olduğundan her seçkin aynı değerde değildir. Bundan dolayı seçkinliğin gerektirdiği rol ve performansı gerçekleştirmek, bireylerin beklediği saygınlığa ulaşmasında temel yoldur. Çünkü şirket yöneticilerinin ekseriyeti hâlihazırda buldukları sınıfın imkânlarından istifade ederek şirketlerdeki pozisyonlarına erişmektedir (Mills, 1974: 173-178). Bu nedendir ki bireyler sahip oldukları statülerini koruma adına daha çok efor sağlamakta, siyasi ve ticari unvanı olanlarla vakit geçirmektedirler. Hatta bu durum ‘ seçkinin çevresindeki diğer bürokratik veya askeri seçkinleri yakınında tutarak ayrıcalıklar’ sağlanmasıyla (Weber, 2006: 31-33) açıklanmaktadır.

Bir diğer katılımcı (E1, Erkek, 33) , gündelik hayat yorumlamasını şu şekildedir:

“Beyşehir’de benim için gündelik hayat çok erken başlamıyor. 10:00 gibi iş yerinde olmuş oluyoruz. İkinci 16:00-17:00’a kadar dükkânda kâğıt, evrak işleri, ödemeler, projeler, yeni işler varsa taslakları vs. bunlarla uğraşıyorum. Hali hazırda devam eden bir inşaatımız varsa şantiyeye gidiyoruz. Denetim ve kontrol kadar işimizin başında olduğumuzu göstermemiz gerekiyor. Dükkânda inşaat malzemesi ve hırdavat var. Onunla da ilgilenmek gerekiyor. Eksik ürün, yeni gelenlerin yerleştirilmesi gibi. Gün içerisinde arsa sahipleri ile görüşmeler sağlıyoruz. En geç 18:00 gibi dükkâni kapatmış oluyoruz. Kışın eve gidiyorum yazın da bahçe evimiz var günün kalanını orada geçiriyoruz. ” (E1, Erkek, 33).

Bu katılımcıya göre gündelik hayat rutinler üzerine kurulmuş, düzen içerisinde devam ettirilmektedir. Gündelik hayat her gün olan şekilde düşünülmektedir (Cantek, 2008:14). Bugün dünün devamı, yarının aynısıdır. Gündelik hayat bilinci diğer bireylerle birlikte sıradan olaylarla hayatı sürdürme durumudur. Bu bilinç anlamlar ağını oluşturarak özel bir sosyal hayatı da beraberinde getirmektedir (Kellner, 2005, s. 23). Denetim ve kontrol içinde yaşayan seçkin birey bu durumu sosyal güvenlik açısından daha sağlıklı bulmaktadır. Çünkü küçük (köy, kasaba, taşra) yerlerde yaşayanların her halinin gözetleniyor oluşu davranışları kısıtlamaktadır. Hatta katılımcının patron rolüyle yaşamını sürdürmesi hem seçkinliğinden hem de bir seçkin olarak gözetlenişindedir.

Beyşehir’de gündelik hayat benim için sabah 07.00-07.30 arasında başlıyor. Kendi işimizi yapıyoruz, çalışan personellerimiz var; operatör, kamyon şoförü gibi. İnşatta kısım kısım görevli arkadaşlarımız var; sıvacı, boyacı gibi. Bu arkadaşların çalışma planlamasını günlük yapıyoruz. Yaptıkları işlerin ne durumda olduğunu, yolunda gidip gitmediğini mutlaka denetliyoruz. Malzeme tedarikinin ardından öğle yemeği saatlerine yaklaşıyoruz. Herkes çalışmış olduğu inşaat ya da arazisinde yemek molasına geçiyor. Akşamları yaz mevsiminde

20:00'ı buluyor işi bitirip eve dönmeyiz. Akşam yemeğinden sonra hep evdeyim. Sosyal bir hayatım yok. Geçmişte ise eve girmedik. Arkadaşlarımızla akşam çay, kahve sohbetlerimiz yatana kadar devam ederdi. Ama artık yaşlandık sanırım. Vücudun ve beynin dinlenmesi için inzivaya çekiliyoruz. Bir dönem aktif siyaset hayatımın olmasıyla haftanın dört günü gece yarısına kadar çalışıyor eve geleliyorduk. (E6, Erkek, 52).

Sahaya veri toplamak için çıkıldığında toplumda saydı değer, çok çalışsan, işini iyi yapan, ahlaki ve toplumsal yönleriyle tanınır bireylere ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu bireylerin bakıldığında en genel ve temel özellikleri maddi durumu yüksek bireyler olmasıdır. Bu nedenle de kişilerin yoğun bir çalışma hayatına sahip oldukları, patron olmaktan ziyade birebir ilgilenen, takip ve kontrolünü yapan bir işçi birey olarak karşımızda durmaktadır. Genç bireylerin orta yaş grup seçkinlere göre eğlence hayatına daha çok dâhil oldukları, yıllar geçtikçe kendilerine bu yaşam şeklini yakıştırmadıkları da bir gerçektir. Gündelik hayatta sosyal bir yönünün olmadığını, yaşı (52) gereği de artık çok ön planda olmaması gerektiğini düşünmektedir.

“Beyşehir’de gündelik hayat bizim için oldukça yorucu geçiyor. Yoğun bir iş temposuna uyuyoruz. Evde kahvaltıdan sonra iş yerine geliyoruz. Önceki günden devreden ya da yarım kalmış işler varsa onları hallediyoruz. Ardından yeni siparişlere geçiyoruz. Arabaların arızaları oldukça fazla. Haliyle her usta da üstüne düşeni yaparak problem çözmeye çalışıyor. Bizler de arabanın motor iç beynindeki sıkıntıları gideriyoruz. İnce ve el emeği isteyen bir iş bizimkisi. Makine ya da robotların ürettiği halledebileceği bir şey değil. Haliyle de en ufak ayrıntısına kadar bizlerin eli değmeli. Gözlerimizde gözlük parça problemi bitene kadar aralıksız çalışırız. Nasıl ki doktorun bir ameliyatta gayesi hastayı öldürmeden ameliyat edebilmek ise bizler de aynı onlara benzeriz. Hasta olan motoru daha fazla zarar vermeden, zayıf olmayacak biçimde iyileştirmeye rektafiye deriz. Akşama kadar yakın çevredeki ilçelere de sık gidip geliyoruz. Oralardan da işlerimiz oluyor. Yapıyor geri götürüyoruz. Vaktin nasıl geçtiğini asla anlamıyoruz. Tüm gün sanayideyiz desek yeridir. Yaz mevsimi akşam eve gitmem 22.00’yi buluyor. Evde yemeğimi yiyip çocuklarla günün değerlendirmesi, çay derken saat zaten yorgunluktan uyuyakalıyorum. Kış mevsimi biraz daha hafif geçiyor. Bu kadar eve geç gelme ve yoğunluk olmuyor. Farklı yaptığımız bir şey var mı diye düşünüyorum da şehir dışından gelen misafirlerimiz çok oluyor. Onları yemeğe götürüyor, ağırılıyor. Gezmeye çok fırsatımız olmuyor ama güzel sohbet ve muhabbet ediyoruz. Akşamları çocuklar evde değillerse de siyaset ve haber ajanslarını, açık oturumları, panelleri dinliyorum. Genelde Türkiye gündemini ilgilendiren şeylerle ilgileniyorum. Spor da tabi vazgeçilmezimiz. Hiçbir maçı kaçırmadan izlerim.” (E8, Erkek, 53).

“ Gündelik hayat bizim için sadece iştir. Sabah kalkıyorum evde kahvaltımı yaparak güne başlıyorum. Dükkânımıza gelerek işe başlıyoruz. 12 gibi öğle paydosuna kadar yoğun bir

şekilde çalışıyoruz. Akşam hava kararırken ya da yaz aylarında 19.30 gibi dükkândan ayrılıp eve gidiyoruz. Hafta içi rutin sağlık ya da başka bir aksilik çıkmazsa hep bu saatlerde ve tempoda çalışıyoruz. Hafta sonu da bizim için tek gündür. Cumartesi de hafta içi kadar yoğun olmamakla birlikte sanayide geçmektedir. Pazar günleri de köyüme giderim. Ailem, çocuklarım hep birlikte ormana çıkıyoruz. Ormanda gezer ardından koyunlarımız var onlarla vakit geçiririz. Doğal yaşamı ve köyü çok seviyorum. Beyşehir'in kalabalıklığından kurtulmak için köye ev yaptırıldı. Her türlü düzenimiz mevcut burada. Benim için gündelik hayat hafta içi sanayi, iş hafta sonu da ailem ile köydür. ” (E4, Erkek, 42)

Taşralı seçkinin yoğun bir iş temposuna sahip olduğu görülmektedir. Gündelik hayat içerisinde zaman kavramını hızla akıp giden ve tüketimini kontrol etmekte zorlandığı bir olgu olarak değerlendirmektedir. Çünkü gündelik hayat akıp giden zaman içerisinde kendini teşhir eder. Bu nedenle gündelik hayatın görünürdeki yoksulluğuna takılmadan, aslında onun gizli olan zenginliğini ortaya çıkarmak gerekir. Bu çaba, kalabalığın altındaki derinliği açığa çıkarmak kadar, olağanlığın olağanüstülüğüne ulaşmak için de gerekli bir faaliyettir (Lefebvre, 1998: 16). Seçkin olsun olmasın başarılı olmanın yolunu işine sahip çıkmakla ilişkilendirmektedir. Çünkü “seçkinlik bir sınıf değildir, bir konumdur; kişi o konumu kazanır ya da kaybeder. Çalışma, tutumluluk ve yetenek bunu kazandırır; zaaf, savurganlık ve tembellik ise kaybettirir.” (Merriman, 2018: 586). Günün 15 saatini iş ortamında geçirmeleri işte bu yüzdendir. Aslında bakıldığında bu durumdan tüm seçkinler ve aileleri şikayetçidir. Yıllar geçtikçe bu kadar sorumluluğun yük misali giderek ağırlaştığını, bu kadarını taşımakta zorlandıklarını görmek mümkündür. Almak istedikleri eşyalar, yaşamak istedikleri evler, lüks tüketim malzemeleri, eğitim ve sağlık koşullarındaki iyi şartları sağlama noktasında çok çalışmaya mecburdurlar. Fakat kendine ve ailelerine zaman ayıramama, rahat hareket edip, özgür davranışlar sergileyememe, zihinsel yorgunluklarını hafifletememe gibi etkenlerde bu durumun zorlu yönleri arasında gösterilebilir.

“Göl kenarında Antalya yolu üzerinde büyük bir marketim var. Burayı işletiyorum. Haliyle sabahın erken saatlerinde çoğu zaman evde kahvaltımı dahi yapmadan dükkâna geliyorum. Sıcak ekmek ve simitçi arabası geliyor. Malları indiriyoruz. Kepenkleri kaldırıp meyve-sebzeleri dükkân önüne yerleştiriyoruz. Her yeri yıkayıp temizliyoruz. Burası oldukça işler bir cadde gerek Beyşehir halkı, gerekse Isparta-Antalya yolcularının uğradığı bir yer. Haliyle eksiklerimiz oluyor. Hemen onların siparişlerini geçiyoruz. Müşteriler sabah erken saatlerde ve gece 00:00'a kadar hiç durmaksızın gelirler. Akşama kadar ben ve hanım dururuz. Akşamdan sonra da oğlanlar durur. Çok uzun yıllardır buradayım ve kalıplaşmış müşteri kitem var. Haliyle de tanınıyorum. Birçok bakkal ve marketten daha ön planda olduğumu

düşünüyorum. Antalya yolcuları için havuz eşyaları, simit, kolluk türü kişisel ve gıdasal ihtiyaçlar mevcut.. '' (E3, Erkek, 54).

Küçük yerlerde halkın güvenini kazanmak kolay olduğu kadar, her an sarsılacak gibi tedbirli olmayı gerektiren bir terazi üzerindedir. Çünkü herkes birbirini görmekte, iyi ve kötünden hızlı haberdar olmakta ve dedikodular farklı şekillerde aktarılmaktadır. Literatür bilgilerinde taşra köy gibi yerlerin doğallığı, masumluluğu konu edilirken bu daha çok mekansal bir betimleme gibi durmaktadır. Kerpiçten evler, taştan camiler, bahçelerde sebze-meyve ekimleri gibi faktörler doğallığını elbette koruyor ve devam ettiriyordur. Fakat bireylerin sık temas halinde oluşu iletişimi deformasyona uğratmakta ve zamanın geçirilmesi noktasında dedikodu kazanı gibi olumsuz durumlar yaşanabilmektedir. Bakıldığında kent hayatında komşular birbirleri hakkında konuşacak kadar görmemekte, temas haline girememektedirler. Birde kadınların iş hayatına dahil olmasıyla birlikte bir başkasına ayrılacak zaman dilimi oldukça kısadır. Fakat taşralarda insanlar birbirini senelerdir tanımakta, etkileşimleri sürekli devam etmektedir. Bu katılımcı esnafımız gibi iyi esnaf herkes tarafından iyi bilinmekte, bir nevi toplumsal etiketlemeler hızla yayılmaktadır.

Gündelik hayatın akış hızında temel ihtiyaçlarını dahi mekânsal olarak çalıştığı markette gideriyor olması onun bireysel yaşamını olumsuz etkilemekte fakat yapacak başka bir işinin olmaması onu süregelen düzene mahkum etmektedir. 30 yılı aşkın bir zamandır aynı noktada market işletmeciliği yapan katılımcımız tanınır oluşunu bu işe ve yılların güvenilir esnaf oluşuna bağlamaktadır. Kalıplaşmış bir müşteri kitlesi, iyi ve profesyonel hizmet, ürün çeşitliliği, rakip firmalara göre uygun olması gibi nedenlerden dolayı halkın kendisini tercih ettiği anlaşılmaktadır. Aslında muhasebe, servis, kasa görevlisi, tezgahlar gibi elemanları bünyesinde istihdam etmeye oldukça müsait olan katılımcımız tüm görev ve sorumlulukları üzerine almaktadır. Halkla her alışverişte görüşmek, hal hatır sormak, dükkanına farklı bir seçkin malzeme almaya geldiğinde özel ilgilenilebilmek hem onun içsel tatminini sağlamakta hemde toplum tarafından takdir edilmektedir.

''Tarım sektöründe çalışan birisi olarak şunu söyleyebilirim bizim işler dönemsel olabiliyor. Bahar dönemi, güz dönemi gibi. Çiftçilerin kullanacağı tohumlar olsun, gübreler olsun zirai ilaçlar olsun. Hangi sezon hangi ürünün ekimini yapacaklarsa ona göre ürün veriyoruz. Gün içerisinde de çiftçilere bu ürünlerin satışı ile ilgileniyoruz. Genelde 17.00-18.00 gibi dükkânı kapatıyoruz. Eve geçiyorum direkt. Akşam yemeğini geç saatlere bırakmadan yiyoruz. Yemek faslından sonra ufak bir oğlum var onunla vakit geçiriyorum. Çay, meyve, kuruyemiş saatleri derken saatler geçiyor. Pek televizyon kültürümüz yok ama arkada açık durur. Ardında eşimle

gün içerisinde yapılan işlerin istişaresi, sohbet, muhabbet ile vakit geçiriyoruz. Yani hayatımız evden işe, işten eve şeklinde geçiyor.” (E7, Erkek, 31).

“ Beyşehir’de gündelik hayat düzenli iş hayatının olması nedeni ile sabah 07:30 akşam 17:00 arası olarak dükkânda geçmektedir. İş yoğunluğundan kastım ise sabit masa başı işimizin olmaması, hareketli olmasıdır. Gün içerisinde birçok değişik insana temas etme, dokunma olanağımız olduğu için eğlenceli vakitler geçiriyoruz. İyi bir toplum ve birey gözlem analiz yapma şansımız bulunuyor. Bu mesleği seçme amaçlarımdan birisi de budur. Yeni insan, heyecan, macera, yeni yüzler görmek. Dolu dolu geçen bir günün sonunda akşam eve gidiyorum. İşimle ilgili devam edilecek, düzenlenecek, editlenecek şeyler varsa onları hallediyorum. Akşamları da kendime vakit ayırıyorum. Arkadaşlarla sohbet muhabbet şeklinde. ” (E5, Erkek, 30).

Gündelik hayat içerisinde seçkin bireylerin birçok insanla temas halinde olduğu görülmektedir. İş gereği bu durumu avantaja çeviren katılımcılar yeni insanlar tanımının, yaşadığı mekânı ve hafızayı gözlemlemenin oldukça işe yarar bir durum olduğunu ifade etmektedir. Kendi popülerliğini dinamik tutma, olası bir risk durumunda tedbiri erkenden alma, seçkinler arasındaki yarışı gözleme, halkın problemlerine yakinen tanıklık etme ve çözüm üretebilme adına seçkinler bu iletişimden memnun gözükümlerler. Zaten erkek katılımcıların çoğuna göre zaman para kazanılan bir vakitten ötesi değildir.

Kadın katılımcıların gündelik hayat analizlerine geçtiğimizde taşrada uzun yıllardır görünür kadınlara ulaşmaya çalışılmıştır. Kadın katılımcıların çalışmaya daha utangaç yaklaştıkları tespit edilmiş ve ilerleyen sorularda daha rahat hissettikleri gözlemlenmiştir. Benim için gündelik hayat diye başlayan (K5, Kadın, 49)’a göre;

“ Benim için gündelik hayat sabahtan akşama kadar koşturmaca içerisinde geçiyor. Normal zamanda sabah erkenden kalkıyorum, sporumu yapıyorum, akşam yemeğimi ayarlıyorum. Kahvaltıyı dışarıda yapmaktan hoşlanıyorum. Öğleden sonra da mutlaka bir oturma planım vardır. Akşamları eşime ayırmayı tercih ediyorum. Gündüz o yoğun, ben yoğun akşamları inzivaya çekiliyoruz. Arkadaşlarla dışarıya çıktığımızda yürüyüş de yapıyoruz, alış-veriş de yapıyoruz. Fırsat bulduğumuzda kız kıza hemen bir tatil programı ayarlıyoruz. Eşlerimiz isterlerse onlarla da gidiyoruz. Yemek programlarımız oluyor. Ye evde ya da dışarıda. Amaç zaten bir birimize bir şeyler katmak, vakit geçirmek. Beyşehir gündeminde olan her şeyden haberimiz olur. Her günümüz dolu dolu geçer. Evde kaldığım günlerde de ev temizliği yaparım dolap ve çekmeceleri düzenlerim.”(K5, Kadın, 49).

Gündelik hayat telaşlı bir koşturmacadan ibaret kabul edilmektedir. Bu telaşeli hayatı da katılımcının kendisinin oluşturduğu tespit edilmiştir. Çünkü kadınlık, içinde yaşadığımız kültürde, yaş, eğitim, sınıf gibi değişkenlerden bağımsız olarak, esasen “ev” üzerinden tanımlanmakta ve yeniden üretilmektedir (Bora, 2016:11). Bu nedenle kadın ev hayatını içselleştirmekte, kontrolünü sağlamaya çalışmaktadır. Ev içerisinde tüm iş ve görevleri üstlenen kadın bunların kendisine yüklenen bir toplumsal rol yükümlülüğü olduğundan habersiz gerçekleştirmektedir. Evden arta kalan zamanda da kendisi gibi sosyal ve aktif seçkinlerle vakit geçirmeyi tercih ettiği görülmekte, bu durumun onları birçok yönden geliştirip değiştirdiğini ifade etmektedir. Gereksinimleri arasında ise zihinsel düşünceler, zevksel tercihler, ideoloji ve dinsel aktarımlar, aynı şeylerden keyif alabilme, maddi gücün verdiği olanakların eşitliği gibi durumlar sayılabilmektedir. Halkı ötekileştirmediklerini fakat isteselerde onların yaşam şekillerine manen ve parasal olarak ayak uyduramayacaklarını düşünmektedirler. Haksız da sayılmazlar doğrusu. Bir mekâna girdiklerinde öncelikle bu mekânın gösterişli ve pahalı bir yer olması, ardından vizyonlu kişilere hitap eden konuşma ve grupları misafir ediyor olması gibi gibi nedenler çoğaltılabilir.

Katılımcılardan (K1, Kadın, 43) gündelik hayat deneyimlerini şu şekilde aktarmaktadır;

“Sabah uyandım, çocukların kahvaltısını hazırladım. Onlar uyurken hazırlanıp yürüyüşümü yaptım göl kenarında bir saat yürüyüp geldim. Dönüşte de taze ekmek ve simit aldım. Yapılacak işleri yaptıktan sonra annemi ziyarete gittim. İki-üç saat sonra da eve döndüm. Tekrar hazırlanıp Konya’ya yemek yemeye gittik. Oradan yeni bir ev aldık onun işleri ile uğraşıyoruz. Bundan sonra hem Konya hem Beyşehir’de bir ev olmuş olacak. İki arasında gidip geleceğiz. Kızım ve oğlum benimle gelecek eşim işleri gereği Beyşehir’de kalacak. Aynı zamanda Beyşehir’de de bir sosyal hayatımız bulunmakta. Sık sık arkadaşlarla buluşuyoruz. Günlerimiz oluyor, parka çay-kahveye gidiyoruz. Sohbet muhabbet derken spora yazıldığımız dönem oluyor ya da hobi kurslarına gidiyoruz. Birkaç güzellik merkezi var oraya gidiyoruz. Yani evde pek durmuyor daha çok kendimizi iyi hissettirecek şeylerle vakit geçiriyoruz.” (K1, Kadın, 43).

Gündelik hayat içerisinde kadın, aile ve çocukların düzenini sağlayan anne ve eş modeli ile karşımızdadır. İçinde yaşadığımız toplum annenin çocuğundan her daim sorumlu olmasını isterken, aynı zamanda da sürekli yeni bilgilerden yararlanmasını beklemekte, bütün bu beklentileri de kutsallık çerçevesinde birbirine bağlamaktadır. Beyşehir’de anneliğin kutsallığı ve ehemmiyeti oldukça barizdir. Kadınlar evlendikten kısa bir süre anne olmaya

adayken kısa sürede 2-3 çocuğun annesi konumundadır. Çünkü toplum aile ve aile olmaya önem vermekte, yeni neslin devamını ısrarla istemektedir. Eşleri tarafından evde kalmalısın, çocuklarıma annelik yapmasın gibi yanlış zihinsel düşüncelere rastlamadığımız gibi kadınların kendi aralarında anneliği yüceleştirdiği anlaşılmaktadır. Çünkü annelikte seçkinliğin gerçekleştiriminde bir basamak olarak kullanılmaktadır. İyi ve ahlaklı, çalışkan, dürüst, efendi bir çocuk tanımlarını anne kendi üzerine almakta, yetiştirdiği eserine gıpta ile bakarak övünç duymaktadır.

Katılımcılardan (K2, Kadın, 46)'nın Beyşehir'deki gündelik hayatı;

“Beyşehir’de gündelik hayat çocukların ve eşimin kahvaltısı, okula gitmesiyle başlar. Onların ardından bende uzun uzun kahvaltı yaparım. Gün içerisinde planlanmış bir buluşmamız var ise arkadaşlarla yemeğimi gitmeden hazırlayıp çıkıyorum. Arkadaşlarla genelde dışarıda buluşuyoruz. Açık havada herkes evinden bir şeyler yapıp getiriyor. Çay, kahve ile vakit geçiriyoruz. Bazen kafe ortamlarında tatlı ya da beş çayı buluşması şeklinde görüştüğümüz de oluyor. Evde olduğum günlerde ise temizlik ve ev işleri ile uğraşıyorum. İki erkek çocuk bir baba var. Haliyle tüm işler bana kalıyor. Ayda bir eve genel temizlik için bir kadın geliyor. Evimiz dubleks olduğu için kendim yetişemiyorum. Her oda ayrı kirleniyor. Onun haricinde akraba ziyaretleri yaptığımız çok oluyor. Yaz mevsimindeyse kışa hazırlıklar yapıyoruz. Sosluklar, kurutmahklar, turşular vs. hazır alabilecek durumumuz var elhamdulillah ama yiyecek konusunda hassasız. Elimizden geldiğince doğal beslenmeye çalışıyoruz. Akşamları da evin tüm bireyleri toplanıyor yemek, çay faslı derken vakit hızlı geçiyor. Yani genel olarak ev içi ya da dışarıda arkadaşlar ve akrabalar şeklinde geçiyor.” (K2, Kadın, 46).

Gündelik hayat içerisinde ev hayatı- dışarı olarak bir rutine sahip olduğu fark edilmiştir. Ev hayatına, temizliğe ve düzene önem verirken aynı zamanda dış dünya ile bağıını koparmamış, sosyal yaşantısına devam ettiği görülmektedir. Gündelik ve aylık işleri için kendini çok yıpratmamakta, düzenli yardımcısı olduğu verilerine ulaşılmıştır. Aslında birçok seçkinin normali bu şekildedir. Olması gereken buymuş gibi kalıplaşmış seçkin pratikleri bulunmaktadır. Evlerine yardımcı almaları, düzenli tatil yapmaları, çocuklarını sosyal tesislere yollamaları gibi. Sahip olunan imkânlar neticesiyle daha çok duyguları besleme niyetiyle işle hemhal olma sıklıkları oldukça azdır. Dikkat çeken nokta şudur ki durumu müsait olmasına rağmen tüm yazı kışa hazırlık yaparak geçirmeleridir. Doğal yaşam, doğal gıdayı temel bir hayat prensibi haline getiren taşralı o özden bağıını hiç koparmamıştır. Geleneksel lezzetlerini her yaz yapıp stoklayarak kültürel aktarımın devamlılığını sağlamaktadır. Yöresel bir lezzet olan tarhananın yapım aşaması oldukça emek ve güç

istemektedir. Ama seçkin tüm kadınlar bunu her yaz tekrarlamakta parayla almayı tercih etmemektedir. Önceki yorumcuların aksine seçkin bir birey olmasına rağmen gündelik hayatı oldukça sakin ve durağan yaşayan bireyler de bulunmaktadır. (K7, Kadın, 41).

“Sabah erken saatlerde gün başlıyor benim için. Önce kahvaltı hazırlıyorum. Eşim buradaki bir eğitim kurumunun müdür yardımcısı. O nedenle onu okula göndermek için kahvaltıyı hazırlıyorum. Eşimin evden çıkışıyla birlikte ben de her gün yürüyüş yapıyorum. Açık havada yürümek; güne mutlu, enerjik ve iyi başlamayı hissettiriyor. Eve geldiğimde 12.30 sularında eşim okuldan gelmiş oluyor öğle yemeği için. Öğleden sonra da mutlaka dışarıya çıkıyorum. Arkadaşlarla buluşuyoruz. Göl kenarında çay, kahve içiyoruz. Gezmeyi seviyorum. Normal tek başıma da mağaza ve marketlere bakıyorum. Akşam yine koştur koştur çocuklara akşam yemeği telaşı başlıyor. Yani aslında bakıldığında evde yemek, ev işleri, dışarıda gezme olarak geçiyor. Çay ve meyve faslı her akşam rutinlerimiz arasındadır. Sonrasında uyuyoruz.” (K7, Kadın, 41).d12 11 Q11

Konuşmalarında tek aktivitesi yürüyüş yapmak olan bir seçkin kadın modeli bulunmaktadır. Bireylerin kişisel özellikleri, yapı ve mizaçları seçkin oldukları gerçeğini değiştirmemektedir. Bir grubun üyeleri tarafından paylaşılan “alışkanlıklar, kabul edilen davranış, tutum ve değerler o grubun kültürüdür” (Güvenç, 2002: 102). Bakıldığında seçkinleşmiş kadınların bir çoğu aynı sosyal faaliyetleri gerçekleştirmektedirler. Fakat kalıplaşmış “seçkinler” şöyle olmalı, bunu yapmalı, böyle alışveriş yapmalı gibi cümlelerin yıkımı bu tarz bireylerle sağlanmaktadır. Yalnızlığı, sakinliği ve hatta huzuru hayat mottosu olarak görmekte, eşi, çocukları ona yeterli gelmektedir. Bu nedenle de diğer seçkinlerle zorunlu olmadıkça görüşmemekte fakat bir araya gelindiğinde de onlardan farklı, eksik yada yanlış bir tavır sergilememektedirler.

Eşlerinin sağladığı maddi gücü çalışmak yerine farklı alanlarda efor harcayarak tüketen çok fazla seçkin kadın bulunmaktadır. Kadınlar hizmetkarlar gibi efendilerine hizmet etmek değil eşlerinin servetini israf boyutuna ulaşacak derecede gösteri kısmını gerçekleştirmektedirler (Veblen, 1995:61). Yüksek tüketim eylemleri onları taşranın lüks mağazalarının hürmet edilen kişileri haline getirmektedir. Yeni zengin sınıfın yaptığı tek şey ziyet, giyim, gezi gibi alanlarda bolca harcamaktır. (Bocock, 1997:28). Gösterişçi tüketimin en iyi örneği kadın olsa da bazen kadınlarla birlikte çocuklar da bu grubun içerisine dahil olmaktadır (Veblen, 1995: 77-78).

Fakat çalışmanın seyrinin tek düze devam etmemesi adına çalışan seçkin kadınlar da iş hayatına dâhil edilmiştir. Katılımcı (K4, Kadın, 52)' ye göre;

“Gündelik hayat bizim için erken saatlerde başlar. Erkenden dükkânı açarız. Yıllardır bu dükkânı ablam ile işletiyoruz. Kahvaltımızı yaparken müşterilerimiz gelmeye başlar. Beyşehir'in en bilindik mefruşat dükkânlarından biriyiz. Kemikleşmiş bir müşteri kitlemiz var. İşlerimiz de iyi çok şükür. Çeyize dair her şeyi yapıyoruz. Her şey bu dükkânın içerisinde gerçekleşir. Dikim, kesim, müşteri perdesini beğenir bizler ölçüyü alırız, ablam oturur dikiş makinesine bende öbür işlere bakarım. İşimi güzel yapmak, kaliteli malzeme kullanmak prensiplerim arasında. Daha da benden mal alıp da kötü çıktı diyeni bulamazsınız. Tüm günümüz böyle yoğun çalışma ile geçiyor. Perde haricinde nevresim, tül, döşemelik kumaşların dikim ve hazırlanması da var. Akşama doğru da eve geçerim. Hızlı bir akşam yemeği yaparız. Bazen yoğunluktan öğle yemeği yiyemediğimiz oluyor. Neyse ev işleri, temizlik, çay faslı derken akşam gündüzden de hareketli oluyor. Sonra uyku. Doğrusu bu işe yirmi iki yılını verdim. Nice genç kızın çeyizlikleri hep benim elimden geçti hala da geçiyor. Bir kadın olarak üretmekten, para kazanmaktan, çalışmaktan çok mutlu ve gururluyum.” (K4, Kadın, 52).

Taşra küçük bir mekân olması nedeniyle işinde başarılı ve iyi olanların dikkat çekmeleri çok daha kolay ve muhtemel bir durumdur. Taşra gibi küçük yerlerde insanların güven ve memnuniyetini sağlayan esnaflar sırtını sağlam yere dayamış da diyebiliriz. Çünkü halk esnafa sık giderek zamanla aralarında ahbablığa dönüşen bir ilişki, samimiyet başlayacaktır. Seçkin bir kadın olarak bu noktaya gelmesini, işini güzel yapmak, kaliteli malzeme kullanmak, müşteriye karşı nazik ve anlayışlı olmak gibi nedenlerle sıralamıştır. Kadınların iş dünyasına dahil olmaları seçkinler arasına bir ikiliğe neden olmaktadır. Bir kısım neden kendimi yorup, özel ihtiyaç ve keyiflerimi erteleyeyim modundayken öbür kısım kadınlar ise hayatın getirebileceği tüm olumsuz ve kötü durumlara karşın meslek sahibi olmanın, getirisi olan bir işte çalışmanın bugün değil yarının teminatçısı olacağı düşüncesindedir. Gündelik hayatı yaşarken çalışma ortamına dâhil olan bir başka katılımcı K3'tür.

“Sabahleyin kalkıp hazırlanıp işe gidiyorum. Sağlık ocağında aile hekimliği hemşiresiyim. Öğle arasında eve geliyorum. Kahvaltı alışkanlığımız yok öğle yemeği ile birleştiriyoruz. Koşa koşa bir saat içerisinde sofrayı hazırla, eşim ve çocuklarım da o sırada okuldan geliyorlar. Hemen ye, iç, masayı topla öğle mesaisine anca yetişiyorum. Öğleden sonra 17.00'a kadar işyerindeyim. Hastalar, raporlar derken vakit çok hızlı geçiyor. Eve geliyor, ellerimi yıkar yıkamaz mutfağa koşuyorum. Akşam için yemek hazırlıklarına giriyorum. Geriye vücut olarak yorgun olmazsam zaman kalırsa, çamaşır, ütü vb. işleri hallediyorum. Tüm işler bittikten sonra kendim için günde bir saat mutlaka yürüyüş yapıyorum. Dışarıda göl

kenarı yürüyüş yolunda rutinleştirdim. Akşam da eşimle çayımızı içiyoruz, sohbet ediyoruz herkes inzivaya çekiliyor. Çocuklar ödev erken uyku bizler de günün yorgunluğuyla uyuyakalıyoruz.” (K3, Kadın, 41).

Hemşire olarak hayatını devam ettiren seçkin kadın hem iş hayatında hem ev hayatında tüm yükü sırtında taşımaktadır. Eve yardımcı tutmak yerine iş yerinden yorgun gelmesine rağmen her işi kendi halletmek istemektedir. Kadınların evlerinden çıkarak kamusal alanda boy göstermesi, bu alanların erkeklerin tekelinde olmadığına bir göstergesi olması açısından önemlidir (Badinter, 1992: 273). Fakat katılımcı ile görüşürken bu durumun onu mutlu ettiğini gündüz onlara vakit ayıramıyorum en azından ondan sonrasını yapayım diyerek vicdanını rahatlatmaya çalıştığı tespit edilmiştir. Vücut yorgunluğunu çocuklarına kendi pişireceği bir kâse çorba ile atacağını hissettiren anne tiplerinden diyebiliriz. Kadınların yaşadıkları kadınlık ve annelik ikilemi nedeniyle toplumsal bakış açısında kadınlara yöneltilen tek çözüm, çocukların iyiliği için kadının çalışmaması yani kamusal alanı bırakarak özel alana geri dönüş yapmasıdır (Badinter, 1992: 277). Bu yaklaşımdakinin aksine taşralı seçkinler kadınların görünür olmalarından gurur duymaktadırlar. Gündelik hayatı mesai-öğle yemeği, mesai-akşam yemeği şeklinde rutine oturtmuştur. Fakat bunca koşturmacanın arasına her gün bir saat yürüyüş yapmayı kendisine ödev edinmesi onun hayata bağlılık seviyesini göstermektedir. İş hayatının yorgunluk ve stresi, ev hayatının telaşesi arasında kaybolmayıp kendini motive edecek bir aktiviteyle ilgilenmektedir.

“Sabah erkenden kalkıyorum kahvaltayı hazırlayıp eşimi çocuklarımı uyandırıyorum. Eşim işe, çocuklarım okul dönemi ise okula, yaz dönemi ise Kur-an Kursu'na gidiyor. Ardından akşam yemeğini hazırlıyorum. Yemek bizim hayatımızın olmazsa olmazı, temel taşlarından. Ev temizliği derle topla derken iş biter bitmez ya birine kahveye gidiyorum ya da onlar bana geliyorlar. Akrabalarımız ile sık görüşüyorum. Yengem, gelinlerimiz, elim falan. Haftada iki üç defa anneme giderim. Evde çok durmam. Yemek vaktine doğru eve gelirim. Eşim işten gelir yemek, çay, kahve faslı. Çocukların ödevini yaparız. Eşimle de yürüyüş yapmaya, bir dondurma, tatlı yemeye çıkarız. Misafir etmeyi de olmayı da çok severim. Normalde ev hanımıyım ama sanayide eşimin yanında çalıştığım zamanlar da oldukça sık oluyor. Muhasebecilik olsun, getir-götür, dükkan bekle derken elimden geleni hep yapıyorum. Bazen geceleri de çok uzun çalışıyoruz. O dönemler çocuklara bakan oluyor biz sanayide oluyoruz.”(K6, Kadın, 35).

Taşralı bireylerin sahip olduğu toplumsal, ahlaki ve dini değerler her zaman korunmaya çalışılmıştır. Hatta yeni neslin bu konudaki ahlaki deformasyonundan rahatsız olan ebeveynlerin de sayısı oldukça çoktur. Çünkü küçük mekânlarda yaşamını sürdüren bireyler

samimi ilişkiler kurmaktadır. Birbirleriyle tanışıklık düzeyleri de kent merkezine göre daha fazladır. Bu nedenle bireylerle etkileşim ve temasları da fazladır. Katılımcı misafir olmayı da misafir etmeyi de severim diyerek bu bilgiyi güçlendirmektedir. Hem akrabalık hem de arkadaşlık bağları sıkı tutulmaya çalışılmaktadır.

3.1.2. Gündelik Hayatta Nesnelere Sunumu

Gündelik hayat içerisinde seçkin bireyler sahip oldukları şeyleri gösteri yoluyla ortaya koymaktadır. Çünkü toplum içerisinde yapıp ettikleri, tükettikleri israf ettikleri vb. her şey ile adından söz ettirip, kendilerini tanıtır. Böylelikle markalar ve ürünler ile yeni bir kimlik oluşturarak o kimlik ile birey kendini ifade edebilmektedir. (Odabaşı, 2009: 84-85) Seçkinlere göre markalı bir elbise, gösterişli bir ev, lüks bir telefon ya da son model bir araba bireylerin kimlik inşasında oldukça etkilidir. ‘Eğer bu tüketim malları pahalıysa, bunlar soylu ve onurlu olarak addedilir. Veblen’e göre acil gereklilik oluşturmayan tüm nesnelere; iktidar, statü ve gösteriş içindir’ (Veblen, 2016: 68-69). Bu bağlamda katılımcılara “gündelik hayat içerisinde giyim, araba, telefon, aksesuar gibi görünür özelliklere dikkat eder misiniz?” sorusu sorulmuş ve iki grup şeklinde yanıtları yorumlanmıştır. Kadın katılımcıların hepsi görünür özelliklerin bizlerin yerine konuştuğunu bu nedenle de çok önemli olduğunu şu cümlelerle belirtmişlerdir;

“Gündelik hayatta kılık-kıyafet kesinlikle çok önemlidir. Bu, kişinin öncelikle kendisine sonra da karşısındakine verdiği değer ve saygıyı gösterir. Ufak bir ev oturması dahi olsa üstüme başıma özen gösteririm. Telefon ve araba konusunda öyle bir hassasiyetim yok. Herkes durumu nispetince araba ve telefon kullanabilir. Bunlar lüks şeyler sonuçta. Durumumuz iyi olmasına rağmen uzun süre iPhone kullanmadım. Doğrusu hiç ihtiyaç da duymadım. Karşımdaki kişinin telefonu da ne markaymış pek ilgilenmedim. Herhalde böyle şeylere ilgilim olmadığından. Ama kişinin dış görünüşü önemli. Kendim öyle hazırlandığım için karşımdaki insanın da aynı şekilde özenli gelmesini isterim. İlla markalı giyinecek diye bir şey yok. Temiz tertipli ve bir birine yakışır kombinler olmalı. Aksesuarlar da kombinlerin birer parçası, tamamlayıcısı. O nedenle onlar da önemli. Zaten bizim sosyal çevremiz kadın oturmalarına inanın şıkır şıkır gelirler. Eşarbindan ev terliğine kadar her şeyleri nizami ve güzeldir. Saatler, kolyeler hep uyumludur. Erkeklerin ortamını bilmiyorum ama gittiğimiz düğünlerde seçkinleşmiş aileler anne, baba, çocuk herkes son derece şık ve kaliteli duruyorlar. Hani karşıdan kendilerini çok net belli ediyorlar. Bir kısım markaya takılmadan güzel kombinler yaparak kendinden söz ettiriyor. Bir kısım da markayı kullanarak ve bunu göstererek yapıyor. Çantası Vakko oluyor, ayakkabıları başka bir firma takılar mesela Beyşehir’de ünlü bir sarraf var oradan gibi gibi.” (K1, Kadın, 43).

Bireyler yaşamları boyunca ilişki kurdukları kişiler tarafından beğenilmeye, onaylanmaya, hatta ilişkinin sürdürülebilirliğinde beğenme ve onaylamaya ihtiyaç duymaktadır. Bu nedendir ki bir başkasıyla karşılaştığı ilk andan itibaren benliklerini, kişiliklerini ve hatta kendilerini sunmaya başlarlar. Bunu yaparken de karşısındaki bireye oldukça detaycı bir tavırla yaklaşmakta, kendisine de fazlasıyla özen göstermektedir. İlişkilerini başlatmadan önce ön izlem niteliği oluşturacak, insanlar kıyafetleriyle ağırlanır düşüncesiyle kendilerini sunuma hazırlarlar. Toplum içerisine çıkacakları, halk yada seçkinlerden birisiyle dahi karşı karşıya gelme durumlarına ithafen yaşamlarının her döneminde göstergeleri de bundan dolayı kullanmaktadır. Çünkü bilir ki kullanacağı göstergeler onun misyonunu artırmakta, insanlara konuşmadan da kim olduğuyula ilgili yorumlar yapmasını sağlamaktadır. Bindikleri araba, kullandıkları telefon, oturdukları ev dışında benliğin sunumuna yardımcı olacak diğer faktörler ise daha çok kişisel nitelikte olabilmektedir. Bireylerin dış görünüş ile benliklerini sunma kaygısı arasında bir ilişki olduğu da veriler sonrası anlaşılabilir. Yaşına ve bulunduğu ortama uygun kombinler yapması, gösterişli aksesuarlar tercih etmesi, görünüşe farklılık katacak dokunuşları, bir buluşma için bile alışverişe çıkılması sessiz bir iletişim şeklidir. Spor şıklık yerine her daim klasik şıklığı önemseyen taşralı seçkinler, basit ve rahatlığı küçük görmekte, ağır modelleri daha kendilerine layık düşüncesiyle tercih etmektedir. Çünkü onlara göre kullandıkları her nesne onların kimliğinin bir parçasıdır.

“Gündelik hayatı göz önünde yaşayan biriysen her halükarda önem vermek zorundasın. Hele ki gideceğin yer insanların çok olduğu kalabalık bir ortamsa daha çok önem ve ehemmiyet göstermelisin. Markalı alış-veriş de yapacaksın. Çünkü bunlar diğer insanlar tarafından çabuk fark edilen detaylar. Beymen, Vakko gibi eşarplar taktığında bakışlar bile farklı oluyor inan. Kimse şaşırıyor bunların oluşuna ama olması zaten gerekli gibi tuhaf bir baskı var. Kimse arkandan, önümden konuşmasın istiyorsan son modayı ve hızla gelişen teknolojiyi takip etmek ve almak zorundasın. Eve misafirin geleceksen dört dörtlük masanı da suplanı da şamdanını da koymalısın. Bunlar görünür şeyler çünkü. Yer sofralarımız bile şık olur bizim. Olmak da zorunda. Çocuklarımızın gittiği okula kadar bilinir ve konuşurlar. Hep bir dikkat eden vardır. Erkekler için de önemlidir bunlar. Dükkânını büyüten genişleten içini dekore eden hep bilinir.” (K6, Kadın, 35).

Goffman gerçek yaşamdaki ilişkileri, bireylerin dev bir sahnede adeta bir rol koleksiyonundan oluşan benlik sunumları ile başladığını düşünmektedir. Bireyler benlik sunumları esnasında, var olan etkileşimlerinin ilişkilerini devam ettirdiğini düşünmektedirler. Goffman bireylerin içinde yer aldığı sosyal yapıyla davranış biçimlerinin şekillendiğini öne sürmektedir. Taşra hayatında da seçkin bireyler için büyük bir sahne, bu

sahnenin de arkası ve önü bulunmaktadır. Sahne önünde halka ve diğer seçkinlere karşı kendilerinden beklenen roller bulunmaktadır. Bu rolün gerektirdiği gibi davranmaları, tutarlı bir kişilik sergilemeleri, güvenilir ve saydam bir profil için oldukça önemlidir. Bireyler tüm bu benlik sunumları sırasında hem sosyal sistemin kendilerinden beklentileri doğrultusunda hem de kendi istekleri, arzuları ve hedeflerine yönelik bir performans ile sahne almaktadırlar.

“Gündelik hayatta toplum baskısı denilen bir gerçeklik mevcuttur. Bu nedenle dikkat etmen gereken dış görünüş, telefon, aksesuar vb. şeylere seçkin ya da ön planda olan birisiysen iki kat daha dikkat etmen gerekir. Hem kendine hem de karşındakine. Doğrusu sevmiyorum kendine özenmeyen insanları. Durumunun el verdiği müddetçe kişi kendisine saygı karşındakine saygı yönünden bu tarz şeylere dikkat etmelidir. Bir ortama girdiğimde kendimi kötü hissetmek istemem mesela kullandığım telefonda Iphone'nun son güncel modeli. Ama beni böyle olmaya iten durum yine toplum. Eşofman takımlarımı giyip Beyşehir'de bir yere gidemem. Ama büyük şehirde yaparım. Bizim burada kısa sürede ayıplanır şekilde kulağıma gelir. Seçkin olan her bireyin de topluma yakışır davrandığını ve giyindiğini söyleyemem. Bu tarz kişilerin de piyasada ömrü çok olmuyor zaten. Seçkinlikte kişiden kişiye yakıştırma ve yorumlama durumu değişiyor.” (K7, Kadın, 41).

Bireylerin davranışlarını gerçekleştirme sürecinde karşısındaki bireylerden de aynı şekilde olmalarını beklemeleri hem olağan hem de olağan olmayan bir durum olarak tartışılabilir. Çünkü toplumda aynı azınlık gruba dâhil olmuş olsa dahi her birey kendine özgü özellikleriyle vardır. Ve bu özellikler toplumu daha dinamik ve farklı kılmaktadır. Birbirlerini davranışsal olarak aynı olmaya iten durumlardan kaçınmalı aksine farklılık ve yeniliğe açık bir yapıda ilişkiler devam ettirilmelidir. Taşra hayatında ‘ayıplanan’ ve ‘hoşgörülen’ davranış kalıpları bulunmaktadır. Bu aslında her toplumsal kurum ve mekan içerisinde mevcuttur. Geçmişten bugüne oluşmuş ahlaki değerler, yazılı olmayan kurallar, örf ve adetler bu durumun temel belirleyicileri niteliğindedir. Bu tür hassasiyetler zamana göre dönüşüm ve değişim süreci de geçirmektedir. Görülen odur ki, seçkinler hoşgörülen davranışları gerçekleştirmekten keyif alırken, ayıplanan her davranışı içselleştirememekte, hatta taşranın bir kusuru olarak değerlendirmektedir. Geride kalmışlık, geleneksel zihniyet, ataerkil düşünce gibi nedenlere bağlayarak taşranın davranışlarını kısıtladığını, fakat aksi yönde hareket etmesinin de oynadığı rolün doğasına aykırı olacağına inanmaktadır. Bu nedenle halkın gözünde her istediğine ulaşabilen, alıp, satabilen bir güce sahipken, aslında kendi iç dünyasında bir kapana sıkışıp kalmış gibidir. Üstelik bu kapana seçkinler kendileri yaratmışlardır.

“Günlük hayatta giyim, kuşam, araba, telefon vb. şeyler tabii ki de önemlidir. Bu insanların bir noktaya geldiğini gösterir. Önceki şimdiki hayatını anlatır. Hele ki kadınsa onun büyük yol kat ettiğini gösterir. Babasının evindeyken silik bir tip olan Ayşe mesela evlendikten sonra seçkin bir eşe bu bir anda hayatı değişiyor. Diyorsunuz neydi, ne oldu? Bunu da göstergeler ile başarıyor. Tanıdığım bir hemşire kız var. Ailesi köyde yaşıyor. Gariban dedikleri bir hayat tarzını yaşıyor. Beyşehir taşrasında ileri gelen zengin bir esnafla evlendi. Hani böyle bir değişim yok. Paranın gücünü kadınlarda daha hızlı ve keskin hatlarla görebiliyoruz. Seçkinse eğer güzel para harcamayı bileceksin. Öyle alelade her dükkana giremezsin. Mesela her yerden alış-veriş yapamazsın. Her şeye gülemezsin. Konuşman tavrın hep ölçülü ve dikkatli olmalı.” (K4, Kadın, 52).

Evlilik iki farklı cinsin bir araya gelerek yeni bir yuva kurma şeklidir. Aynı ev içerisine girmekten çok daha ötesi olan evlilik kurumu iki bireyin hayatında da köklü değişikliklere neden olmaktadır. Bu nedenle evleneceği kişileri seçerken bireyler oldukça özenli ve dikkatlidirler. Çünkü bilirler ki, kimle evlendikleri nasıl bir hayat sürecekleridir. Taşra hayatında aile ve evlilik müessesesi çok kıymetli olup her daim dikkatli yaklaşılacak bir kurum olmuştur. Seçkin bireyler, kendilerine hayat arkadaşı ararlarken, gönül bağına önem vermekte, mantık ve aşk denkleminde eşit olmaya çalışmaktadırlar. Yani illaki seçkin Yılmaz ailesinin oğlu Ali, seçkin Yıldırım ailesinin kızı Fatma ile evlenmek zorunda değildir. Aksine alt tabaka olan halktan da kendine ve hayatına uyum sağlayabileceği düşündüğü Ayşe ile de bu yola çıkabilmektedir. Fakat halk sınıfından erkek, seçkin sınıftan kadın şeklinde kurulan bir evlilik verisine saha araştırmada ulaşılammıştır. Tam tersi durumla evlenen kadınların seçkinleşme hayatına çok çabuk adapte oldukları, sanki bu hayatı hep hayal etmiş de yaşıyor gibi bir gerçeklikleri bulunmaktadır. Geçmiş hayatını çok hatırlamak istemeyen bu kadınlar genelde kök aileleriyle bağlarını kopararak eşinin ailesiyle bağlarını kuvvetlendirmekte, yeni sosyal arkadaş çevresiyle yeni kazandığı kimliği güçlendirici etkinliklerde bulunmaktadır.

“Gündelik hayatta kılık-kıyafet, dış görünüş faktörleri benim için çok önemlidir. Ben yanımda tabirde yanlışlık olmasın ama paçoz insan sevmem. Herkes güzel ve şık olmalı. Tertemiz olmalı. Markalı giyimden ziyade üstüne giydiği şeyi yakıştırmalı. Saç rengi, tokası, küpesi, ayakkabısı hem yaşına, hem döneme hem de kendi tarzına uygun olmalı. Pasaklı insan sevmiyorum. Çevremdeki tüm seçkinler de öyledir. Pırıl pırıl olurlar. Çok müdahale ederim. Öyle bir durum olursa inanılmaz rahatsız olurum. Yıllardır görüştüğümüz için bir birimize her şeyi diyebiliyoruz. İnsanları direkt evinden, telefonundan kategorize etmem söz konusu değil. Ama kendim varsa eğer en güzelini yaşamak istiyorum. Son model telefonum da olsun, evim de. Beyşehir'deki bu site şu anda en güzel, en modern, yeni sitelerden birisi, hatta tek

diye düşünüyorum. O yüzden de burada oturuyorum. Seçkinler hayatı yaşayış şekli ve yaşarkenki göstergeleri ile var. Bunlara önem vermeyen olmamalı.” (K5, Kadın, 49).

“Gündelik hayatta giyim-kuşama hep dikkat etmişimdir. Hani çok lüks ya da markalı olmasına gerek yok ama temiz, ütülü ve kişiye yakışan kombinler olmalı. Karşımdaki kişinin de böyle olmasını isterim. Araba ya da telefon gibi şeylere kendimde önem veririm ama bir başkası lüks arabaya binmiş binmemiş mühim değil. Hayatım boyunca kişilik ve karakter benim için daha önemli olmuştur. Parası olan zaten iyiyi alıyor, biniyor. Bir de bunlara ekseri bir önem ve ehemmiyete gerek yok diye düşünüyorum. Özel günlerde belki düğün gibi yerlerde bu tarz şeyler dikkat çekebilir ama gündelik hayatta hayır. Kendi arkadaş çevremde bu tarz insanlardır. Yeri geldiğinde çok şık ve güzel giyinirler, takar takıştırır yeri geldiğinde de sade ve düz olurlar. Elinde son model İ phone’u olan da var Lg marka olan da. Hani önemli olan aynı masada oturup her şeyi konuşabilmek, paylaşabilmek. Zaten hayatı yaşayış olarak benzeriz her konuda aynı olsak bir birimize katacak hiçbir şeyimiz olmaz.” (K2, Kadın, 46).

Kişilerin ürünlere ve yaşam tarzına ilişkin değer ve anlamları, bir tavır olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın katılımcılar kendilerine ve karşılarındaki tüm bireylere saygı gösterip, değer verdiklerini belirtmişlerdir. Birisine değer veriyorsan o kişi için özenli, temiz ve şık olmalısın düşüncesiyle de hayatın her anında dikkatli olmuşlardır. Görsel bir iletişimin sözel iletişimden önce başladığı ve sonrasında etkilediği aşikârdır. Görünen her şey aslında bir iletişim aracıdır. Karşımızdakine karşı genel bir izlenim oluşturma yoludur. Bu nedenle de gündelik hayat içerisinde kadınlar birbirlerini tamamlayan parçaları şıklık temsili olarak görmekte, çok da özenmektedirler. Bilinen bir gerçek var ki, o da kadınların birbirlerine karşı mekân fark etmeksizin gösteriş yaptıklarıdır. Bu gösteriş sadece olumsuz anlamda değil de sahip olduğu vizyon ve zenginliği kaliteli bir hayat tarzıyla yansıtmak olarak düşünülmelidir. Bu durumun psikolojik bir yönünün olduğunu da “bireylerin içerisinde mutlu oldukları” gerekçesiyle anlayabilmekteyiz. Toplum içerisinde dikkat çekmenin yolu sadece isim-soy isim yapmak değildir. Sonuçta her bir tabakadakiler, kendilerinden sonraki daha yüksek tabakada moda haline gelen yaşam tertibini kendilerine uygun bir edep olarak kabul ederler ve enerjilerini bu ideale uygun yaşamak için harcarlar” (Veblen, 2016:79). Yabancı bir bireyin karşıdan sizi gördüğünde halktan olmadığımızı, statünüzün farklı olduğunu anlaması görünür şeylerle mümkündür. Sosyalleşilen toplumdan, gün gezilen evlere kadar her ortamda kendine özgü bir resim çizilir. Konuklar, davet vereni temsilen tüketmektedir ve tükettikleri her şey, ev sahibinin ihtişamına ihtişam katmaktadır (Veblen, 2016: 73). Seçkin bireyde her resimde güzel ve iyi görünmelidir.

Marka takip ve tüketim takıntısı olmadığını söyleyen seçkinlerde görüşme esnasında sahip oldukları nesnelere bakıldığında markalı ürünler olduğu görülmüştür. Fakat bu onlar için normal olan bir ev, mal, araba, telefondur. Marka dediklerinin daha lüks tüketim araçları olduğu anlaşılmaktadır. Kadınlardan seçkinliği ileriki yaşlarda başaran, gerçekleştiren bireyler olduğu da görülmektedir. Falancanın Ayşe'si halktan biri olarak normal yaşantısını sürdürürken Ayşe Hanım olmuştur. Eski statü ve ismini değiştirmek isteyen Ayşe bunu da bindiği ciple, İphone telefon ile Vakko eşarpla sağlamaktadır. Keskin ve hızlı bir şekilde kimlik değiştiren bireylerde gösterim alanı ve nesnelere çokluğu göze çarpmaktadır. Hanım, bey olduktan sonra da görünür şeylere dikkat etmen gerekir düşüncesiyle bireylerin toplum baskısına maruz kaldıkları saptanmıştır. Alelade bir tavır ve giyimle gündelik hayatı yaşamamanın hoş olmayacağını, eski model bir arabayla dolaşamayacağını seçkine toplum öğretir. Seçkinler arası birbirlerini değiştirme ve etkileme durumu da oldukça fazladır. Sosyal paylaşım alanları ve hafıza mekânlarında grup olarak takılan seçkinler içlerinden birisinin bile görünürdeki özensizliğine tahammül etmemekte, hemen eleştirmektedir. Taşra samimi ve doğal bir yer olarak dursa da küçük nüfuslu olması sebebiyle dedikodu kazanı gibidir. Bu nedenle de seçkinler her halini röntgenleyen ve dikizleyen halka karşı arkamızdan aman bir şey demesinler düşüncesiyle de görünürlüğe önem vermektedirler.

“Gündelik hayatta dış görünüş elbette önemlidir. Görünen şeylere önem veren insanlar mevcut. Mesela saatlerim var çok severim ama gündelik hayatta kullanmıyorum. Yakıştığını düşünüyorum başkalarında da görünce hoşuma gidiyor ama genel olarak 1990 model bir araba ile iş görüşmesine gitsen farklı 2021 model araba ile gitsen farklı. 2020 model Renault ile gitsen farklı 2020 model Mercedes ile gitsen farklı. İnsanlar da bu tarz şeylere takılıyorlar. Ben de dikkat ediyorum karşımdaki insanın altındaki araba, kolundaki saat, cebindeki telefon önem arz ediyor. Olmadığı halde oluyor, olmuş gibi davranan insanlar da oluyor elbette ama seçkinlerde böyle şeyler pek görünmez. Bunlar kişilerin ekonomik seviyesinin ne noktada olduğunu gösterir. Hani en azından tahminde bulunabiliyoruz. Bunu banka kredisi ile mi yapıyor yoksa özkaynağı ile mi yapıyor? Sorusunun cevabını da zamanla, yaşayarak, tecrübe ile öğreniriz. Ben kendimde dikkat ettiğim kadar karşımdaki insanınkine de dikkat ederim. Maddi durumu iyi olan bir seçkin; gömleğinden pantolonuna, kemerinden saatine dört dörtlük olacak. Marka olarak da kalite olarak da.” (E7, Erkek, 31)

“Gündelik hayatta özellikle erkekler için araba, ayakkabı, saat, telefon yani görünür olan her şey çok önemlidir. Kadınlar için de aynı diyebiliriz ama kadınlar bunu gösteriş, hava olarak kullanırken erkekler böyle takılmaz sadece güç ve prestij olarak kullanırlar. Ben de önem veriyorum. Ama çok lüks bir arabaya binmesem de olur. Ha şu bir gerçek iki gün Porsche ile Audi ile gezen, jilet gibi elbiseler bir de iyi bir işin varsa hep tanınır, bilinirsin. Kadınlar

bunu daha çok gösteriyor. Onların gösterişi çok daha fazla çoğu şeyi o yaptı ben de yapayım diye o aldı ben de alayım var. Kendilerine yakışmasa bile yaparlar. Topuklu ayakkabı ile çoğu yürümeyi beceremez ama şıklık olması için buna katlanırlar. Hele ki o seçkin dediğimiz kadınlar buluşması ilçe kadınlar gününü katlar geçirir eminim. Çoğu kadının arabası var zaten hatta hepsinin. Takılar, ziynet eşyaları, kurulan çeşidi çok ikramlı masalar, yardımcıları, marka elbiseler gibi gibi. Tüm Beyşehir gündemi onların bilgisindedir. Hem bilirler hem yön verirler.” (E5, Erkek, 39).

Erkek katılımcıların görünür şeylere kadın katılımcılar kadar önem verdikleri görülmektedir. Vizyoner bir duruş için emek, fedakârlık, çalışmak evet önemlidir. Fakat bu çabanın dışarıdan takım elbise, temiz tıraşla bütünleşeceği düşünülmektedir. Erkek katılımcılar lüks araba, lüks evin güç ve prestij gösterisi olarak değerlendirildiğini ifade etmektedir. Giysilerin üzerinde marka ve etiket sembollerine dikkat ettiklerini söylemişlerdir. Çünkü seçkinler bu durumun kişisel veya kurumsal imajlarını desteklediğini düşünürler. Marka ürünleri bilerek aldıklarını halk nezdinde daha fazla kabul göreceklere inandıkları tespit edilmiştir. Bireyler başarılı olduklarını, başarılı bir firmanın ürünü ile desteklemektedirler. Ekonomik seviyelerinin iyi olduğunu da bu şekilde göstermektedirler. Toplumda seçkinliğin avantaj kadar dezavantajları olduğunu savunan katılımcılara göre markalı giyinmek, markalı eşya kullanmak, markalı ürüne sahip olmak bir nevi zorlayıcı konumdur. Çünkü öne çıkan kişilerden birisi bu şekilde bir yaşam tarzını benimseyip gerçekleştirdiğinde öbür seçkinlerden de aynı şeyler beklenmektedir. Farkında olmasalar da bireyler bir içsel rekabete girmekte ve süregelmektedir. Çünkü “onlara yakışan”, “onlardan beklenen”, “onlara denk olan” şeklinde kalıp vurgulamalar gündelik hayatta sık sık karşılımlarına çıkmaktadır.

3.1.3. BEYŞEHİR’DE BOŞ ZAMAN TÜKETİMİ

Bu başlık altında bireylerin gündelik yaşamını sürdürürken iş zamanları ve günlük koşturmacadan arta kalan vakitlerde neler yaptığı yorumlanmıştır. Boş zaman, iş zamanı ve fizyolojik ihtiyaçların karşılandığı zaman dışındaki zamana denilmektedir (TDK, 1975). Boş zaman kavramını hiçbir aktivite yapılmadan, boşa geçirilen bir zaman dilimiymiş gibi düşünmemek gerekmektedir. Çünkü fizyolojik ihtiyaçların karşılanması ve çalışma zamanından geriye kalan boş zaman çok önemlidir. Bireyin rahatlama, hoşlanma ve arzularının tatmini, zihinsel ve duygusal deneyim, sağlıklı ve fit olma, doyum ve hazzın gerçekleşmesi, eğlenme ve kendini bulma zamanlarıdır (Tezcan, 1977:1-10). Boş zamanlarını verimli ve etkili geçirmeye çalışan taşralılar bu süreçte kendilerini bulduklarını,

özgür ve bağımsız hareket ettiklerini ifade etmişlerdir. Modern çağda serbest zaman kavramına faydalı ve değerli gözüyle bakılmasının (Tezcan, 1982:1-19) sebebi de budur.

“Boş zamanlarımda eğer ki vakit kış ise kahvaltıyı evde ama yaz ise göl kenarına giderek kahvaltıyla güne başlıyoruz. Çocuklar parkta oynarlar. Bizler de kafa dinleriz temiz doğaya karşı. Akşam yemeğini de genelde dışarıda yeriz. Diğer zamanlar zaten evdeyiz. Bu da genelde balık yemek olur. Tolca tarafına geçeriz. Ya da bazen de direkt Konya'ya gidiyoruz. Akyokuş manzarasında kahvaltı sonra avmlere giderek alış-veriş yapıyoruz. Çocukları hayvanat bahçesine götürüyoruz. Aile büyüklerimiz ile vakit geçiriyoruz. Genelde evde durmamaya çalışıyoruz. Gönül isterdi bir spor yapayım ya da kendime farklı bir zaman ayırayım ama maalesef. Kışın daha çok farklı şehirlere gitme ihtiyacı duyuyoruz. Hava soğuk o nedenle bir şey yapmamaktansa bir gezip geliyoruz.” (E1, Erkek, 33).

Bireylerin işten arda kalan boş zamanlarında aileleriyle birlikte vakit geçirdiği, standartlaşmış aktivitelerinin olduğu anlaşılmaktadır. Yoğun çalışma ve stresli iş hayatlarından uzaklaşarak kendilerini mutlu ve huzurlu hissettikleri zaman dilimidir. Gündelik hayat içerisinde hızlı karşılaşmalar dolayısıyla tam doyuma ulaşmayan iletişim ve sosyalleşme sürecine boş zamanın katkısı yadsınamaz. Bireyler hem halk hem de kendi gibi seçkinlerle bir araya gelerek zihinsel gelişimlerini artırırken, ruhsal yönden motive olmaktadır. Kişinin başını telaşeden kaldırıp kendine dair yetenek ve özellikleri (şarkı söyleme, gitar çalma, yemek yapma, ata binme gibi) keşfetmesi bu zaman diliminde gerçekleşebilmektedir. Aynı zamanda kalabalık arasından sıyrılarak kendi iç kabuğuna çekilme, ruhunu dinleme, terapi ve tedavilerle ilgilenmede ancak boş zaman varlığıyla mümkün olabilmektedir.

“Beşşehir’de boş zamanımızı coğrafi yapısının uygunluğundan kaynaklı piknik ve doğayla ilgili sosyal faaliyetler yapıyoruz. Ailecek spora gidiyoruz. Okçuluk ve yüzme de boş zamanlarımızda yaptığımız etkinliklerden bir kaç. Karaburun Plajı faaliyete girdiğinden beri plaja gidiyoruz. Buraya yakın Kurucuova Dağları var oraya çok giderim. Çocukların doğayla iç içe olmasını istiyorum. Buradaki imkânlarda aile ile geçirilen boş zaman için oldukça yeterli.” (E2, Erkek, 40.)

Boş zamanlarını iyi bir şekilde değerlendiremeyen birey kendisine ve topluma zarar vermekte bu da onun psikolojisini olumsuz etkilemektedir (Köknel, 1981). O nedenle ki boş zamanın insan ve toplum sağlığı açısından önemi yadsınamaz durumdadır. Seçkin bireyler de bu noktada entelektüel, iyi, dürüst, zihnen ve bedenen sağlıklı olabilmek adına boş zaman tüketiminde bulunmaktadırlar. Kendilerini sıkışıp kalmış hayat düzeninde özgür

hissetmek adına farklı etkinliklerde bulunarak yaşam bağlarını güçlendirmeye çalışmaktadırlar. Bu nedenle boş zaman eylemlerinin çok vizyoner, çok pahalı, sıra dışı etkinlikler olması beklenmezken, aksine doğal, öze dönük ve samimi faaliyetler gözlenmektedir.

“Boş zaman bizim için bahçe hayatı demektir. Tüm işlerin koşturmacası, telaşesinden uzakta toprakla uğraşıyorum. Elimden geldiğince bahçe tarımı yapmaya çalışıyorum. Ailem ve çocuklarımla gezmeyi, farklı yerlere gitmeyi çok seviyorum. Sırf bir kahvaltı için Konya'ya gidiyoruz diyebiliyorum. Yakın illerin çoğuna keyfi gezme, alış-veriş, yeme-içme, için gidiyoruz. Bahçede piknik yapıyoruz. Hayvanlarımız var kedi, köpek, tavuk gibi onlarla ilgileniyoruz.” (E6, Erkek, 52)

“Beyşehir'de boş vakitlerimde inanır mısınız bilmem ama uyuyorum. Uykuya öyle hasretim ki, çalışmadan fırsat bulabildiğim vakitler dinleniyorum. Bağ-bahçe ile uğraşmayı seviyorum. Orada huzur buluyorum. Regresyon yapıyorum desem yeridir. Taşa toprağa dokunarak tüm günün stresini atıyorum. Ha bu boş zaman daha uzun bir zaman dilimi ise Alaçatı'ya gidiyorum. Orası da benim ikinci memleketim. Oradan Bodrum Yalıkavak'a, Marina'ya geçiyorum. Buralarda gezeriz, ünlü yemeklerini yer ve eğleniriz.” (E5, Erkek, 30).

Boş zamanını kendisine ve ailesine vakit ayırarak geçiren seçkin bireylerin sayısı oldukça fazladır. Katılımcılar beden ve zihin yorgunluğunu taşradan ve halktan uzaklaşarak doğal ortamlarda atmayı tercih etmektedirler. Bahçe, köy, bağ evi gibi mekânlar taşralı seçkinlerin yaşamında oldukça önemlidir. Neredeyse her taşralının bahçe evi bulunmakta buralarda aile ve dostlarla boş zaman tüketiminde bulunmaktadır. Aynı zamanda seçkin bireylerin çoğunun kent merkezine gittiğini, alışveriş, gezme, yeme-içme olarak boş vakitlerini geçirdiklerini görmekteyiz. Çünkü kente gidebilmek, kent hayatına ayak uydurabilmek, orada zaman geçirebilmek onlar için önemli bir aktarımdır. Taşralı için kent hep uzakta ve ulaşılması zor bir yerdedir. Kendisine görmeden hayranlık duyulan, içten içe de kıskanılan bir mekandır. Taşra hayatının onlara sunmuş olduğu doğal zenginlikler, geleneksel davranışlar, kültürel aktarımlar maddiyatla deforme olmamış, yerini korumayı başarmıştır. Gündelik hayatında boş zaman diye bir kavramın olmadığını söyleyen katılımcılara göre;

“Market işleten insanlar genelde bayramda, seyranda, resmi tatilde, yaz-kış, gece-gündüz yoğunudur. Çok boş vakti olmaz doğrusu. Ama dükkânı oğlanlara teslim ettiğimizde mutlaka piknik yaparım. Taşramın kalabalıklığından, insanların uzakta bir yerde. Yani eşimle geçiriyorum boş zamanımı. Yenişarbademli tarafında bir bahçe evimiz var. Oraya gidiyoruz. Orada ikindin güneş batarken demli bir çay içtin mi tüm dert tasa bitiyor. Bahçe evi olanların sayısı da oldukça fazla artık. Malı mülkü olan hemen bir arsa alıyor. Üstüne ev dikeyor.

Doğallığa karşı bir özlem var çünkü. Benim çocuklarım bu dükkânın yolunda büyüdüler, burada bisiklete bindiler, düştüler, kalktılar. Onlar için burası nasıl kıymetliyse benim için de bahçe evi öyle kıymetli. Çocukluğuma dair tüm kültürel aktarımları orada anımsıyorum.

Boş zaman dilimlerinde yapılan bireysel yada sosyal faaliyetler bireyleri halk, kent, merkez, dünya ile temaslı haline getiren, dışa dönük bir kişilik geliştiren özelliğindedir. Kişi çevresinde olup bitenlerin farkına varırken yeni deneyim ve tecrübeler elde etme cesaretini kendi bünyesinde görmektedir. Ben bunları yapabiliyordum niteliğinde kendi iç motivesini yükseltirken, kişisel eğitimlerinin sürdürülebilirliğini boş zamanları sayesinde gerçekleştirebilmektedir.

“Bizler için boş zaman kavramı yoktur. Pazar günleri çalışmıyoruz, dükkân açılmıyor ama bir telefon geliyor araba yolda kalmış. Tüm planımızı iptal etmek zorunda kalabiliyoruz. Ama harici şekilde hobi bahçemiz var oraya gidiyoruz. Bahçe şehrin dışında daha tepelik, dağlık bir noktada. Göl manzarası tamamen ayağımızın altında. Mis gibi hava, sessizlik, huzur yani dinlenerek geçiriyoruz. Çiçek, güllerin bakımı, sulanması orada kışlıkların hazırlanması yemek, çay faslı derken saat hızlı ilerliyor. Bugün bu kadar bahçeye, bahçe evine ihtiyacın artışı gerek sosyal aktivitenin olmayışı gerekse artan kalabalık ve iş hayatından hatta insanlardan uzaklaşarak kafa dinlemektir. Gençken boş vakitler daha çok oluyordu, çay eşliğinde sohbet muhabbet edebiliyorduk. Ama çocuklar büyüdükçe telâşeler de arttı tabii.”
(E8, Erkek, 53).

Verilen yanıtlar doğrultusunda boş vakitlerini dahi işiyle, ticaretiyle geçiren birçok birey bulunmaktadır. Boş durmayı tembellik olarak algılayan ve kendisine bu zamanı ayırmayı yakıştırmayan bir zihniyetin olduğu hissedilmektedir. Seçkin olmayı kendi emek ve iş gücüyle başaran bireyler bu pozisyonu korumayı da istemektedirler. Yani bireylerin bir ürün ortaya koyması ve kendini geliştirmesi için yeterli düzeyde boş zamanlara sahip olması gerekmektedir (Marx, 1996:23). Boş zamanı olmayan, tüm yaşamı uyku, yemek ve benzeri şeylerin getirdiği fiziksel kesintiler dışında kapitalist için çalışmakla geçen kişi, yük hayvanından bile aşağıdır. Kendi dışına yönelik zenginlik üreten bir makinedir yalnızca (Marx, 1997: 27).

“Beyşehir’de boş vakitlerde ne yapıyoruz? Birçok insanın bağ evi, bahçe evi olarak tabiri ettiği yaşam alanları var. O yüzden bizler de oralara gidiyoruz. Bahçede vakit geçirmek, kafa dinlemek, toprakla meşgul olmak iyi geliyor doğrusu. Daha geniş zamanlı bir fırsat durumu varsa İstanbul’a Fenerbahçe’nin maçını izlemeye gidiyorum veya Konya’ya Konyaspor’un maçlarına gidiyorum. Ayrıca aile ile birlikte sabah kahvaltısına, akşam yemeklerine gidiyoruz. Konya’da ya da Beyşehir’de. Arkadaşlarla çay ve kahve için dışarıda

buluşmalarımız oluyor. Herhangi bir arkadaşın bahçesinde ailecek buluşup oturmalarımız oluyor. Ya da halı saha maçlarımız oluyor haftada bir gün oraya gidiyoruz.” (E7, Erkek, 31)

Katılımcımıza göre boş zaman daha çok merkezde geçirilendir. Anlaşılmaktadır ki, kişinin yaşadığı coğrafyanın boş zaman etkinlikleri açısından sahip olduğu kaynaklar boş zaman değerlendirme davranışının şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır (Aslan, 2001: 70). Merkezde yemek yeme, kahvesini yudumlarırken aile sohbeti yapma, fanatiği olduğu takımın maçlarına gitme şeklinde zamanını geçiren bireyler olduğu görülmektedir. Boş zamanlar iş zamanları gibi meta değeri içerdiğinden kapitalist sistem oraya da el atarak onu sisteme dâhil etmiş ve boş zaman sektörü meydana gelmiştir (Güntek, 2019:3).

“Boş vakitlerimde evde yapılacak işler varsa önce onları hallediyorum. Kışlık hazırlık olur, temizlik olur. Eğer işim yoksa kafa dengi arkadaşlarımdan birisini arıyorum. Dışarıda buluşuyoruz tatlı, kahve molası gibi sohbet ediyor, dertleşiyoruz. Kış aylarında örgü örüyorum. Uzun zamandır amigurumiye merak sardım. Sevdiklerime hediyeler örüyorum. Evde hamur işi şeyler yapmayı çok severim. Su doku oynuyorum. Komek kurslarına katılıyoruz arkadaşlarla. Piknik yapıyoruz. Sabah gidip akşam dönme şeklinde Konya'yı gezip geliyoruz. Konya'da da alış-veriş butik mağazalarına uğruyoruz. Güzel bir mekânda yemek yiyoruz. Çay-kahve ile sonlandırıyoruz.” (K1, Kadın, 43)

“Boş zamanlarımızda en çok piknik yapmayı seviyoruz. Çocuklar, arkadaşlar, kalabalık curcunayı çok severiz. Hep birlikte güle oynaya günü geçiririz. Ya da gezilebilecek bir yerin planını hemen yapar oraları gezeriz. Mağara ve tarihi eserleri gezmeyi bir yaşam tarzı haline getirdik. Örneğin yarın Pazar günü ve müsaidiz. Manavgat'ta akşam düğün varmış. Sabahtan çıkacağız yollarda gezilecek tüm yerleri görmeye çalışarak düğün saatini yakalayacağız. Yani gezmek, gezmek, gezmek. Asla evde durmayız. Mutlaka dışarıda bir faaliyetle geçer.” (K6, Kadın, 35).

Kadın seçkinlerin boş zamanlarında günlük ev işlerini halledip düzene koyduğu görülmektedir. Ev hayatı onlar için önemli ölçütlerden birisidir. Eş olarak, anne olarak yaşanan mekânı temiz, düzenli, hoş tutmak sanki temel görevlerindenmiş gibi hissedilmektedir. Aynı zamanda televizyon karşısında olsa dahi boş durmayıp eline örgü veya dikiş işleri alarak üretkenliği sürdürdüğü ve böyle motive oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca boş zaman aktiviteleri, farklı ve çoğul grupların katılımıyla daha eğlenceli hale gelmektedir (akt. Barakazı (2021), Hills, 2000:764). Seçkin kadınların maddi durumunun iyi olması boş vakitlerinde gerek mağaza gerek e-ticaret yoluyla alış veriş yapmalarını da tetiklemektedir. Taşra merkezinde yer alan hobi kursları ve komeklere giden seçkin

kadınların mevcut olduğunu görmekteyiz. Vizyonlu olmak, kendini geliştirmek hatta meslek sahibi olmak adına bu tarz eğitim kurumlarını tercih ettikleri de görülmüştür. Sahip olunan boş zamanlar bireylerin kendileri olabildikleri tek zaman olduğundan çok verimli ve başarılı değerlendirilmelidir (Atmaca, 1997:334).

Taşra hayatında boş zamanını sadece kendisine, ruhsal ve bedensel dinlenmesine ayıran (K2, Kadın, 46) bu durumu şöyle açıklamaktadır;

“Boş zamanlarımda kitap okumayı çok seviyorum. Evimde duvar boyu yaptırmış olduğumuz bir kitaplık var. Çayımı demliyorum alıyorum kitabımı iki-üç saat okuyorum. O kadar iyi geliyor ki kafa dinliyorum, dinleniyorum. Terapi gibi oluyor. Genelde dini içerikli kitaplar okuyorum. Aylık üyeliğim olan dergiler var onları okuyup bitirmeye çalışıyorum. Haftalık dini sohbetlerimiz oluyor. Haftanın bir günü oraya gidiyorum. Evimde yürüyüş bandım var. Gün içerisinde kırk-elli dakika mutlaka onda yürüyorum. Ayriyeten derin dondurucuya hazırlık yapmayı seviyorum. Her fırsatta dondurucu için hazırlık yaparım. Örgü örmeyi de çok seviyorum. Özellikle kış aylarında bebek örgülerini iyi bir kafa dağıtıcı olarak görüyorum.”
(K2, Kadın, 46).

Evinde kitaplık bulunduran katılımcımız ilgi alanına yönelik kitapları okuyarak kendisine artı bir şeyler kattığını hissetmektedir. Okumanın ruhunu beslediğini ifade eden katılımcı bedenine de aynı yatırımı yapmakta, günlük yürüyüş rutini olduğunu söylemektedir. Nitelikli ve potansiyelleri güçlü nesiller yetiştirmek için boş zaman reaksiyonlarında özgür, entelektüel, ferah bir hayat sürmelerini sağlamamız gerekmektedir (Arat, Çalılı, 2017:109).

“Beyşehir’de boş vakitlerimde mutlaka annem ve akraba ziyaretleri yapmayı seviyorum. Onlarla görüşmek bana iyi geliyor. Ayriyeten kendimle baş başa kalıp bir kahve içip ruhumu dinlendirmeyi seviyorum. Kendime bakım yapıyorum. Düzenli olarak güzellik merkezlerine gidiyorum. Çocuklarımla vakit geçirmekten de keyif alıyorum. Oturup bir konuda saatlerce konuşabildiğim arkadaşlarım var onlarla görüşüyorum. Sosyal medyada aktif olarak varım işte böyle geçiyor.”(K7, Kadın, 41).

“Boş zamanlarımda kitap okumayı, evdeki çiçeklerimle vakit geçirmeyi çok seviyorum. Düzenli olarak halk eğitim kurslarına gidiyorum. En son rölyef kursuna gittim mesela. Spor hayatımın olmazsa olmazı. Kişisel bakımına da çok dikkat ederim. İpek kirpiklerimin düzenli bakımı var mesela. El-ayak tırnakları, cilt bakımı hepsini güzellik merkezlerinde yaptırıyorum. Takip ettiğim yerli ve yabancı diziler var. Onları izlerim. Yani bir nevi ruhumu ve bedenimi yeniliyorum.” (K5, Kadın, 49).

Katılımcımızın yanıtından da genel olarak şu sonuçları çıkarabiliriz. Bireyler boş zamanlarını kendilerine ayırarak, kendilerini tanımayı ve kendilerini sevmeyi öğrenmektedirler. Hayata ve yaşama dair konsantrasyonunu, motivesini arttırmayı hedeflemektedirler. Kendisi ile iyi arkadaş olabilen bireylerin başkalarıyla daha sağlıklı ilişkiler kurduğu da aşikârdır. Ev, iş, arkadaş ortamlarının yorgunluğundan bir nebze uzaklaşan birey kendisine zaman ayırmanın mutluluğunu yaşamakta, değerli ve özel hissetmektedir. Boş zamanlar eğer kaliteli ve verimli değerlendirilse aynı zamanda bireyi ve halkı bilinçlendirme yönü de bulunmaktadır (Türker,Aydın & Ölçer, 2016: 51-60). İş hayatına dâhil olmuş seçkin kadınların boş zaman kavramına sahip olmadıkları, iş dünyasından kalan zamanda yine iş yaptıklarını şu sözlerle ifade etmektedirler;

“Boş zamanım aslında yok gibi. Ailemle vakit geçirmeye hasret kalıyorum. Genelde de pazar günleri dükkânı kapatıyoruz. Bahçe evimiz, bahçemiz var, oraya gidiyoruz. Burada kendi yeme ihtiyacımız olan her şeyi ekiyor, biçiyoruz. Her şeyin kimyasal ilaçlı olduğu böyle bir dönemde doğal olanı yemeye çalışıyoruz. Nadiren de şehir dışına gezmeye gideriz. Alış-veriş yapar geri döneriz. Onun haricinde ablamgil, çocuklar hep birlikteyiz. Dinlenme ile vaktimizi geçiriyoruz.” (K4, Kadın, 52).

“Çalışan kadınların çok boş vakti olmuyor maalesef. Olsa bol bol uyumak, dinlenmek istiyorum. Yıllık izinimde mesela önce boydan boya evi temizliyorum. Kışa hazırlık yapılacaksa onları yaparım. Kızımla vakit geçiririm. O an durum müsaitse tatile çıkarım. Boş vakitlerimi genelde evde ve kişisel ihtiyaçları karşılamaya işte saç boyatma olur, spor olur, oralarda harcıyorum.” (K3, Kadın, 41) .

İş hayatını oldukça önemseyen seçkin kadın için boş zaman ütöpik bir dünya gibidir. Boş zamanlar, bireylerin patronlarından işinden ve sistematize olmuş programlardan kurtulduğu zamanlardır (Applebaum, 1997:47-52). Hayatı hep koşturmaca ve stres ile geçerken eve geliş dinlenmeden ziyade temel ihtiyaçların giderilip yeni güne başlangıç için uyumak şeklindedir. Yani bireyin boş zaman tüketimini kendisinin yerine endüstri belirlemektedir (Fromm, 1990: 150). Çalıştıkları kurumların verdiği tatil zamanlarını da ev ortamından uzaklaşarak gerçekleştirmedirler. Paraya ihtiyacı olmamasına rağmen çalışmayı tercih eden kadınlar; prestij ve vizyon sahibi olmaktan, kendi ayakları üzerinde durmaktan, hayatın getireceği tüm olumsuzluklara karşı dik olmaktan dolayı mutlu görünmekte, dinlenememekten yakınmamaktadırlar.

3.1.4. SEÇKİN KADINLARA YÖNELİK BOŞ ZAMAN ALGISİ

Bu başlık altında boş zaman kavramı üzerinde durularak, taşradaki kadın bireylerin boş zamanlarını değerlendirme etkinlikleri ele alınmıştır. Boş zamanların önemini (Tezcan, 1977: 8-11) de “boş zamanların değerlendirilmesi ile insanların dinlenme ve eğlence ihtiyaçları karşılanmaktadır. Modern zaman ve toplumlarda boş zamanın önemi giderek artmakta, üzerinde araştırma ve tartışma yapılmaktadır. Böylece birey sağlıklı ve mutludur.” Katılımcılarımıza ‘kadınlar boş zamanlarında ne yapmaktadırlar diye sorulmuş ve nasıl değerlendirdikleriyle ilgili yorumlamalar yapılmaktadır.

“Altın günlerinde vakit geçiriyorlar. Dışarıya çay-kahve içmeye, tatlı yemeye gidiyorlar. Yan dükkânım kadın kuaförü bir an boş durduğunu görmedim. Güzelliğe vakit harcıyorlar. Arkadaşlarıyla tatil programı yapıyorlar. Maddi durumu iyi olan ailelerin kadınlarının hepsinde araba var zaten. İstedikleri yere gidebiliyorlar. Hobi kursları var kadınlara yönelik, oraya gidenler de var.” (E3, Erkek, 54).

Kadınların kendi aralarında oluşturduğu toplumsal gruplardan birisi de altın günleridir. Yalnızca kadın bireylerden oluşan bu gün gruplarını sosyalleşme, arkadaşlık ilişkilerini canlı tutmak amacıyla düzenledikleri anlaşılmaktadır. Bünyesinde rutinsel faaliyetleri barındıran günler, kadınların boş zamanlarında en çok tercih ettiği ritüeller arasındadır. Kadınlar yapısı gereği birbirinden etkilenme ve faydalanma düzeyi yüksek kişilerdir. Bu sebeple seçkin kadınlar için altın günleri güzel bir sahne güzel bir gösteridir. Güne giderken ki Ayşe, gün için evine gelen Ayşe, güne giderken giyilen elbise, gün için evde giyilen elbise bile farklı karakterlerdedir. Bu nedenle boş zamanlarında misafir ağırlayan, başka kişilerle etkileşim kuran, bu zaman dilimine hazırlık ve alışveriş yapan bir kitlenin olduğu görülmektedir. Gün içerisinde hal tavır ve tutumlar, giyim-kuşam ve takılar, sofraya düzeni ve ikramlıklar, ev sahibinin ev düzeni ve mobilyalar gibi gibi birçok etken de seçkinliğin aktarımında oldukça önemlidir.

“Beyşehir’de kadınlar parayı bana göre tanıdıklarını düşünerek güzel harcıyorlar. Örneğin benim eşim ideal bir hanımdır. Kızlarının çeyizini şimdiden hazırlıyor her şeylerinin güzel olmasını istiyor. Bu nedenle verdiğim parayı öncelikle çocuklarımızın bugünü ve yarını olarak harcıyor. Onun haricinde arkadaş ve akraba oturmalarını çok sık yaparlar. Birbirlerini ağırlamayı, sohbet etmeyi ve hizmeti severler. Arabası var canı sıkıldığında kızlarla gezmeye giderler. Alışverişi severler kendilerine elbise ayakkabı alırlar. Yani bir ev hanımı olarak ev içi yaşam olarak faaliyetlerini sürdürür. Dini olarak katıldığı gruplar da var onlarla vaktini geçirenler de mevcut.” (E4, Erkek, 42).

Boş zaman tüm bireylerin kişisel ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bugünü ve dünü oldukça hızlı ve dolu dolu yaşayan seçkin kadınlar geleceğe yönelik plan ve yatırımlarda da bulunmaktadır. Bu anlamda çocuklarına ‘ çeyiz hazırlama ’ hala önemli bir gelenek olarak varlığını sürdürmektedir diyebiliriz. Bulduğu boş vakitte el emeği hazırlıklar yapan, hazır alınsa bile gidip seçilen ve üzerinde kafa yorulan ürünler çeyiz ürünleri hala popülerliğini korumakta, hatta modernleşen yönüyle daha da kalıcı bir noktaya ulaşmaktadır. Çeyiz taşra, köy, kasaba gibi yerlerde tüm bireyler için oldukça kutsal bir pratiktir. İnsanlar emek, sonsuz sabır ve maliyet gerektiren bir düzende çeyizlerini hazırlamaktadırlar. Çeyizler kadınların boş zamanlarında üretkenliğini, yaratıcılığını, el becerisi hatta gönül zenginliğini ortaya koyan nadide eserlerdendir. Bu nedenle manevi kıymeti hiçbir şeyle kıyaslanamayacak düzeydedir.

“Beyşehir’de kadınların çoğu ev hanımı bu nedenle ev içi gündelik işler, temizlik, çocuk bakımı, arkadaş gezmeleri şeklinde vakitlerini geçiriyorlar. Dini olarak sohbet grupları var oralara gidiyorlar. İkindin göl kenarında yürüyüş yapıyorlar. Yüzme salonu var kadınlar için oraya gidiyor arkadaşlarıyla söylediğine göre de baya kalabalık. Eşim yurtdışında okumuş Türkiye’ye döndükten sonra da devam edememiş o yüzden eğitim durumu çalışabilir bir meslek yapmasına engel gibi gözükmektedir. Ama burada kadınlar çalışmaktan ziyade eşlerinin parasını harcamayı ve hayatı yaşamayı seviyorlar.” (E1, Erkek, 33).

“Beyşehir’de çalışmayan kesim kadın daha fazla. Pek bilmiyorum ne yapıyorlar ama eşimden pay biçersen aile ziyaretleri, arkadaş ziyaretleri, gün ve oturmalar düzenliyorlar. Çocukların tüm bakım ve ihtiyaçları anneye ait. Okula gönderiyorlar. Ev temizliği yapıyorlar. Benim eşim çok sosyal birisi. Pek evde durmaz sabah Yakamanastır’a kahvaltıya çıkarsa öğleden sonra arkadaşlarıyla parkta oturur. Canı isterse atlar arabasına Konya’ya alış-verişe gider. Maddi olarak tüm imkânları mevcut elinde. İsteddiği yeri gezer, dolaşır. Arkadaşlarıyla tatile giderler. Bir hafta kafa dinler gelir. Evde aynı zamanda hobi olarak örgü örer. Kıza çeyiz yapar. Her gününü dolu dolu geçirir.” (E6, Erkek, 52).

Bahçesi olanlar oraya gidiyor orayı düzenliyor çiçek, meyve ve sebzelerle ilgileniyorlar. Kışlık tarhana, turşu, sosluk yapan, reçellerini evde hazırlayanlar da oluyor. Hatta yüzde doksani böyle diyebiliriz. Var olan o doğal yeme kültürünü devam ettiriyorlar. Eşim vaktinin çoğunu ufak bir bebeğimiz olduğu için ona ayırıyor, yüksek lisans yapıyor. Akrabalarımızdan açık öğretimde lise, üniversite okuyan teyzeler ve yengeler oluyor. Evden takı, toka, örgü yapıp satan kadınlar da oluyor. Ya da baklava sarma içli köfte gibi şeyler yapıp kadınların günlerine hazırlayıp satan kadınlar da çok fazla. Ev temizliğine gidenler de var. Güzellik merkezine gidenler de. Herkes durumu nispetinde bir şeyler yapıyor. Seçkin kadınların yüzde

sekseninin kendisine ait arabası var. O nedenle ne istiyorlarsa yapabiliyorlar.” (E7, Erkek, 31).

Boş zaman eski dönemlerde sadece ayrıcalıklı sınıf bireylerinin yararlandığı ve seçkin kişilere özgü iken bu durum günümüzde tüm bireyler için zorunlu bir temel ihtiyaç olarak görülmeye başlanmıştır. Erkek katılımcılara göre kadınlar boş zamanlarını daha çok kendilerine ve arkadaşlarına vakit ayırarak geçirmektedirler. Kendilerine yürüyüş, spor şeklinde günde en az bir saat vakit ayırdıkları, kişisel bakım ve güzellik merkezlerine de sık gittikleri görülmektedir. Ayrıca boş vakitlerinde aile ya da arkadaş gruplarıyla tatil programı ayarladıkları, farklı şehirlere turlar düzenledikleri de saptanmaktadır. Komek tarafından açılan hobi kurslarına giderek kendilerini geliştirdikleri de bilinmektedir. Boş zaman, kimlik üretimine yardımcı olması bakımından işlevsel bir rol üstlenmektedir (Baudrillard, 1997: 194-195).

Sosyal ve aktif yaşamayı seven kadınlar tahmin edilenin aksine birbirlerinin zamanını işgal etmek yerine kendilerine artı yönler katmakta, yetenek ve kabiliyetlerini kullanmaya imkân tanımaktadırlar. Ev içerisinde olunan zamanlarda ise çocuklarına çeyiz tarzı ürünler ya da kış için besin hazırlıkları yapıldığı gözlemlenmektedir. Zaman geçirirken üretim yapmaları onları başarı duygusuyla taçlandırmaktadır. Tüketim şeklinde boş zamanlarını değerlendiren kadınlar da vardır elbet. Bu dönemde tüm ürünlerin fazlasıyla değer kazandığını böylelikle tüketimdeki amacın faydadan ziyade gösterenlerinin temel alındığı bir alan olduğundan bahsetmektedir (Featherstone, 2013:154). Bireylerin seçkin olduklarını gösterme isteği tüketimin bir kültür haline gelmesinde en büyük etkidir. Hem kendisi için alış-veriş yapan, hem de el emeği ürünleri ve yemekleri satanlardan satıcılardan alanlar vardır.

Taşradaki seçkin kadınların boş zamanlarını daha farklı geçirdiğini ifade eden katılımcıya göre;

“Beyşehir’de seçkin kadınları soruyorsanız öncelikle normal halktan olan çoğu kadın ev hanımıdır. Evden çalışan kadın sayısı da oldukça fazladır. Çalışan kadınların sayısı da az değil. Fakat zengin kesim dinamik bir hayata sahiptirler. Ya evde ya da dışarıda sürekli buluşuyorlar. Dedikodu yaparlar. Kocalarını aldatırlar. Siz bunu belki yazmazsınız ama bu doğrudur. Çalışmasa bile bir övünç kaynağı ve daha vizyoner görünmek için dışarıdan lise ve üniversite okuyorlar. Ha bu olay karşılıklı Beyşehir maddi durumu yüksek bir ilçe ve bu yaşantının insanlara verdiği bir şımarıklık söz konusu. Bu da ahlaki deformasyona sebep oluyor. Erkek ve kadınlar kendilerine yakışmayan birçok davranışı sergiliyorlar. Bir de şu bir

gerçek seçkin kadın aile yapısı bozulmasın, keyfi bozulmasın diye her şeye göz yumar ve bilmiyormuş gibi numara yapar. Herkese de yalancı gülücükler atar.” (E5, Erkek, 39).

Kadınların boş zamanlarında topluma ve ahlaka uygun davranışlar göstermedikleri, aile yapısı içinde deformeler olduğu anlaşılmaktadır. Her bireyin aynı ahlak ve inanç sistemine sahip olması beklenmemektedir. Fakat taşranın küçük olması nedeniyle iyinin de kötünün de çabuk aktarıldığı gerçektir. Bu nedenle yanlış ya da doğru olmayan eylemler de hızlı duyulmakta ve onaylanmamaktadır. Kadınların bir başka hemcinsine karşı övünç duyması adına ikinci üniversite okudukları, daha çok alış-veriş yaptıkları, sürekli göz önünde buldukları anlaşılmaktadır. Sadece bir dipnot olarak bunu yapan seçkin ve çok zenginse genelde sessiz kalındığıdır. Kadın katılımcıların “diğer kadın bireylerde boş zaman algısı” da şu şekildedir;

“Beyşehir’deki elit kesim kadınlarının birçoğunun kendisine ait arabası bulunmakta. Bu şekilde olan kadınlar sabahları kahvaltıda bir mekâna, akşamları yemeğe bir mekâna gitmeyi tercih ediyorlar. Hatta bir kahve için Seydişehir’e, Konya’ya giden kişiler biliyorum. Çoğu kadın boş vaktini dışarıda geçiriyor, evinde geçiren kişilerin sayısı gün geçtikçe azalıyor. Doğrusu buranın kadınları göstermeyi, gösterişi seviyorlar. Alıp giyinip harcamayı bununla övünmeyi de işte anca sokağa çıkarak ya da sosyal medya ile yapıyorlar. Kurslara giden ya da çalışan kadınlar da var. Ama öne çıkan kesim kadınlar genelde ev hanımları oluyor. Evlerine misafir geldiğinde dahi onlara hizmet eden yardımcılar oluyor. Masaları oldukça gösterişli ve çeşitli olarak fazla ikramlıklar oluyor. Kendinden emin kişi profilleri ile karşılaşıyoruz. Her konuda bilgi sahibiymiş gibi davranıyorlar. Her düşünce ve fikre açık oluyorlar. Zenginler zenginlerle takılıyor. Ama benim öyle takıntılarım bulunmamakta.” (K2, Kadın, 46).

“Beyşehir kadınları çok çok aktifler. Evde oturana da aktif, dışarıda çalışana da. Buranın kadınları hiç durmazlar. Dışarı gezmelerini çok severler. Giyinir, kuşanır hem gösteriş yaparız hem vakit geçiririz. Komik gelecek ama gerçekler. Çoğu kadının çocuğuna aile apartmanı olduğu için babaanne hala bakar kadınlar da hayatını yaşar. Evde de boş durmazlar. Mutlaka hadi bana kahveye gel ya da kısır yaptım geliyorum şeklinde sürekli etkileşim vardır.” (K6, Kadın, 35).

“Benim çevremdeki kadınların çoğu da ev hanımı ve aktifler. Hani hiç boş durmuyorlar. Kendilerini geliştirecek kurslara katılıyorlar. Evlerinde çiçek, hayvan besliyorlar. Misafir ağırlıyor ya da misafirliğe gidiyorlar. Gösteriş yapan var mı dersin bizim ortamımızda yok. Evden satış yapan arkadaşlarım var. Çoğu ihtiyacı olmadığı halde sadece boş durmamak adına yapıyor. Ya da örgü yapıyorlar. Özellikle en lezzetli başarılı ve lezzetli olanlar su böreği, mantı, içli köfte, sarma, her şeyi evden hazırlayıp satıyorlar. İnan bana bir saat

sürmüyor satılması. Kermesler yapılıyor. Kadınlar oraya kadınlar oraya hem el emeği hem de personel olarak katılım sağlıyorlar. Biraz bakış açısıyla ilgili. Evde duracak kadın, çocuğuna bakacak kadın zihniyeti çok çok eskide kaldı. Kadınlar artık sahadalar. Her yerdeler. Öyle çok kadın aktifliği mevcut ki Beyşehir'de. Bununla da gurur duyuyorum. Bir tanıdığımız var bizlerden yaş olarak büyük. Tüm vaktini giyinip süslenmeye hatta gösterişe ayırıyor. Bir yüzük alıyor mesela ellerini kaldırarak, sürekli yüzüğü göstererek konuşuyor. Bilezik alıyor diyor ki güneş şuradan doğuyor, şuradan batıyor. Boylu boyunca kolunu sallıyor. Şingirdama sesleri falan. Evet, bazı kadınların hayatı da böyle. Markalar, butikler konuşulur. Hep maddiyatın verdiği hayat anlatılır. Onlardan da ben pek hoşlanmam. Şöyle bir durum var sonradan görme ile seçkin olma arasındaki dengeyi sağlayamayan kısa sürede bu camiadan uzaklaşıyor. Erkekler için yeni tüm vücut epilasyon açıldı. Bu çok enfes bir şey mesela. Potansiyeli var buranın. Artık devir değişti. Köylü kadının elinde de telefon var her şeyi görüyor yaşamak, bilmek istiyor. Beyşehir'in sosyetesini olan kadınlar grubunda mesela hem köklü hem zengin hem de vizyonlu kadınlar var. İçinde kayınvalide-gelinler, yaşıt arkadaşlar birçok kesim mevcut ve tüm Beyşehir gündemi onlardadır." (K5, Kadın, 49).

"Beyşehir'de kadınlar genelde boş vakitlerinde ev oturumları yapıyorlar. Birbirleriyle sohbet muhabbet enerjilerini yükseltmeye çalışıyorlar. Parkta dolaşıyorlar, piknik yapıyorlar. Çalışma hayatı olan ev düzeni ile ilgili temizlik, kış hazırlığı gibi şeyler yapıyor. Onların da yapacakları şeyler oldukça sınırlı. İşte zengin kesim zengin kesimle, fakir fakirle kimi parasını konuşuyor kimi derdi sıkıntısını." (K3, Kadın, 41).

"Beyşehir kadınları boş vakitlerinde hiç yalnız kalmayı tercih etmemektedirler. Her an buluşmaya hazır ve nazırlar. Her fırsatta toplanırlar. Özellikle zengin kesim giyinir, süslenir ya evinde ağırlar ya da dışarıda buluşurlar. İlçenin nabzının tüm gündemini konuşurlar. Artık bir şova dönüşmüş günleri mevcut. Takılar, masalar konuşur. Çoğu ev hanımıdır ama hiç evde durmazlar. Kendilerine bakarlar. Beş-altı tane güzellik merkezi var burada. Spor salonları, yüzme havuzu. Öğleden sonra kahveleri. Derseniz çocuklarına evlerine kim bakıyor? Çoğunun evinde haftalık ya da günlük gelen yardımcıları var. Onlar her işi hallediyor." (K4, Kadın, 52).

Hayatın her noktasında olduğu gibi boş zaman etkinliklerine katılım da bir maliyet gerektirmektedir. Seçkin kadınların sahip olduğu yüksek ekonomi seviyesi onların halktan farklı etkinlikler yapmasına olanak sağlamaktadır. Bu durumda kişinin gelişimini, mutlu olmasını ve yaşamdan keyif almasını sağlayan unsurlardandır (Gorz, 2019: 293).

Yanıtlar doğrultusunda kadınların birbirlerinden çok etkilendikleri, birbirlerini giyim-kuşam, hal-tavır, oturum, nesne gibi birçok alanda takip ve taklit ettikleri anlaşılmaktadır. Bir seçkinin yaptığı, aldığı şeyler bende olmalı, ben de yapmalıyım düşüncesinin toplumsal bir

baskı olarak hayatlarında yer aldığı bilinmektedir. Bir nevi bir zorunluluk, bir görev gibidir. Toplumda bireyler toplumdaki ayrı düşmemek için benzer aktiviteleri seçmekte ve herkes gibi olmak bir gerekliliğe dönüşmektedir (Aytaç, 2002: 244-245). Bunun içerisinde beğenerek alınanlar olduğu kadar o aldı diye alınanlar da fazladır. Bu taklit durumunun bireylere rahatsızlık vermediğini, taklit edenin bende yapabiliyorum hissi, taklit edilenin beğeniliyorum ki yapıyorlar hissi karşılıklı bir psikolojik tatminkârlığı yansıtmaktadır. Bu durumun iş ve ticaret dünyasına rekabet olarak yansıdığı görülmektedir. Aynı işi yapan esnafın birbirleri ve piyasayı takip ettiklerini, son model ürün ve makineleri aldıkları tespit edilmiştir. Kişi daha önceden alışkanlık edindiği etkinliklere benzer etkinlikler düzenleyen grupları tercih etme eğilimi göstermektedir (Aslan, 2000: 68- 69). İş ahlak çizgisini bozmadan taşradaki ekonomik seviyeyi yukarıya çekmeye çalışan seçkinler rekabeti “daha iyi, daha kaliteli” yapmalıyım şeklinde yorumlamaktadırlar.

3.2. BEYŞEHİR’DE SEÇKİNLİK

Taşrada seçkin bir birey olmanın mümkünlüğü, nasıl gerçekleştiği ve sürdürüldüğü bu başlık altında yorumlanmaktadır. Seçkinliğin doğuştan mı, sonradan kazanılan ya da öğrenilen bir şey mi olduğu, seçkinlerin genel özellikleri derinlemesine görüşme sonuçlarına göre incelenmektedir. Seçkinliğin taşra yaşamındaki görüntüleri, etkileri ve gündelik hayata dair izlenimleri bizzat seçkinler tarafından cevaplanarak, toplumun seçkinlere karşı tavrı, seçkinlerin halk ile olan ilişkileri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir. Katılımcıların “Beyşehir’de görünür/tanınır olmak mümkün müdür? Evet, ise nasıl gerçekleşir?” sorusuna karşılık verdikleri yanıtlar seçkinliğin bireylerdeki karşılığını, gündelik hayatta neleri değiştirdiğini, toplumsal kurumlara olan yansımalarını ve seçkinliğin olumlu-olumsuz yönlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. El katılımcısına göre taşrada seçkin birey olmanın yolları;

“Beyşehir’de seçkin bir birey olabilmenin yolu evet para ama eskiye göre biraz daha eğitilmiş, kültürlü kişinin elindeki para. Acı ama gerçek. Cebinde para varsa ve ön planda olamayan bir kişiyse bile toplum seni zamanla sahanın görünür kısmına getiriyor. Küçük bir taşra olması nedeniyle de her şey doğru ya da yanlış bilgi demeden çabuk yayılıyor. Bir gün x marka arabaya biniliyor öbür gün başka marka. Mesela hemen diyorlar kesin zengin bu. Senin tanımadıkların sana isminle hitap eder oluyor. Hoşa giden bir durum mu bu? Bence değil. Tanınan bir kişi olmanın dezavantajları o kadar çok ki. Her daim kendine, ailene, çevrene, oturmana, konuşmana, hatta yeme-içme şekline bile önem vermelisin. Örnek veriyorum bu toplum alkol alan birisini seçkin birey olarak tanımaz, saygı da duymaz. Yani kısaca seçkin

olmayı sen değil de içinde yaşadığın toplum ister ve yön verir. Sonrasında ise sen ona yön verirsin.” (E1, Erkek, 33).

Taşra seçkinliği birçok yönden ele alınması gereken sosyal bir statüdür. Geçmiş dönemlerde seçkinlik bireylere verilen bir statüydü. Yani kişi soylu bir aileye doğduğunda soylu oluyordu. Karakter olarak kendisinin olumsuz özellikleri, yetenek ve bilgi noktasındaki eksikleri göz ardı ediliyordu. Fakat günümüzde seçkinler rollerini tüm saydamlığıyla halkın önünde oynamakta, hata ve yanlışlarında ret şeklinde dönütler almaktadır. Sahip olduğu saygınlık ya da itibar yetmemekte, onun statüsünü güçlü kılan başka yetilerle desteklenmesi gerekmektedir. Seçkinler seçkin pozisyonlarını sahip oldukları yetenek ve teknik özellikleriyle başarmaktadırlar (Kourvetaris, 1996: 82). Katılımcımıza göre seçkin bireylerin en temel özelliği eğitilmiş, kültürlü ve zengin oluşlarıdır. Bu üç vasfa sahip olan bireyi taşranın zamanla seçkin hale getirdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca seçkinlerin doğal bir üstünlüklerinin olduğu, toplumsal düzenin ve ahengin sürdürülebilirliği için seçkinlerin vazgeçilmez kişiler olduğu düşüncesi de hâkimdir (Kourvetaris, 1996: 15). Yani seçkinler toplum için olmazsa olmazlardır. Toplumda her dönem halkı yönlendiren, yöneten, yol gösteren, yeniliği öğreten, toplumsal kalkınmaya yardım eden vb. azınlık gruplar bulunmaktadır. Fakat bu demek değildir ki, herkes seçkin olabilir. Seçkinlik noktasında birden fazla nitelik taşı bulunmakta, bu taşların ahenk ve uyumu neticesinde halkında onayıyla mümkün olabilmektedir. Seçkinliğin gerçekleştirilmesinde zorluklarla karşılaşılması da olasılıklar arasındadır. Her daim tedbirli bir yaşam tarzını benimsemesi gerektiği, kendinden ve özel hayatından fedakârlık vermesi gerektiği, sınırları çizilmiş kuralları belirlenmiş bir hayatı yaşamayı kabul etmek örnek gösterilebilir. Özel hayatında hatta sadece özel günlerinde alkol tüketiminde bulunan bir seçkini halkın istemeyeceğini, toplumsal, ahlaki ve dini değerler üzerinden bu durumu kabul etmeyeceklerini söylerken de seçkinliğin sınırları çizen kadar sınır ihlali yapan bir statü olduğunu görmekteyiz.

“Beyşehir’de seçkin bir birey olmak o kişinin elinde değil, tamamen toplumun elindedir. Seçkin olmak isteyen kişinin yaptığı iş, sosyal hayatı çok önemlidir. Düşündüğünüzde herkes göz önünde olmak ister. Ama bu çok da kolay olmaz. Seçkin kişilerin çoğu siyaseten aktif bireylerdir ve bu kişiler kendiliğinden bir yere gelmezler. Başkaları bir yere getirir. Bunu toplum seçkinliğine yordduğumuzda da durum aynıdır. Ne kadar koşursan, emek versen, ben seçkin olmahtım, parmakla gösterilen biri olabilirim desen de senin istemenle olabilecek bir

durum değildir. Toplum seni istiyorsa, kabullendiyse seçkinleştirir. Adamın çok parası var ama kimse tanımıyor. Bir başkası çok para kazanır toplum onu takdir eder. Her gün bunu konuşurlar. Seçkin olan bireylerin ikili ve çoğul ilişkileri sağlıklıdır. Yaptıkları iş toplumun geneline hitap eder. Bir adam, yaptığı işi üç-beş esnaf bilirdir. O da dükkândan çıkmaz. İsteddiği kadar zengin olsun toplum onu tanımaz. Biz inşaat sektöründe birçok kişiyle muhatap oluyoruz. İster istemez toplumda tanınır oluyoruz. İnşaat işinde görüşülen kesim de çok. Beyşehir’de beş tane betoncu varsa beşinizi biz, onlar da bizi tanır. Yani yaptığın işin kalitesi, niteliği, hitap ettiği kesim çok önemlidir. (E6, Erkek, 52).

Birlikte yaşamla gelişmiş olan işbölümü ve hiyerarşi, toplumsal üretim ve tüketimi düzenlemektedir. Oluşmuş olan hiyerarşik sınıflar, iş bölümüne göre ayrılmış gruplar kendi aralarında bir sözcü, lider, yönetici kişi seçerek düzeni sağlamaya çalışmaktadır. Sınıfsal farklılığın toplumsal kargaşa ve kaosa neden olmaması için bir önder şarttır. İnsan doğası gereği politik bir varlıktır. Bu nedendir ki toplum içerisinde bireylerin iç denetim ve kontrolünü sağlayan birileri hep olmuştur. Bu noktada seçkinleri, farklı çıkarların temsilciliğini üstlenmiş ve bunun için gerek birbirleriyle gerekse de devletle mücadeleye girmiş liderler olarak görmekte mümkündür (Marsh, 1985: 64) diyebiliriz. Yani seçkinler siyasette aktif, politikaya hâkim, iç ve dış sorunların yönetiminde tecrübeli kişilerdir. Bu nedendir ki ikili ve çoğul ilişkileri güçlü ve sağlam bir dinamizme sahiptir. Seçkinleşmenin tek yönlü gerçekleşmediğini bu durumun birçok etken ile başarılacağını anlatan (E8, Erkek, 53)’ e göre;

“Beyşehir küçük bir taşra olması nedeniyle seçkinleşmek hem zor hem kolaydır. Yani şöyle ki para ve tüfekçilik sektörüyle ilgilenenler kısa sürede ön plana çıkabiliyorlar ama bu hızlı gidişte hızlı inişte olabiliyor. Bu nedenle seçkinliği iyi anlamak lazım. Bana göre seçkinlik uzun yıllar boyunca hatta dededen, babadan, evlada geçen bir taht krallığı. Köklü, yerleşmiş bir seçkinlik kolay kolay bozulmaz. Bunu başarmak için topluma yön veren, hatta çeki düzen veren olmalısın. Toplumda iyiyeye de kötüye de koşan olmalısın. Bunu yaparken sadece para ile ön plana çıkardıklarımız tepede olursa vicdansız bir insan topluluğu oluruz. Dert dinlemeyi, yük azaltmayı bilmek lazım. Toplumun nabzını iyi tutan, haberdar olan olmak gerekir. Ondan sonra başka faktörler devreye girer. Şuanda gündemde ihraç ettikleri tüfekler, kazanç ve rakamlar nedeniyle öne çıkan kişileri de görmekteyiz. Maddi gücü elinde bulunduran, insani ilişkileri sağlam olan, yaptığı işi güzel, kaliteli sunan, siyasette etkili, ilgili bireyler her daim ön plana çıkarlar.” (E8, Erkek, 53).

Taşradaki seçkinliğin bir taht krallığı misali soydan aktarımla gerçekleştiği düşünülmektedir. Seçkinliği varlıklı ailelerde doğan bireylerin, kendilerinden sonraki nesile bu ayrıcalıklı konumu aktardığı bir süreç olarak (Kourvetaris, 1996: 82) aktaranlar da bulunmaktadır. Padişahlık gibi seçkinlikte babadan oğula geçer mi? Evet, geçebilir, hatta geçmektedir. Fakat her bireyin mizacında seçkinliğin yaşatılması ve aktarımı bulunmamakta, bu duruma adapte olamayanlar eli ayağını çekmektedir. Neticede seçkinlik bir hayat tarzıdır. Hayatı nasıl yaşaması gerektiği, kimlerle nerede nasıl ilişkiler kuracağı statü normları tarafından belirlenmektedir. Bu nedendir ki seçkin doğmuş olmak yeterli olmamakta, karakter üzerine çalışmak gerekmektedir. Ayrıca seçkinliğin en belirleyici öğelerinden birisi de topluma duyarlı ve toplumun yapısını iyi analiz eden, insani ilişkileri güçlü olan, kaliteli iş üretiminde bulunanlardır.

Seçkinliğin insan eliyle üretilen bir sınıf sistemi olduğunu, bu üstünlüğün toplumdaki görünür halini analiz etme şansı bulduğumuz (E4, Erkek, 42) verileri şunları içermektedir;

“Beyşehir’de seçkin, görünür, tanınır birisi olmak gezdiğin camia ve toplulukla ilgilidir. Örnek vermek gerekirse iş adamları var, müteahhitler var. Onların camiasına girdiğimizde toplumda daha görünür olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu kişiler belli bir kitleye ulaşmışlardır. Birçok şeyi ticareti, alış verişi hatta kalburüstü ticareti kendi aralarında yapmaya başlıyorlar. Ardından gezdikleri arabalardan oturdukları evlere kadar gezdikleri çevreden hareketlerinden kendilerini seçkin olarak nitelendirdiklerini fark ediyoruz. Maddi durumumuzun çok çok iyi olmasına rağmen onların bahsettiği seçkin hayatı da yaşamamaktayım. Ha seçkinlik sanayide olur mu? Elbette olur. Bunun için kurumsal bir firma olarak çalışman gerekmektedir. Takım elbiseler ile işe gelebiliyorsan, bünyende 15-20 kişi çalışıyorsa, sen sadece işlerin denetim ve düzenini takip ediyorsan sanayide seçkin bir insansındır.” (E4, Erkek, 42).

Taşradaki seçkinlik sınıfsal bir ayrımı anlatmaktadır. Seçkin olan bireyler üst sınıfta yer alırken halk alt sınıftadır. Fakat taşranın kapitalist hayattaki gibi acımasız davranmadığını, sınıflar arası alt-üst ilişkiden ziyade birbirini tamamlayan ve besleyen bir düzene sahip olduğu anlaşılmaktadır. Seçkinliğin toplum içerisinde halkla arasına bir mesafe koyarak etkileşim kurulan kesimle yakından ilgisi olduğu anlaşılmaktadır. Seçkinler, sahip oldukları konumlarının devamlılığını diğer seçkinlerle karşılıklı dayanışma ve bağlılık içinde olmalarıyla, yani daha açık bir ifadeyle güçlü bağlardan oluşan sosyal ağ ilişkisiyle sağlarlar (Palmer ve Maher, 2005: 398). Kendi gibi olduğunu düşündüğü bireylerle vakit geçirmesi, faaliyet göstermesi, sosyo-kültürel seviyesini belirlemede önemli bir ölçüt olarak kabul

edilmektedir. Görünür nesne ve eşyaların bireylerin statülerini aktaran şeyler olduğunu söylemek mümkündür. Fakat katılımcılarımızdan bu göstergelerin kullanımını eleştiren, statüyü kılık-kıyafet ile yorumlamak yerine profesyonel iş gücü ile anlatmanın doğru olacağını düşünenler bulunmaktadır.

“Beyşehir’de seçkin olmanın, görünür olmanın yolu çok çalışıp, geceni gündüzüne katacak kadar çalışıp zengin olmaktan geçer. %99 paranla seçkin olabilirsin. Paran var ise senin göstermene bile gerek yok inan. Bilirler paranın olduğunu, zengin olduğunu ve bir anda değişir hayatın. Bir kendi arzu ve isteklerinle şekillendirdiğin hayatın vardır bir de seçkin olarak toplumun seni şekillendirdiği hayat. Derseniz ki sadece para ile mi seçkin olunur? Okuyacaksın ama tıp! Doktor olarak döneceksin memlekete. Hatta beyin doktoru, ameliyatçı olacaksın ki seçkin olasın. Baktığında yine para doktor maaşını düşündüğünde. Bir bak isim yapmış seçkinlere ya köklü, soylu bir aileden ya da zengin. Beyşehir böylesini sever, yüceltir. Ya da şirket kuracaksın. Bir dükkândan daha fazla ileri giderek işletmeni firmasal boyutlara taşıyarak seçkin olabilirsin. Ya zengin ya doktor ya da iş adamı seçkinliği yolu bu.” (E3, Erkek, 54).

Beyşehir’de seçkin olmanın bir kriteri de yaşadığın taşradaki her problem ve sıkıntıdan haberdar olmaktır. Kendini üst noktaya taşıyan, toplumuna yukarıdan bakmayan, küçümsemeyen, duyarlı bir birey olabilmektedir. Fakat bu bireysel, insani özellikler maddi güç ile desteklenmek zorundadır. Çünkü seçkin bireylerin iki türlü hayatı bulunmaktadır. Birincisi kendi hayatı, ikincisi toplumun seni şekillendirdiği hayat E3 katılımcısına göre seçkinlik ya tıp okuyup doktor olmaktan ya da köklü, soylu, zengin bir ailede doğmaktan geçer. Maddi imkân kaynaklarını verimli kullanabilmek, üretebilmek, aile, din, eğitim, siyaset gibi kurumlarında değerli ve inanca bir birey olarak yaşamak oldukça önemlidir.

Seçkin bir birey olduğunun altını çizen (E5, Erkek, 30) bu durumdan rahatsızlığını şu şekilde ifade etmiştir.

“Evet, Beyşehir’de seçkin, tanınan, bilinen birisi olmak mümkündür. Bence ben de öyle olan bireylerden birisiyim ve bu durumdan da oldukça rahatsızım. Yolda yürüyemediğim zamanlar oluyor. Bunu on beş senede başardım. Yaptığım meslekten ötürü düğün ve salon fotoğrafçılığıyla birlikte birçok bireyle tanışma fırsatım oldu. Onlar da beni ve yaptığım işi sevdiler. Daha dün sokakta yürüyorum iki tane hanım arkadaş benden için aa! Öyle mi? Diyerek geçtiler. Dikkat çekmeyi severim ama her zaman da böyle yaşanmıyor. Yaptığın işe yıllarını vereceksin, duruşunu, çizgini hiç bozmayacaksın, kaliteli, düzgün iş yapacaksın. Sen bir şey yapmasan da toplum seni yüceltir zaten.” (E5, Erkek, 30).

Yolda yürümekte bile zorlandığını, sürekli dikkatli ve tedbirli davranması gerektiğini bu durumunda belli bir noktadan sonra yordduğu hissedilmiştir. Çünkü seçkinlerin kendilerine has yaşam şekilleri, davranış biçimleri ve kültürel özellikleri kitle (halk – seçkin olmayanlar) tarafından devamlı olarak takip edilmektedir (Baykal, 1963: 11) Hatta en çokta seçkinler seçkinleri takip etmektedir. Birbirleriyle gizli bir yarış içinde oldukları, taklit ve özenmeyi fark ettirmeden yapmaya çalıştıkları aşikârdır. Çoğu zaman birbirleriyle kıyaslama yoluyla avantaja daha çok sahip olduklarını hissettirmektedirler.

Seçkinliğin gerçekleştirilmesinde bireyin kendini halka karşı her anlamda pazarlaması gerektiğini düşünen (E7, Erkek, 31) ;

“Kalıcı bir tanınırlık istiyorsak işimizle, halkla ilişkilerin güçlü oluşuyla olur. Bu güçlü olma durumu şöyle ki halktan birisinin düşününe katılmak, doğumuna hayırlı olsun demek, cenaze töreninde yanında olmak gibi durumlar halkla olan bağı ve ilişkileri güçlendirir. Çünkü bireyin kendi çabası kadar halk onu yüceltir, yükseltir.” (E7, Erkek, 31).

Taşrada boş duran, çalışamayan, bir işle meşgul olamayan bir bireyin toplum tarafından sevilmeceği, dışlanacağı düşüncesi hâkimdir. Çalışkan ve başarılı olmanın taşra seçkinliğinde pozisyonunun sürdürülebilirliğini arttırdığı görülmüştür. Sadece iş anlamında değil, dış görünüş ve sosyal hayatı yaşarken de birey kendi reklamını yapmalı, hep hafızalarda kalmalıdır. Bu nedenle de tüm erkek katılımcılarda ‘işini kaliteli yap, çok çalış ve karşıdan iyi görün’ öğretileri neredeyse bir yaşam tarzı haline gelmiştir.

“Beyşehir’de tanınır olmak elbette mümkündür. Fakat yeni neslin farkında olmadığı şey gösterişle bunu yapacağını düşünmek. Fakat bilirse ki gösterdikçe kıymeti azalıyor. En temel ölçüt kaliteli bir hayat yaşamaktan geçiyor. Ne kadar paran olursa olsun kaliteli yaşamayı bilmiyorsan toplum seni görmezden gelir. Kaliteli hayatı kaliteli arkadaşlarla taçlandırmalısın. Görüştüğün sosyal çevre görünür olmamızda çok çok etkili. Ayrıca dışarıda insanların içinde nasıl davranman gerektiği, nasıl oturup kalkacağın vb. her şey çok önemli. Üslubun, tavırların iyiyse toplum seni beğenir ama kaba tavırlar geriye atar. Görgü seçkin olma yolunda çok önemli taşlardan. Sahip olduğun hayatı, mevkiyi, o lüks hayatı insanların gözüne sokarak yaşamayacaksın. Vizyon ve duruşunla zengin bir hayatın olacak ama bunu sen söylemeyeceksin çevredekiler söyleyecek. Diğer türlü maalesef çok itici olmakta. Yani kaliteli, görgülü bir hayat, kaliteli çevre seçkin olmanın yolu. Zaten maddi durumun iyi değilse seçkin olman çok zor. Ya genetik mühendisi olacaksın ya beyin doktoru. Diğer türlü çok zor.”(K1, Kadın,43).

“Beyşehir’de görünür olmak çok kolay ve uğraştırıcı bir iştir. Bunların çoğu gösteriş ile bunu başarıyorlar. Gösteriş yapmakta bedava olmuyor, çok paran olmalı. Çok gezmelisin, aktif olmalı ve konuşulur şeyler yapmalısın. Son dönem trendlerini takip etmelisin. Topluma yön verici şeyler yapmalısın. Karakter olarak da hiçbir şeyi kendine dert etmeyen bir yapıda olmalısın. Bu hayatı yaşarken o bunu demiş, şu bunu demiş diye asla takmayacak ve yaşantına devam edeceksin. Hiçbir şeyi maddi manevi sakınmamalısın. Özellikle toplumla ilgili bir şey olduğunda hemen orada olabilmelisin. Sosyal medyayı genç ve kadınsan özellikle aktif kullanmalısın. Seçkin bir kişi ve aile yapısında olduğunu ispatlamak diyelim. Oturduğun kafe, giydiğin mont, elindeki telefon hep önemlidir. Bu sosyal medya paylaşımları yaparken de sınırları olmuyor bu kişilerin. Bunun canı çekermiş, şu gücenirmiş düşünceleri hiç yok maalesef. Seçkinsen göz önünde yaşanan hayatı kabul etmiş oluyorsun. Yok, mu hiç kendi halinde sessizce takılan? Var tabi ki de. Onlar da hayatı tam gaz yaşayan ama bunu kimseye hissettirmeyen daha görgülü tipler. Daha ağır hatta.” (K6, Kadın, 46).

Katılımcı, seçkinliğin önceki yıllara göre yanlış anlaşıldığını düşünmektedir. Yeni nesil; seçkinliği sahip olunan parayı, mevkiyi, gücü insanlara gösteriş yoluyla ifade etmektedir. Oysa bu durumun halk ve diğer seçkin bireyler tarafından hoş karşılanmadığı, iğreti durduğu görülmektedir. Seçkin bir birey görgülü olmalıdır. Çünkü seçkinliğin çok eski tarihlere dayanan bir süreç olduğu gerçektir. Toprak zenginleri, köyün ağaları, sanayi alanında sermayedarlar, eğitim ve kültürel faaliyetlerinde önder kişiler hatta dini geçmişleri olanlar seçkinliğini yıllar öncesine dayandıran tiplerdir. Bu kişiler içinde aile tarihleri oldukça önemlidir. Çok uzun bir geçmişe ve tarihe sahip olma onların bir ayrıcalığıdır. Ayrıca seçkinlik bireyselden ziyade aile olarak algılanan bir statü şeklidir. Yani erkek ya da kadın tek başına seçkin olamamaktadırlar. Bu nedenledir ki göstergelerin abartılı şekilde sosyal medyayla aktarılması sadece kişiyi değil seçkin olan aile bireylerini de ilgilendirmektedir. 50 yaşındaki bir amcamız evinin mobilyalarını, 45 yaşında ablamız tatil fotoğraflarını paylaşmaktan rahatsız olurken evdeki genç bireylerin bunu sergilemeleri bireysel bir faaliyet olmaktan çok daha fazlasıdır. Çünkü seçkinler birbirlerini takip etmekte, olumlu ve olumsuz tüm durumları değerlendirmektedir. Haliyle de gençler tarafından verilecek bir fire, deşifre edilecek bir bilgiye ailenin izninin olmayacağı ortadadır. Senelerce emek emek örülen seçkinlik kapitalist dünyanın malzemesi olmamalıdır Taşrada yirmi iki yıldır esnafılık yapan kadın katılımcımız Beyşehir’de tanınır olmayı şu cümlelerle paylaşmıştır;

“Beyşehir’de tanınır her şeyi her sıfatı almak mümkün. Ne olmayı kendin belirlersin. Tanınan iyi bir esnaf, sarraf, manav olmayı da yok ondan mal alınmaz, o terziye varılmaz demeyi de sen kendin seçersin. Bu işe yirmi iki yılımı verdim. Beyşehir’in en tanındık esnaflarından birisiyim. Ama bunu mekânsal olarak, burayı işgal ederek başarmadım. Çalıştım, çok çalıştım

gece gündüz demeden. Bir yandan üretime devam ederken, bir yandan da yeni, güncel her malı dükkânıma getirmeye çalıştım. Kaliteli, düzgün içime sine sine yaptım her şeyi. Cebime girenden çok müşteri memnuniyeti ile ilgilendim. Güler yüz, sattığın malın arkasında durmak çok önemlidir. Beyşehir küçük bir ilçe de olsa bakarsanız yaşam şekilleri açısından oldukça küçük. Bu nedenle her şey hızlı yayılır. Bu tanınmışlığı özel hayatınla da yapabilirsin, zenginliğiyle, mesleğinle, sana kalmış. Ama ben çok çalışarak başardım. Erkekler ne kadar piyasada olsa da kadınlar burada daha aktif. Kadınlara hitap eden bu işe o yüzden daha da önem veriyorum. Tanınmış bir insansan örneğin perdecilerden Havva dediklerinde biliniyorsan olmuştur.” (K4, Kadın, 52).

Taşralılık, seçkinlik, elitlik ne olduğu fark etmeksizin bireyin toplumda ne olmayı kendisinin tayin ettiği anlaşılmaktadır. Kadınların taşra hayatında ön planda oldukları, tahmin edilenin aksine kadınların birçok konuda söz sahibi oldukları kanısına varılmıştır. Köy, kasaba, taşra gibi yerlerde kadınların geri planda kalan sosyal hakları, çalışma hayatı, boş zaman kavramları gibi şeylere sahip olmadığı dünden bu güne bizlere aktarılmıştır. Beyşehir taşrasında kadınlar ile yapılan görüşmeler sonrasında bu durum tam tersi olarak özgür ruhlu, güçlü, dilediğini yapan ve istediği gibi yaşayan tipler olduğu şeklinde aktarılmaktadır. Seçkin kadınlar soyun üretiminde olduğu kadar, yardımsever kuruluşlarda faaliyet gösteren, ailenin sosyal sermayesinin yeniden üretimine katkıda bulunanlardır. Kadınların evdeki işlerin yürütülmesinde, çocukların bakım ve büyütülmesinde, parasal kaynakların takibinde, gelir-gider ile ilgili harcamaların denetiminde önemli roller üstlendikleri görülmektedir. Evin esas sorumluluğu her daim kadındadır. Evin gizli değil başkahramanı kadındır adeta. Bu nedenle de seçkinliğin ailedeki yansımalarını en çok kadınlar üzerinden okuyabilmekteyiz.

“Beyşehir’de özellikle hemcinslerim için konuşacak olursam seçkin bir birey olmanın yolu dış görünüşten ve parayı kullanmaktan geçiyor. Kıyafet, giyim-kuşamın çok önemli olduğumu düşünüyorum. İkinci faktör ise seçkin kadınların önce arabasının olması ardından gelen anlayış da neye bindikleridir. Bir başka faktör de ziynet ve altın gösterimidir. Yani görünür olan şeyleri kullanır seçkinleşmiş kadınlar. Ardından örnek vermek gerekirse arkadaş ortamlarımızda da falanca yere gezmeye gittik, haftaya şu otelde tatildegiz gibi cümleler de genelde geçen sohbetler arasındadır. Seçkin olarak alışverişini yaptığın mağazalar dahi çok önemlidir. Genelde her esnaf dükkânını tercih edemiyoruz. E-ticaretin artışıyla tabi daha çok internetten alıyoruz. Butiklerin de pahalı ve isim yapmış olanlarını tercih ediyorum. Tabi hem temel ihtiyaçlarımız hem de keyfi ihtiyaçlarımız için il merkezine gidilip karşılanması da bana göre bir seçkin birey hareketidir. Ha her gün dışarıda olmanın verdiği durumla ev düzeninde aksamalar olabiliyor ama aylık temizliğe yardımcı geliyor. Misafirlerim için de çağırıyorum. Bir şekilde düzeni oturtuyorsun. Şu bir geçek ki Beyşehir’de ön planda olan bireylerin

kocaları “ben paramı vereyim de benim başımı ağrıtmaya, ne yapıyorsan yap” mantığındalar.”
(K7, Kadın,41).

Kadınların gündelik hayat veya özel günlerinde kombinlerini tamamlayan altın ve ziynet, ekonomik olarak güçlü bir birey olduğunu da göstermektedir. Maddi görünürlükte de takıların olumlu bir imaj görüntüsü oluşturduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca sosyal paylaşım alanlarında, sohbet esnasında lüks tüketim ve yaşamın sık dile getirilmesi seçkinler arasında gerginlik yâda çatışmaya neden olmamaktadır. Aksine birbirlerini tetikleyici şekilde, o yaptıysa kesin iyidir, o aldıysa mutlaka güzeldir anlayışıyla kısa sürede temin sağlanmakta, zevkler noktasında güven sorunu yaşamadan bir başka seçkini taklit edebilmektedirler.

“Beyşehir’de yüzde seksen insanlar ile temas halinde olduğumu düşünüyorum. Yaptığım iş ve çalıştığım farklı kurumlar gereği. Bana göre seçkin olmak burada zengin olmaktır. Zenginlik çok artı bir puandır. Bizim sağlık ocağında dahi zenginliği ile seçkinleşmiş kimseler geldiğinde tavırlar, davranışlar her şey değişiyor. Ben okuyarak seçkin olanı da saygı duyulana da gördüm fakat zenginlik daha farklı. Küçük bir yer bir de paran varsa her işin çabuk hallediliyor. Paran varsa sevilyorsun, değer görüyorsun. Yoksa işte rica minnet yaşamaya çalışıyorsun. Toplumda oluşmuş alt ve üst tabaka hissi de çok açık çizgilerle ortada. Alt-üst değil hatta fakir-zengin. Fakir olan halk zengin olan üst seçkinler.” (K3, Kadın, 41).

Katılımcının yanıtıyla seçkin bireylerin halka, halkın da seçkin bireylere karşı davranış şekilleri örneklendirilmiştir. Toplum içerisinde seçkin bireylere daha fazla yardımcı olunan saygı değer bir ilişki biçimi geliştirilmiştir. Gündelik hayat akışında alt-üst şekilde oluşmuş gruplar olduğu, bu grupların zengin fakir, zengin seçkin olan fakir seçkin olmayan şeklinde yorumlandığı bilinmektedir.

“Beyşehir’de tanınır olmak elbette mümkündür. Şöyle anlatayım. 1 Haziran 1992 yılında burada gelin olarak yaşamaya başladım. Aradan bir ay ya geçti ya geçmedi çarşıya çıktım. O zamana kadar kimseyi tanımyordum. Dükkâna girdim, “ooo hoş geldiniz!” Ali Bey’in eşisiniz değil mi? dediler. Beni tanıyacıklarını ummuyordum. Eşimin Beyşehir’de tanınır bir kişi olması sebebiyle benim de artık tanınır birisi olduğumu o an fark ettim. Düğünden çok kısa süre sonra bir ay oldu ya da olmadı beni ne ara gördünüz. Nereden tanıdınız hayret doğrusu. Küçük yerlerin esprisi bu. Beyşehir’e gelin olarak geldiğimde kimseyi tanımyordum ama onlar beni tanıyordu. Seçkin olmak öyle bir şey ki restorana gidiyorsun garson adam çay kaşığı koymuyor. Biliyor ki sen çayını şekersiz içiyorsun. İlgi alaka girilen her ortamda çok

farklı oluyor. Bu durumun hiç dezavantajını yaşamadım. Çok fazla markete, pazara giden bir insan da olmadığım için herhalde. Ama tanınmak hoşuma gidiyor.” (K5, Kadın, 49).

Taşraya gelin gelen katılımcının evlenmeden önce normal bir aile düzeninde yetiştiğini, evlendikten sonra seçkin bir kadın olarak yaşamını sürdürdüğü görülmektedir. Servet temelli bu seçkinler arası birliktelik günümüz toplumlarında da seçkin aileler arası evliliklerin altında yatan nedenlerden bir tanesi olarak gösterilebilir (Lipset ve Bendix, 1992: 43).

3.4.1. BEYŞEHİR’DE SEÇKİNLİĞİN GERÇEKLEŞTİRİMİ

Bu başlık altında seçkinlik halinin gerçekleştiriminde insan çabasının, aldığı eğitimin ya da hangi aileye doğduğunun etkili olduğu sorulmaktadır. Seçkinlik bir toplumda güç ve saygınlığa sahip bireyler olarak nitelenmektedir. Bu ayrıcalık birçok unsurla gerçekleşmektedir. Katılımcılar soy, para, eğitim üçlemesine uzun uzun düşünerek yanıt vermiş ve eğitimi en üst sıraya koymuştur. Eğitimin ardından soy ve para gelmiştir. Üst sınıf kesimine ait olan taşralı seçkin kendilerini diğerlerinden ayıran faktörde nelerin etkili olduğunu ifade etmeye çalışmıştır.

Sizce soy mu, para mı, eğitim mi daha önemlidir? Sorusuna eğitim yanıtını veren katılımcılar şu şekilde listelenebilir;

“Soyadı evet önemlidir. Ama günümüz Beyşehir’inde artık önemli değil bana göre. Çünkü beyinlerin değişimi söz konusudur. O nedenle eğitim seçkinleşme yolunda şu anda daha önemlidir. Ha tabi sermaye yani para ile desteklenirse daha hızlı ve etkili olabilir.” (E2, Erkek, 40)

“Soyadı bir yere kadar önemli bir noktadan sonra eğitim ile desteklenmezse kötü, görgüsüz bir yaşam tablosu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani eğitim seçkinliğin sürdürülmesinde kaliteli hatta vizyonlu hale gelmesinde en önemli basamaktır.” (E4, Erkek, 52)

“Benim için eğitim çok daha önemlidir. İyi alınmış bir eğitim parasızlığı da kötü bir soy etiketini de kapatır. Eğitim soyu da satın alır parayı da. Ama bahsettiğim gibi kaliteli bir eğitim olmalı. Güzel bir üniversite bireyin okurken kendini geliştirdiği, vizyonlu, kültürlü, iş ahlakına sahip birisi olacak. Eğitim sonrasında gelecek kuşaklara da adını verebilir. Maddi durumu iyi değildir ama şu doktorun oğluyum, geliniyim diyerek bile seviye çok rahat atlanabilir.” (K1, Kadın, 43)

“Eğitim her zaman daha 3nemlidir. Eğitime çok inanan ve 3nem veren birisiyim. Gençlerin mutlaka okutulması, kendilerini geliştirmesi taraştarıyım. Diploma her zaman kişinin hayatında artı bir durumdur. Artık eskisi gibi kızları, çocukları okutmama durumu yok şiiktir. Eğitim insanın seviyesini bir anda yukseltir. Girdiği ortamda o kişiye farklı kılar. Beyşehir’de de eğitim seviyesinin giderek yükseldiğini dşişünüyorum. Yakın zamanda birçok televizyon haber kanalına konu olan Beyşehirli bir ablamız oldu. 58 yaşında olan Ayşe Hanım babası tarafından kızlar okutulmaz denilerek beşinci sınıftan itibaren okutulmamış. Fakat yıllar sonra lise diplomasını alıp cübbe giyerek hepimizi çok onure etti. Yani b3yle bir şey eğitim. İyi olduğu muddete hakkında konuşur, konuşturur. Para 3nemli değil diyemem ama para bugün var yarın yok. Fakat eğitim kalıcıdır. Parasal gücün eğitimle desteklenmesi şarttır. Artık d3nya b3yle bir yer çünkü. Okumalı araştırmalısın. Hatta okuduktan sonra mesleğinde uzmanlaşmaya kadar gitmelisin.” (K2, Kadın, 46)

“Benim için eğitim her daim 3n plandadır. D3nya artık okuyan, tahsil yapan, kendini geliştiren, entelekt3el kesim tarafından y3netiliyor. Taşrada b3y3y3p, yetişen bir x kişiisi babası diyelim fabrikat3r. O da baba mesleğini devam ettiriyor. Oldu ya başına bir iş geldi mesleğini yapamaz oldu ya başına biri ř geldi mesleğini yapamaz oldu, kısa s3rede seçkinler tarafından dışlanır. Çünkü o meslek grubu onu seçkin yaptı o yoksa hiçbir şey yok. Ama hem baba mesleğini devam ettirirken hem de ticari eğitim alan bir birey olsa gidip 3niversite okusa, yurt dışında dil 3đrense var olan toplumsal kaderine kat kat sıfat eklemiş olur ve olası bir olumsuzluk karşısında daha dik ve g3l3 durur. Ha tabi k3k3k bir taşra olmamızdan kaynaklı soy da 3nemli. Asil olan soylu olandır. Falancanın oğlu, şunların kıızı gibi şeyler de g3z ardı edilemez.” (K4, Kadın, 52)

Eğitimin insan hayatındaki 3nemine vurgu yapmaktadırlar. Taşra hayatının s3rd3r3lmesinde genç nesillerin eğitim hayatına d3hil olmaları gerektiği belirtilmektedir. Çünkü seçkinlik 3retim de zihinsel yapının eskiye g3re çok değiştiğini g3rmekteyiz. Kaliteli ve vizyoner bir eğitim bireyleri toplumda 3n plana çıkarmakta var olan seçkinliği g3l3 kılmaktadır. Seçkin bireyler taşradaki ekonomi seviyesini eğitim ile b3y3t3p, refahla beslemektedirler. Seçkin ve kusursuz yaşamak isteyen her bireyin kendi ve çocukları için eğitimi 3nemsemesi gerektiği dşiş3n3lmektedir. ‘Seçkinler, en az 3niversite d3zeyinde, en çoksa y3ksek lisans veya doktora d3zeyinde eğitim almış kişilerden oluşmalı ki, halkın g3z3nde “profesyonel” olarak algılanabilsin. Buna ek olarak, toplumsal sorunları çözmede uzman olan bu kişiiler, bu başarılarını bitirdikleri 3niversitelerden almakta, buna bağlı olarak 3nemli 3rg3tlerde istihdam edilmekte ve kendi alanlarında ve benzer pozisyonlardaki diğer 3st d3zey y3neticilerden de ayrışmaktadırlar’ (Cazenave, 2007: 11).

Toplumda saygı kazanmak, önder olmak, ne iş yaparsa yapsın yerel ve ulusal manada gelişim sağlamak için belli bir eğitim seviyesi şarttır. Bireyin seçkinleşmesini engelleyen parasızlık ya da kötü soy durumunu eğitim değiştirebilecek güçtedir. Yanlış olan durumlara alternatif çözümler bulmayı, akıllı bilgiler sunmayı eğitim başarmaktadır. Özellikle taşra gibi küçük yerlerde seçkinler arasındaki rekabet eğitim ile geliştirilebilir. Ayrıca bir eş ve anne olan kadınların da eğitilmiş, kültürlü olması o topluma doğan her bireyi bilinçlendirmekte, toplumsal kalkınma çok daha hızlı gerçekleşmektedir. Seçkinliğini ömür boyu devam ettirmek isteyen taşralı parayı sermaye ve yatırıma bağlarken eğitimle de kendine yatırım yapmalıdır. Bir anda iflas etse dahi elindeki diploma ya da sahip olduğu kültürel bilgi ve tecrübeler yaşam standartlarını korumasına yardımcı olacaktır.

Bireylerin seçkinleşmesinde birden çok araç ve durumun etkili olduğu görülmektedir. Eğitim yanıtının ardından soyun önemli olduğunu vurgulayan seçkinlere göre kişinin doğuşundan ne olduğu, kim olduğu bellidir. Herhangi bir çaba ve çalışmaya bağlı kalmadan hayata seçkin olarak katıldıkları da ortadadır.

“Seçkin kişi olunmaz, doğulur hesabı taşıdığı soyadı çok çok önemlidir. Geçmişten süregelen ve sevilen-sayılan bir soyadın varsa hayata bence bir adım önde başlarsın. Hiçbir şey yapmayıp dede baba mesleğini devam ettirsen bile hemen toplumda öne çıkarsın. Fotoğrafçı Hasan ustanın kızı, oğlu derler. Eskiden beri tanınmış soyadları var mesela bunlar toplumda her haliyle dikkat çekiyorlar.” (E3, Erkek, 54)

“Soy her daim önemlidir. E-devlet bir uygulama başlatmıştı soy ağacı şeklinde. Günlerce sistemde yoğunluk nedeni ile giriş yapılamadı. Neden? Her insan köklerini arar muhtaçtır buna. Kimden geldim sorusuna yanıt araması normaldir. Af dileyerek söylüyorum ama bir kişi bir kişiye yanlış bir hareket yaptığında soyu bozuk denilir. Eğitimsiz ya da parasız oluşuyla ilgilenmez kimse. Bu nedenle seçkinleşirken Karun kadar zengin olsan soyunda kötü nam yapmış birileri sana engeldir, ayak bağıdır.” (E5, Erkek, 30)

“Soyadı bir toplumda çok çok önemlidir. İnsanın itibarıdır. Hangi mekâna girersen gir önce soyadınla karşılanırsın. Hangi köylüsün? Kimlerdensin? Bir nevi “senin kim olduğunu” ifade eden sorulardan. Yanıtı göre karşılaşılabileceğin tepki, muamele, hal tavır her şey değişiyor. Nerede olursan ol bilinen, tanınan, varlıklı bir soyadına sahipsen saygı görmeye başlıyorsun. Yapılacak işin bile bir anda seyri, yönü değişiyor.” (K7, Kadın, 43) .

Seçkinliğin doğuştan olduğunu düşünen bir kesim vardır. Seçkin grup diğer grupların bilmediklerini bilme ve yapamadıklarını yapma konumunda olmaları sebebiyle toplumsal yaşamda baskın konumdadırlar (Thoenes, 1966: 42). Herhangi bir emek ve çabaya gerek

kalmaksızın hayata 1-0 önde başlama durumu mevcuttur. Tanınır ailenin çocuğu olarak doğmak artı bir puandır. Aile işini devam ettiren, o soyadın aktarımını sağlayan pek çok seçkin bulunmaktadır. Bireylerin kökleriyle hareket ettiği, kökenlerine her daim muhtaç olduğu anlaşılmaktadır. Seçkin doğanların soyadlarına kötü etiket ve damgalamaların olmadığını, saçma davranışların bulunmadığını görmekteyiz. Toplumun bir nevi güvenilir ve sicilsiz kesimini oluşturan kişiler arasında seçkinler de oldukça fazladır. Gündelik hayat içerisinde yeni tanışılan bireye sorulan ilk sorulardan birisi de “kimlersensin?”dir. Kök ve bağların tanındık çıkması bir anda iletişimi hızlandırmakta, karşılaşıcağı tepki ve tavırların seyrini değiştirmektedir.

Para gündelik ihtiyaçların karşılanmasında önemli bir araçtır. Aynı zamanda istek ve arzuların tedarigi yine para ile sağlanmaktadır. Her bireyin hayata, yaşama, sorunlara hatta pozitif olaylara karşı ayakta durmasını sağlayan bir güç niteliğindedir. İnsanların pek çok şeyi parayla satın aldığı düşünülünce seçkinliğin gerçekleştiriminin para ile sağlanabileceği düşünülmektedir.

“Adamin parası varsa toplumda kendisini göstermesi çok daha kolaydır. İstedığı seviyeye rahatlıkla gelebiliyor. Ama bunu ancak çok parayla gerçekleştirebilirler. Eğitim dediğimiz şeyin önemi de bana göre 10-15 sene önce bitti. Şu anda elit kesimde olan çocukların okumaması gibi bir durum söz konusu değil. O kadar çok vakıf üniversitesi, özel üniversite var ki az bir puanla istedikleri bölümü okuyabiliyorlar. Seçkin kesimdeki ailelerin çocukları da genelde iktisat, işletme, uluslararası ticaret gibi bölümleri okuyorlar. (E7, Erkek, 31)

“Soy, para, eğitim diye sorulduğunda seçkinler için para ve eğitim diye düşünüyorum. Soy eskiden daha mühimdi ama parayı kim elinde döndürüp, katlayarak giderse o seçkin oluyor. Halkın eğitilmiş bireye önem verdiği gerçek ama parası olan onun daha çok işini görecektir. Ekonomik seviyesinin yüksek olması beraberinde eğitimi de yükseltiyor. O yüzden önce para. Şimdi bir seçkin topluluğunda oturuyor olsanız herkesin işi-gücü, alıp-sattığı, gittiği yerler vb. şeyler konuşulur. Toplumun ilgilendiren problemlerin çözümü bile ekonomi ile ilişkilidir.” (E8, Erkek, 53)

Araştırma esnasında paraya dair izlenim ve yanıtlar doğrultusunda paranın önemi şu şekilde maddelendirilebilir:

- Topluma ve insanlara yön verme.
- Halk ve diğer seçkinler tarafından saygı görme.
- Gündelik hayattaki problem ve sıkıntıların kolay çözümü.

- Halk için sınıf atlama aracı olması.
- Tüketim ve yaşam tarzının lüksleşmesi.
- Daha nitelikli ve kaliteli eğitim olanağı.
- Üretkenlik ve yaratıcılığı arttırması.
- Paranın verdiği özgürlük hissi.
- Bireysel hazzı yaşaması ve mutluluk durumu.

3.2.2. BEYŞEHİR SEÇKİNLERİNİN BİREY PROFİL ANALİZLERİ

Bu başlık altında taşrada yaşayan seçkinlerin karşıdan nasıl gözüktüğü, seçkin bireylerin toplumda fark edilme şekilleri, dış görünüş ve eylemlerinin yorumlanması yer almaktadır. Kişinin kendi öz saygısını kazanması, belli bir konumu doldurduğunu hissetmesi yalnızca diğer insanların farkındalığı sayesinde mümkün olmaktadır (Simmel, 2013: 97). Seçkin olarak araştırmaya katılan katılımcı önce kendi seçkinliği üzerinden ardından diğer seçkinleri düşünerek genel bir portre analizi yapacaktır. Seçkinliğe ilişkin bakış açılarının temel varsayımları ortaya konulacak, etkilediği durumlar betimlenecektir.

“Beyşehir’de ön planda olan bireyleri karşıdan belki bilemezsin. Ama camiada ismi anılır ve tanınır. Bu insanlar işinde-gücünde efendi tiplerdir. Gece hayatı olan, usulsüz ticaret yapan asla seçkin olamaz. Gündemi iyi takip ederler. Beyşehir’in yararına yapılacak bir etkinlik ve kampanyada koşa koşa giderler. Kendilerini böyle gösterirler. İnsanların düğün, ölüm, asker uğurlama gibi törenlerine katılır ve kendilerine yakışan bir şeyi yaptırırlar. Çelenk gibi. İkincisi bu kişiler gerçekten görgülü, oturmasını-kalkmasını bilenlerdir. Fazla cümle kurmaz ve laubalilikten hoşlanmazlar..” (E3, Erkek, 54)

Seçkin bireylerin halk nezdinde doğal bir üstünlüğü bulunmaktadır. Toplumu değiştirme ve dönüştürme konusunda güvenilir ve yetenekli kişilerdir diyebiliriz. Ahlaki olarak herhangi bir sapma davranış göstermeyen, toplumsal kurallara uyan bireyler olduğu da anlaşılmaktadır. Toplumsal nabzı yoklayan, toplumun kültürüne sahip çıkan kişilerdir. Siyasi hayatla içli dışlı olan ve parasal gücü doğru kullananlardır. Bu şekilde olan profillerin, seçkinlerin temsili misali birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Toplum içerisinde seçkinler sınıfı bir avantaj grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Halkı aşağı çekmeyen ama halktan kendisini ayıran bir güç olarak durmaktadır. Kendi aralarında bir seçkin birlikteliği olduğunu, bu birliktelik içerisinde halkın girmesinin pek de mümkün

olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü yüz yüze etkileşim, karşılıklı iki kişinin fiziksel olarak aynı ortamda bulunarak birbirlerinin hareketlerini etkilemektedir (Goffman, 2014: 16).

“Beyşehir’de ön planda olanlar işinde gücünde sıradan insanlardır. Hatta belki de en çok çalışan onlardır. Çalışmak zorundayız. Üretmek verimliliği devam ettirmek adına. İnsani ilişkilerin güçlü olması adına zenginle zengin fakirle fakir olabilmelisin. Hem zenginler tarafından sevilmesi hem de alt sınıfın gönlünü kazanmalısın. Bugün bir seçkin olarak siyasi lider (belediye başkanı, kaymakam) olmak istesem seçkin ya da zenginlerden ziyade halkın oyuna ihtiyacım var. Halkın beni kabullenip üst zümreye çıkarması için onlarla hep aynıymış gibi davranmalı, yukarıdan bakılmamalıdır.” (E5, Erkek, 30).

Seçkinlerin gündelik hayat içerisinde görünür her şeye, sembol ve anlamlara önem verdikleri fark edilmektedir. Sembollerle benliğini kanıtlama arzusu, her zaman ve mekânda tüketim aracılığı ile gerçekleştirilen bir alan olmakta ve devam etmektedir (Bocock, 1997:13). Bireyler etkileşim halindeyken sembol ve göstergeleri oldukça sık kullanmakta, göstergelerin insan zihninde karşılık bulacağı anlamı bilmeleri nedeniyle bunları ön plana çıkarmaktadırlar. Markaların iletişimi, ürünlerin ön plana çıkması, tüketilen nesnelere bireyi tanımlaması tüketimin somut alışverişten ziyade sembolik hale geldiğini göstermektedir (Odabaşı, 2009:84). Ayrıca seçkinlerin pozisyonlarını korumak için çalışma hayatında her daim aktif olmaları gerektiği vurgulanmaktadır.

“Beyşehir’de seçkin olan bir bireyde öne çıkan unsur bana göre milliyetçi oluşları ve bunun gereği tutumlar sergilemeleridir. Beyşehir’i sahiplenen seven olmalarıdır. İkinci unsur ise seçkin birey aynı zamanda yardımsever bireydir. Taşradaki herkese maddi ve manevi yardım eder, etmeye çalışır. Herkesle kaynaşabilme özelliğine sahiptirler. Örneğin Ali Akkanat gelse görsek masasına oturabiliriz. Bugün Sabırlı Ticaret herkesle konuşabilir. Fakat olumsuz yönleri yok mu? Var. Örneğin bazı seçkin kişilerde şahsi menfaatin olması diyebiliriz. Yani bir nevi menfaatler yüzünden söylem ile eylemlerin bir birini tutmamasıdır.” (E2, Erkek, 40).

Köy, kasaba, taşra gibi yerlerde bireysel çıkar ve menfaatlerin kent merkezlerine göre daha az olduğu bilgisinin tersi bir durumla karşı karşıya olduğumuz görülmektedir. Seçkin bireyler ortak menfaatten ziyade kendini düşünürlerken aynı zamanda da toplumun yararına milliyetçi bir tavır sergiledikleri, yaşadıkları taşraya karşı korumacı içgüdüleri sürdürdükleri anlaşılmaktadır.

“Beyşehir küçük bir taşra olmasından dolayı köklü ailelerden gelenler şu şunun çocuğuymuş, bu bunun çocuğuymuş, bu bunlardanmış gibi ailesel faktörler çok önemlidir. Yani seçkin olurken köksel bağlar bakılan etmenler arasındadır. Örneğin babam Kemal B., amcam doktor Selahattin B. dediklerinde onlar üzerinden ailesel olarak işlerimiz daha kolay yürütülmektedir. İşe adapte olmamız, müşteri kitlemiz, ailesel bir zincir misali devam etti. Bunun faydalarını hala görmekteyim. Sosyal kaliteli mekânlarda zaman geçirilmesi, kılık-kıyafet, binilen araba da seçkin kişilerin görünür özelliklerindedir. Aslında bir yönden zorlama da mevcuttur. Seçkin olma yolunda mesela özellikle erkekler odalarda görev alan bireylerdir. Esnaf ve sanatkârlar, şoför ve otomobilciler, ticaret ve sanayi odalarında aktif olarak yer alırlar. Belediye ve partilerde de görev alan, ilçe için gönüllü hizmet edenler de seçkin olmaya adaydırlar.” (E6, Erkek, 52)

Aynı kökene ait kişilerin ortak geçmişleri sebebiyle birçok ortak inanç, değer, örf, adet ve normları bulunmaktadır. Kişiler doğar doğmaz ailesinden gelen seçkinlikle kendini özdeşleştirmekte, kendilerine verili statü ile büyümektedir. Ailesel, köken, soy gibi faktörler seçkinlik dolaşımında çok etkilidir. Özellikle varlıklı bireyler kendilerinden sonraki nesle daha kolay aktarım yapmaktadır. Siyasi hayattaki aktifliğin taşra hayatında önemli olduğunu vurgulamıştır.

“Beyşehir’de elit, seçkin bireylerin en önemli özelliği zengin olmalarıdır. Bana göre bu her yerde böyledir. Bugün 5 yıldızlı şık bir otele tatile gittiğinde gariban bir çiftçi görebilir misin? Hayır göremezsin. Hep seçkin tipler vardır. Bunları da gerek kıyafetleriyle, gerekse davranışlarıyla hemen fark edersin. Sanayide çok zengin adamlar var. Fakat bu insanlar dükkânına bahçıvan tulum ile gelip yağa kire bulaştığında seçkin olamazlar. Gıcır gıcır arabası, üstüne düzgün kıyafeti çektiğinde hem zengin hem tipi düzgün olarak hemen anılmaya saygı göstermeye başlarsın. Seçkin kimseler bana göre ahlaken ve kültürel olarak kendini tamamlamış, topluma hayırlı faydalı hizmetler sunan, verimli şeyler üretebilenlerdir. Ama ne yazık ki bana göre Beyşehir toplumunun elit algısı; parası olan, iyi arabaya binen, düzgün giyinişli kişilerdir.” (E4, Erkek, 42)

“Toplumda ön planda olan kişileri düşündüğümde bindikleri araç o da şöyle ki adam bahçeye gitmek için ayrı bir araç, iş görüşmeleri için ayrı bir araç, şehir içinde gezerken ayrı bir araç kullanıyor diyebiliriz. Kullandıkları araçlar da marka olarak sağlam firmaların arabaları. Giyim-kuşam olarak da artık sanayide bile tulumla gezen çok az insan var. Birçoğu kurumsallaşmış bireyler. O nedenle de saç-sakal tıraşına kadar özenli ve dikkatli. Bir ortama girdiklerinde kim olduğunu bilmeyen bile kısa sürede o kişideki farklılığı fark edecektir. Bu insanların çoğu bakıldığında düğüne, cenazeye yani halkın özel günlerine icabet eden insanlar. Toplumda hayır-hasenat ya da sosyal yardım olaylarında taşın altına ellerini koyarlar.” (E7, Erkek, 31).

Taşra seçkinliğinde ahlaken ve kültürel tamamlanmışlığın, topluma hizmetler verenin, üretenin ayrıcalığı göz ardı edilemez. Seçkin erkek ya da kadın fark etmez, kişilerin öz bakım ve dış görünüşlerine çok önem verdikleri, arabadan ayakkabıya kadar şık oldukları fark edilen bir detaydır. Seçkinler halkın faydasını, refahını, huzurunu yönetmekle kendilerini görevlendirmişlerdir. Bu nedenle de her türlü halk organizasyonunda, toplu törenlerde yer almakta, halkın yanında olmaktadır. Alt-üst şeklinde olan Marxist sınıf yapısından farklı olarak yan yana olan sınıfsal bir düzen görülmektedir.

3.2.3. BEYŞEHİR SEÇKİNLERİNİN AYLIK GELİR ve TÜKETİM ŞEKİLLERİ

Beyşehirli bireylerin ortalama aylık gelirlerini öğrenme ve bu paranın harcanma veya yatırım şekillerini belirlemek amaçlanmıştır. Sorulan “aylık geliriniz nedir?” sorusuna duraksayarak yanıt veren seçkinlerde zenginlikle övünmek gibi bir hissin oluşmamasına dikkat ettiği görülmüştür. Gelir-gider gibi konuda sorulan sorulara şüphe ile yaklaştıkları, araştırmacının ne amaçla sorduğunun izahının ardından yanıtladığı fark edilmiştir.

“Kazancımı öncelikle ailem için harcıyorum. Üniversiteye giden bir kızım var. Onun eğitim ve barınma masrafları var mesela bir küçük kardeşi de aynı şekilde onun da eğitim ve harçlık gibi durumları var. Onun haricinde dükkân için kullandığımız sermaye bütçesi vardır. Geri kalanı da tamamen şahsi ihtiyaçlarımıza harcıyoruz. Dükkânımıza mal alımı / dönen bir sermayeye kullanıyoruz. Ufak tefek arsa alış verişimiz oluyor. Daha çok çocukların geleceğine saklanalar var. Benim için yatırımlar bu şekilde.” (E4, Erkek, 42).

“ Bu parayı en çok market alışverişine ayırıyoruz. Evimize çok fazla misafir gelmekte. Meyve-sebze, et vb. her şey ziyadesiyle olmalı. Eşim daha çok araba ev gibi şeylere harcama yapıyor. Oğlumuz özel üniversitedeydi daha yeni mezun oldu onun masrafları oluyordu. Doğrusu bunun harici elbise, kıyafet, ayakkabı hep markalı tercih ediyoruz. Oğlum mesela daha hiç etiketi koparılmamış Nike, Adidas süper ayakkabıları var ama yenisini aldırıyor. Eşarpta Cacharel, tunikte Kayra, Armine gibi ya da daha özel günlerde Vakko ürünlerini taktığımızdan buraya da belli bir bütçe gidiyor.” (K7, Kadın, 41).

“ Bir de ticaretle uğraşanlar bilirler biri iki yapmak ikiyi dört yapmak gerekir. Bu yüzden borçlanmak zorundasın. Gelen para büyüyebilmek için sermaye niteliğinde bizim için.. Eşim çok güzel birikim yapar. Ama ben daha çok ihtiyaç ve ödemelerime harcama yapıyorum. Çocuklar oto alım-satımı için para döndürüyorlar. O nedenle birikim yapmak da zor. Okumak isterlerse her türlü maddi desteği vermeye hazırım. Şu anda da tüm malım mülküm evlatlarım için. Onlara kazanıyor, onlara harcıyorum.” (E3, Erkek, 54).

“ Bu para bizim için gayrimenkul ve arsaya yatırılan bir araçtan başka bir şey değildir. Çoğu zaman işten kazandığımız parayı işe yatırıyoruz. Ekstra bir harcama yapmak mümkün olmuyor. Bir tane daire varsa örneğin bir tane daha olsun, bir arsa varsa daha büyüğü olsun şeklinde ilerleyebiliyoruz. Yakın zamanda otuz daire bir dükkân alabildik mesela, uzun bir sürecin kar ve kazancı olarak burayı görebiliriz.” (E1, Erkek, 33).

Seçkin bireylerin kazançlarını nerede ve nasıl tükettiklerini sorduğumuzda aldığımız yanıtların farklı farklı olduğu görülmüştür. Erkek katılımcılar bu rakamların çoğunu sermaye niteliğinde yatırım yapmaktadır. Var olan mallarının üzerine yenilerini ekleyerek, işletmenin büyümesini sağlamayı hedeflemektedirler. Geriye kalan miktarların da temel ve tüm ihtiyaçlarını karşılamasında kullanıldığı söylenebilir. Seçkin bireylerin hayat ve yaşama konforlarının sağlanması, lüks ve düzenli olması içinde bir tüketim kültürüne sahip olduğu görülmektedir. Çocuklarını genelde özel eğitim, özel ders şeklinde yetiştiren katılımcıların bir diğer harcama şekli de eğitimsel yöndedir. Sağlık ihtiyaçlarını da daha detaylı ve profesyonel kişilerle sağlamak istemeleri nedeniyle de özel hastane ya da özel muayenehaneleri tercih etmektedirler. Bu da haliyle paranın harcanma şekillerinden birisidir. Boş zamanlarında eğlence, kültür, sanat, alış-veriş gibi aktiviteler yapan taşralının tüketim normlarında bu kategoriyi de görmek mümkündür. Erkek katılımcıların bir diğer harcama şekli ise iş yerlerinin sabit giderleri bünyesinde çalışanların maaş, sigorta, ikramiye gibi ödemeleridir. Geleceğe ve emekliliğe yatırım mahiyetinde ev, araba, arsa, iş yeri ve altın alan ve birikim yapan katılımcılar olduğunu da anlamaktayız. Aynı zamanda ticari olarak büyümesini borçlanma ile başardığını ifade edenler içinde borçların ödenmesi de aylık tüketim şekillerindedir.

“ Buranın halkı ya da bana gelen müşteri kitlesi diyelim. Hem kaliteli, hem şık, hem gösterişli yeni sezon ürünler istiyorlar. Haliyle onlar daha da kazançlı. Malın fiyatı arttıkça kalitesi de artıyor. Kazandığımız parayı öncelik olarak borçlarımızı kapatmak için kullanıyoruz. Kendi mal varlığımızı oluşturabilmek adına borçlandığımız dönemler oldu, onları kapatıyoruz ve biriktiriyoruz. Keyfimize göre harcadığımız da çok oluyor. Ev eşyası, giyim-kuşam gibi. Çok lüks yaşamadığım için de kalan parayı hayır hasenat yapıyoruz. Pandemi döneminden bugüne bir esnaf olarak ayakta kalarak işimizi devam ettirmemiz de zamanında iyi birikimler yapmamızdan kaynaklı.” (K4, Kadın, 52).

“ Büyük oğlum üniversitede okuyor özelde o nedenle onun aylık masraflarına harcıyoruz. İşte kaldığı evin kirası, faturaları, ulaşım, yiyecek gibi ihtiyaçları, harçlığı derken ona gidiyor. Kızımı da Beyşehir’de Doğa Koleji’ne yazdırdım. O da özel eğitimde haliyle o da masraflı. Yani kısaca aylık gelirimiz tamamıyla çocuklarımıza gidiyor. Artık biriktirmek yerine

harcamayı tercih ediyoruz. Yatırımım çocuklarım benim. Maddi-manevi her isteklerini karşılamaya çalışıyoruz. Hayatı onlarla yaşıyoruz.” (K3, Kadın, 41).

“Eşimin kazancını harcamaya çok vakti olmuyor. Kendisi diş hekimi. Çok yoğun bir iş hayatı var. O kazanıyor biz de harcıyoruz desek yeridir. Bizler de bu parayı gezme, alış-veriş, seyahat için, çocukların eğitimi, ihtiyaçları, düğünü için harcıyoruz. İnternette alış-veriş yapmayı çok sevmiyorum. Alacağım şeye dokunmalı, denemeliyim. Beyşehir’de doğrusu bu parayı harcayacak yer çok kısıtlı. Hani yapacakların belli. Ama İstanbul’a gittiysem hiç acımıyorum. Gönlüme göre yiyip, içip, geziyorum. Yatırımlarımız şu şekilde; evimiz kendimize ait. Ama ikinci bir ev için de para biriktirdik aldık. Eşim muayenehanesini genişletti. Çocuklarımızı özel okul ve üniversitelerde okutarak o tarz bir yatırım yaptık. Altın olarak biriktirdiğim de oluyor ama birikimi daha çok gençken yapıyorduk. Şimdi biraz keyfini sürüyoruz.” (K5, Kadın, 49).

“Kıyafet, eşarp, aksesuar, ayakkabı gibi alış-verişleri yapmayı seviyorum. İnsan belli bir yaşa gelince hayatı yaşamak istiyor, keyfine bakmak istiyor. Yılda iki-üç kere tatile gitmek istiyor. Umre ve Hac ibadetlerini istiyor. İnşallah bunları da yapacağız. Yatırımlarımızın şekli farklı farklı. Eşim genelde kira geliri iyi olan dükkân olarak yapar ben de altın olarak yaparım. Onun haricinde ev alıyoruz, arabalarımız var. Güzel manzaralı bir bahçe evimiz mevcut. Hani klasik şeyler aslında dükkân, bahçe, ev gibi yatırımlar. Parayı bankaya yatırma gibi bir döngümüz yok. Ama en güzel yatırım çocukların eğitimi için yapılan inşallah.” (K2, Kadın, 46).

“ Paramı hem kendime harcıyorum hem de çocuklarıma harcıyorum. Evin tüm ihtiyaç ve giderleri eşime ait bana kendisi emekli maaş kartını verdi mesela. Onun haricinde de nakit sürekli verir. Bu parayı eskiden yatırım amaçlı çok kullanıyordum. Ama belli bir noktadan sonra insan altından da hevesini alıyor arabadan da. O yüzden kendi kişisel ve keyfi harcamalarıma (diyetisyen ücretim, güzellik merkezine verdiğim, kılık-kıyafet alış-verişi) gidiyor. Sağlıkla ilgili bir durum olursa özel hastanelerde muayene olabiliyorum.” (K1, Kadın, 43).

Kadın katılımcıları ise aylık gelirlerini daha çok kişisel (güzellik merkezi, diyetisyen, kuaför) ve keyfi (tatile çıkma, alış-veriş yapma, gezme) harcamalarına ayırdıklarını görmekteyiz. Onlar için tüketim, ihtiyaç dâhilinin ötesinde ruhsal boşlukları doldurmak için yapılan bir eylem haline dönüşmüştür (Çınar, 2014: 93). Alışverişlerinde giyimden takıya her şeyde marka ve göze görünür ürünleri seçtikleri bilinmektedir. Çünkü birey, bulunmak istediği konumda sosyal varlığını koruyabilecek ve kimliğini oluşturan markalar ile kendini daha rahat bir biçimde ifade edebilecektir (Odabaşı,2009:85).

Ayrıca kadın ve erkek tüm katılımcılarda ortak harcamalardan birisi de inanç sistemi gereği dini vazifeleri yerine getirmektir. Umre, Hac, Kurban Bayramı gibi dini vazifeleri için de bütçe ayıran seçkinler aynı zamanda toplumsal yardımlaşmaya örnek olabilmek adına zekât, sadaka ve bağışlarda önde gelen bireylerdir. Son olarak seçkinler taşrada paranın tüketimi noktasında kısıtlı bir alana sahip olduklarını, zenginliklerini burada yaşayamadıklarını bunun için kentlere gidip geldiklerini vurgulamışlardır.

Son bir madde olarak verilen yanıtlar neticesinde taşralı bireylerin çoğunluğu kenti, kent hayatında yaşamayı istemekte, buraya dair yatırım, harcama ve planlamalar yapmaktadır. Kent yaşamını isteme nedenlerini sıralamak istediğimizde:

- Eğitimin daha nitelikli olduğu okulların kent merkezinde oluşu,
- Kültürel ve sosyal aktivitelerin çeşitliliği,
- Yaşam kalitesi standartlarının yüksek oluşu,
- İstihdam ve ticari kaynakların sağlanabilirliği,
- Sağlık hizmetlerinin özel ve eğitim araştırma kurumları şeklinde gelişmişliği,
- Şehir düzenlemelerinin (koşu yolu, park alanları vb.) iyi oluşu,
- Kültürel etkinliklerin, sportif faaliyet olanakların sosyal çeşitliliği,
- Bireylerin kendini daha rahat ve özgür hissetmeleri,
- İhtiyaçların karşılanması noktasında aradıklarını bulabilmeleri şeklinde bir liste oluşturmak mümkündür.

3.3. BEYŞEHİR'DE SEÇKİNLERİN EĞİTİM DİNAMİKLERİ

Bu başlık altında taşradaki seçkin ailelerin çocuklarının eğitim kurumları ve eğitime dair fikirleri sorgulanmıştır. Eğitim seviyesi, bireylerin kültürel sermaye birikiminde, bir meslek edinmesinde oldukça etkilidir. Eğitimi sadece okur-yazarlık olarak görmeyen taşralı bireylerin kendi hayatlarını yönetme becerisini kazanmasını istemektedir. Yaşadığımız dünyayı nasıl şekillendirdiğimiz, sürdürdüğümüz noktasında eğitimin önemi büyüktür. Taşrada okur-yazarlığın eskiye nazaran çok hızlı bir artış gösterdiği, bünyesindeki iki meslek yüksekokulu ve yirmi ortaokul ile örneklendirilebilir. Yaşadıkları toplumda saygı kazanmak için en temel şart eğitimidir. İtibar kazandırmak, kariyerini büyütme, güç sahibi olmak isteyenler artık eğitimi de bir temel araç niteliğinde görmektedir. Artan nüfusla birlikte kadın-erkek ayrımı yapmaksızın her bireyin okutulduğu, toplumda eşitlik olduğu da

saptanmıştır. Parayı bir güç olarak elinde bulunduran seçinler eğitimle daha da güçlendiklerinin altını çizmekte bu nedenle çocukların eğitimiyle ilgili şu cümleleri kurmaktadır;

“Çocuklarımdan büyük oğlum inşaat mühendisliği mezunu. Aynı zamanda bilgisayarda yazılım ve işletme konusunda oldukça uzmanlaşmış durumda. Hem çalışıyor hem de yüksek lisans yapıyor. Bizlerin inşaat işini oğlumun da devam ettirmesini düşündüğüm için bu bölümde okumasını istedim. Kızım Karatay Teknik Üniversitesi'nde diyetisyenlik bölümünden mezun. Onun için de Konya'da bir beslenme danışmanlığı yapabileceği bir ofis açmayı düşünüyoruz. Ufak oğlum da Beyşehir Doğa Koleji'nde sekizinci sınıf. Üç çocuğum da hep özel okullarda okudular. Yani daha kaliteli eğitim almalarını istedim. Birebir ders ve rehberlik, ders kontrolünün daha detaylı yapılması ve kendine benzer çocuklarla eğitimini tamamlamasını istedim. Giderek artan mülteci sayısından dolayı da küçük oğlum da özelde okumaya devam edecek.” (E6, Erkek, 52).

Taşra hayatında eğitim ve eğitim kurumlarına verilen önem okulların ve özel eğitim merkezlerinin sayısı ile ilişkili olarak düşünülebilir. Her mahallede öğrencilerin devlet okullarının yanı sıra birebir eğitim ve danışmanlık alabilecekleri birçok kurum bulunmaktadır. Bakıldığında kreşten başlayıp, anaokulu, ilkokul, lise, yüksek okul ve üniversite bünyesinde tüm eğitim kurumlarına sahip bir taşra mevcuttur. Özellikle seçkin bireyler çocuklarının okuması için gerekli imkân ve avantajları sağlamakta, cinsiyet olarak ayırım yapmadan tüm destekleriyle onların yanında olmaktadır. Oğlunun mühendis, kızının diyetisyen olduğunu söyleyen katılımcı mesleki yönelim noktasında çocuklarına yönlendirme yapmamış, onların tercihlerine saygı duyarak maddi manevi destek sağlamıştır. Özel okul eğitimini benimseyen seçkinlerin çocukları genelde grup olarak aynı okulları tercih etmekte, haliyle de bu okulların misyoner tavrı hızlı gelişmekte ve değişmektedir. Özel okullarda olmalarının nedenlerini ise daha kaliteli ve ilgili eğitim, birebir ders ve rehberlik, sosyal aktivitelerin çokluğu ve diğer seçkinlerin çocuklarıyla aynı yerde olması olarak sıralamakta mümkündür.

“Büyük kızım üniversitede yüksek lisans yapıyor. Devlet üniversitesinde. Oğlum İstanbul özel Beykent Üniversitesi'nde İngilizce eğitim görüyor. Ufak oğlan da Beyşehir Doğa Koleji'nde eğitimini tamamladı. Oğlanların özel okul bünyesinde olmayı kendileri istediler. Arkadaş ortamları, öğretmenlerin bire bir ilgisi, sınıflardaki az öğrenci sayısı, rehberlik anlamında sıkı takip gibi nedenler yüzünden gönderdik. Hanım da ben de lise mezunuyuz. Eğitimsel anlamda yardımcı olabiliyoruz çocuklara ama profesyonel kişiler daha farklı.” (E8, Erkek, 53).

Çocuklarından birisini devlet okuluna gönderen, diğerlerini özel okullarda okutan katılımcımız tüm çocuklarına aynı imkânları sunduğunu belirtmiştir. Hayatın türlü noktalarında çocuklarının mutsuz olmalarındansa tercihlerine saygı duyduklarının altını çizen birçok ebeveyn bulunmaktadır. Taşra hayatlarında geri kalmışlık, eğitime karşılık, kız çocuklarının okutulmaması gibi zihinsel düşüncelerle yaklaşan insanlar yok değildir. Fakat bu taşrada hayat bulmadığını gözlemlerimiz sonrasında netleştirmiş bulunmaktayız. Aksine evlatların geldiği nokta, sahip olduğu meslekte seçkinler için bir gösteri ve övünç kaynağıdır.

“Çocuklarım lise eğitimlerini Final Koleji’nde tamamladılar. Benim oğlanlar ders çalışmayı pek sevmeyiz. Onları sürekli kontrol edece, motive edecek eğitmen arkadaşlarla süreci tamamlasınlar istedim. Üniversiteye büyük oğlum gidiyor. Yenişarbademli Meslek Yüksek okuluna. Ormancılık bölümü. Küçük de 4. Sınıf lise son sınıf. Eğitimde devlet özel farkım yok doğrusu. Önemli olan öğretmen. Biraz da çocukta bitiyor bunlar.” (E3, Erkek, 54).

Eğitim görmeme noktasında da tercihlerini sunan bireyler bulunmaktadır. Var olan zenginlik ve hazır işin oluşundan kaynaklı okul hayatını zaman kaybı olarak gören seçkin çocukları kısa sürede iş sahasına girmekte ve pişmektedirler. Fakat içinde buldukları sosyal düzen, diploma almanın gerekliliğini, diplomasız insanların hoş karşılanamayacağı baskısını uygulamaktadır. Bu nedenle de genelde vakıf üniversitelerinin tercih edildiği, eğitim senesi uzasa dahi bir diplomanın varlığı gerekçesiyle çocuklar okumaya zorlanmaktadır.

“İki tane çocuğum var. Büyük olan beş yaşında küçük olan iki yaşında büyük oğlum Beyşehir’deki İsbet Koleji’ne gidiyor. Ortaokula gidene kadar da orada devam eder diye düşünüyoruz. Koleje gitmesinin sebebi dini eğitimin, değerlerin ve toplumsal yaşama şekillerinin bu okulda veriliyor olması. Diğer bir etkende ilgi ve alakanın devlet okullara nazaran daha iyi olduğunu düşünüyorum. Öğrenci kapasiteleri fazla olmadığı için rehberlik etme ve yol göstermeleri de daha verimli geçiyor. Çocuklar yemeklerini de öğlen okulda yiyorlar, çalışan ya da evde bebeği olan anneler için de bu durum oldukça kurtarıcı.” (E1, Erkek, 33).

Çocuklarını özel okulda okutmayı tercih eden taşralı; dini eğitimin, değerlerin, toplumsal yaşama şekillerinin bu okullarda daha nitelikli verildiğini söylemektedir. Öğrenci kapasitelerinin azlığını bir avantaj olarak gören seçkin katılımcı çalışan anneler için özel okulların iyi bir seçenek olduğunu belirtmiştir.

“Çocuklarımın eğitim durumu birisi 7. sınıfa gidiyor, diğeri 12. sınıfa gidiyor. İkisi de özel Doğa Koleji’nde eğitim görüyorlar. Özel okula gönderme sebepleri daha az öğrenci olan sınıflarda bire bir ilginin olması. Kıyafet, beslenme, arkadaş ortamı olarak bize daha uygun bu ortamlar. Sportif ve sanatsal olanaklarının daha fazla olması da bir diğerk etken. Çocuğumun derslerindeki ilerleyişı düzenli olarak takip eden birilerinin olması. Okullar çok karma durumda Suriyeli öğrencilerle bir arada okusun istemiyorum. Bir de öğle ara tatillerinde eve gelmemeleri benim için büyük artı. Yemek ve kahvaltının kolej tarafından karşılanıyor olması. İki çocuğuma yıllık kırk bine yakın bir ödeme yapıyoruz. Haliyle imkânlar da iyi.” (K6, Kadın, 35).

“Büyük kızım Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde okumaktadır. Bir küçüğü İstanbul Beykent Üniversitesi’nde okuyor. En küçük çocuğum da Doğa Koleji’nden mezun oldu, spor okullarını istiyor. İki oğlum da eğitimlerinin uzun bir süresini özellerde devam ettirdiler. Durumumuz vardı bizler de istedik. Konya’ya liseye gönderdiğimizde gittiği lise ve yurdun iyi, kaliteli, güvenilir ve yaşam konforu olan bir yer istediğimiz için özele yazdırmıştık. Uzaktan olduğundan onunla birebir ilgilenecek öğretmenler olsun istedik. Küçük oğlum yanımızda okudu ama dini anlamda da ona katkıda bulunabilecek bir kreş ve okul istedik o da öyle okudu. Kızımıza da aynı imkân ve fırsatları verdik ama kendisi devlet okullarında okudu. Hani hepsinden memnunuz. Devletin de avantajları var özellerin de.” (K2, Kadın, 46).

“Çocuklarımın hepsi küçüklükten beri özel okullarda okudular. Bir kere öyle başlayınca öyle de devam edip gidiyor doğrusu. Özel okulların avantajları öğrenci sayısının az olduğu sınıflar diyebiliriz. Öğretmenin öğrencilerle daha iyi ilgilenebilmesi için şart. Ayrıca okul ve ebeveyn arasındaki ilişkinin güçlü olması her durum ve değişkenlikten haberdar oluyor olmamız. Ders dışında çocukların kendilerini geliştirebileceği spor, sanat, müzik gibi etkinlikler oluyor. Haliyle de çocuklar bu düzene alışıyorlar. Sabah gidiyorlar öğle arası yemeklerini okulda yiyorlar ikindin de eve geliyorlar. Okul ortamında her imkân olduğundan oradan uzaklaşmadan devam ediyor. Tüm günde biz anne ve babalara kalıyor. Büyük oğlum şu anda inşaat mühendisliğinde yüksek lisans yapıyor, kızım Karatay Ticaret Odası Beslenme ve Diyetetik bölümünden mezun oldu. Oğlum da Beyşehir Doğa Koleji’nde sekizinci sınıf okumakta.” (K1, Kadın, 43).

İki katılımcımızın özel okulu tercih etme nedenleri sıralanmak istenildiğinde:

- Öğrenci sayısı az sınıflar,
- Okul ve ebeveyn arasındaki güçlü ilişki,
- Kültürel, sanatsal, spor aktivitelerin çeşitliliği,
- Mülteci çocukların olmayışı,
- Rehberlik ve ödevlendirme takibinin yapılışı,

- Eğitim ögle yemeği ödev yapımı derken tüm günün okulda geçmesi, ebeveynlere zaman kalması,
- Güvenilir, kaliteli, konforlu bir hayatı yaşatmak istemeleri,
- Dini değerler ve toplumsal kuralların daha iyi aktarılması,

Şeklinde maddeler sıralanmaktadır.

“İki çocuğum da diş hekimi olarak bölümlerinden mezun oldular. Büyük oğlum doktorasını yaptı. Muayenehanede hasta kabulünde çalışmaya devam ediyor. Küçük olan da yeni doktora eğitimi için başvurdu. O da babasının yanında çalışıyor. Bizim oğlanlar baba mesleğini devam ettirdiler. Babalarının isminin böyle tanındık oluşu ve bu hayat hoşlarına gitti bence. Büyük oğlum Çapa’dan mezun devlet üniversitesi. Küçük oğlum da İstanbul Aydın Üniversitesi’nden mezun.” (K5, Kadın, 49).

İki çocuğu da baba mesleğini devam ettirerek diş hekimi olduğu öğrenilen bireylerin birisi devlet okullarında diğeri özel okullarda eğitimini tamamlamıştır. Puanı yüksek olan çocuğunu devlet bünyesinde kaliteli bulduğu üniversiteye, yeterli puanı alamayan ama diş hekimi olması istediği çocuğunu da özel üniversiteye göndermiştir. Eğitim temel bir hak fakat para ile de eğitimin sağlanabilirliği görülmektedir. Bir meslek ya da diploma için büyük emek veren, çalışan çocuk ile daha az efor harcayan bir olmamaktadır. Fakat parasal güç ikisini de aynı meslek sahibi yaptırmaktadır.

“Erkek çocuğum İstanbul Medipol Üniversitesi Özel Eğitim Öğretmenliği’nde okuyor. İstanbul’u yazmasını hep çok istedik. Tüm imkânlar açısından hayatı görüp yaşaması için. Kızımı da Doğa Koleji’ne verdik.” (K3, Kadın, 41).

“İki tane çocuğum var. Birisi Kıbrıs’ta özel üniversitede okudu. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü mezunu. 25 yaşında, askerde şimdi. Kızım 15 yaşında lise ikiye geçti. Devlet lisesinde okuyor. Oğlumun Kıbrıs’ta okumasının nedeni üniversite puanları daha düşük orada. Bu bölümü istediği için de orayı istedik. Kıbrıs güzel birçok Türk öğrenci oraya okumaya gidiyor. Hem bir nevi şehir dışı. Ufkunun açılması, yeni farklı yerleri, insanları görmesi açısından. Maliyet olarak pahalı tabii ama elden bir şey gelmiyor.” (K7, Kadın, 41).

Bir kesim mekânsal ve uzaklık olarak çocuğuna en yakın noktada olmayı talep ederken, diğer kesim de çocuğunun daha kaliteli eğitim alması adına uzak şehirlere gönderebilmektedir. Taşra dışına çıkan birey sorumluluk bilincini edinerek, her türlü problemine karşı kendisi çözümler üretmesi beklenmektedir. Ufkunun genişlemesi, yeni

kişiler, yeni yerler görmenin iyi bir avantaj olduğu da ortadadır. Lise ya da üniversite okumak için taşra dışına çıkmak kültürel ve sosyal anlamda bireyin deneyimlerini zenginleştirmektedir. Taşranın kısır döngüsünden çıkan ve kent merkezlerinde hayat bulan seçkin bireyler yeni keşiflerden oldukça keyif almaktadırlar. Ekonomik olarak kaygıları olmamalarına rağmen yalnız bir şekilde para idamesini sürdürmek onları daha büyümüş hissettirmektedir. Yeni dostluk ve arkadaşların oluşmasıyla sosyalleşme sürecini dolu dolu geçiren birey, yaşadığı olumsuz durumlara tecrübe, iyilerine hatıra demektedir. Ayrıca kent merkezlerinin sahip olduğu imkânlardan kaynaklı farklı etkinlik gruplarına dâhil olarak kendini, yeteneklerini fark etmesi de işin güzel tarafıdır.

3.4. SEÇKİNLERİN TATİL AKTİVİTELERİ

Tatil, günümüz insanı için temel ihtiyaçlardan birisi olarak sayılmaktadır. Yoğun, stresli, yorucu geçen bir sene içerisinde ufak bir mola vermek vücuda ve zihne çok iyi gelmektedir. Bu nedenle de katılımcılara yıl içerisinde tatile çıkıp-çıkmadıkları sorulmuş, tatilin onlar için ne anlama geldiği tartışılmıştır. Fiziken, ruhen ve zihnen vücut üzerinde pek çok olumlu etkisi olan tatil, bireyi dönüşte mutlu etmektedir. Var olan tüm streslerinden kurtulmak ve rahatlama için tatil iyi bir alternatiftir. Erkek ve kadın katılımcıların tatil sorusuna verdikleri yanıtlar şu şekildedir;

“Tatile yılda iki kere gidiyoruz. Beş yıldızlı tesettür otelleri tercih ediyoruz. Bera otele gidip geldik yakın zamanda bahar ya da sonbaharda da İstanbul gezimiz oluyor.” (E1, Erkek, 33).

“Bir yaz sezonunda iki-üç kez gittiğim de oluyor öbür yaz sezonunda bir kez gittiğimde oluyor. Gittiklerimiz beş yıldızlı İslami oteller oluyor. Biz tesettürlü olduğumuz için daha çok rahat ediyoruz. Hizmet, kalite çok iyi oluyor. Bu otellerde olan kişilerin de hayatı yaşayış şekli bizimkilere benziyor. Havuz, deniz, kum, aqua park, yeme-içme gerçekten dört dörtlük hizmet veriyorlar. Keşke kış aylarında da gelebilsek. İnsanı her anlamda dinlendiriyor, motive ediyor.” (K1, Kadın, 43).

“Genelde bir ya da iki kere yıl içerisinde tatile gitmekteyim. Ailemle gittiğim zaman muhafazakâr konseptli otelleri tercih ediyorum. Bu otellerin aile yapımıza daha uygun olduğunu düşünüyorum. 40 derece sıcakta Antalya'ya Alanya'ya gitmek benim için büyük bir eziyet aslında. Bu dönemlere denk geldiğinde Karadeniz taraflarına gitmeyi daha çok tercih ediyorum. Mersin'de yaylalara gitmeyi de seviyorum. Sayının da bir önemi yok aslında fırsat bulduğum her an giderim.” (E4, Erkek, 42).

“Bu yılı düşünürsek iki kere gittik tatile. Hem kışın kaplıcaya hem de yazın Alanya tarafına. Bu tatiller otel tatili şeklinde oluyor. Aile yapımıza bu otellerin uygun olduğunu düşünüyorum. Haremlik-selamlık yerleri istiyoruz. Beş yıldızlı otelleri tercih ediyoruz. Hizmet, kalite standardı, odalar, ilgi-alaka, gibi nedenlerden dolayı da buraları seçiyoruz. Otel ve odaların temizliği, yemek çeşitliliği, aktivitelerin farklı oluşu gibi faktörler de seçimlerimizi etkiliyor. Ha sadece otel konsepti değil daha birkaç hafta önce İstanbul ve Sakarya tarafına gittik. Gittiğimiz yerlerin ünlü yemeklerini tattık, mekânları gezdik, geldik.” (E7, Erkek, 31).

Yanıtlara bakıldığında katılımcıların tatil olarak tesettür/İslami otelleri seçtiği görülmektedir. Tesettür otellerin bu denli ilgi görmesinin nedenlerini sıraladığımızda;

- Alkolsüz oluşu,
- Tüm et ve gıda ürünlerinin helal sertifikası olması İslami ve Türk kültürüne uygun konseptte sahip olması,
- Sadece ailelerin konaklayabilmesi,
- Kadın ve erkek tüm tesislerin ayrı (haremlik-selamlık) olması,
- İçlerinde cami ve ibadethane bulundurması,
- Çeşitli eğlence ve animasyon gösterileri

Şeklinde maddelemek mümkündür. Bu katılımcılar genelde Antalya bölgesinde konaklamakta ve memnun kaldıkları otelleri değiştirmeden uzun yıllar gitmektedirler. Fakat otel konusunda İslami zorunluluk aramayan katılımcılar da mevcuttur.

“Yılda iki kere keyfi dinlenme için kafa tatili yapıyoruz. Genelde Alanya’ya gidiyoruz. Alanya’da deniz, güneş tüm vakti yeme-içme, dinlenme olarak geçiriyoruz. Çocuklar bizimle gelmiyorlar. Biz ya arkadaş ya da hanımla ikimiz gidiyoruz. Otellerin beş yıldızlı olması önemli değil. Temiz olan, plajı iyi olan, yemekleri de lezzetli olan ama düşük yıldızlı otellere de gideriz.” (E3, Erkek, 54).

Tatili zihnen ve bedenen dinlenme olarak gören katılımcıya göre otelin lüks, konforlu oluşu çok önemli olmamakla birlikte, daha çok gezme yeni yerler görme, yöresel lezzetlerini tatma olarak geçirdiğini söyleyebiliriz. Seçkin bireyler arasında tatil programını yıl içerisinde tekrarlayan bireyler olduğu gibi tatil için hiç zamanı olmayanlar da bulunmaktadır. Sadece iş gezileri nedeniyle şehir dışına çıkabilen;

“Programlı tatillerim hiçbir zaman olmadı. Yani bir Antalya’ya, Bodrum’a gideyim bir hafta on gün kalıp keyfime bakayım durumu bende yaşanmıyor. Ama mesela Antalya’da işimle ilgili bir toplantıya giderken üç günlük bir toplantı ise bunu tatile çevirmeyi bilirim. Ama ailemle gitmek pek nasip olmuyor çünkü boş zamanım yok denecek kadar az olduğunda da daha

pratik ve kısa süren şeyler yapıyoruz. Ha ister miydim evet isterdim ama şartlar el vermiyor.”
(E2, Erkek, 40)..

“Tatile gitmeyi seviyorum. Dinlenmeyi herkesten, her şeyden uzaklaşmayı. Yılda iki kere gidebiliyorum. Onun için de düğün sezonlarının azalmasını bekliyorum. Genelde Mersin ya da İzmir tarafına gidiyoruz. Burada bir yazlık tutuyoruz. Hem şehir merkezini geziyoruz hem de vaktimizi dinlenme ile geçiriyoruz. Bu konuda kaliteli, temiz bir yer olmasına özen gösteriyoruz. Parası hiç mühim değil ama dört dörtlük hizmet vermesi için iyi yerler buluyoruz. Hayatımız zaten yeterince telaşlı tatilde bari insan bir şey düşünmeyeyim istiyor.”
(K4, Kadın, 42).

3.5. BEYŞEHİR’DE BİR RİTÜEL OLARAK DÜĞÜNLER

Taşra hayatında bir arada yaşama ve paylaşma yansımalarının en önemli simgelerinden birisi olarak düğünler görülmektedir. Ritüel, bir kimsenin, nihai bir değer nesnesi için, o nihai değer nesnesine yahut da onu temsil eden şeye saygı ve hürmetlerini sunduğu, formalite gereği yapılan gelenekselleşmiş bir eylemdir (Goffman, 2019: 91). Gündelik hayatın gerektirdiği yaşam tarzlarının yansıtıldığı düğünler oldukça önemlidir. Aile kurumuna çok önem veren Türk ve İslam toplumunun yansımalarını taşradaki coşkulu düğünlerde görebilmekteyiz. Gelenek ve göreneklerinin aktarımında düğünlerin toplumsal birlik ve dayanışmaya katkısı oldukça fazladır. Geleneksel ve modern düğünlerin hâkim olduğu taşrada, seçkinlerin ideal düğün hakkında fikir beyan etmeleri istenmektedir. Katılımcıların verdikleri yanıtlar doğrultusunda erkek ve kadın katılımcıların yanıtları gruplandırılmıştır.

“Benim için Beyşehir’de şık bir düğün ritüeli sade, gösterişten uzak olmalıdır. Şimdi siz dersiniz bu kadar maddi durumun içinde neden sade bir kır düğünü istiyorsunuz diye? Şöyle ki temel önceliğimiz, düğün Allah katında oldukça hayırlı bir iştir. Bunu gerekçeyle manevi emirlere olabildiğince riayet edilmesi düşüncesindeyim. Çünkü Allah israfı haram kılmıştır. Aşırılıkta aynı şekilde haramdır. Bir de seçkin kişi olarak bu toplumdaysam çevreme örnek olma adına böyle davranmalıyım. Düğün eğlencedir bir yönüyle, evlatlarımızın da isteklerini göz önünde bulundururum. Fakat eğlenirken de deseler alkol tüketelim ya da dansöz tutalım buna asla izin vermem. Ama gelinlikmiş, ayakkabıymış ne isterlerse en güzelini yapmaya çalışırım. Gösterişin had safhada olduğu bir düğün benim için uygun değildir. Bu şekilde düğününü gerçekleştiren arkadaşlarım olduğunda dostum ise eğer bunu söylemeyi kendime görev bilirim. Ama tabi kendisi bilir. Düğünlerde en çok karıştırılan durum Allah’ın o gün bizi görmediği gibi davranmaktır. Üç günlük düğün için yapılanları abartıdan başka bir şey

olarak görmüyorum. Maalesef örf adetlerde unutuldu. Eskiden düğünlerde küsleri barıştırırlardı şimdi ise tam aksine küs olduklarının gözüne soka soka düğün yapıyorlar. Çocukların bitmek tükenmek bilmeyen istekleri yüzünden aileler kredi çekip bankalara borçlanıyorlar.” (E2, Erkek, 40).

“Bence düğün iki taraflı bir olay. Yüzde elli kız tarafı yüzde elli erkek tarafı. En güzel düğün sonucunda herkesin mutlu olduğu, kırgınlıkların yaşanmadığı bir düğündür. Tek benim isteğimle olmuyor. Karşı tarafın fikirleri, istekleri herkesin imkânı doğrultusunda orta yol bulunarak gerçekleştirilmeli. Abartıdan hoşlanmıyorum. Sade ve şık olmalı. Kalabalık arasında boğulmaktansa. Masa salon ve ince detaylar güzel olmalı tabii. Bana göre düğün yemekleri fuzuli. Onun yerine kuruyemiş ve pasta ikram edilebilir. Onlar en güzeli. Yemeğe ben yetiştim, yok yemek arttı, yetmedi muhabbetlerindense yemeğe gerek yok. Burada kır düğünü olarak düğünü yapan iki-üç yer, salon biliyorum. Konsept olarak da sabahtan başlayıp geceye kadar devam eden düğünleri sevmiyorum. Üç-beş saat içerisinde her şey bitirilmeli. Organizasyon tercihi doğru yapılmalı. Hem kınada hem düğünde başrol onlar gibi oluyor. Gözü kapalı teslim edilebilir olmalı. Ha gösterişi kına gecesinde yapabilirim. Kadınlar arasında çünkü. Otel düğünleri de çok resmi geliyor bana. Bu nedenle açık havada sade ve şık bir mekân yeterli. Gelin ve damat da istediği tüm heveslerini yerine getirsinler. Hiçbir hayali kalmasın.” (K3, Kadın,41).

“Beyşehir’de bir düğün yirmi bin lira fazla verirsen çok şık olur az verirsen normal düğün olur. Bakıldığında o kadar az farklar görülür. Kent merkezine gidildiğinde Dedeman Otel’e gidersen yüz bin lira olur. O her anlamda şık ve gösterişli bir düğün olur. Ama Beyşehir’de yapılacaklar çok kısıtlı. Yine bir otel düğünü olmasını tercih ederdim. Gerekirse organizasyonu başka ilden getirerek ortamın havasını değiştirebiliriz. Çocuklarımızın istediğini gönüllemeye çalışarak yaparım. Kendi dost ve arkadaş çevremizi de güzel ağırlamak isterim. Ama dediğim gibi Beyşehir’de A ve B düğün salonu arasında çok bir fark yok. Yemek çok önemli lezzetli ve bol çeşitli olmalı. İkramlıklar ve pasta da aynı şekilde. İşin gösteriş kısmını da gelin-damat gönlüne göre yapsın.” (E6, Erkek, 52).

“Bizler tanınmış esnaf olduğumuz için kır düğünü konseptinin daha uygun olacağını düşünüyorum. Düğün salonunun güzel olması gerek. Gösterişi hayatımın hiçbir alanında sevmiyorum. O nedenle nezih, sade bir düğün seçerdim. Yemekler, ikramlıklar, çay, su dört dörtlük olmalı. Bunun için de gereken organizasyonu sağlarım. Gelin-damat istekleri de önemli tabii.” (E3, Erkek, 54).

Verilen yanıtlar sonrasında erkek seçkinlerin bir kısmı ideal düğün anlayışını sade ve gösterişten uzak olandır şeklinde nitelemektedir. Düğünün Allah katında hayırlı bir işe

vesile olması nedeniyle İslami emir ve kurallara riayet edilerek yapılması gerektiğini vurgulamışlardır. İsrafın haram olduğunu ifade eden katılımcılara göre düğün evlenen çifte destek fakir fukaranın karnının doyurulması, herkesin birlikte olduğu toplumsal hafızalardır. Düğün sahiplerinin dini hassasiyetler içerisinde düğünü gerçekleştirdiğini, misafirlerin güzel ağırlandığını, alkol ve dansöz gibi ahlaka uygun olmadığı düşünülen şeylere izin verilmediği anlaşılmaktadır. Fakat katılımcılar örf ve adetlerin unutulmuş olduğunu, yeni nesil gençlerin bitmek bilmeyen istek ve heveslerinden şikâyetçi olduklarını dile getirmişlerdir.

Çocukluğundaki düğünlere karşı büyük bir özlem duyan katılımcılarımız duygularını şu şekilde aktarmıştır;

“Düğünlerde bize en çok gerekli olan şeyi unutmuş durumdayız. Nedir bu? Örf ve adetlerimiz. Şimdi zengin düğünü de garibanın düğünü de farklı diye bir şey yoktur. Benim çocukluğumdaki düğünleri çok özliyorum. Her şey örf adet üzerineydi. Bir düğün oluyor şu gün kına yarın salonda düğün. Başka bir düğün oluyor yemek yok ya da kına sadece kadınlara özel. Benim gördüğüm ve olması gerektiğini düşündüğüm düğün şekli şöyle; Perşembe günü akşam köyün gençleri erkek evlerine toplanır. Bayrak süslenir. Bir tane bayrak sorumlusu vardır. O düğün bitene kadar bayrakla ilgilenir. Hatta bayrağı çaldırıldığında cezası da büyüktür. Sabahleyin kahvaltıda gençler toplanır, damadın arkadaşları silah atılarak dualar edilir ve düğün başlar. Cuma günü sabah öğlene doğru koyun, kuzu ve davar kesilir. Köy yemeğini yapan aşçılar olur. 3-4 kişilik kadın ve erkek grupları vardır. Yoğurt çorbası, kazanlarda pişirilen yahni, yani adamın parası yoksa imece usulü herkes yardım eder yine yapılır. Fark nerede ortaya çıkar? Fakir adam 100 gr altın takar zengin adam 300 gr zenginin çeyizi biraz daha farklı çeşitli çok olur fakirinki az olur. Başka da hiçbir fark yoktur. Kompostolar, salatalar yapılır. Üzüm zamaniysa üzüm, karpuz zamaniysa karpuz, helva olur tatlı olarak. Bakır sinilerde yer sofraları kurulur dışarıdan garson, yardımcı aşçı tutma olayı olmamalı herkes bir işe elini altına koymalı. Herkes birbirinin işini görür. Bunları çok özledim.” (E4, Erkek, 42).

Zengin düğünü, fakir düğünü diye bir ayrımın söz konusu olmadığını, düğünlerin tek bir amacı olduğunu bu cümlelerden çıkarmaktayız. Bu tarz gruplandırmaların düğün anlayış ve kültürüne ters olduğunu, düğünlerin birlik ve beraberlik içerisinde kimsenin mutsuz ya da kendini kötü hissetmediği organizasyonlar olduğunu hatırlatmaktadır. Bu değerlendirmeye farklı bir yorumlama getirmemize neden olacak katılımcı yanıtları da bulunmaktadır. Sıradaki katılımcımız düğünleri anlatırken başlı

başına bir seçkin düğün maddelendirmesi yapmış, en lüks ve en çok harcama yapılan ritüellerden birisi olarak aktarmış ve düğünleri şu şekilde değerlendirmiştir;

“Beyşehir’de düğün yapacak olsam en temel ölçüt sevdiğimlerin bir araya geldiği samimi ortamdır. Mekâna çok para harcanması o mekânı şık yapıyor. Daha soğuk ve resmi bir hava oluyor. Köy düğünlerini daha güzel buluyorum. Bugün mesela bir köy düğününe çekime gideceğim. Böylesi ortamı görmenizi isterdim. Çok eğlenceli daha içten duyguların olduğu. Fakat yeni nesil şık masalar, şamdanlar, örtüler, klasik müzikler gibi şeyler istiyor. Her şeyin bir düzen içerisinde. Gelinler iki-üç kez kostüm değiştiriyorlar. Organizasyonlar il merkezlerinden temin ediliyor. Kuaförler eve getiriliyor. Buna da saygım sonsuz. Seçkinlerin yüzde doksanı böyle. Range Rover düğün arabası, ben klasik eski model araba yaptım mesela. Zevkler değişiyor. Eskiden herkes bir aynı masada yemek yerken şimdi tek tek özel sunumlar, menüler oluşturuluyor. Ben eski usul olan şeyleri seviyorum. Seçkinlerin düğünlerinde konseptte önemlidir. Pastasından, nikâh masasına kadar her şeyi ona göre uyumlu yaparlar. Gelinler gelin hamamı yapıyorlar. Buradaki hamamı kapatıp bekârlığa veda tarzında. Davetiyeleri bile özel ve maliyeti yüksek tarzda olanlardan oluyor. Ahşaptan yapılma gibi. Detaylara çok para harcıyorlar günlerce, aylarca insanların bunu konuşmasını istiyorlar.” (E5, Erkek, 30).

Seçkin düğünlerinin tüm detayları ile gösteri alanı olduğunu görmekteyiz. Masasından lambasına kadar ince düşünülmüş, yeni ve trend ürünlerin kullanılmış bir ortam söz konusudur. Gelin ve damadın bir tiyatro sahnesi misali kılıktan kılığa girdiği, sürekli kostümler değiştirerek ortamın havasını kâh duygusal, kâh hareketli yaptıkları anlaşılmaktadır. Yemek kültürünün eskiye nazaran daha bireysel ve menü şeklinde geldiğini, misafirlerin düğüne sadece izleyici bir seyirci misali geldiği yorumlanmaktadır. Gelenekselliği bir türlü terk edemeyen genç çiftler örnek vermek gerekirse otelde düğün yaparken otelin hamamında da gelin hamamı yapıyorlar. Eskinin düğünleri tüm köyü, kasabayı, taşrayı bünyesine dâhil ederek gerçekleştirdiği, fakat günümüzde daha küçük insan gruplarıyla eğlendikleri de bir diğer tespitler arasındadır. 20 sene önceki düğünlerde yemekten misafirliğin ağırklanmasına kadar herkesin seferber olduğunu ama şuanda hiç kimsenin bir şeye el sürmeden organizasyonlar aracılığı ile hallettikleri gözlemlenmektedir.

Kadın katılımcılara göre seçkin bireylerin düğünlerinin her şekilde farklı olması gerektiği kanısına varılmış ve detaylı şekilde ideal düğün yorumlaması yapılmıştır.

“Seçkin ve tanınır ailelerin düğünleri şöyle olmalı. Geçenlerde Anamas Otel’de bir düğüne gittik. Mekân, süsleme, organizasyon çok şıktı. Daha kapıdan girerken ortam kendisini belli ediyordu. Yemeklerin sunumu, çeşitliliği ve lezzeti çok önemli. Neticede düğün demek bir nevi yemek demek. Halkımız düğün yemeklerine hep önem vermiştir. Bu yüzden yemek şirketi özenle seçilmeli. Ortamı, masaları, çiçeği, şamdanı, örtüsü falan ufak ama önemli detaylar. Pasta, kuruyemiş gibi misafirlere sunulan ikramlıklar da güzel olmalı. Çünkü düğün bittikten sonra bunlar konuşulan şeyler. Misafirleri karşılama şekli de önemli. Kapıdan girdiğinde kendin masa aramak yerine görevli arkadaşlar seni buyur ederek masana kadar götürmeli. Kapıda kalıp nereye otursam diye düşünmeyeceksin. Ev sahipleri de sırayla masaları dolaşıyorlar. Takılarını verecek olanlar orada veriyorlar. Ekseri bir kalabalıklık oluşmuyor. Gelin ve damat da son derece hazır, şık ve mutlu profilde olmalılar. Oyunlu ya da oyunsuz kendileri bilirler ama gelin ve damat sevimli durmalılar, bir aksilik yaşanmışsa bile belli etmemeliler. Anne ve babalar çocuklarının isteklerini dikkate alarak durumlarının en son noktasına kadar her şeyi yapmalılar. Neticede herkesin bu denli bir araya geldiği nadir zamanlardan.” (K1, Kadın, 43).

“Güzel bir düğün güzel bir salonda yapılır. Kapı önü yapılan düğünlerden hoşlanmıyorum ve beğenmiyorum. Salon çok önemli. İç ve dış dizaynı özellikle. İkramlıkların çeşidi ve lezzet de düğüne artı puan katan şeylerden. İyi bir organizasyon firması düğün için şart gibi. Artık her şeyi onlar hallediyor. Yani şık bir düğün a’dan z’ye her şeyiyle özenilmiştir. Anne ve babaların ev sahibi olarak tutum ve davranışları, kılık-kıyafeti bile önemli detaylardır. Gelin ve damada takılan takılardan mesela o düğünle ilgili yorumlarda bulunabiliyor insanlar. O yüzden zenginler takıda gösterişi had safhada tutarlar. Genç kızların kolları, boynu doldurulur. Sade bir düğünden yanayım ama şamdanı, süslemesi, masa örtüsü, gelin odasına kadar özenli olması tercihimdir. Kır düğünlerini, açık havayı seviyorum. Otel tarzı yerler bana resmi mekânlarım gibi geliyor. Bir ilçe, taşra olarak Beyşehir maddi durumu iyi yerler arasında. Fakir ve orta halli insan sayısı giderek azalıyor. Haliyle de paramın verdiği güçle son dönem modası olan her şeyi yaşamaya çalışıyorlar.” (K2, Kadın, 46).

“Beyşehir’de bir düğün yapmak gerçekten çok zor. Öncelikle düzgün, güzel, içine sinecek bir düğün salonu yok. En iyisi otel ama açık havada yapmak istediğinde yine şartları zorluyor. Organizasyon şirketleri iyi ama daha iyi olabilir bence. Çünkü bana göre düğün tam anlamıyla bir gösteri alanı demek. Gelinlik gösterilir, salon gösterilir, yemek gösterilir. Bu yüzden her şey derli toplu, düzenli olmalıdır. Yemekli düğün her zaman favorimdir. Hani herkesin karnının doyurulması hoş bir davranış bence. Ardından masa, şamdan, taze çiçekler, süslemeler de önemlidir. Pasta ve kuruyemiş gibi ikramlıklar da olmalıdır. Yapan var mı? Var. Onları tebrik ediyorum. Üç-dört çeşit misafire hediye edilecek paketler oluyor. Çok zarif bir düşünce bana göre. Dans ve oyun müzikleri de herkese hitap eden müzikler seçilmeli. Yani böyle anne ve babaların düğün kıyafetleri de şık ve özenli olmalıdır. Havai fişek gösterilerini

de beğeniyorum. Farklı bir ambiyans katıyor. Herkesin gülerken, mutlu ayrıldığı, heveslerin tatmin edildiği bir düğün olmalı.” (K6, Kadın, 35).

Seçkinliğin bir gösterimi olarak düğünlerin tercih edildiğini görmekteyiz. Zengin ve ön planda olan seçkinlerin, çocuklarını evlendirirken tam bir şov yapmakta, olması gereken organizasyon detaylarını şu şekilde listelemektedir:

- Mekân olarak otel tarzı yerlerin seçilmesi,
- Kaliteli, şık sunumların olması,
- Yemeklerin çeşitliliği ve lezzeti,
- İkramlık ve hediyeliklerin özenli olması,
- Konukların ağırlanma şekli ve memnuniyetinin sağlanması,
- Ev sahibi anne-babanın baştan aşağı şık, temiz ve konsepte uyumlu olması,
- Klasik tarzda müziklerin olması,
- Gelin ve damada takılan takıların zengin ailelere yakışır şekilde olması.

Taşrada yaşamasına rağmen özel gün davetlerini kent merkezinde gerçekleştiren seçkin bireyler de bulunmaktadır. Vizyoner bir duruş, özel ve ayrıcalıklı hissetme, kendinden bahsettirme, şovlardan, gösterişten hoşlanma gibi birçok nedenden dolayı kente gittikleri görülmektedir.

“Beyşehir’de şık bir düğün ben şöyle yapacaktım. Yakın zamanda oğlum evlenecek. Müstakbel eşiyile İstanbul’da yaşıyorlar ama burada da bir kına gecesi yapmayı çok istiyoruz. Bunun için Konya’ya gittim. Birçok organizasyon şirketi ile görüştim. Ankara’dan bir firma ile anlaşıp masaları ayarladım. Tropikal bir konsept düşündük. Her şey tüm ayrıntıları ile düşünülmüştü. Anca böyle yapılabilir. Beyşehir’in şartlarına göre zor. Burada kına gecesi olacak. İstanbul’da da yalıda düğün olacak. 160 kişilik bir davetli listemiz var. Çok az kişi olacak. After partisi, düğüne hazırlanırkenki şovlar şimdi gençler bunları seviyorlar. Paran varsa her şey mümkün. Keşke tüm imkânlar olsa da tamamıyla Beyşehir kazansa. Kırışık masa örtüsünden nefret ederim. Buradaki salonların bunu yapmaya bile gücü yok. İşte vizyon, kalite budur. Ben sana dünya para vereceğim sen kırışık masa örtüsü koyacaksın öyle mi? İstanbul’da Fuat Paşa Yalısı’nda yapacağız düğünü. Deniz manzaralı, şehir manzaralı, her anlamda dört dörtlük bir mekân. Şamdanı, masası, otel odaları... Tam da istediğimiz gibi şık düğüne göre böyle mevcut.” (K5, Kadın, 49).

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

İçine doğduğumuz mekânlar yaşamamızı şekillendirmekte, kimlik ve davranışlarımızın oluşumunda önemli rol oynamaktadır. Mekân incelemesine önem verilmesinin nedenleri arasında da insan hayatına kattıkları, olumlu ve olumsuz tarafları, sosyal ilişki ve etkileşimleri barındırıyor olmasıdır. Bugün merkez ve merkez dışında kalan yerler araştırılırken coğrafi özelliklerinin yanı sıra psikolojik, sosyolojik, kültürel özellikleri ön plana çıkarılmaya çalışılmaktadır. Çünkü tüm mekânlar bunlarla var olmakta, anlamlı ve yaşanır hale gelmektedir. Mekân incelemesi olarak bu çalışmaya konu olan taşra net bir tanımla yapılamamakla birlikte birçok alan tarafından incelenmeye değer görülmektedir. Taşra tanımlamasında temel problem, taşranın gölgesinde kaldığı merkez ilişkilendirilip aktarılmasıdır. Oysa taşra tek başına bir mekân, yaşam ve imgesel alandır. Taşranın kendine ait birçok özgünlük ve dinamizmi bulunmakta, sosyolojik, edebi ve kültürel bir literatür zemininden detaylandırılması gerekmektedir. Bu amaçla araştırmanın ilk bölümünde taşraya dair genel bir çevre çizilmiş, taşra tanımlaması detaylı bir yorumlamaya muhatap bırakılmıştır. Taşra-merkez ilişkisi ekseninde taşra dönüşüm senaryosu oluşturulmuştur. Çalışmada bir taşra nitelemesinin ardından taşra seçkinlerine dair tipolojiler çizilmeye çalışılmıştır. Beyşehir taşrası örneğinde ve bu evrende nitel araştırma yöntemlerinin olanak ve sınırlılıkları çerçevesinde oluşturulan örnekleme, çalışmada taşra seçkinlerinin kim oldukları açıklanmaya çalışılmıştır. Taşra sosyolojisinin teorik ve kavramsal çerçeveye dâhil olarak araştırıldığı çalışmalarda literatür kısmında yer almış, kaynak olarak destek sağlamıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde amaç, yöntem, evren ve örneklem, sınırlılıkları bağlamında bir metodoloji hazırlanmıştır. Araştırmanın amacı ise, seçkin bireylerin gündelik hayatı nasıl anlamlandırdıkları, seçkinleşmeyi nasıl gerçekleştirdikleri, boş zaman tüketimleri, kimlerle ve hangi mekânlarda etkileşime girdikleri, seçkinliği belirleyen unsurların taşra hayatındaki anlam bulmuş halini incelemek olmuştur. Araştırmanın konusu ve amacına uygun olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış, taşra seçkinlerine uygulanmıştır. Elde edilen tüm veriler çalışmanın üçüncü kısmında yer almıştır. İlk başta katılımcıların sosyo-demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sayısı) belirtilmiştir. Araştırmaya katılan seçkinlerin yaş verilerine bakıldığında 30-50 yaşları arasında seçkinliğin daha aktif olduğu görülmektedir. Aynı zamanda taşrada yaşıyor olmalarına rağmen eğitim seviyeleri ortadan iyiye yakın şekildedir. Evli bireylerin

çoğunlukta olduğu bir aile düzeninde çocuk sayısının da ortalama 2-3 adet olduğu anlaşılmaktadır.

Erkek seçkinler için taşrada gündelik hayat ekonomiye dayandırılmış rutin bir düzeni ifade etmektedir. Seçkinleşmenin çok çalışmakla mümkün olduğu düşüncesi hâkimdir. Çünkü birçoğunun sahip olduğu seçkinlik ekonomik güçle sağlanmakta ve daha çok kazanarak devam ettirilmektedir. Bu nedenle yoğun bir iş dünyasını Beyşehir’de görmek mümkündür. Ayrıca katılımcıların aynı sosyal gruplar ile vakit geçirmeyi, kendi gibi seçkinler ile etkileşim halinde oldukları da aşikârdır. Kendilerine sorulduğunda halka karşı bir ayrımcılık durumunun olmadığını ifade etseler de, eylem ve tepkileri halkı öte tarafa koyan şekildedir. Bu nedenle de halktan bireylerin onları sosyal yaşamlarında her daim gözetleme ve izlem yaptıklarını, bu durumdan da hem hoşnut kalarak hem de rahatsızlık yaşarak içsel bir çatışma yaşadıkları anlaşılmaktadır. Özellikle 40’lı yaşlar ve sonrasındaki seçkinlerin toplum içerisinde gözükmekten pek hoşlanmadığı, kendi aile hayatıyla gündelik hayatını geçirirken boş kalan zamanlarında görünür olmamayı tercih ettikleri görülmektedir.

Kadın seçkinler için Beyşehir tam anlamıyla Erving Goffman’ın tabiriyle tiyatrosal düzendedir. Sahne önü ve arkasında rollerini gerçekleştiren kadınların ilk ve en temel özelliği toplumda görünür olmalarıdır. Birçok taşra, köy, kasaba hayatına bakışın Beyşehir kadınları sosyal hayat içerisinde her konuya hâkim , söz sahibi olmaya çalışan kesim olarak atfedilmektedir. Sahne önünde olan Beyşehirli kadınlar, girdikleri her ortamda fiziksel, bedenen ve iletişim yoluyla seçkinliğin aktarımını sağlamaktadır. Sahne arkasındaki kadın ise daha çok ev içerisinde eş, kadın ve anne rolüyle karşımızda durmaktadır. Ev hayatına oldukça önem veren seçkinler ev düzenini hayat mottosu haline getirmiş, eşliğini ve anneliğini mükemmel düzeyde gerçekleştirmek için eforunu vermiştir. Ev içerisinde yardımcısı olsa dahi, kendine görev belirlediği eylemleri gerçekleştirerek içsel bir rahatlama durumu görülmektedir. Onlar için annelik ve evlat yetiştirme oldukça kutsal sayılmaktadır. Çünkü evlatlar da sahne önünde sunulan lüks bir giyim yâda araba misali kişinin seçkinliğini parlatan unsurlar arasındadır. Ahlaklı efendi bir delikanlı, hanım hanımcık bir kız, okumuş bir evlat gibi söylemler kişinin hayat kalitesinin şekillenmesinde oldukça önemli görülmektedir. Aynı zamanda toplumsal, dini ve ahlaki değerlerin korunmasına yönelik bir çaba içerisinde oldukları ve her daim davranış, söylemleriyle temkinli yaklaştıkları görülmektedir.

Gündelik hayatta sunulan tüm nesne, marka ve ürünler ile bir kimlik oluşturulduğu ortadadır. Seçkinlerin zihin dünyasına hâkim olan düşünce şöyledir ki, ne kadar çok pahalı o kadar soylu ve onurlu olandır. Bu nedenle de sözlü iletişimden önce başlayan görsel iletişimi her türlü zenginlik göstergesi ile desteklemektedirler. Çünkü sahip oldukları statü, halktan ve diğerlerinden farklıdır. Karşıdan bakıldığında dahi bu durumun ayrıştırılması ancak bunlarla sağlanabilmektedir. Kadınlarda sosyal paylaşım alanları ve hafıza mekânları bu gösterime müsaade ederken erkeklerde göstermeden ama yapılan vizyoner bir tavır şeklindedir. Erkeklerin savunduğu düşünce böyle olunması gerektiği hatta zorunluluğudur. Her birey rolünün gereğini oynamalıdır. Bunun içindir ki her seçkin birey öbür seçkin bireyden de aynı gösteri ve sahne alanını beklemekte, aksi durumda ekonomik seviyesi yüksek olsa dahi gruplarına dâhil etmemektedirler.

Beyşehir’de boş zamanın tüketim şekillerine baktığımızda, çoğunluk bireylerin böylesi gösterişli, hareketli dünyalarından uzaklaşarak doğal ortamlarda aile ve sevdikleriyle vakit geçirdikleri görülmektedir. Taşranın dışına çıkan, kendine bahçe, köy evi , bağ evi gibi yaşam alanları kuran seçkinler boş zamanlarında halktan ve diğer seçkinlerden uzaklaşmayı tercih etmektedirler. Aynı zamanda yüzme, okçuluk, balık tutma gibi bireysel donanımı geliştirecek aktivitelerde bulunan bireylerin olduğu da anlaşılmaktadır. Fakat tüm bunların aksine boş zamanlarında kent merkezlerine giderek daha koşturmalı, stresli ve yoğun tempoyu isteyen kişilerde vardır. Kent merkezine gitmek, orada vakit geçirmek, bir kahve içip alışveriş yapmak, tarihi yerleri gezmek, farklı lezzetler denemek gibi aktiviteler seçkin bireylerin hoşuna gitmekte ve hatta bu durumun olması gerekenymiş gibi aktarılması söz konusudur. Seçkin kadınlar için sahne önüne hazırlıkları yine boş zamanlarda gerçekleştirilmektedir. Kişisel bakımını düzenli olarak güzellik merkezlerinde gerçekleştirme, orada olduğunu gösterme, kişisel gelişimini destekleyecek eğitimlere katılmada yine boş zaman aktivitelerindedir. Orada olduğunu gösterme demişken de göstermenin en sağlam yolu günümüz modern dünyasında dijitalleşmeyi görmek mümkündür. Akıllı telefonların, sosyal medya ağlarının hızla genişlemesinin ardından aktifliğin buralarda arttığını söylemek mümkündür. Normal yaşantısında gösterdiğinde ayıp olur ya gösteriş gibi düşüncesi, sosyal medyada ortadan kalkmakta, aksine tatmin edici, haz veren bir eylem haline dönüşmektedir.

Bunlardan farklı olarak boş zamanlarında dahi çalışma ve üretkenliği devam ettiren, boş durmayı kendine bir türlü yakıştıramayan bir kesimde bulunmaktadır. İçsel motivasyonunu sürekli çalışarak, özellikle kadınlarda ayaklarının üzerinde durma düşüncesiyle desteklemektedirler. Taşra seçkinlerinde bir diğer göze çarpan noktada seçkin bireylerin birbirlerini takip ve taklit ettikleridir. Karşıdan bakıldığında kendi gibi olmayanların bakışına, ilgisine maruz kaldığını ifade eden taşralı bu durumu kendi içerisinde gerçekleştirerek çelişkisel durumu yaratmaktadır. Bir seçkinin yapıp ettiği, alıp sattığı, kendi ve hayatına kattıkları bir diğer seçkin tarafından dikkatle takip edilmektedir. Ondan neyim eksik, onun gibi olmam gerek, falancanın evi şöyleymiş, Ayşe düğününü burada yapmış gibi gibi söylemler seçkinler arasında gözükmeyen ama hep var olan bir rekabet ortamını yaratmıştır. Taklit edilen seçkin bu durumdan rahatsız olurken aynı zamanda olmuşum ki, başarmışım ki taklit ediliyorum hissiyle gurur duymaktadır. Seçkinlik, toplum bireyleri için doğal bir üstünlük, toplumsal düzen ve ahenk için varlığı zorunlu bir simgedir. Bu nedendir ki çoğu seçkin siyasi hayata katılım sağlamakta, partisel olarak aktif olmaktadır.

Taşralılar için seçkinliğin gerçekleştiriminde eğitimin önemi yadsınamaz durumdadır. Toplumsal bilinç ve toplumsal kalkınmanın temeli olan eğitim Beyşehir hayatında oldukça kıymetlidir. Yeni neslin daha nitelikli bireyler haline gelmesi, oluşabilecek sektörel hata ve yanlışlara karşı çözüm üretebilme durumu eğitim ile mümkün olmaktadır. Ekonomik anlamda seçkinleşmiş bir bireyin parasal sermayesini kaybetme durumuna gelmesi unvanını sıkıntıya sokacaktır. Bu tarz durumlarda diplomasal bir öncelik onun durumuna pozitif yönde güncelleme yapmasına yardımcı olacaktır. Fakat bir detay da şudur ki, seçkinler kendi aralarında güçlü bir dayanışma ve bağlılık sağlamakta, olası bir sıkıntıda kenetlenip problemi çözmeye odaklanmaktadırlar. Taht krallığı gibi seçkinliği doğar doğmaz a, b ailesinin çocuğu olarak sağlayan bireylerde vardır. Halkın nezdinde hayata bir sıfır önde başladığı düşünülen bu kişilere bakıldığında, toplumsal güven ve itibarı sağlama noktasında hatalar yapmaması için prangalar içerisinde büyütüldükleri anlaşılmaktadır.

Taşrayı taşra yapanın merkezin varlığı olarak tartıştığımız gibi, seçkini seçkin yapan da içinde bulunduğu toplum bireyleridir. Bu nedendir ki seçkinler halka karşı oldukça duyarlı ve itimat gösteren kişiler olmalıdır. Onlara yüksekte kibirle bakmak yerine görgülü olması, toplumun yararına olacak her durumda öncü olmaları gerekmektedir. Düğün, ölüm, doğum gibi ritüellerde halkın içine karışarak duygularını paylaşması, ihtiyacı olanlara yardım elini uzatması onlardan beklenen temel davranış kalıplarındandır.

Taşralı bireylerin kent merkezlerine olan yaklaşımları irdelendiğinde merkezin kendilerine yaşam alanı olabileceği görülmüştür. Seçkin bireyler sahip oldukları imkânlar doğrultusunda kent hayatına geçiş yapmayı istemektedir. Gerekçelerini sunduklarında ise çocuklarının daha donanımlı bir eğitim görmeleri, sosyal, kültürel, sportif faaliyetlerin çeşitliliği, iş olanaklarının fazla oluşu, sağlık hizmetlerinin gelişmişliği vb. maddeler sıranalabilmektedir. Fakat veriler sonucunda anlaşılmaktadır ki, bu düşünceye tam zıt yönde hâkim olan taşrayı terk edemem zihniyeti de oldukça baskındır. Taşra ve merkez arasındaki gerilimi artıran yöndeki düşünceler katılımcıların yanıtlarıyla desteklenmektedir. Merkezin kalabalıklığı, karmaşıklığı, yoğun ve stresli bir yaşantıya sahip oluşu gibi nedenlerle taşrayı yücelten merkezi kötüleyen bir kesimin olduğu da anlaşılmaktadır. Taşra onları onlar yapan bir mekândan çok daha fazlasıdır. Bu nedendir ki taşraya karşı sahip olduğu aidiyet hissini, özü terk etmek ile ilişkilendirmektedir. Merkezin sahneleri taşralı seçkinin oynayacağı bir kulvar değildir. Taşralı o sahnede yalnızca izleyen olabilirken tüm seçkinliği görmezden gelinecektir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Görüşmeci:

Görüşme Tarihi:

Görüşülen Kişinin Adı/Soyadı:

Yaşı:

Doğum Yeri:

Eğitim Durumu:

Medeni Durumu:

Mesleği:

Araştırmanın Soruları

- 1) Beyşehir’de bir gününüzü bizlere örneklerle anlatır mısınız? Gündelik faaliyetleriniz ve sosyal ilişkileriniz ne şekildedir?
- 2) Bir taşra olarak Beyşehir’i anlatmanızı istesek sizin için cazip ve eksik yönleri nelerdir? Sizce Beyşehir bir taşra mıdır? Evet/Hayır ise neden taşradır, neden değildir? Taşra sizce ne demektir? Siz taşralı mısınız?
- 3) Sizce Beyşehir’de görünür/tanır bir kişi olmak mümkün müdür? Evet, ise bu nasıl gerçekleşir? Siz kendinizi toplumda nereye koymaktasınız?
- 4) Beyşehir’de seçkin bireyler var mıdır? Seçkinliğin kriterleri nelerdir? Ayrıca seçkinliğin gerçekleştirim ve aktarımını anlatır mısınız? Seçkin bireylerin özelliklerinden bahseder misiniz? Seçkinliğin anlatımında soy, para, eğitim üçlemesine bakış açınız ne şekildedir?

- 5) Taşrada gündelik hayat seçkin bireyler tarafından nasıl yönetilmektedir? Gündelik hayatta giyim, kuşam, araba, telefon, aksesuar gibi görünür özelliklere dikkat eder misiniz?
- 6) Bireysel ve ailevi şartlarınız uygun olduğu takdirde büyükşehre (Konya, Antalya, Ankara vb.) yerleşir misiniz? Sizin için büyükşehir, merkez ne ifade etmektedir? Ne sıklıkla kent merkezlerine gitmektesiniz? Gitme amaçlarınızı listelememde yardımcı olur musunuz? Beyşehir'in merkez kent ile ilişkisini nasıl değerlendirmektesiniz?
- 7) Taşrada boş zamanınız var mıdır, var ise nasıl geçirmektesiniz? Boş zamanlarınız için taşranın size yeterliliğini değerlendirir misiniz? Beyşehir'de sosyal aktivitelerinizi gerçekleştirebileceğiniz tesisler yeterli midir? Yıl içerisinde kaç kere tatile gitmektesiniz?
- 8) Taşrada kadın olmak ne demektir? Taşra hayatında kadınların gündelik hayattaki yerini tartışır mısınız? Beyşehir'de kadınlar boş zamanlarını nasıl geçirmektedir?
- 9) Aylık geliriniz ortalama ne kadardır? Bu miktarın tüketim şekillerini biraz detaylandırır mısınız? Yatırımlarınızı ne şekilde yapmaktasınız?
- 10) Çocuğunuz var mıdır? Evet, ise eğitimi konusunda ne düşünüyorsunuz? Hangi okula (devlet-özel) gitmektedir? Neden bu şekilde tercih ettiğinizi anlatır mısınız? Taşra eğitim sizce nasıldır? Daha iyisi yapılabilir mi? Eksik ve artı yönleri neler?
- 11) Taşra hayatına ihtiyacınız olmadığı halde çevrenizdekiler alıyor-yapıyor diye gerçekleştirdiğiniz şeyler var mıdır? Çevrenizden etkilenir misiniz? Evet, ise etkilenecek yaptıklarınız nelerdir?
- 12) Sizce taşrada hayatında önemli olan ritüeller nelerdir (ölüm, düğün, cenaze, doğum gibi) ? Bunların seçkinler hayatındaki yansımalarını, önem ve yapılaş şekillerini bizlere aktarır mısınız?

KAYNAKÇA

- AÇIKEL, F. (2006). *Merkez-Çevre' Paradigması Üzerine Eleştirel Notlar. Toplum ve Bilim, 105*, 30-69.
- AK, D. (2019). *Taşra Sakinliğinde Sakin Şehir Olmak: Yenipazar. Uluslar Arası Ekonomi ve Yenilik Dergisi (1-26)*.
- ALPEREN, B. (2001). *Beyşehir ve Tarihi*, Büyük Sistem Dershanesi Yayınları.
- ALVER, K. (2017). *Taşra Halleri*. (Editör: Köksal Alver). Konya: Çizgi Kitabevi.
- ALVER, K. (2013). *Taşra Halleri. Sosyoloji Divanı, Ocak-Haziran 2013, Konya. Sayı:1*, s.11-24.
- ARGIN, Ş. (2005). *Taşraya İçeriden Bakmak Mümkün Müdür?*, T. Bora (Ed.), *Taşraya Bakmak (271-296)*. İstanbul: İletişim.
- APPLEBAUM , H., (1997). *Çalışmak: Yorar*, Çev.Nermin Saatçioğlu. Sayı: 12, 47-52.
- ARAT, T., & ÇALIMLI, Y. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Tercihleri: Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi Örneği. Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar(2)*, 112-126.
- ARSLAN, A. (2007a), *Elit Sosyolojisi*, Phoenix Yayınları, Ankara.
- ARSLAN, M. (2011). *Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluşu'nun M.Ö 500-M.S 500 Yılları Arası Tarihi* , (Doktora Tezi), *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- ASLAN, A., & ASLAN, L. (2001). *Boş Zaman Değerlendirmede Çevre Faktörü. Ege Eğitim*, 1-11.
- ASLAN, Z. (2012). *Geçmişten Bugüne Eleştirel Bir Orta Sınıf Değerlendirmesi. Toplum ve Demokrasi, Yıl 6, Sayı 13-14, Ocak-Aralık, 2012, s. 55-92*.

ATMACA, H., (1997), *Boş Zaman-Kütüphane Bağlamında Psikolojik ve Sosyolojik Açılardan Birey*, Türk Kütüphaneciliği , 334-335.

AVCI, G. M. (2019), *Ahlat Ağacı: Taşrada Dönüşümü İzlemek*, Cilt:10, Sayı:2, S. 241-262.

AYDIN, M. S. (2015): *Elbette Kırlardan Kırlardan Gelecekler, Edebiyatın Taşradan Manifestosu* , s.123-129, Haz. Mesut Varlık, İletişim Yayınları, İstanbul.

AYTAÇ , Ö. (2002), *Boş Zaman Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar*, Fırat Üni. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 12, Sayı 1

AYTEPE, F. (2021). *Taşrada Gündelik Hayat Pratikleri : Sosyal İlişki Biçimi Olarak Gezek Kültürü* (Yayınlanmış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı.

BADİNTER, E. (1992). *Anelik Sevgisi: 17. Yüzyıldan Günümüze Bir Duygunun Tarihi*. K.

BAKER, C., Wuest, J. & Stern, P.N. (1992). *Method Slurring: The Grounded Theory/ Phenomenology Example*. Journal of Advanced Nursing, 17(11), 1355-1360.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.1992.tb01859.x>

BARAN, E. (2010). *Öykümün Taşrası; Taşramın Öyküsü*. Hece Öykü Dergisi, Ağustos-Eylül 2010, Ankara. Sayı:40, s.118-123.

BAY, A. (2014). *XVIII, Yüzyıl ve XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Taşrasında Siyaset Pratiği: Taşrada İktidar Mücadelesi, Hizipleşme ve Merkez*. Tarihin Peşinde: Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12, 1-40.

BAYKAL, D. 1963. *Siyasi Elit Kuramı*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi. Ankara

BAUDRILLARD, J. (1997), *Tüketim Toplumu* (Çev. H. Deliçaylı&F. Keskin), İstanbul: Ayrıntı Yay.

BERK, İ. (2004), *Taşra*, Kitap-lık, S. 73, Haziran.

BİRKAN, T. (2006), *Taşraya Hiç Bahar Gelmez Mi?*. Bora (Ed.),*Taşraya Bakmak*, İstanbul:İletişim.

BOCOCK, R. (1997). *Tüketim*, (Çev: İrem Kutluk), Ankara: Dost Kitapevi.

BORA, T., (2006), *Taşralaşan ve Taşrasını Kaybeden Türkiye* , *Taşraya Bakmak iç.*, Der.Tanıl Bora, İstanbul: İletişim Yayınları.

BORA, T. (2005b). *Taşralaşan ve Taşrasını Kaybeden Türkiye*. *Taşraya Bakmak*. (s.37-66). İstanbul:İletişim.

BORA, T., (2011), *Taşralaşan ve Taşrasını Kaybeden Türkiye* , *Taşraya Bakmak iç.*, Der.Tanıl Bora, İstanbul: İletişim Yayınları.

BORA, T., (2016), *Taşralaşan ve Taşrasını Kaybeden Türkiye* , *Taşraya Bakmak iç.*, Der.Tanıl Bora, İstanbul: İletişim Yayınları.

BORAN, B., (1945), *Toplumsal Yapı Araştırmaları*, Ankara: T.T.K. Yayınları.

BOTTOMORE, T. B. (1993), *Elites and Society*, Routledge Pub., London.

BOTTOMORE, T. B. (2005). *Marksist Düşünce Sözlüğü*, İstanbul: İletişim Yayınları.

CAHEN, C. (2000). *Osmanlılardan Önce Anadolu*, Çev. Erol Üyepazarcı, Tarih Vakıf Yurt Yayınları.

CAN, İ. (2016), *Merkez-Çevre Düalizmi Bağlamında Taşranın Onto-Politik Doğası Üzerine Çıkarımlar*. Sefad, 36, 532-556. doi: <http://dx.doi.org/10.21497/sefad.285501>.

CANTEK, L., (2008), *Cumhuriyetin Buluş Çağı: Gündelik Yaşama Dair Tartışmalar(1945 1950)*, İstanbul: İletişim Yayınları.

CAZENAVE, N. A. 2007. *Impossible Democracy: The Unlikely Success of The War on Poverty Community*. State University. New York: New York Press.

CEVİZCİ, A. (1999). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları. 3. Baskı.

COSER, L. A., (2010), *Sosyolojik Düşüncenin Ustaları*, Deki Yayınları, Ankara.

CRESWELL, J. W. (2020). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, (Çev. Ed: Bütün, M. & Demir, S.B.). 5. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.

ÇELİK, C. (2013), *Geleneksel Şehir Dindarlığından Modern Kent Dindarlığına Dindarlığın Değişen Kentsel Görünümleri*, 1. baskı, İstanbul: Hikmetevi Yayınları.

ÇELİKEL, S. (2007). *Orhun Kitabelerinin Günümüz Türkçesindeki Söz Varlığı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Edirne.

ÇETİN, E. (2013). *Gündelik Hayat Sosyolojisi*. İstanbul: Rağbet Yayınları.

ÇETİN, E., (2017). *Gündelik Hayata Sosyolojik Bakmak*, Ankara: Siyasal Kitabevi.

ÇINAR, İ. (2014). *Ölüm Kaygısı Ve Gösterişçi Tüketim Eğilimi*, Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5.

ÇİĞDEM, A. (2005). *Taşra Karalaması-Küçük Bir Sosyolojik Deneme*. T. Bora (Ed.), *Taşraya Bakmak*. (s. 101-114). İstanbul: İletişim.

ÇUR, A. (2005). *Kadınlar: Taşranın Yurtsuzları*. T. Bora (Ed.), *Taşraya Bakmak*. (s.115-135). İstanbul: İletişim.

ÇİĞDEM, Y. (2021). *Tarık Dursun K'nın Hikâyelerinde Taşra Algısı ve Taşraya Ait Unsurların İncelenmesi*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

DAHRENDORF, R. (1959). *Class and Class Conflict in Industrial Society*. London:Routledge&Kegan Paul Ltd.

DAVER, B.(1993). *Siyaset Bilimine Giriş*, Siyasal Kitabevi, Ankara.

DİKEÇLİGİL, B., (1997), *Bir Analiz Modeli Denemesi ‘Sosyal Yapı’ ve ‘Toplumsal Yapı*, Yeni Türkiye, 3. Yıl, 15. Sayı, s.447-666.

DİNLER, Z. (2008). *Tarım Ekonomisi*, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa.

DÖNMEZER, S. (1994). *Toplumbilim*, 11. Baskı, İstanbul: Beta Basım A.Ş.

DURAKBAŞA, A., KARADAĞ, M., & ÖZSAN, G. (2008). *Türkiye’de Taşra Burjuvazisinin Oluşum Sürecinde Yerel Eşrafın Rolü ve Taşra Kentlerinde Orta Sınıflar*. TÜBİTAK Destekli Araştırma Projesi Raporu. Ankara: Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı.

DURAKBAŞA, Ayşe, Meltem KARADAĞ ve Gül ÖZSAN , (2009), *Beş Taşra Kentinde Gündelik Yaşam*, VI. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiri Kitabı, (477-488).

DURAKBAŞA, A., (2010), *Taşra Burjuvazisinin Tarihsel Kökenleri*, Toplum ve Bilim, Sayı:118, s. 6-38.

DUVERGER, M. (2002), *Siyaset Sosyolojisi*, Varlık Yayınları, İstanbul.

ERDEMİR, Y. (1999). *Beyşehir Eşrefoğlu Süleyman Bey Camii ve Külliyesi*, Beyşehir Vakfı Yayınları.

ERDOĞRU, M. A. (1989). *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Beyşehir Sancağı (1466-1584)*, (Basılmış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı.

- ERGİL, D., (1983) *Toplumsal Eşitsizliğin Yapısı*, Sevinç Matbaa., Ankara.
- EYÜBOĞLU, İsmet Z. (1991). *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*. 2.Baskı, İstanbul: Sosyal Yayınları.
- FEATHERSTONE, M., (2013), *Postmodernizm ve Tüketim Kültürü*, (Çev: Mehmet Küçük), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- FLİCK, U., (2002). *An introduction to qualitative research*. (2. Baskı). London: Sage Publications. (akt. Johnson, 2007b, s. 37-38).
- FROMM, E.(1990), *Sağlıklı Toplum*, çev. Y.Salman-Z.Tanrısever, İst: Payel Yay.
- GOFFMAN, E. (2017b). *Kamusal Alanda İlişkiler: Toplu Yaşamın Mikro İncelemeleri*. Çev. M. Fatih Karakaya. Ankara: Heretik Yayınları.
- GIDDENS, A. (1999), *Siyaset, Sosyoloji ve Toplumsal Teori*, Metis Yayınları, İstanbul.
- GIDDENS, A. (2004). *Modernliğin Sonuçları*. (Ersin Kuşdil, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- GIDDENS, A. (2009), *Sociology*, 6. Edition, Cambridge: Polity Press,
- GİORGİ, A. (1997). *The Theory, Practice, and Evaluation of the Phenomenological Method as a Qualitative Research Procedure*. Journal of Phenomenological Psychology, 28(2), 235-260. <https://doi.org/10.1163/156916297X00103>.
- GORZ, A. (2019): *İktisadi Aklın Eleştirisi*, Çev. Işık Ergüden, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- GOFFMAN, E. (2014) *Etkileşim Ritüelleri: Yüz Yüze Davranış Üzerine Denemeler*, (Çev. Adem Bölükbaşı) Ankara, Heretik Yayınları
- GÖKSU, E. (2018). *Türkiye Selçuklularında Ordu*, Türk Tarih Kurumu Yayınları.

GROENEWALD, T. (2004). *A Phenomenological Research Design Illustrated*, *International Journal of Qualitative Methods*, 3(1), 42-55.
<https://doi.org/10.1177/160940690400300104>

GURBETOĞLU, A., (2018), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (www.agurbetoglu.com).

GÜNTEK, H., (2019), *Tüketim Toplumunda Zamanın Toplumsal Örgütlenmesi Bağlamında Boş Zaman Kavramı ve Leisure Endüstrisi'nin İncfluencer Pazarlama Örnekleri*. İstanbul. 8-19.

GÜVENÇ, B.(2002). *İnsan ve Kültür*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

HELLER, A. (1984), *Everyday Life*, London: Routledge Chapman and Hall.

HEİDEGGER, M. (2011). *Varlık ve Zaman*. (2. Baskı). (çev: Kaan H. Ökten).İstanbul: Agora Kitaplığı.

HELLER, A. (1984), *Everyday Life*, London: Routledge Chapman and Hall.HİMES, J. S. *Conflict And Conflict Management*, Athent, 1980.

HUSSERL, E. (2003). *Fenomenoloji Üzerine Beş Ders*, Çev. Harun Tepe, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

KAPANİ M.(2009). *Politika Bilimine Giriş*, 22.Basım, Ankara: Bilgi Yayınevi.

KAYHAN, H. (2018). *Eşrefoğulları Beyliği Sikkeleri*, Eşrefoğulları Beyliği: Uluslararası Orta Anadolu ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü ve Medeniyeti Sempozyumu I, (Editörler: Mehmet Şeker, Ahmet Taşgın ve Yakup Kaya), Türk Tarih Kurumu Yayınları.

KAYHAN, Aslı (2010). *Nerede Varım*. Taşrada Var Bir Zaman (ed:Z.Tül Akbal Süalp, Aslı Güneş). İstanbul: Çitlembik Yayınları.

KILIÇ, İ. H. (2019). *Günümüz Türkiye Sinemasında Taşra Temsilleri ve Mikro-İktidar İlişkileri Bağlamında Birey-Toplum Analizi: Nuri Bilge Ceylan Filmleri* (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Fen - Edebiyat Fakültesi.

KLEİMAN, S. (2004). *Phenomenology: To Wonder and Search for Meanings*. Nurse Researcher, 11(4), 7-19. <https://doi.org/10.7748/nr2004.07.11.4.7.c6211>.

KOURVETARİS, G. A. 1996. *Political Sociology: Structure and Process*. California: Allyn and Bacon.

KÖKNEL, Ö. (1981). *Cumhuriyet Gençliği ve Sorunları*. Ankara: Cem Yayınevi.

KÖSEOĞLU Y. ve H. AL (2013), *Bir Siyasal Propaganda Aracı Olarak Sosyal Medya*, Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 3, s. 103-126.

KÜMBETOĞLU, B., (2012). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, (3. Baskı), İstanbul: Bağlam Yayınları.

KIRAY, M. Belik., (1964), *Ereğli : Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası*, Ankara: D.P.T. Yayınları.

LAÇİNER, Ö. (2011). *Merkez(ler) ve Taşra(lar) Dönüşürken*. T. Bora (Ed.), *Taşraya Bakmak* (13-36). İstanbul: İletişim.

LEFEBVRE, H., (1998) *Modern Dünyada Gündelik Hayat*, Çev. I. Gürbüz, İstanbul: Metis Yayınları.

LEFEBVRE, H. (2003). *Key Writings*. New York: Continuum.

LEFEBVRE, H. (2007) *Modern Dünyada Gündelik Hayat*, Çev. Işın Gürbüz. İstanbul: Metis Yayıncılık.

LEFEBVRE, H. (2015). *Kentsel Devrim*. İstanbul: Sel Yayıncılık.

LİPSET, S. M. ve Bendix, R. (1992). *Social Mobility in Industrial Society*. Trancactions Publishers.

MARDİN, Ş. (1990). *Türk Siyasetini Açıklayabilecek Bir Anahtar: Merkez-Çevre İlişkileri*. Türkiye’de Toplum ve Siyaset (s. 30-66) İstanbul: İletişim. (Özgün eser 1973 tarihli).

MARX, K., & ENGELS, F. (1976). *Manifesto of the Communist Party*. In MECW (Vol. 6, Sayfa: 477–520). New York: International Publishers.

MERRİMAN, J. (2018). *Rönesans’tan Bugüne Modern Avrupa Tarihi*, çev. Şükrü Alpagut, İstanbul: Say Yayınları.

MERT, N. (2010). Öykücülüğümüzde TaGra. *Hece Öykü Dergisi*, Ağustos-Eylül 2010, Ankara. Sayı:40, S:97-104.

MOSCA G. (1939) *The Ruling Class*, New York and London: McGraw-Hill Book Company.

MLLS, W., (1974), *İktidar Seçkinleri*, (Çev: Ünsal Oskay), Bilgi Yayınları, Ankara.

MUŞMAL, H. (2005). *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Beyşehir ve Çevresinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı (1790-1864)*, (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı.

NACAK, İ. (2015). *Merkezde Taşrayı Kurmak: Kayseri Örneği* (Yayınlanmış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

NARLI, M. (2013). *Romanlar ve Taşralar: Türk Romanında Taşra Algıları Üzerine Bir Değerlendirme*. Bilig, 64, 285-316.

NEUMAN W.Lawrence., (2013). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar (I-II)*, Sedef Özge (Çev.) Ankara: Yayın Odası.

ODABAŞI, Y. (2009), *Tüketim Kültürü Yetinen Toplumdan Tüketen Topluma*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.

ÖKTEM, Ü. (2005). *Fenomenoloji ve Edmund Husserl'de Apaçıklık (Evidenz) Problemi*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi. 45,1, 27-55.

ÖNGEN, T. (1994). *Prometheus'un Sönmeyen AteŐi - Günümüzde İşçi Sınıfı*, 1.Baskı, İstanbul: Alan Yayıncılık.

PALMER, D. ve MAHER, M. 2005. *Strategic Organization*, 3/4: 385-430

PARETO, V. (1935). *The Mind and Society*, London: Jonathan Cape.

PARETO, V. (2005), *Seçkinlerin Yükselisi ve Düşüşü*, Doğu Batı Yayınları, Ankara.

PARETO V. (2015). *Seçkinlerin Yükselişi ve Düşüşü: Kuramsal Bir Sosyoloji Uygulaması*, Çev: Merve Zeynep Doğan, Ankara: Doğubatı Yayınları, 2015.

RAMSAY, W. M. (1960). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, çev. Mihri Pektaş, Milli Eğitim Basımevi.

RITZER, G. (2004). *Classical Sociological Theory*. Boston: McGraw-Hill.

RITZER, G., STEPNIKY, J. (2015), *Çağdaş Sosyoloji Kuramları ve Klasik Kökleri*, (Çev. İrmak Ertuna Howison), Ankara: Deki Yayınları.

RIVIERE, C. (1977), *La Strati fication Sociale, Le Systeme Social*, (ed.F.Balle, F.Bourricaud, C.Riviere), Libraire Larousse, Canada, s.5-41.

RUSSELL, B., (1994), *Power: A New Social Analysis* (Çev. Mete Ergin), Cem Yayınevi, İzmir.

ROSE, P., Beeby, J. & Parker, D. (1995). *Academic Rigour In The Lived Experience Of Researchers Using Phenomenological Methods In Nursing*. Journal of Advanced Nursing. 21(6), 1123-1129. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.1995.21061123>.

SAYGILI E. (2012). *Orhan Pamuk Romanlarında Taşra*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.

SEVİNÇ M. R., Davran M. K., Özel R. ve Sevinç G. (2015). *Şanlıurfa Semt Pazarlarında Taşıyıcılık Yapan Çocuk İşçiler*, Harran Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi, 18 (3): 21-31.

SENNETT, R.,(2014). *Saygı*. (2. Baskı). (çev: Ümmühan Bardak). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

SCHUMPETER, J. A. (1977), *Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi*, Varlık Yayınları, İstanbul.

SİMMELE, G. (2013) *Modern Kültürde Çatışma*, çev. Tanıl Bora, Nazile Kalaycı, Utku Özmakas ve Elçin Gen (9. Baskı), İletişim Yayınları, İstanbul.

SOLAK, M.(2014). *Cumhuriyet Döneminde Merkez-Taşra Karşılaştırması*, İstanbul: Hikmetevi Yayınları.

SOYASLAN, İ. ve Hepdeniz, K. (2018). *Beyşehir Gölü Havzasının Yeraltısu Akım Modellemesi Esaslı Hidrojeolojik Özelliklerinin Değerlendirilmesi*, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, (9), 63-74.

SÖZEN, E., (2014). *Söylem*. Ankara: Birleşik Yayınları.

ŞAHİN, Ö. ve BALTA, E.i (2001), *Gündelik Yaşamı Dönüştürmek ve Marksist Düşünce*, Praxis, 4: 185-217.

ŞİMŞEK, H. ve YILDIRIM, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

TDK. (1975). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*, (sozluk.gov.tr.).

TDK. (2005). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*, (sozluk.gov.tr.).

TEKİNDAL, M. & Uğuz Arsu, Ş. (2020). *Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Fenomenolojik Yaklaşımın Kapsamı ve Sürecine Yönelik Bir Derleme*. Ufkun Ötesİ Bilim Dergisi, 20 (1), 153-182.

TEZCAN, M., (1977). *Boş Zamanlar Sosyolojisi*. Ankara: Doğan Matbaa

TEZCAN, M., (1982). *Sosyolojik Açıdan Boş Zamanların Değerlendirilmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları.

THOENES, P. 1966. *The Elite in The Welfare State*. Banks, J. A.(Der.), London: The Free Press.

TOPRAK, Binnaz (2010). *Türkiye''de Farklı Olmak*. 3.Baskı. İstanbul: Metis Yayınları.

TÜRKER, N., ÖLÇER, H. ve AYDIN, A. (2016). *Yerel Halkın Serbest Zaman Değerlendirme Alışkanlıkları: Safranbolu Örneği*. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(1), 49-62.

TURAN, G. (2004). *Taşra Coğrafya Mıdır?, Kitap-lık*, 73, s. 51-53.

TURHAN, M. (1951), *Kültür Değişmeleri – Sosyal Psikoloji Bakımından Bir Tetkik*, Ankara: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Kültür Yayınları.

TURHAN M.(1991). *Siyasal Elitler*, Ankara: Gündoğan Yayınları,

TÜRKEŞ, A. Ö. (2005). *Orda Bir Taşra Var Uzakta*. T. Bora (Ed.), *Taşraya Bakmak*. (s. 157-212). İstanbul: İletişim.

TÜRKEŞ, A. Ömer (2006), *Orda Bir Taşra Uzakta, Taşraya Bakmak iç.*, Der.Tanıl Bora, İletişim Yayınları, İstanbul.

TÜTENGİL, C. Orhan (1969), *Türkiye’de Köy Sorunu*, İstanbul:Kitapçılık Limited Şirketi.

UVERGER, M. (2002), *Siyaset Sosyolojisi, Varlık Yayınları*, İstanbul.

VAN MANEN, M. (2007). Phenomenology of practice. *Phenomenology & Practice*. 1(1), 11-30. <https://doi.org/10.29173/pandpr19803>.

VARLIK, M. (2015). *Edebiyatın Taşradan Manifestosu*, İstanbul: İletişim Yayınları.

VEBLEN, T. B. (2016). *Aylak Sınıfın Teorisi: Kurumların İktisadi İncelemesi*. (E. Kırmızıaltın, & H. Bilir, Çev.) Ankara: Heretik Yayınları.

WEBER, M., (1987), *Sosyoloji Yazıları*, (çev. T.Parla), Hürriyet Vakfı, İstanbul.

WEBER, M. (1991). *From Max Weber: Essays in Sociology*. London: Routledge.

WEBER, M. (2002), *Sosyoloji Yazıları*, Çev: Taha Parla, İstanbul: İletişim Yayınları.

WILSON, A. (2015). A Guide to Phenomenological Research. *Nursing Standard*, 29(34), 38-43. <https://doi.org/10.7748/ns.29.34.38.e8821>.

WOFF, Kurt H. (1997). *Fenomenoloji ve Sosyoloji*. Der: Tom Bottomore ve Robert Nisbet). (yay. Haz: Mete Tunçay ve Aydın Uğur). *Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi*, Ankara: Ayraç Yayınevi.

YASA, İ. (1970). *Türkiye’nin Toplumsal Yapısı ve Temel Sorunları*, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, Ankara.

YÜKSEL, P. & YILDIRIM, S. (2015). *Theoretical Frameworks, Methods, and Procedures for Conducting Phenomenological Studies in Educational Settings*. Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry, 6(1), 1-20. <https://doi.org/10.17569/tojqi.59813>.

ZENGİN, H. Sevgi (2010). *Edebiyatın Taşrası ya da Taşranın Edebiyatı*. *Hece Öykü Dergisi*, Ağustos-Eylül 2010, Ankara. Sayı:40, ss:86-97.

ZÜRCHER, E.J. (2000). *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*. (Çev. Yasemin Saner Gönen). İletişim Yayınları: İstanbul.

Fotoğraf 1: Beyşehir'de Bir Gün.

Fotoğraf 2: Beyşehir'de Göl Kıyısı.

Fotoğraf 3: Beyşehir Şehir Merkezi.

Fotoğraf 4: Beyşehir Göl ve Balıkçılık.

Fotoğraf 5: Beyşehir Çarşısı.

Fotoğraf 6: Beyşehir Eşrefoğlu Camii.

Fotoğraf 7: Beyşehir Tarhanası.